

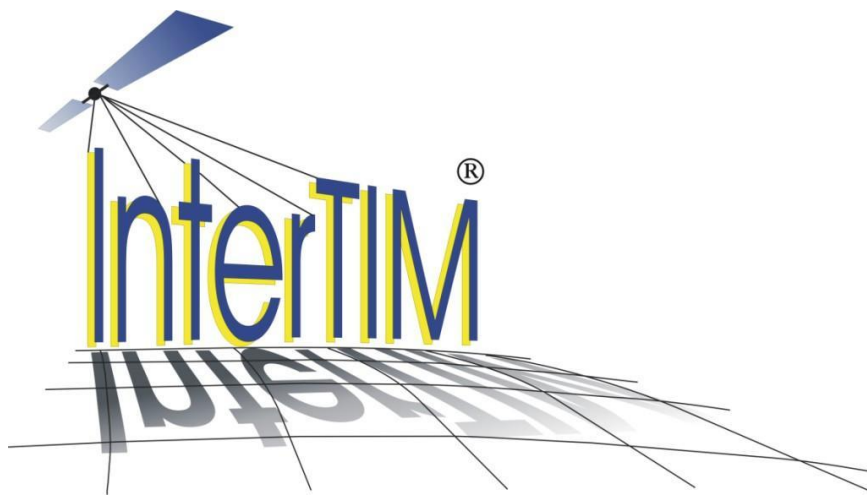
Załącznik nr 1 do uchwały
nr XXXII/244/13
Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim
z dnia 1 lutego 2013 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE

TOM I

**Uwarunkowania zagospodarowania
przestrzennego**

ul. Noniewicza 85B/IV, 16-400 Suwałki, tel. (+48) 875674313, fax. (+48) 875657675

Al. Stanów Zjednoczonych 72/180, 04-036 Warszawa, tel. (+48) 22-122-88-08

Opracowanie wykonane przez zespół w składzie:

*Główny projektant: mgr inż. arch. Marianna Malinowska Okręgowa Izba Urbanistów Z/S
w Warszawie - WA-335*

mgr inż. Anna Serguć - Przyborowska

dr inż. Ludmiła Pietrzak

mgr inż. Joanna Pietrzak

mgr inż. Tadeusz Kościuk

inż. Czesław Lechowicz – WA-108

mgr inż. arch. Paweł Fiann

mgr Anna Bultralik

mgr inż. Renata Kwos

mgr inż. Joanna Prokopiak

SPIS TREŚCI

1	Charakterystyka struktury przyrodniczej środowiska.....	7
1.1	Położenie obszaru.....	7
1.2	Rzeźba terenu i warunki geologiczne podłoża.....	8
1.3	Gleby.....	10
1.4	Wody powierzchniowe.....	10
1.5	Warunki klimatu lokalnego.....	12
1.6	Lasy.....	13
1.7	Fauna i flora.....	16
1.8	Rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	17
2	Ochrona przyrody.....	19
2.1	Parki Krajobrazowe.....	19
2.2	Obszary Natura 2000.....	20
2.3	Obszar Chronionego Krajobrazu.....	23
2.4	Użytki ekologiczne.....	23
2.5	Pomniki przyrody.....	26
2.6	Lasy ochronne.....	28
2.7	Parki.....	28
2.8	Gleby chronione.....	28
3	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych.....	30
3.1	Kopaliny.....	30
3.2	Wody podziemne.....	30
4	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	33
5	Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.....	34
6	Waloryzacja fizjograficzna gminy.....	36
7	Uwarunkowania ekofizjograficzne gminy – ograniczenia i wskazania.....	37
8	Demografia.....	39
8.1	Sieć osadnicza, dynamika zmian liczby ludności oraz gęstość zaludnienia.....	40
8.2	Ruch naturalny.....	47
8.3	Migracje.....	50
8.4	Przyrost rzeczywisty.....	52
8.5	Struktura wieku i płci.....	53

8.6	Wnioski i prognoza demograficzna	55
9	Gospodarka	57
9.1	Działalność gospodarcza	57
9.1.1	Przemysł	59
9.1.2	Usługi i handel	61
9.1.3	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	63
9.1.4	Specjalna strefa ekonomiczna	65
9.2	Rynek pracy	67
9.2.1	Struktura zatrudnienia	67
9.2.2	Bezrobocie	71
10	Warunki i jakość życia mieszkańców	75
10.1	Struktura wykształcenia	75
10.2	Sytuacja mieszkaniowa	75
10.3	Oświata	78
10.4	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	84
10.5	Administracja publiczna	87
10.6	Działalność kulturalna, sport i rekreacja	87
10.6.1	Kultura	87
10.6.2	Sport	91
10.6.3	Turystyka i rekreacja	93
10.7	Bezpieczeństwo publiczne	95
11	Dziedzictwo kulturowe – zasoby i stan ochrony	96
11.1	Historia miasta	96
11.2	Ewolucja układu przestrzennego miasta	99
11.2.1	Rozwój przestrzenny od XIII do XIX wieku	99
11.2.2	Rozwój przestrzenny w XIX – XX wieku	111
11.3	Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim	113
11.4	Rejestr zabytków – obiekty nieruchome oraz stanowiska archeologiczne	115
11.5	Gminna ewidencja zabytków	119
11.5.1	Stanowiska archeologiczne	128
12	Układ komunikacyjny	139
12.1	Transport drogowy	139
12.1.1	Drogi krajowe i wojewódzkie	139

12.1.2	Drogi powiatowe	140
12.1.3	Drogi gminne.....	141
12.2	Kolej	145
12.3	Najbliższe lotniska i przejścia graniczne.....	145
12.4	Komunikacja wodna i port	146
12.5	Szlaki turystyczne.....	147
13	Infrastruktura techniczna.....	150
13.1	Gospodarka wodno-ściekowa.....	150
13.1.1	Zaopatrzenie w wodę	150
13.1.2	System odprowadzania i oczyszczania ścieków	154
13.1.3	System melioracyjny	158
13.2	Gospodarka odpadami	160
13.3	Elektroenergetyka.....	163
13.4	Źródła odnawialnej energii.....	163
13.5	Zaopatrzenie w gaz.....	164
13.6	Zaopatrzenie w energię cieplną	166
13.7	Telekomunikacja	166
14	Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	169
14.1	Stan prawny gruntów	169
14.2	Zagospodarowanie przestrzenne.....	171
14.2.1	Miasto Krosno Odrzańskie.....	172
14.2.2	Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne miasta	176
14.2.3	Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne gminy Krosno Odrzańskie.....	177
14.3	Bilans terenów	180
14.4	Stan planistyczny	181
15	Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....	184
15.1	Zagrożenia naturalne	184
15.1.1	Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	186
15.2	Zagrożenia antropogeniczne.....	188
16	Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	193
17	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy –analiza SWOT	
	194	

18	Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	196
19	Analiza dokumentów strategicznych o znaczeniu ponadlokalnym.....	204
19.1	Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego (2012)	204
19.1.1	Priorytety oraz kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa w odniesieniu do gminy Krosno Odrzańskie.....	204
19.1.2	Rekomendacje ze Zmiany PZPWL dla Gminy Krosno Odrzańskie	208
19.2	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, Projekt (2012)	209
19.3	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku (2005)	210
19.4	Programy i zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	210
20	Bibliografia.....	214
	Spis rycin.....	217
	Spis tablic	219

1 Charakterystyka struktury przyrodniczej środowiska

1.1 Położenie obszaru

Gmina Krosno Odrzańskie zlokalizowana jest w zachodniej części Polski, niedaleko granicy z Niemcami w województwie lubuskim, w powiecie krośnieńskim. Gmina graniczy:

- od północy z gminą Bytnica,
- od północnego zachodu z gminą Maszewo,
- od południowego zachodu z gminą Gubin,
- od południa z gminą Bobrowice,
- od wschodu z gminą Dąbie oraz Czerwieńsk.

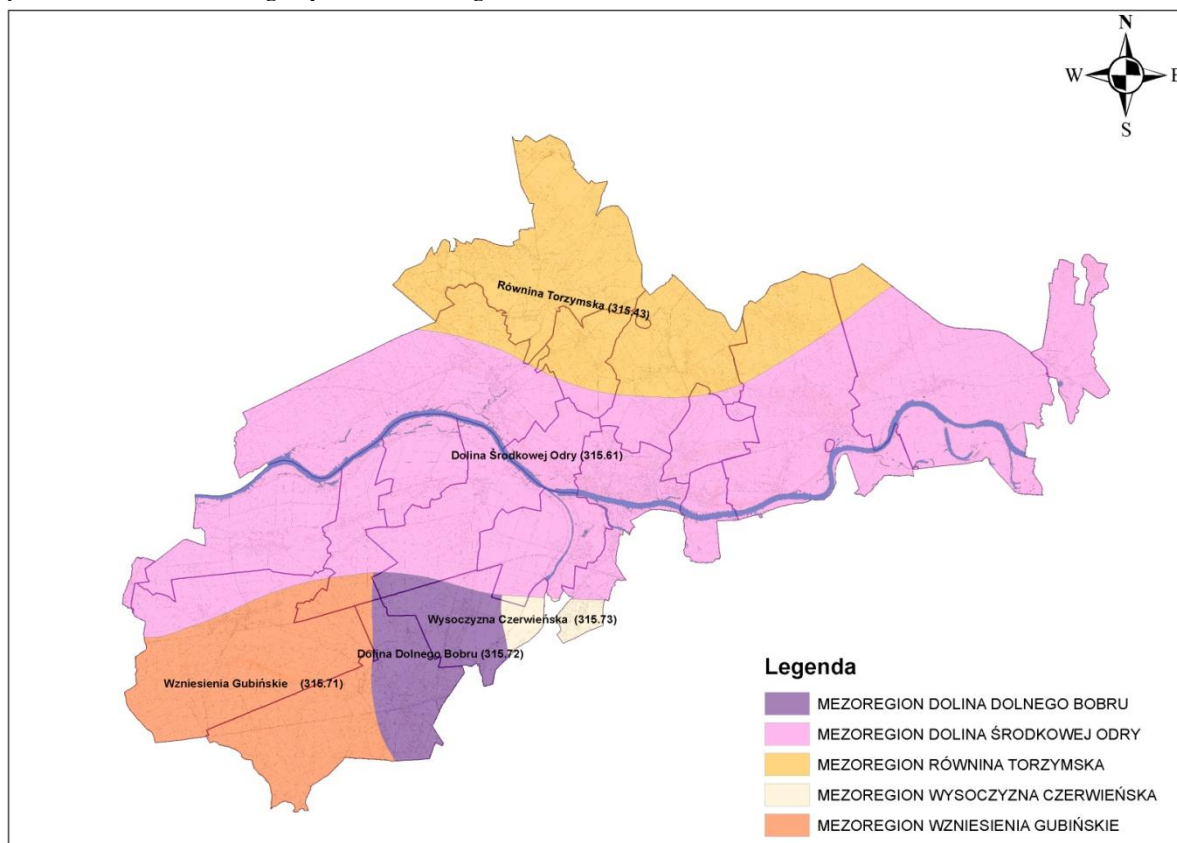
Zgodnie z klasyfikacją fizycznogeograficzną Polski J. Kondrackiego gmina Krosno Odrzańskie należy do:

1. Megarejonu: Pozaalpejskiej Europy Środkowej,
 - 1.1. Prowincji: Nizy Środkowoeuropejskiej,
 - 1.1.1 Podprowincji: Pojezierza Południowobałtyckiego,
 - 1.1.1.1 Makroregionów:

- Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej (315,6)
 - Mezonejonu: Doliny Środkowej Odry
- Pojezierza Lubuskiego (315,4)
 - Mezonejonu: Równiny Torzyskiej
- Wzniesień Zielonogórskich (315,7)
 - Mezonejonu: Wzniesień Gubińskich;
 - Mezonejonu: Doliny Dolnego Bobru
 - Mezonejonu: Wysoczyzny Czerwieńskiej (Ryc.1.1).

Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim powierzchnia gminy z końcem 2011 r. wynosiła 20251 ha, zaś miasta 815 ha.

Ryc. 1.1 Podział na mezoregiony J. Kondrackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Kondracki (2009)

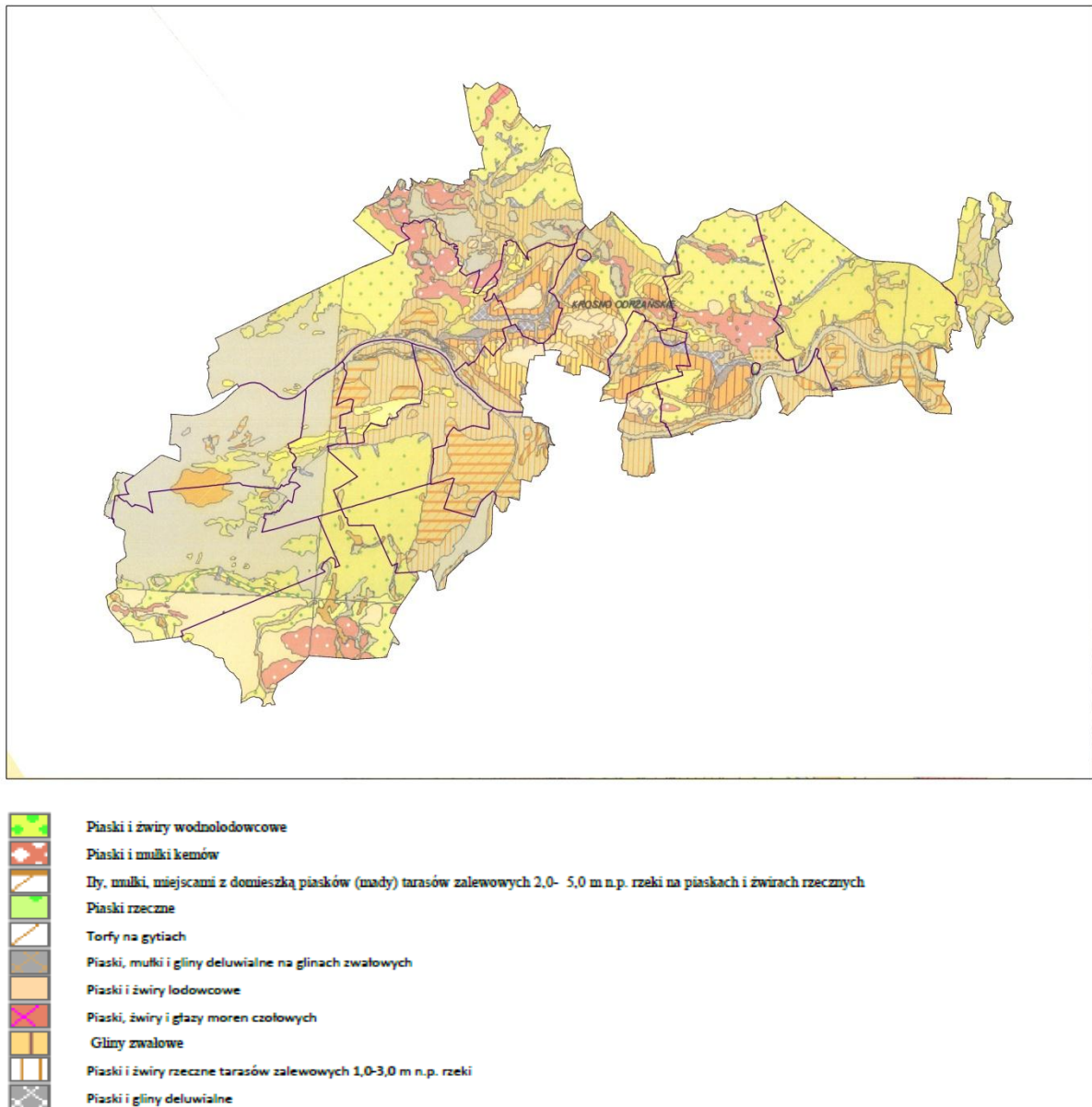
1.2 Rzeźba terenu i warunki geologiczne podłoża

Rzeźba terenu miasta związana jest z występowaniem w jego granicach doliny rzeki Odry. Lewobrzeżna część miasta położona jest na wysokości 39 m n.p.m. w pradolinie Warszawsko-Berlińskiej, natomiast prawobrzeżna ponad 45 m n.p.m. na zboczach Wysoczyzny Lubuskiej.

W większej części gmina Krosno Odrzańskie zlokalizowana jest na obszarze tzw. Doliny Środkowej Odry. Wzniesienia Gubińskie swym zasięgiem obejmują niewielki południowy fragment gminy Krosno Odrzańskiego, w okolicach Wężysk. Bezpośrednio ze Wzniesieniami Gubińskimi od wschodu sąsiaduje Dolina Dolnego Bobru, obejmująca takie miejscowości jak: Brzózka, Nowy Raduszec. Północną część gminy stanowi Równina Torzymska, w zasięgu której znalazły się m.in. Czetowice i Łochowice. Niewielki obszar na południu miasta Krosno Odrzańskiego zajmuje Wysoczyzna Czerwieńska. Budowę geologiczną obszarów gminy tworzą osady trzeciorzędowe (iły, mułki) o miąższości 100–120 m oraz wierzchnie warstwy osadów czwartorzędowych o miąższości 20–40 m (ryc.1.2). Istotny element stanowią doliny rzek Odry i Bobru oraz rynny subglacjalne,

zajmujące około 35–40% powierzchni gminy. Dna ich wypełniają osady pochodzenia rzeczno i organicznego, np. mady piaszczyste i mady gliniaste.

Ryc. 1.2 Budowa geologiczna na terenie gminy Krosno Odrzańskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

W rynnach subglacialnych pomiędzy Czarnowem a Wężyskami zlokalizowane są torfy typu niskiego. Ich powierzchnia zajmuje około 700 ha, natomiast orientacyjne zasoby wynoszą 7000 m³. Znaczną część gminy pokrywają piaski i żwiry wodnolodowcowe, zlokalizowane w północnej części gminy w okolicach Morska, na północ od Czetowic i Osiecznicy, a także w okolicach Nowego Raduszca. Dużą część gminy zajmują również piaski i żwiry rzeczne zlokalizowane w okolicach Czarnowa.

Utwory geologiczne na terenie gminy pochodzą głównie z czwartorzędu i są to:

- piaski starych dolin rzecznych fazy poznańskiej,
- torfy współcześnie narastające (holoceńskie),
- piaski, mułki i żwiry rzeczne współczesnych tarasów kumulacyjnych (holoceńskie),
- utwory kemowe fazy leszczyńskiej i poznańskiej,
- gliny zwałowe bałtyckie fazy leszczyńskiej,
- piaski i żwiry sandrów (fluwioglaćiał bałtycki fazy leszczyńskiej i poznańskiej),

Większość z nich związana jest z plejstocenem – m.in.: piaski zwałowe, sandrowe piaski i żwiry moren czołowych, glina zwałowa. Znaczną powierzchnię zajmują utwory holocenu związane z torfami, murszami, piaskami rzecznyymi holoceńskimi, a także polami piasków eolicznych przykrywających starsze utwory. Głębsze podłoże geologiczne budują utwory trzeciorzędowe, m.in. piaski, ily, mułki i węgle brunatne. Strop ich zalega na głębokości od 20 do 40 m p.p.t., zaś miąższość trzeciorzędu waha się od 100 do 120 m. Powierzchniowe warstwy zbudowane są z czwartorzędowych osadów plejstocenijskich i holoceńskich o średniej miąższości 20–40 m. Zalegają one horyzontalnie, natomiast samo wykształcenie frakcyjne osadów uwarunkowane jest genezą poszczególnych jednostek morfologicznych.

1.3 Gleby

Na terenie gminy dominują gleby wytworzone z piasków. Mniejsze powierzchnie zajmują zróżnicowane typologicznie gleby wytworzone z glin. W zagłębieniach i obniżeniach terenu, o wysokim poziomie wody gruntowej, wykształciły się torfy (pomiędzy Wężyskami a Czarnowem). Na terenach gminy znajdują się również gleby mułowo-torfowe i murszowo - mineralne. Na terenach pozadolinnych wykształciły się gleby bielcowe, brunatne, czarne ziemie oraz brunatne wylugowane, w dolinach zaś mady.

1.4 Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe stanowią gęstą sieć hydrograficzną i w całości przynależą do zlewni rzeki Odry. Rzeka ta jest częściowo obwałowana. Większym ciekim tego rejonu jest rzeka Bóbr, której ujście do Odry znajduje się w okolicach miejscowości Stary Raduszec. Gmina posiada również liczne jeziora i stawy hodowlane, których występowanie jest ściśle związane z geomorfologią terenu.

Obszar przedmiotowego opracowania położony jest w granicach jednostek planistycznych gospodarowania wodami – jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

1. Odra od Czarnej Strugi do Nysy Łużyckiej o kodzie PRLW 6000211739;
2. Stara Odra o kodzie PRLW 6000321598;
3. Zimny Potok od Łęczycy do ujścia o kodzie PRLW 60001915969;
4. Dopływ z polany Sosnowica o kodzie PRLW 6000171732;
5. Gryżynka o kodzie PRLW 60001715929, które wchodzi w obszar scalonej części wód SCWP *Odra od Czarnej Strugi do Nysy Łużyckiej* (SO 1116);
6. Biela od jez. Głębokiego do ujścia o kodzie PRLW 6000191729, która wchodzi w obszar scalonej części wód SCWP *Biela* (SO 1118);
7. Strumień od źródła do Raczy o kodzie PRLW 60001717346, która wchodzi w obszar scalonej części wód SCWP *Strumień* (SO 1119);
8. Bóbr od zbiornika Raduszec do Odry o kodzie PRLW 6000201699, która wchodzi w obszar scalonej części wód SCWP *Bóbr od Kanału Dychowskiego do Odry* (SO 0619).

Zgodnie z zapisami „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry”, zatwierdzonego przez Radę Ministrów w dniu 22.02.2011 r., a ogłoszonego w dniu 27.05.2011 r. (M.P. 2011, nr 40, poz. 451), JCWP zostały ocenione w następujący sposób:

- ✓ JCWP 1) – silnie zmieniona, o złym stanie, zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego, jakim jest dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny,
- ✓ JCWP 2), 3), 4), 5), 6), 8) – naturalne, o złym stanie, niezagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego, jakim jest dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny,
- ✓ JCWP 7) – naturalna, o dobrym stanie, niezagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego, jakim jest dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny.

W gminie znajduje się 10 jezior i 73 stawy rybne. Stawy zajmują powierzchnię 436 ha i zgrupowane są w okolicach m.in. Czetowic, Brzózki i Bielowa (tab.1.1).

Tab. 1.1 Jeziora na terenie gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Największa głębokość [m]
1	Jelito	44	36,3
2	Gibiel (Łochwice)	26,2	15,3
3	Słodkie (Czyżkowskie)	23	-
4	Kamieńskie (Niemka)	14	-
5	Jatnik	11	-
6	Moczydło (Osiecznica)	11	4,3
7	Młyńskie	9	-
8	Mielno	7	-
9	Gromadzkie	6	-
10	Cisek Mały	6	-

Źródło: Opracowanie własne

Reżim hydrologiczny Odry związany jest z opadami atmosferycznymi i posiada charakter sezonowy (podwyższone stany wód: wiosną – roztopy a w lipcu – opady letnie). W czasie, kiedy stan wody jest wysoki, zalewane zostają grunty znajdujące się pomiędzy lewobrzeżnym wałem a prawym brzegiem rzeki Odry. Dochodzi do podtopień lub nawet zalań, m.in. w miejscowościach: Radnica, Gostchorze, Osiecznica i Krosno Odrzańskie (prawobrzeżna strona) oraz Sarbia, Strumiennie, Czarnowo, Retno i Stary Raduszec (lewobrzeżna strona).

1.5 Warunki klimatu lokalnego

Według podziału na rejony klimatyczne Polski wprowadzonego przez Wincentego Okołowicza, Krosno Odrzańskie przynależy do środkowej części Regionu Śląsko-Wielkopolskiego z dominującym wpływem oceanicznym. W rejonie tym spotyka się amplitudy temperatur mniejsze od przeciętnie występujących w Polsce. Zima jest łagodna i krótka, z szybko topniejącym śniegiem, lato wczesne i ciepłe. Jest to rejon o korzystnych warunkach dla wegetacji roślin.

Krajinę tę charakteryzują następujące średnie elementy klimatyczne:

- temperatura powietrza:
 - w styczniu: - 2,0 °C – 1,5°C,
 - w lipcu: 17 °C – 18 °C,
- średnia roczna temperatura powietrza: 7,5 °C – 8,0 °C,
- średnia roczna suma opadów: 550 mm – 600 mm,
- okres wegetacyjny trwa 210–220 dni.

W związku z ukształtowaniem terenu oraz dużą ilością wód powierzchniowych otwartych, klimat gminy Krosno Odrzańskie można zaliczyć do klimatów umiarkowanych chłodnych. Biorąc pod uwagę uwarunkowania przyrodnicze, można zaobserwować lokalność klimatu gminy i wyróżnić:

- klimat rynien subglacjalnych,
- klimat doliny Odry i Bobru,
- klimat regionu pozadolinnego.

Najbardziej niekorzystnym na terenie gminy jest klimat rynien subglacjalnych. W rejonie tym mogą powstawać lokalne „mrozowiska”, czyli zagłębienia terenu, w których nocą gromadzi się zimne powietrze. Częstym zjawiskiem mogą być inwersje termiczne. W obszarze tym należy liczyć się również z częstszym występowaniem mgieł i opadów, a zimą z wydłużaniem się okresu z przymrozkami. Strefa ta pozbawiona jest dobrych warunków dla wymiany mas powietrza, odgrywającej duże znaczenie ze względu na rozpraszanie się zanieczyszczeń. Wilgotność powietrza strefy jest podwyższona z uwagi na występowanie zbiorników wodnych i łąki torfów, co z punktu widzenia bioklimatycznego nie jest korzystne.

Mało korzystny jest również klimat doliny Odry z uwagi na znaczne podniesienie wartości wilgotności względnej, z tendencją do tworzenia się dłuższego zalegania przygruntowych mgieł. Warunki nawietrzania jak i przewietrzania są dużo gorsze niż w strefie terenów pozadolinnych.

Najbardziej korzystnym klimatycznie terenem jest obszar pozadolinny. Obejmuje on najbardziej wzniesione partie gminy (rejon równin sandrowych i wysoczyzny morenowej). Nie występują tutaj zastoiska chłodnych mas powietrza. Wynika to z faktu, że chłodne masy powietrza spływają ku dolinie Odry i rynien subglacjalnych.

1.6 Lasy

Lesistość obszaru gminy przekracza 52% i jest znacznie wyższa od średniej krajowej, która wynosi 28%. Na obszarze gminy swoją działalność prowadzą 3 nadleśnictwa:

- nadleśnictwo Krosno,
- nadleśnictwo Bytnica,
- nadleśnictwo Brzózka.

Największe kompleksy leśne zlokalizowane są na południowym zachodzie gminy, w okolicach miejscowości Wężyska i Brzózka, na północ od miejscowości Gostchorze i Morsko, na zachód od miejscowości Osiecznica oraz w okolicach miejscowości Szklarka Radnicka we wschodniej części gminy.

Powierzchnia leśna nadleśnictwa Krosna wynosi 20443,09 ha. Nadleśnictwo zarządza lasami na terenie 4 powiatów i 6 gmin, w tym gminy Krosno Odrzańskie. Lesistość wynosi 72%. Największy udział wśród siedlisk leśnych mają bory – 83% i lasy – 17%. Zasobność drzewostanów to 226 m³/ha. Przeciętny wiek drzewostanów to 59 lata.

Grunty nadleśnictwa Bytnica zajmują na terenie gminy Krosno Odrzańskie 3245,54 ha. Dominującymi typami siedliskowymi w tym nadleśnictwie są siedliska bór mieszany świeży (BMśw) i bór świeży (Bśw). Siedliska borowe zajmują 87%, natomiast lasowe 13% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Przyjmując za kryterium różne warunki wilgotnościowe, największy udział mają siedliska świeże, bo aż 96,50% powierzchni.

Powierzchnia leśna nadleśnictwa Brzózka wynosi 23 459 ha. Nadleśnictwo zarządza lasami na terenie 2 powiatów, 6 gmin, w tym gminy miejskiej i wiejskiej Krosno Odrzańskie. Największy udział wśród siedlisk leśnych mają bory – 89,49%, mniejszy zaś lasy – 8,60%, łągi i olsy – 1,91%. Zasobność drzewostanów nadleśnictwa to 173,50 m³/ha. Przeciętny wiek drzewostanów wynosi 55 lat.

Większość lasów na terenie gminy wiejskiej Krosno Odrzańskie to grunty Skarbu Państwa, będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Ich łączny udział w powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych to ponad 97%, co stanowi ponad 51% ogólnej powierzchni gminy Krosno Odrzańskie. Podobna sytuacja ma miejsce na terenie miasta Krosno Odrzańskie, gdzie największą powierzchnię wśród gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych zajmują lasy w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (69,23%), co stanowi 6,63% ogólnej powierzchni miasta. Strukturę własności gruntów leśnych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie obrazuje tabela nr 1.2.

Na terenach lasów gminy Krosno Odrzańskie znajdują się: obszary Natura 2000 (Dolina Środkowej Odry, Bory Chrobotkowe, Rynna Gryżyny, Dąbrowy Gubińskie), obszary chronionego krajobrazu (Krośnieńska Dolina Odry, Dolina Bobru), Gryżyński Park Krajobrazowy, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz lasy ochronne.

Tab. 1.2 Struktura własności gruntów leśnych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

numer grupy rejestrowej	wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	obszar gminy			obszar miasta		
		las [ha]	udział % podgrupy rejestrowej stosunku do ogólnej powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych	udział % lasów w stosunku do powierzchni gminy	las [ha]	udział % podgrupy rejestrowej stosunku do ogólnej powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych	udział % lasów w stosunku do powierzchni miasta
Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	77	0,72	0,38	0	0,00	0,00
	Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	10382	97,40	51,27	54	69,23	6,63
	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych z wyłączeniem gruntów PGL	12	0,11	0,06	1	1,28	0,12
	Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd	29	0,27	0,14	18	23,08	2,21
	grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w trwały zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	0	0,00	0,00	1	1,28	0,12

Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	Grunty wchodzące w skład gminnych zasobów nieruchomości z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd	22	0,21	0,11	0	0,00	0,00
Grunty osób fizycznych	Grunty osób fizycznych wchodzących w skład gospodarstw rolnych	97	0,91	0,48	0	0,00	0,00
	Grunty osób fizycznych niewchodzących w skład gospodarstw rolnych	7	0,07	0,03	0	0,00	0,00
grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie		0	0,00	0,00	1	1,28	0,12
Grunty spółek prawa handlowego		33	0,31	0,16	3	3,85	0,37
RAZEM:		10659	100,00		78	100,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim, stan na 31 grudnia 2011 r.

1.7 Fauna i flora

Różnorodność ukształtowania terenu gminy Krosno Odrzańskie, duża ilość jezior, lasów oraz innych ekosystemów przyczyniają się do występowania wielu bardzo ciekawych gatunków zwierząt, takich jak: jelonek rogacz, pijawka żółwia, minóg strumieniowy, koza, śliz, piekielnica, pstrąg potokowy, grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, rzekotka ziemna, paskówka, gniazdujący bocian czarny, bielik, pliszka górska, zimorodek, błotniak stawowy, dzięcioł zielony, kania ruda, wydra, bóbr.

W okolicach Krosna Odrzańskiego regularnie gniazdują tracze, nurogęsi i czajki. Na skraju doliny Odry można spotkać myszołowy, jastrzębie, kanie czarne i rude. W okolicach Czetowic oraz w dolinie Odry pomiędzy Czarnowem i Wężyskami, a także na północ od Morska i Gostchorza zlokalizowane są torfowiska a wraz z nimi świat zwierząt dla nich charakterystyczny: m.in. mięczaki, żaby, pijawki, stułbie, głuszce.

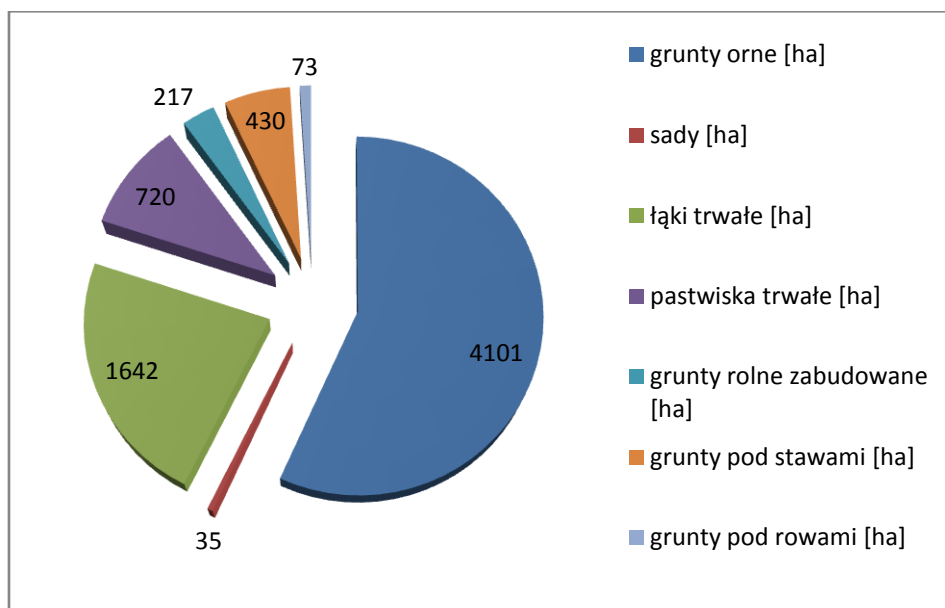
W rejonie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego występuje wiele rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt. Należą do nich bóbr i wydra a spośród ptaków – gągoł.

1.8 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim w strukturze użytkowej gruntów, użytki rolne w gminie według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. zajmowały 7218 ha (Ryc. 1.3). Udział gruntów ornych wśród nich wynosił 4101 ha, co stanowiło 56,82% ogólnej powierzchni użytków rolnych i 20,25% wszystkich gruntów w gminie. Struktura użytków rolnych na terenie gminy Krosno Odrzańskie przedstawia się następująco:

- grunty orne – 4101 ha – 56,82%,
- sady – 35 ha – 0,48%,
- łąki trwałe – 1642 ha – 22,75%,
- pastwiska trwałe – 720 ha – 9,98%,
- grunty rolne zabudowane – 217 ha – 3,01%,
- grunty pod stawami – 430 ha – 5,96%,
- grunty pod rowami – 73 ha – 1,01%.

Ryc. 1.3 Podział użytków rolnych na terenie gminy wiejskiej Krosno Odrzańskie

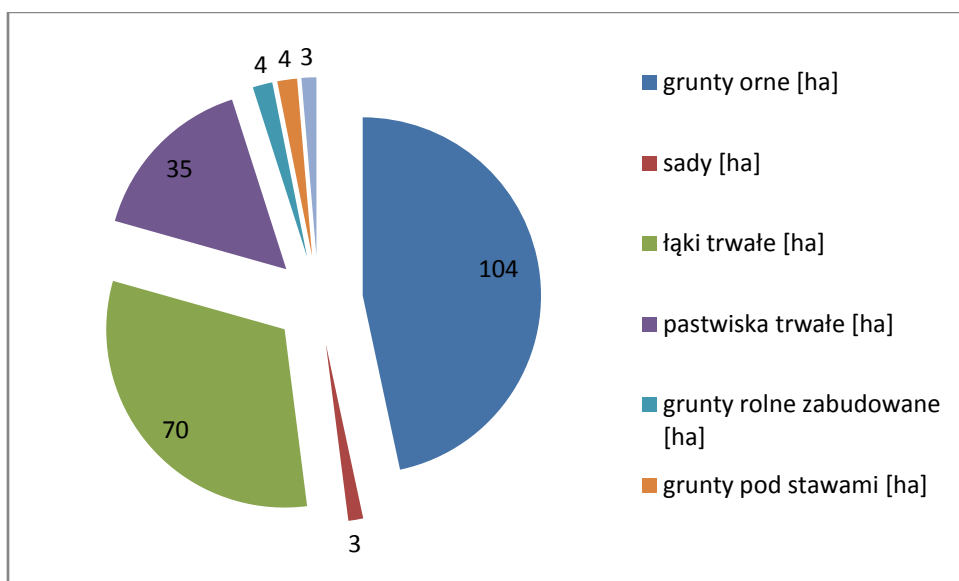

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim, stan na dzień 31.12.2011 r.

Na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. użytki rolne na terenie miasta Krosno Odrzańskie zajmowały 223 ha (Ryc. 1.4.). Struktura użytków rolnych na terenie miasta Krosno Odrzańskie przedstawia się następująco:

- grunty orne – 104 ha – 46,64%,
- sady – 3 ha – 1,35%,
- łąki trwałe – 70 ha – 31,39%,
- pastwiska trwałe – 35 ha – 15,70%,
- grunty rolne zabudowane – 4 ha – 1,79%,
- grunty pod stawami – 4 ha – 1,79%,
- grunty pod rowami – 3 ha – 1,35%.

Ryc. 1.4 Podział użytków rolnych na terenie miasta Krosno Odrzańskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim, stan na dzień 31.12.2011 r.

2 Ochrona przyrody

2.1 Parki Krajobrazowe

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie znajdują się następujące parki krajobrazowe:

- **Gryżyński Park Krajobrazowy**

Gryżyński Park Krajobrazowy został powołany Rozporządzeniem Nr 4 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 15 kwietnia 1996 r. w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Zielonogórskiego z 1996 r. Nr 6 poz. 61), zmieniony Rozporządzeniem Nr 20 Wojewody Lubuskiego z dnia 15 listopada 2004 r. o zmianie rozporządzenia Wojewody Zielonogórskiego z dnia 15 kwietnia 1996 r. w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2004 r. Nr 91 poz. 1356) oraz Uchwałą nr XXII/192/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 21 marca 2012 roku, zmieniającą rozporządzenie w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 27 marca 2012 r., poz.743).

Park położony jest w południowej części Pojezierza Lubuskiego. Obejmuje tereny gmin: Bytnica, Krosno Odrzańskie, Czerwieńsk i Skąpe. Całkowita powierzchnia parku wynosi 3065,9 ha, a otuliny 7929,2 ha. Park zlokalizowany we wschodniej części gminy Krosno Odrzańskie zajmuje powierzchnię 342,6 ha, a otulina 185,9 ha. Obejmuje ochroną walory krajobrazowe rynny polodowcowej Gryżyńskiego Potoku.

Gryżyński Park Krajobrazowy ma na celu ochronę oraz zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych rynny polodowcowej, a także znajdujących się w niej stawów, jezior i doliny rzeki Gryżyński Potok. Atrakcyjność tego obszaru wynika ze zróżnicowanej rzeźby terenu, dużego nachylenia zboczy rynny, występowania licznych jezior polodowcowych i stawów, 94 źródeł zbiegowych, 17 torfowisk. W granicach parku znajduje się 6 jezior. Największe z nich - Jelito (zlokalizowane na terenie gminy Krosno Odrzańskie) ma powierzchnię ok. 44 ha, pozostałe to m.in. Kałek (24,3 ha), Jatnik (12 ha), Grabinek (8 ha), Bagienko (2,2 ha). Na terenie parku można również spotkać kilkanaście stawów rybnych. Wody jezior zasilane są przez wody podziemne. Główną rzeką jest Gryżyński Potok. Tereny parku charakteryzują bardzo różnorodne zespoły roślinne: leśne, zaroślowe, łąkowe, bagienne i wodne. Z gatunków chronionych i rzadkich wyróżniamy: cebulicę syberyjską, goździka siniego, śnieżyczkę przebiśnieg, zawilce, przylaszczki, kłóc wiechowatą, rosiczkę okrągłolistną, bagno zwyczajne, grążela drobnego, grzybień białe.

Atrakcją są również starodrzewia dębowe, chronione jako pomniki przyrody. Z ssaków występują tutaj bobry i wydry, a z gadów gniewosz plamisty. Świat ssaków lądowych reprezentowany jest przez zwierzynę łowną: jelenie, dziki, sarny; drapieżniki: lisy, jenoty, tchórze, kuny. Wśród owadów najcenniejsze są jelonki rogacze, korowódka sosnowka oraz rusałka żałobnik. Wody obfitują w różne gatunki ryb: płocie, leszcze, liny, okonie, węgorze oraz karpie, sieje i sielawy. Gryżynka w swoim górnym biegu jest miejscem stałego występowania rodzimej populacji pstrąga potokowego. Płazy reprezentowane są tutaj przez traszki zwyczajne, żaby trawne, żaby moczarowe i zielone oraz ropuchy szare. Wśród gadów najcenniejszy jest ginący gatunek z czerwonej księgi – żółw błotny. Ze względu na dużą ilość siedlisk wodnych Gryżyński Park Krajobrazowy jest miejscem pobytu wielu gatunków ptaków zagrożonych w skali europejskiej: bociana czarnego, kani rdzawej, sokoła wędrownego, rybołowa, żurawia i zimorodka. Z innych rzadszych gatunków stwierdzono obecność pliszki górskiej, żurawia, lelki, dudki, dzięcioła czarnego, dzięcioła zielonego i średniego, muchołówki małej i srokoszy. Cała lista ptaków to 162 gatunki, wśród nich zimorodki, perkozy dwuczube, czaple, kormorany, bieliki, rybołowy, kanie rude, błotniaki stawowe i kobuzy.

- **Krzeziński Park Krajobrazowy**

Park graniczy z gminą Krosno Odrzańskie od zachodu. Park Krajobrazowy powołany został Rozporządzeniem nr 12 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1998 r. w sprawie utworzenia Krzezińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Zielonogórskiego z 1998 r. Nr 12 poz. 11), a następnie zmieniony rozporządzeniem nr 25 Wojewody Lubuskiego o zmianie rozporządzenia nr 12 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1998 roku w sprawie utworzenia Krzezińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2004 r. nr 91 poz. 1361).

Całkowita powierzchnia parku wynosi 8546 ha i w całości znajduje się poza gminą Krosno Odrzańskie.

2.2 Obszary Natura 2000

Obszary Natura 2000 to spójna sieć ekologiczna, która składa się z systemu obszarów chronionych, połączonych korytarzami ekologicznymi. Sieć ta powstała w celu ochrony najcenniejszych i najrzadszych oraz najbardziej typowych elementów przyrody. Powstanie obszarów Natura 2000 jest konsekwencją zobowiązań wobec Unii Europejskiej, które zostały nałożone na Polskę przez konwencję w Rio z dnia 5 czerwca 1992 r.

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie znajdują się następujące obszary Natura 2000:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO):
 - ✓ Dolina Środkowej Odry;

- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO):
 - ✓ Bory Chrobotkowe koło Brzózki,
 - ✓ Dąbrowy Gubińskie,
 - ✓ Rynna Gryżyny.

Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Odry PLB 080004

Obejmuje fragment doliny Odry od Nowej Soli do ujścia Nysy Łużyckiej wraz z rejonem ujścia Obrzycy do Odry. Na terenie gminy Krosno Odrzańskie zajmuje powierzchnię ok. 4104 ha.

Znaczna część tego obszaru zalewana jest podczas wysokich stanów wody w Odrze. Zachowane są tutaj liczne starorzecza, występują duże kompleksy wilgotnych łąk, a także zarośla i lasy łęgowe. Wśród tych ostatnich najcenniejsze są fragmenty łągów jesionowo-wiązowych i łągów wierzbowych. W jej granicach obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Odry występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi.

W okresie łęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania czarna, kania ruda, trzmielojad, świerszczak i remiz. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje również derkacz i cyranka. W granicach obszaru spotkać można również: bociana czarnego, bociana białego, bielika, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, kropiatkę, żurawia, lelka, zimorodka, dzięcioła zielono-siwego, dzięcioła czarnego, dzięcioła średniego, lerka, świergotka polnego, muchołówkę małą, gąsiora, ortolana.

Obszar Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH 080031

Obszar ostoi znajduje się w południowo-zachodniej części Borów Zielonogórskich i zajmuje powierzchnię 894,16 ha. Dominującymi zbiorowiskami leśnymi są tu: bór świeży i bór chrobotkowy. Podłoże stanowią luźne piaski sandrowe, tworzące na pograniczu Doliny Środkowej Odry i Wzniesień Gubińskich rozległe piaszczyste tarasy, wznoszące się ponad tarasem łąkowym na północy i wyspami morenowymi na zachodzie i południu. Na części obszaru piaski są drobnoziarniste w wyniku eolicznego przesortowania. Występujące tu bardzo

ubogie podłoże nie sprzyja rozwojowi roślin zielnych. Jedynie w miejscach otwartych, głównie wzdłuż torowiska przecinającego cały obszar, rozwijają się pionierskie zbiorowiska muraw napiaskowych o bardzo uproszczonym składzie gatunkowym. Zarówno na terenach leśnych, jak i w części muraw dominują porosty ze znacznym udziałem chrobotków z podrodzaju Cladina. W niektórych fragmentach boru chrobotkowego wzrasta udział mszaków, ale udział roślin naczyniowych jest znikomy. Inne zbiorowiska zajmują niewielkie powierzchnie i są wykształcone w obniżeniach na obrzeżach obszaru – nad lokalnymi niewielkimi ciekami i przy brzegach zbiorników wodnych.

Obszar Natura 2000 Dąbrowy Gubińskie PLH 080069

Obszar zajmuje powierzchnię 1534,6 ha, z czego na terenie Krosna Odrzańskiego pozostaje jedynie 42,25 ha. Zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części gminy w okolicy rzeki Raczy i stanowi dobrze zachowany kompleks kwaśnych dąbrów i buczyn, miejscami tylko pofragmentowany młodnikami sosnowymi. Na tym terenie występują 3 rodzaje siedlisk z Załącznika i Dyrektywy Rady 92/43/EWG (torfowiska przejściowe i trzęsawiska z roślinnością, kwaśne buczyny, pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy). Jest to jeden z najważniejszych na ziemi lubuskiej obszarów występowania jelonka rogacza oraz pachnicy dębowej w naturalnym krajobrazie leśnym.

Obszar Natura 2000 Rynna Gryżyny PLH 080067

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 1336,8 ha, natomiast na terenie gminy Krosno Odrzańskie zajmuje on powierzchnię ok. 804,26 ha. Jest zlokalizowany we wschodniej części gminy w okolicach Szklarki Radnickiej i obejmuje najcenniejszą część Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Nieocenione walory skupiają się w wąskim pasie na dnie doliny, a na jej zboczach i w bezpośrednim sąsiedztwie rozproszone są stare dęby, zasiedlone przez jelonka rogacza. W dnie rynny płynie niewielka rzeka Gryżyna o charakterze cieków włośnicznikowego, występują jeziora oraz cenne, bardzo dobrze zachowane łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe wraz z fragmentami kwaśnych dąbrów oraz torfowisk przepływowych. Na łąkach i w murawkach napiaskowych stwierdzono występowanie storczyków: kruszczyka rdzawoczerwonego i kukawki. Obszar skupia, regionalnie ważne, stanowiska poczwarówki zwężonej, trzepli zielonej, jelonka rogacza oraz kumaka nizinnego i żółwia błotnego, a także wydry i bobra europejskiego. Dla jelonka jest to jedna z kluczowych ostoi na ziemi lubuskiej – rozmnaża się on w okolicy

pojedynczych dębów oraz w alejach dębowych rosnących na zboczach doliny i na wierzcholinie w pobliżu jej krawędzi. Lęgowa awifauna obejmuje ponad 110 gatunków. Rozważana jest też reintrodukcja żubra (w krajowej strategii ochrony gatunku planuje się utworzenie tu stada satelitarnego).

2.3 Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu obejmują wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych w układzie przestrzennym województwa lubuskiego. Celem ochrony jest zachowanie krajobrazu dolin rzecznych.

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu:

- **„25-Dolina Bobru”** – Stanowi obszar o powierzchni 13 131 ha położony w gminach: Dąbie (1800 ha), Żagań (2 753 ha), Bobrowice (3 320 ha), Krosno Odrzańskie (255 ha), Małomice (715 ha), Nowogród Bobrzański (2 248 ha), Szprotawa (1 890 ha), UM Żagań (150 ha). Na terenie gminy Krosno Odrzańskie obejmuje biegnącą z południa na północ dolinę dolnego biegu Bobru;
- **„18-Krośnieńska Dolina Odry”** – Rozciąga się wzdłuż rzeki Odry, zajmując 13 265 ha. To obszar położony w gminach: Czerwieńsk (4 578 ha), Gubin (49 ha), Krosno Odrzańskie (4 225 ha), Sulechów (2 550 ha) i Zielona Góra (1 863 ha).

2.4 Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie zlokalizowanych jest 14 użytków ekologicznych, ich zestawienie przedstawia tabela poniżej:

Tab. 2.1 Użytki ekologiczne na terenie gminy Krosno Odrzańskie, stan na 01.09.2011 r.

Lp.	Nazwa użytku ekologicznego (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia	Pow. [ha]	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Obręb ewidencyjny	Opis
1	MIĘDZYWALE I	03.05.2002 r.	68,90	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Radnica	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
2	ŻURAWIE	03.05.2002 r.	14,78	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Łochowice	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
3	SUCHA NIEMKA	03.05.2002 r.	4,70	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Gostchorze	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
4	OLSZYNY	03.05.2002 r.	4,54	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Gostchorze	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
5	GRABINA	03.05.2002 r.	20,89	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Kamień	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
6	BAGNO GORBUNA	03.05.2002 r.	10,65	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Wężyska	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
7	RADUSZEC	03.05.2002 r.	11,24	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Nowy Raduszec	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
8	DŁUGIE BAGNO	03.05.2002 r.	5,67	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Strumiennie	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
9	BAGNO ŁOZOWSKIEGO	03.05.2002 r.	4,46	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Brzózka, Wężyska	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

Lp.	Nazwa użytku ekologicznego (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia	Pow. [ha]	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Obręb ewidencyjny	Opis
10	RETNO	03.05.2002 r.	8,69	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Strumienno	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
11	BAGNO KOZIARSKIEGO	03.05.2002 r.	4,74	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Nowy Radoszecz	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
12	ZALEW	03.05.2002 r.	16,36	R. W. L. Nr 5 z 2002 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554)	Osiecznica	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
13	BAGNA JEZIORA MOCZYDŁO	12.10.2006 r.	6,36	uchwała Nr XLIII/285/06 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 24 sierpnia 2006 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 75 poz. 1543 z dn. 28.09.2006 r.)	Osiecznica	Zachowanie ekosystemów wodno-błotnych oraz terenów bagiennych z różnorodnością świata roślinnego i zwierzęcego.
14	OSTOJA SKÓRZYN	14.06.2008 r.	0,73	uchwała nr XX/128/08 z dnia 30 kwietnia 2008r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 52 poz. 984 z dn. 29.05.2008 r.)	Osiecznica	Zachowanie ekosystemów wodno-błotnych oraz terenów bagiennych z różnorodnością świata roślinnego i zwierzęcego.

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim

2.5 Pomniki przyrody

Na obszarze gminy znajduje się 8 pomników przyrody. Trzy z nich zlokalizowane są na terenie miasta Krosno Odrzańskie, dwa w Czetowicach, po jednym w Bielowie i Osiecznicy (tab.2.2).

Tab. 2.2 Pomniki przyrody na terenie gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Miejscowość	Opis lokalizacji
1	Skupienie drzew -3 dęby szypułkowe /Quercus robur/	19.06.2006 r.	R.W.L. Nr 34 z 19 maja 2006 r. Dz. U. Woj. Lub. Nr 38, poz. 834 z 5.06.2006 r.	510 540 580	24	Krosno Odrzańskie	Drzewa rosną na terenie parku
2	Dąb szypułkowy /Quercus robur/	19.06.2006 r.	R.W.L. Nr 47 z 19 maja 2006 r. Dz. U. Woj. Lub. Nr 38, poz. 847 z 5.06.2006 r.	460	26	Krosno Odrzańskie	Krosno Odrzańskie, Bulwar Jana Pawła II
3	Dąb szypułkowy /Quercus robur/	19.06.2006 r.	R.W.L. Nr 47 z 19 maja 2006 r. Dz. U. Woj. Lub. Nr 38, poz. 847 z 5.06.2006 r.	420	28	Krosno Odrzańskie	Krosno Odrzańskie, ul. Parkowa 1
4	Dąb szypułkowy /Quercus robur/	19.06.2006 r.	R.W.L. Nr 47 z 19 maja 2006 r. Dz. U. Woj. Lub. Nr 38, poz. 847 z 5.06.2006 r.	465	28	Krosno Odrzańskie	Krosno Odrzańskie, przy drodze krajowej nr 29 (ul. Bohaterów Wojska Polskiego przy moście nad starorzeczem Odry)

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Miejscowość	Opis lokalizacji
5	Grupa drzew - 4 dęby szypułkowe (Quercus robur)	21.06.2006 r.	Uchwała Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim nr XXXIX/259/06 z dnia 29.03.2006 r. / Dz. U. Woj. Lub. Nr 39 poz. 857 z 07.06.2006 r.	400 310 350 335	b.d.	Czetowice	Teren nadleśnictwa Krosno Odrzańskie Obręb leśny Budachów
6	Grupa drzew - 2 dęby szypułkowe /Quercus robur/	21.06.2006 r.	Uchwała Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim nr XXXIX/259/06 z dnia 29.03.2006 r. / Dz. U. Woj. Lub. Nr 39 poz. 857 z 07.06.2006 r.	465 470	b.d.	Bielów	Teren nadleśnictwa Krosno Odrzańskie
7	Dąb szypułkowy /Quercus robur/	21.06.2006 r.	Uchwała Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim nr XXXIX/259/06 z dnia 29.03.2006 r. / Dz. U. Woj. Lub. Nr 39 poz. 857 z 07.06.2006 r.	400	b.d.	Czetowice	Teren nadleśnictwa Krosno Odrzańskie
8	Sosna pospolita 6 - konarowa /Pinus sylvestris/-sześciokonarowa	21.06.2006 r.	Uchwała Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim nr XXXIX/259/06 z dnia 29.03.2006 r. / Dz. U. Woj. Lub. Nr 39 poz. 857 z 07.06.2006 r.	132 135 124 199 84 147	b.d.	Osiecznica	Teren nadleśnictwa Krosno Odrzańskie

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim

2.6 Lasy ochronne

Na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tj. Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz. 59), wyznaczone zostały lasy pełniące funkcje wodochronne, lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody oraz lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 10 tys. mieszkańców.

Są to lasy pełniące specjalne funkcje związane z ochroną wód, m.in.:

- chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów,
- ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków,
- stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt; stanowiska roślin podlegają ochronie gatunkowej,
- są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców

2.7 Parki

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie znajduje się jeden park wpisany do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków. Wchodzi on w skład zespołu pałacowego i folwarcznego z II połowy XIX w. w miejscowości Kamień.

2.8 Gleby chronione

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.) ochrona gruntów rolnych i leśnych polega na ograniczaniu ich przeznaczenia na cele nierolnicze lub nieleśne, a także zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej (leśnej), powstającym wskutek działalności nierolniczej (nieleśnej) i ruchów masowych ziemi. Ochrona powinna również uwzględniać ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi. Ponadto ochrona gruntów rolnych polega na rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze oraz zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

Ochrona dotyczy gruntów rolnych, które mają być przeznaczone na cele nierolnicze stanowiące *„użytki rolne klas I – III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego*

przeznaczenia przekracza 0,5 ha”. Zmiana ich przeznaczenia w areale przekraczającym 0,5 ha wymaga zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ochrona gruntów leśnych polega natomiast na przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej oraz poprawianiu ich wartości użytkowej i zapobieganiu obniżania ich produktywności.

Chronione są także wszystkie grunty leśne, a zmiana ich przeznaczenia na cele nieleśne w przypadku własności Skarbu Państwa – wymaga uzyskania zgody Ministra Środowiska lub upoważnionej przez niego osoby. Zmiana zaś pozostałych gruntów leśnych na cele nieleśne wymaga zgody marszałka województwa po uzyskaniu opinii izby rolniczej.

Graficzne przedstawienie ww. form ochrony dla gminy Krosno Odrzańskie znajduje się na załączniku Nr 2a1.

3 Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

3.1 Kopaliny

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie występują udokumentowane złoża kopalin:

1. Kruszywa naturalnego:
 - „Stary Raduszec”,
 - „Raduszec Stary – E”,
 - „ Czarnowo”;
2. Torfu – „Czarnowo”,
3. Ropy naftowej – „Retno”;
4. Gazu ziemnego – „Czeklin”.

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajdują się:

- odwierty zlikwidowane (20 odwiertów) – Sarbia (3), Brzózka (2), Czeklin (1), Czarnowo (1), Wężyska (3), Osiecznica (3), Czetowice (1), Krosno Odrzańskie (3), Chyże (2), Radnica(1),
- odwiert ropny eksploatacyjny – Retno,
- odwiert zastawiony – Brzózka,
- planowany odwiert poszukiwawczy – Wężyska.

Odwierty zlokalizowane na terenie gminy posiadają strefy ochronne, co skutkuje ograniczeniami w zabudowie. Przy projektowaniu obiektów terenowych należy zachować odpowiednio odległości podstawowe, które szczegółowo opisane zostały w „Kierunkach”.

3.2 Wody podziemne

Południowo-zachodnia część obszaru gminy położona jest na terenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 149 „Sandr Krosno – Gubin”, a północno-wschodnia części gminy na terenie GZWP 148 „Sandr rzeki Pliszki” oraz 150 „Pradolina Warszawa – Berlin”. Wszystkie główne zbiorniki wód podziemnych gromadzą wodę w czwartorzędowych utworach porowych i wymagają najwyższej ochrony (tab.3.1).

GZWP 148 to utwory czwartorzędu w sandrach, o szacunkowych zasobach produkcyjnych 243 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć 35,0 m.

GZWP 149 to utwory czwartorzędu w sandrach i dolinach kopalnych, o szacunkowych zasobach produkcyjnych 47,4 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć 25,0 m.

GZWP 150 to utwory czwartorzędowe w pradolinach, o szacunkowych zasobach produkcyjnych 456 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć 25 – 30 m.

Tab. 3.1 Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Nr GZWP	Nazwa GZWP	Obszar dorzecza	Powierzchnia (km ²)	Wiek piętra wodonośnego	Zasoby dyspozycyjne/szacunkowe	Stopień odporności	Stopień udokumentowania (dokumentacja hydrogeologiczna)	Rok wykonania dokumentacji
1	148	Sandr Pliszki	Odry	506	Q	243	niski	opracowany projekt	2009-2011
2	149	Sandr Krosno Gubin	Odry	340	Q	47,4	-	udokumentowany	2001
3	150	Pradolina Warszawa – Berlin	Odry	1904	Q	456,0	-	nieudokumentowany	2009-2011

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, KZGW, 2011 Warszawa, Tabela 2

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie woda dostarczana jest gospodarstwom domowym z siedmiu ujęć wody, zlokalizowanych w miejscowościach: Krosno Odrzańskie, Czetowice, Gostchorze, Szklarka Radnicka, Retno, Czarnowo, Wężyska (tab. 3.2).

Szczegółowe informacje na temat poszczególnych ujęć znajdują się w rozdziale 13.

Tab. 3.2 Wykaz ujęć wody wraz z nr decyzji powołujących

Lp	Pozwolenia wodno-prawne dla SUW	Data	Znak decyzji
1	SUW Retno	05.11.2003*	BS-6223-wp-10/2003*
		28.04.2009	BS-6223-wp-10/09
2	SUW Wężyska	03.12.2007	BS-6223-wp-7/07
		28.04.2009	BS-6223-wp-07/09
3	SUW Szklarka Radnicka	15.02.2005	BS-6223-wp-11/04/05
		28.04.2009	BS-6223-wp-8/09
4	SUW Czetowice	15.09.2006	BS-6223-wp-15/06
		28.04.2009	BS-6223-wp-6/09
5	SUW Gostchorze	27.02.2006	BS-6223-wp-13/05/06
		28.04.2009	BS-6223-wp-9/09
6	SUW Czarnowo	17.06.2002	BS-6223-wp-2/2002
		28.05.2009	BS-6223-wp-12/09
7	SUW Krosno Odrzańskie	09.03.2007	BS-6223-wp-22/06/07
		28.05.2009	BS-6223-wp-13/09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Krośnieńskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowo – Kanalizacyjnego Sp. z o. o. w Krośnie Odrzańskim

** Pierwsza data i odpowiedni jej znak decyzji obowiązywały, gdy eksploatacją powyższych SUW-ów zajmował się Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krośnie Odrzańskim. Druga data i odpowiedni jej znak decyzji obowiązuje, od kiedy eksploatacja SUW-ów została przejęta przez Krośnieńskie Przedsiębiorstwo Wodociągowo-Kanalizacyjne Sp. z o.o. w Krośnie Odrzańskim.*

4 Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Obszar i teren górniczy „Retno”

Na terenie gminy znajduje się udokumentowane złożo ropy naftowej „Retno”, dla którego utworzono **obszar i teren górniczy „Retno”**. Dla złoża tego została wydana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa koncesja nr 3/97, zezwalająca na wydobywanie ropy naftowej. Ważność koncesji upływa 04 kwietnia 2017 r.

Zgodnie z ww. koncesją teren górniczy pokrywa się z granicami obszaru górniczego. Powierzchnia terenu objętego koncesją to 0,40 km².

Obszar i teren górniczy „Czarnowo Piasek” (kod złoża: KN 11511)

- Numer w rejestrze: 10-4/2/105,
- Koncesja BS.II.7515-4/08 z dnia 2009/01/14 – ważna do 2019/01/13,
- Powierzchnia OG: 16008 m², Powierzchnia TG: 16008 m².

Obszar i teren górniczy „Czarnowo” – złożo torfu (kod złoża: TO 10221)

- Numer w rejestrze: 10-4/1/44,
- Koncesja BS-7513-1/05 z dnia 2005/10/05 – ważna do 2015/10/30,
- Powierzchnia OG: 19903 m²,
- Powierzchnia TG: 31489 m².

Teren gminy objęty jest następującymi koncesjami na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego:

- Krosno Odrzańskie – Świebodzin nr 23/95/p z dnia 03.08.1995 r. – ważna do dnia 31.12.2013 r.,
- Gubin – Krosno Odrzańskie nr 25/99/p z dnia 22.09.1999 r. – ważna do dnia 22.03.2014 r.

5 Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Do zagrożeń geologicznych, które mogą wystąpić na terenie gminy, zaliczono zagrożenie erozją i osuwaniem się mas ziemnych.

Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) realizuje projekt o znaczeniu ogólnopństwowym – System Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO), który wykonywany jest w trzech etapach. Jego podstawowy cel to rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1 : 10 000 wszystkich osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce oraz założenie systemu monitoringu wglębnego i powierzchniowego na 100 wybranych osuwiskach. Planowany czas realizacji projektu wynosi 9 lat, a zakończenie projektu jest przewidziane na 2016 r.

PIG w ramach realizacji Projektu SOPO przygotował wstępne informacje dotyczące problematyki ruchów masowych na obszarze Polski pozakarpackiej. Na mapach poszczególnych województw zostały przedstawione zasięgi obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych oraz dotychczas udokumentowane osuwiska, badane na przestrzeni ostatnich 30–40 lat. W ten sposób zostały wskazane rejony, gdzie nie wyklucza się możliwości rozwoju ruchów masowych. Należy jednak mieć na uwadze, że są to jedynie ogólne i wstępne dane, informujące o możliwej predyspozycji obszarów (wynikającej głównie z budowy geologicznej i morfologii) do rozwoju ruchów masowych, niepotwierdzone zwiadem terenowym, dlatego nie można ich wykorzystywać przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Mapy, o których mowa, będą stanowiły postawę do wykonania prac terenowych prowadzonych w trakcie kolejnych etapów projektu SOPO (lata 2013 – 2016). Dla powiatu krośnieńskiego planowany termin wykonania map w skali 1 : 10 000 to lata 2015 – 2016.

W związku z powyższym, jedynym źródłem informacji o ruchach masowych na terenie gminy Krosno Odrzańskie jest przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie lubuskim, na podstawie której można stwierdzić istnienie dwóch dotychczas udokumentowanych osuwisk. Pierwsze zlokalizowane jest na terenie miasta, drugie w miejscowości Gostchorze. Na tej samej mapie zaznaczone są również obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych. Są to tereny głównie po prawobrzeżnej części Krosna Odrzańskiego,

wzdłuż doliny rzeki, od Osiecznicy przez Marcinowice do skarpy przy ul. Świerczewskiego oraz od wschodniej części miasta Krosno Odrzańskie do miejscowości Gostchorze.

W granicach administracyjnych Krosna Odrzańskiego występują również inne obszary, które nie są zaznaczone na mapie przeglądowej sporządzonej przez PIG, ale ruchy masowe na nich występujące są przyczyną zgłaszanych interwencji (np. ul. Wiejska, 17 Pionierów, Poznańska).

6 Waloryzacja fizjograficzna gminy

Przyrodnicze uwarunkowania wynikają z geograficznego położenia gminy, którego konsekwencją są określone cechy fizyczno-geograficzne przestrzeni. Do głównych uwarunkowań przyrodniczych zaliczono:

- położenie w mezoregionach: Dolina Środkowej Odry, Równina Torzymska, Wzniesienia Gubińskie, Dolina Dolnego Bobru, Wysoczyzna Czerwieńska,
- położenie w strefie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, zaliczonych do europejskiej sieci obszarów Natura 2000,
- urozmaicony krajobraz utworzony przez różnorodne formy geologiczne: wysoczyzna morenowa falista, równiny sandrowe, dolina Odry i Bobru, rynny subglacjalne,
- wysoką lesistość gminy,
- Odrę, która stanowi naturalną granicę między Starym a Nowym Miastem. Wyraźnie widoczna jest różnica w rzeźbie terenu i formach geologicznych pomiędzy nimi.

Dla oceny przydatności terenów pod różne sposoby zagospodarowania, uwarunkowania przyrodnicze gminy mają ogromne znaczenie. Ograniczenia w użytkowaniu wynikają w dużym stopniu z form ochrony przyrody, jakie tu występują i przepisów je powołujących. Dotyczy to przede wszystkim obszarów Natura 2000, zajmujących ponad 28% obszaru gminy (5845 ha), w skład której wchodzi: Dolina Środkowej Odry, Bory Chrobotkowe, Rynna Gryżyny i Dąbrowy Gubińskie. Są to obszary o wysokiej randze przyrodniczej i krajobrazowej, uwarunkowanej ochroną ptaków i siedlisk, z predyspozycją do prowadzenia niezbyt intensywnej gospodarki rolnej. Nieco więcej, bo 5875 ha zajmują obszary chronionego krajobrazu, natomiast 528,5 ha Gryżyński Park Krajobrazowy wraz z otuliną. W sumie w przybliżeniu 12250 ha terenu gminy stanowią ww. formy ochrony przyrody (62% powierzchni gminy). Należy również pamiętać, że tereny leśne, stanowiące ponad połowę obszaru gminy, powinny pełnić funkcje zgodne z ustawą o lasach. Natomiast naturalną barierą w zagospodarowaniu gminy i powstawaniu nowej zabudowy jest zagrożenie powodzią, występujące w dolinie Odry, po obu jej stronach.

W celu zachowania walorów przyrodniczych gminy należy dążyć do utrzymania ładu przestrzennego w zmieniającym układzie urbanistycznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

7 Uwarunkowania ekofizjograficzne gminy – ograniczenia i wskazania

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie należy zwrócić uwagę na obszary wymagające szczególnej ochrony. Dotyczy to, między innymi użytków ekologicznych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000 oraz Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Obszar Natura 2000 pełni rolę dużego, ponadlokalnego „korytarza ekologicznego” i jest najważniejszym w regionie komponentem ogólnokrajowej sieci obszarów uznanych za kluczowe dla ochrony przyrody w Polsce. Funkcją wiodącą powinno być zachowanie pełnej różnorodności biologicznej na poziomie ogólnoeuropejskim oraz utrzymanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania ziemi w formie ekstensywnej gospodarki łąkowo-pastwiskowej.

- Przy lokalizacji nowych terenów pod zabudowę należy wziąć pod uwagę możliwość włączenia ich do systemu kanalizacji i ogrzewania wykorzystującego „czyste” technologie, takie jak: pompy ciepła, ogrzewanie olejem opałowym, gazem, elektrownie wiatrowe, baterie fotowoltaiczne, słoneczne, itd.
- Wody powierzchniowe powinny być zabezpieczone przed zanieczyszczeniami pochodzącymi głównie ze sfery komunalnej (ścieki sanitarne) oraz rolnictwa. W tym celu zaleca się rozwój sieci kanalizacji sanitarnej oraz budowę przyzgodowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie nieplanowane jest skanalizowanie. W przypadku rolnictwa ograniczenie zanieczyszczenia może nastąpić poprzez: wyłączenie z uprawy stref brzegowych rzek i jezior, naturalne nawożenie, wprowadzenie pasów zieleni ochronnej.
- Grunty rolne położone w bezpośrednim sąsiedztwie lasów, jezior i cieków wodnych proponuje się użytkować w dotychczasowy sposób, przeznaczyć pod zalesienie bądź według zapotrzebowania częściowo przeznaczyć pod zabudowę mieszkaniową, zagrodową i rekreacyjną lub wykorzystać np.: pod stawy hodowlane. Procesy zmierzające do całkowitego zabudowania ww. terenów mogą przyczynić się do przekształcenia krajobrazu, zablokowania naturalnych tras migracji ssaków, ptaków, roślin oraz zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska.
- Zaleca się zalesienie gleb słabych klas bonitacyjnych: VI z, VI, V.
- Obszarami o niekorzystnych warunkach do zabudowy są strefy krawędziowe wysoczyzn, formy wklęsłe, takie jak: doliny rzeczne, zagłębienia i obniżenia

terenowe, obszary o wysokim poziomie wód gruntowych, w tym obszary podmokłe i bagienne.

- Wskazuje się konieczność zachowania i ochrony zieleni wysokiej oraz wzbogacanie jej o nowe nasadzenia, również zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych.

8 Demografia

Według danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim powierzchnia geodezyjna miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2011 r. wynosiła 21 240 ha, z czego 20425 ha stanowił obszar wiejski, a 815 ha obszar miasta.

Na początku 2012 r. (na dzień 20 stycznia) obszar miasta zamieszkiwało 11 922 osób (5743 mężczyzn i 6179 kobiet), a obszar wiejski 6 512 osób (3233 mężczyzn i 3279 kobiet). W latach 2000 – 2010 liczba ludności na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie zmniejszyła się o 470 osób (z 18905 w 2000 r. do 18435 w 2010 r.) (tab.8.1). W województwie lubuskim zanotowano tendencje wzrostowe, natomiast na terenie powiatu krośnieńskiego tendencje spadkowe. Warto wspomnieć, że w ciągu 10 lat liczba mieszkańców obszarów wiejskich w Krośnie Odrzańskim wzrosła o 256 osób.

Tab. 8.1 Sytuacja demograficzna miasta i gminy Krosno Odrzańskie na tle województwa lubuskiego i powiatu krośnieńskiego w latach 2000 – 2010

wyszczególnienie	lata	Liczba ludności		
		ogółem	mężczyźni	kobiety
województwo lubuskie	2000	1008472	490259	518213
	2010	1011024	490023	521001
województwo lubuskie (gminy miejsko-wiejskie)	2000	409709	200623	209086
	2010	407328	198926	208402
powiat krośnieński	2000	58243	28700	29543
	2010	56041	27404	28637
Krosno Odrzańskie - miasto	2000	12607	6199	6408
	2010	11881	5738	6143
Krosno Odrzańskie – obszar wiejski	2000	6298	3187	3111
	2010	6554	3239	3315
gmina Krosno Odrzańskie	2000	18905	9386	9519
	2010	18435	8977	9458

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, stan na 31.12.2000 i 31.12.2010

8.1 Sieć osadnicza, dynamika zmian liczby ludności oraz gęstość zaludnienia

SIEĆ OSADNICZA

Sieć osadniczą gminy Krosno Odrzańskie tworzy 20 miejscowości, w tym 19 wsi i 1 gajówka (tab.8.2).

Tab. 8.2 Wykaz miejscowości podstawowych na terenie gminy Krosno Odrzańskie wg stanu na 01.01.2012 r.

Lp.	Nazwa miejscowości podstawowej	Rodzaj miejscowości
1	Bielów	wieś
2	Brzózka	wieś
3	Chojna	wieś
4	Chyże	wieś
5	Czarnowo	wieś
6	Czetowice	wieś
7	Gostchorze	wieś
8	Kamień	wieś
9	Łochowice	wieś
10	Marcinowice	wieś
11	Nowy Raduszc	wieś
12	Osiecznica	wieś
13	Radnica	wieś
14	Retno	wieś
15	Sarbia	wieś
16	Sarnie Łęgi	gajówka
17	Stary Raduszc	wieś
18	Strumienno	wieś
19	Szklarka Radnicka	wieś
20	Wężyska	wieś

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS („Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju TERYT”)

Największą liczbą ludności na terenie gminy charakteryzuje się miejscowość Osiecznica (939 osób), następnie Wężyska (844 osób), Radnica (609 osób) i Marcinowice (510 osób) – (tab.8.3 i ryc.8.1). Pozostałe miejscowości liczą mniej niż 500 osób. Gajówkę Sarnie Łęgi zamieszkują zaledwie 3 osoby. Z uwagi na fakt, iż zainteresowanie zabudową obserwuje się w miejscowościach: Marcinowice, Kamień i Gostchorze, można spodziewać się wzrostu liczby ludności na tym obszarze w kolejnych latach. Natomiast sądząc po niszczącej zabudowie w miejscowościach położonych zwłaszcza

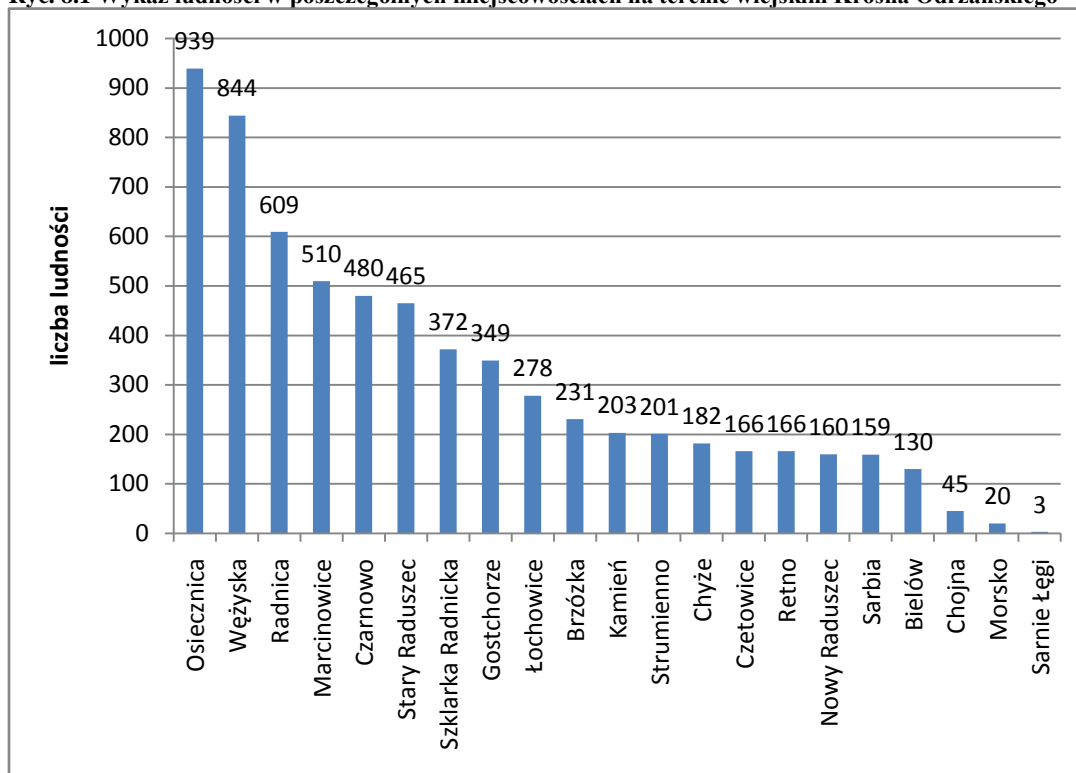
na lewobrzeżnej części gminy (m.in. Czarnowo, Retno), można przypuszczać, że obserwowane tendencje spadkowe utrzymają się lub zaczną ulegać pogorszeniu.

Tab. 8.3 Statystyka stałych mieszkańców wg miejscowości i płci, stan na dzień 20.01.2012 r.

miejsowość	mężczyźni (M)	kobiety (K)	razem
Bielów	60	70	130
Brzózka	116	115	231
Chojna	25	20	45
Chyże	92	90	182
Czarnowo	242	238	480
Czetowice	84	82	166
Gostchorze	177	172	349
Kamień	107	116	223
Łochowice	138	140	278
Marcinowice	253	257	510
Nowy Raduszec	82	78	160
Osiecznica	467	472	939
Radnica	296	313	609
Retno	91	75	166
Sarbia	79	80	159
Sarnie Łęgi	1	2	3
Stary Raduszec	222	243	465
Strumienno	98	103	201
Szklarka Radnicka	190	182	372
Wężyska	413	431	844
Krosno Odrzańskie	5743	6179	11922
SUMA (M,K)	8976	9458	18434

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

Ryc. 8.1 Wykaz ludności w poszczególnych miejscowościach na terenie wiejskim Krosna Odrzańskiego

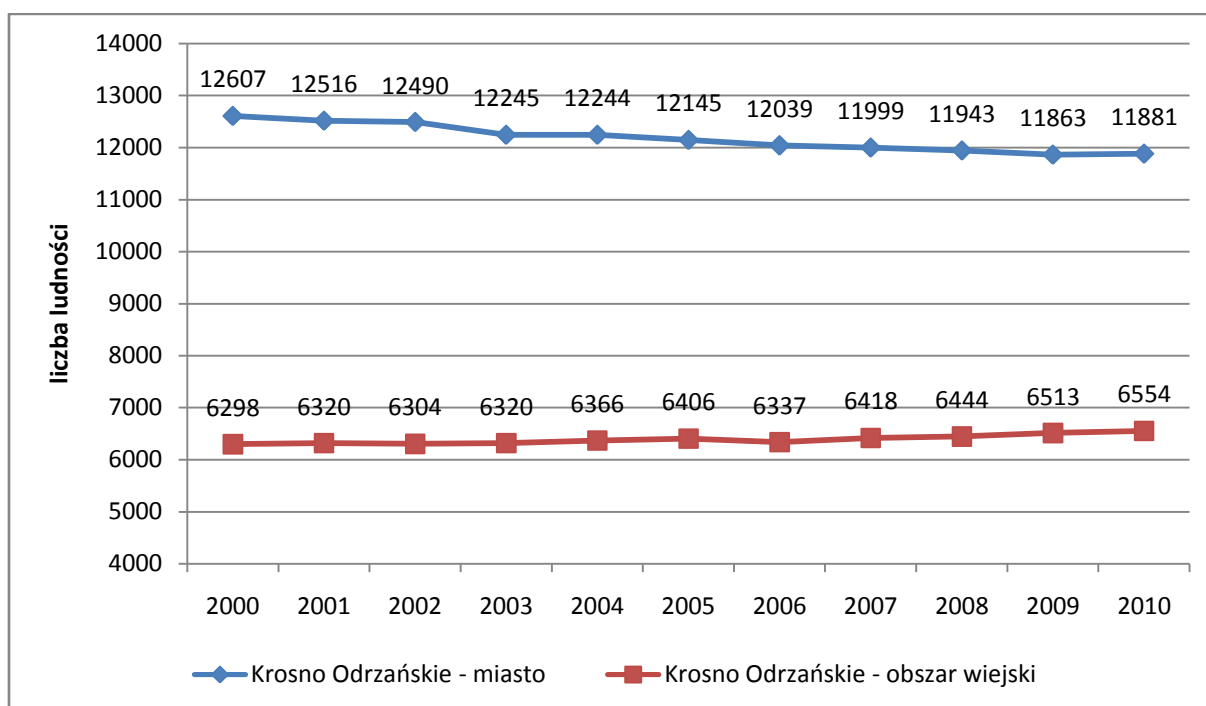

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

ZMIANA LICZBY LUDNOŚCI

W latach 2000 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie liczba ludności spadła o 470 mieszkańców, w 2010 r. osiągając liczbę 18435 (ryc.8.2) Na przestrzeni 11 lat na obszarze miasta najwyższą liczbę ludności zanotowano w 2000 r. (12607), natomiast na terenie wiejskim w 2010 r. (6554). Wyraźnie widać tendencję spadkową na terenie miasta (o 726 osób) i wzrostową na terenie wiejskim (o 256 osób).

Ryc. 8.2 Zmiana liczby ludności na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010 (dane zgodne z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

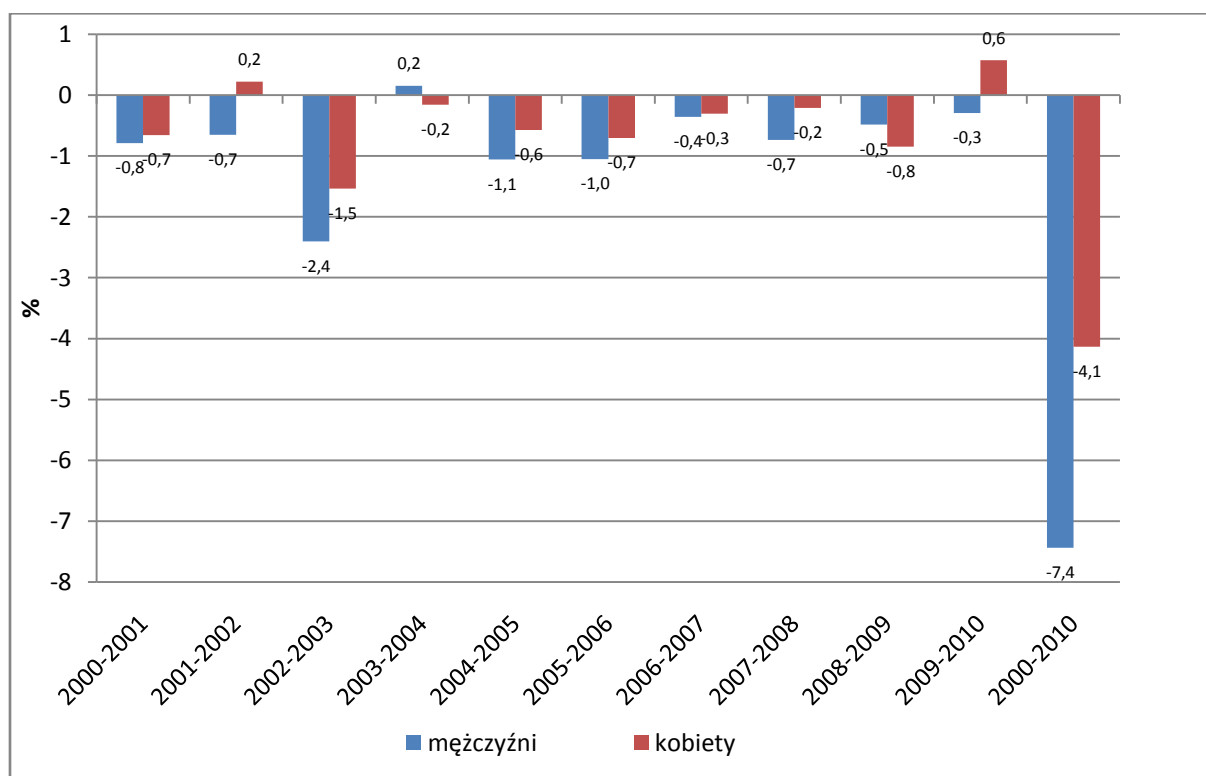
Szczególnie niekorzystne zmiany zaszły na obszarze miasta – od 2000 r. liczba mężczyzn spadła o 7,4% (z poziomu 6199 w 2000 r. do 5738 w 2010 r.), natomiast liczba kobiet spadła o 4,1% (z poziomu 6408 w 2000 r. do 6143 w 2010 r.) (tab.8.4 i ryc.8.3). Największy spadek liczby mężczyzn w stosunku do roku poprzedniego nastąpił w 2003 r. (o 2,4%), natomiast największy wzrost rok później, tj. w 2004 r. (o 0,2%). Analizując dynamikę zmian liczby kobiet, należy zaznaczyć, że w 2003 r. zanotowano największy spadek (o 1,5%), a w 2010 r. największy wzrost ich liczebności – o 0,6% w stosunku do lat poprzednich.

Tab. 8.4 Zmiana liczby ludności na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010 według płci (dane zgodne z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII)

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Krosno Odrzańskie – obszar miasta											
ogółem	12607	12516	12490	12245	12244	12145	12039	11999	11943	11863	11881
mężczyźni	6199	6150	6110	5963	5972	5909	5847	5826	5783	5755	5738
kobiety	6408	6366	6380	6282	6272	6236	6192	6173	6160	6108	6143
Krosno Odrzańskie – obszar wiejski											
ogółem	6298	6320	6304	6320	6366	6406	6337	6418	6444	6513	6554
mężczyźni	3187	3179	3176	3172	3187	3193	3137	3160	3180	3214	3239
kobiety	3111	3141	3128	3148	3179	3213	3200	3258	3264	3299	3315

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

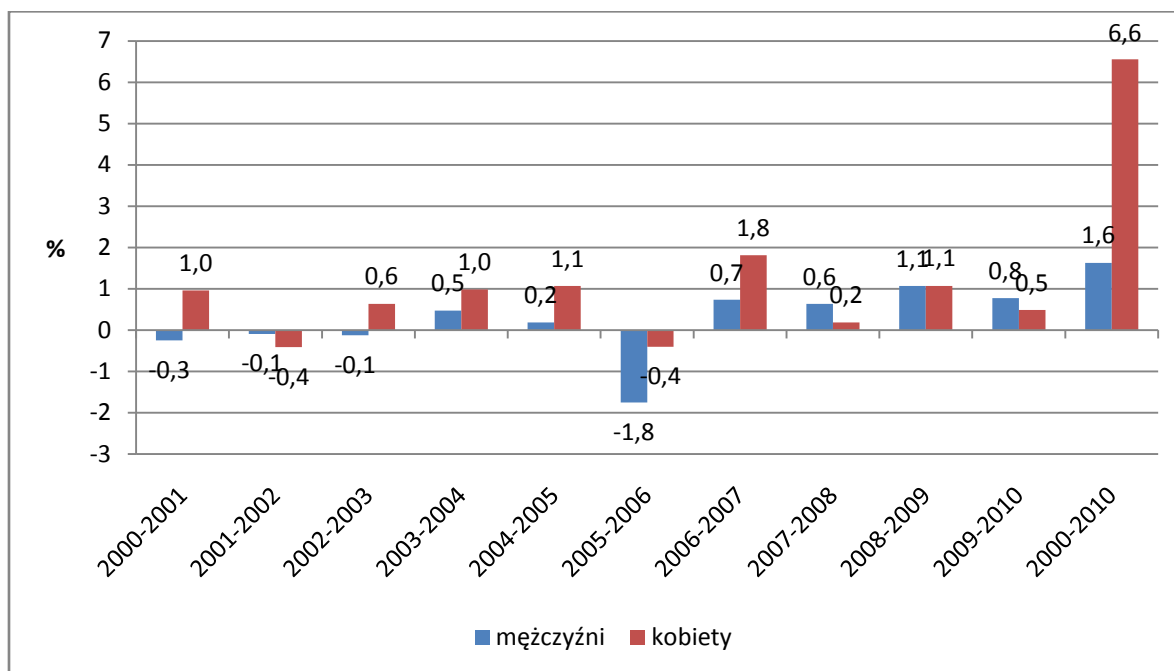
Ryc. 8.3 Dynamika zmian liczby ludności Krosno Odrzańskie – miasto w latach 2000 – 2010 według płci (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Znacznie lepiej przedstawia się statystyka na obszarze wiejskim, gdzie w latach 2000 – 2010 liczba mężczyzn wzrosła o 1,6%, natomiast liczba kobiet o 6,6% (ryc.8.4). Największy spadek liczby mężczyzn nastąpił w 2006 r. (o 1,8 %), natomiast liczby kobiet w 2002 r. i 2006 r. (o 0,4%). Największy zaś przyrost liczby mężczyzn zauważyć można w 2009 r. (o 1,1%), natomiast liczby kobiet w 2007 r. (o 1,8%). Omawiane różnice procentowe wyrażone są w stosunku do lat poprzednich).

Ryc. 8.4 Dynamika zmian liczby ludności Krosno Odrzańskie – gmina w latach 2000 – 2010 według płci (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując dynamikę zmian liczby kobiet i mężczyzn na obszarze miasta oraz obszarze wiejskim Krosna Odrzańskiego, zauważono następujące zjawiska:

- w całym omawianym okresie obszar wiejski charakteryzował się dynamiką wzrostową, natomiast obszar miasta dynamiką spadkową,
- w całym omawianym okresie nastąpił znaczny spadek liczby mężczyzn w porównaniu do liczby kobiet na obszarze miasta i znaczny wzrost liczby kobiet w porównaniu do liczby mężczyzn na terenie wiejskim,
- w 2003 roku nastąpiła znacząca zmiana na terenie miasta (największy spadek zarówno liczby kobiet, jak i liczby mężczyzn w porównaniu do zmian zachodzących w innych latach),
- w 2007 r. nastąpiła znacząca zmiana na obszarze wiejskim (największy wzrost zarówno liczby kobiet, jak i liczby mężczyzn w porównaniu do zmian zachodzących w innych latach).

Pomimo takiej zmiany, nie można jednak powiedzieć o wyraźnym wzroście liczby ludności, z uwagi na fakt, iż w roku 2006 zanotowano znaczny spadek liczebności ludności. Opisany powyżej wzrost pozwolił jedynie na nieznaczne przewyższenie poziomu z 2005 r.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gęstość zaludnienia na obszarze miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2010 r. wyniosła 87 osób na 1 km², podczas gdy wskaźnik ten w gminach miejsko-wiejskich województwa lubuskiego i w kraju wynosił kolejno 59 i 85 os/km², a w powiecie krośnieńskim 40 os/km² (tab.8.5). Z powyższej analizy wynika, że gęstość zaludnienia omawianego terenu jest wyższa niż średnie krajowe, wojewódzkie i powiatowe. Przyczyną takiej sytuacji może być stosunkowo duża liczba osób zamieszkujących obszar miasta (1458 os/km²).

Tab. 8.5 Gęstość zaludnienia w latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie oraz powiatu krośnieńskiego (liczba osób/1 km²)

wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Krosno Odrzańskie - miasto	1540	1510	1510	1498	1477	1472	1465	1456	1458
Krosno Odrzańskie - obszar wiejski	31	31	31	31	31	31	32	32	32
Krosno Odrzańskie - miasto i gmina	89	88	88	88	87	87	87	87	87
Powiat krośnieński	41	41	41	41	40	40	40	40	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

8.2 Ruch naturalny

Ruch naturalny oznacza zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych, do których należą: urodzenia, zgodny, zawierane związki małżeńskie i rozwody. Pojęcie to nie obejmuje zagadnień migracyjnych i zmian struktury ludności na skutek wojen i kataklizmów.

Na terenie miasta Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010 najwyższą wartość przyrostu naturalnego zanotowano w 2010 r. (40 osób) (tab.8.6). Dodatni przyrost naturalny zanotowano również w województwie lubuskim i powiecie krośnieńskim.

Tab. 8.6 Ruch naturalny miasta Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010

wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
urodzenia żywe											
Mężczyźni	72	56	45	50	57	57	66	61	74	67	66
Kobiety	52	49	55	53	65	59	59	57	67	52	70
Ogółem	124	105	100	103	122	116	125	118	141	119	136
zgony ogółem											
mężczyźni	61	45	48	64	59	57	53	49	70	63	61
Kobiety	35	28	31	50	41	43	47	44	46	60	35
Ogółem	96	73	79	114	100	100	100	93	116	123	96
zgony niemowląt											
Mężczyźni	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Kobiety	0	0	1	1	2	0	1	0	0	1	0
Ogółem	1	0	1	2	2	0	1	0	0	1	0
przyrost naturalny											
Mężczyźni	11	11	-3	-14	-2	0	13	12	4	4	5
Kobiety	17	21	24	3	24	16	12	13	21	-8	35
Ogółem	28	32	21	-11	22	16	25	25	25	-4	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W znacznie mniej korzystnej sytuacji przedstawia się obszar wiejski, gdzie w 2010 r. różnica między urodzeniami żywymi a zgonami była co prawda wartością dodatnią, ale wyniosła jedynie 3 osoby (tab.8.7). W całym omawianym okresie najniższa wartość przyrostu naturalnego wystąpiła w 2006 r. (-19), a najwyższa rok wcześniej (21).

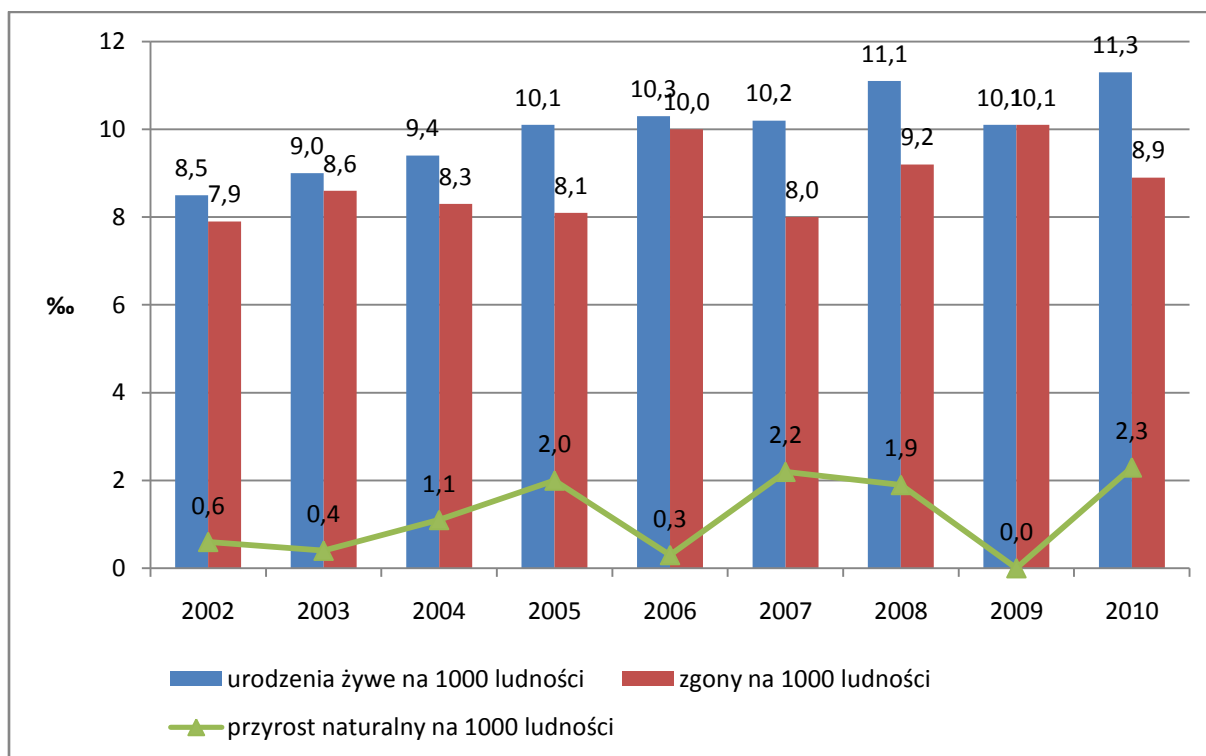
Tab. 8.7 Ruch naturalny gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010

wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
urodzenia żywe											
Mężczyźni	45	30	33	31	25	31	37	33	34	36	37
Kobiety	27	48	29	36	30	43	30	38	31	33	36
Ogółem	72	78	62	67	55	74	67	71	65	69	73
zgoni ogółem											
Mężczyźni	35	34	36	31	32	28	47	34	32	34	44
Kobiety	25	34	36	18	25	25	39	22	23	31	26
Ogółem	60	68	72	49	57	53	86	56	55	65	70
zgoni niemowląt											
Mężczyźni	0	2	0	1	0	2	0	0	0	0	0
Kobiety	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	0	2	0	1	0	2	0	0	0	0	0
przyrost naturalny											
Mężczyźni	10	-4	-3	0	-7	3	-10	-1	2	2	-7
Kobiety	2	14	-7	18	5	18	-9	16	8	2	10
Ogółem	12	10	-10	18	-2	21	-19	15	10	4	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozpatrując kompleksowo cały obszar miasta i gminy, zauważymy, że na przestrzeni lat 2002 – 2010 przez cały okres odnotowano dodatni przyrost naturalny (ryc.8.5). W ciągu 9 lat nastąpił wzrost o 1,7 punkty promilowe (z 0,6‰ w 2002 r. do 2,3‰ w 2010 r.). Najwyższy wskaźnik urodzeń wystąpił w 2010 r. (11,3‰), a zgonów w 2009 r. (10,1‰).

Ryc. 8.5 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie na 1000 mieszkańców w latach 2000 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

8.3 Migracje

W latach 2000 – 2010 na terenie miasta Krosno Odrzańskie zaobserwowano ujemne saldo migracji (tab.8.8). W 2000 r. wymeldowało się 17 osób więcej, niż zameldowało i jest to najmniejsza różnica w całym badanym okresie. W kolejnych latach różnica między ilością wymeldowań a zameldowań była jeszcze większa, chociaż w ostatnim roku (2010) różnica między liczbą zameldowań a liczbą wymeldowań zmniejszyła się.

Tab. 8.8 Migracje na terenie miasta Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010

wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
zameldowania ogółem	161	134	185	123	145	149	224	214	156	149	191
wymeldowania ogółem	178	278	278	332	259	288	356	304	246	253	213
zameldowania w ruchu wewnętrznym											
mężczyźni	71	68	86	56	69	73	106	91	75	65	88
kobiety	88	63	95	62	72	69	108	119	76	70	99
ogółem	159	131	181	118	141	142	214	210	151	135	187
zameldowania z zagranicy											
mężczyźni	2	0	3	2	3	7	6	3	4	11	2
kobiety	0	3	1	3	1	0	4	1	1	3	2
ogółem	2	3	4	5	4	7	10	4	5	14	4
wymeldowania w ruchu wewnętrznym											
mężczyźni	90	133	149	161	114	135	165	131	105	113	103
kobiety	84	134	123	160	139	134	162	150	111	131	90
ogółem	174	267	272	321	253	269	327	281	216	244	193
wymeldowania za granicę											
mężczyźni	1	2	4	3	2	6	13	18	15	5	9
kobiety	3	9	2	8	4	13	16	5	15	4	11
ogółem	4	11	6	11	6	19	29	23	30	9	20
saldo migracji	-17	-144	-93	-209	-114	-139	-132	-90	-90	-104	-22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Znacznie korzystniej przedstawia się sytuacja na obszarze wiejskim Krosna Odrzańskiego, gdzie jedynie w 2000 i 2006 r. saldo migracji było ujemne i wyniosło kolejno: -10 i -8 osób (tab.8.9). W pozostałych latach saldo migracji było dodatnie, a w 2008 r. osiągnęło wartość najwyższą (59).

Tab. 8.9 Migracje na terenie Krosno Odrzańskie – obszar wiejski w latach 2000 – 2010

wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
zameldowania ogółem	87	100	113	131	107	86	145	187	152	126	122
wymeldowania ogółem	97	85	104	108	86	68	153	144	93	98	84
zameldowania w ruchu wewnętrznym											
mężczyźni	38	51	53	56	47	36	58	85	66	55	61
kobiety	40	49	57	73	57	44	85	100	86	69	56
ogółem	78	100	110	129	104	80	143	185	152	124	117
zameldowania z zagranicy											
mężczyźni	4	0	2	2	1	3	1	1	0	1	3
kobiety	5	0	1	0	2	3	1	1	0	1	2
ogółem	9	0	3	2	3	6	2	2	0	2	5
wymeldowania w ruchu wewnętrznym											
mężczyźni	40	42	48	49	41	33	69	59	38	46	31
kobiety	56	41	54	55	43	31	78	73	49	44	50
ogółem	96	83	102	104	84	64	147	132	87	90	81
wymeldowania za granicę											
mężczyźni	1	1	0	1	0	1	4	6	4	4	1
kobiety	0	1	2	3	2	3	2	6	2	4	2
ogółem	1	2	2	4	2	4	6	12	6	8	3
saldo migracji	-10	15	9	23	21	18	-8	43	59	28	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

8.4 Przyrost rzeczywisty

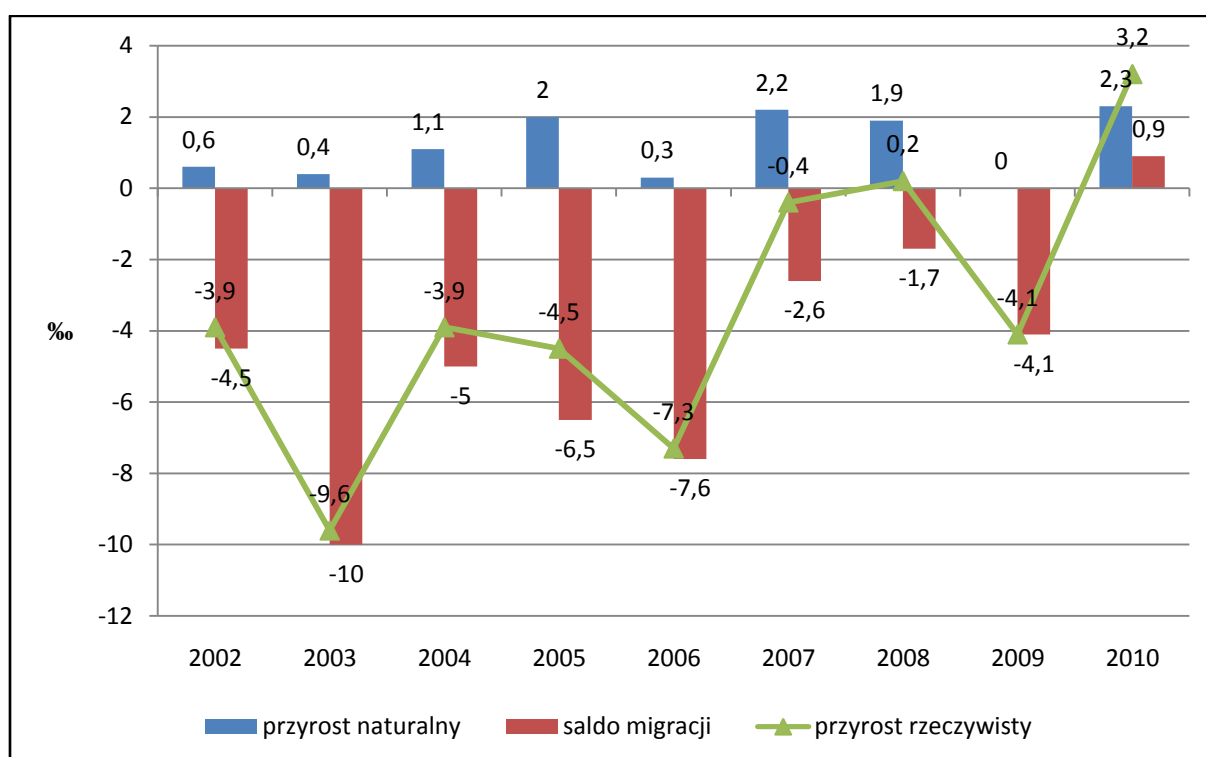
Według definicji GUS, przyrost rzeczywisty oznacza sumę przyrostu naturalnego ludności oraz salda migracji wewnętrznych i zagranicznych. Daje on pełny obraz zmiany liczby mieszkańców. W latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie zanotowano głównie ujemny przyrost rzeczywisty, co jest zjawiskiem negatywnym. Jedynie w 2008 r. i 2010 r. zaobserwowano dodatnie wartości (tab.8.10 i ryc.8.6). Dzięki wysokiemu wskaźnikowi urodzeń oraz dodatniemu napływowi migracyjnemu w 2010 r. został osiągnięty najwyższy poziom przyrostu rzeczywistego od 8 lat (3,2‰).

Tab. 8.10 Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010

wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,6	0,4	1,1	2,0	0,3	2,2	1,9	0,0	2,3
saldo migracji na 1000 mieszkańców	-4,5	-10,0	-5,0	-6,5	-7,6	-2,6	-1,7	-4,1	0,9
przyrost rzeczywisty na 1000 mieszkańców	-3,9	-9,6	-3,9	-4,5	-7,3	-0,4	0,2	-4,1	3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 8.6 Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

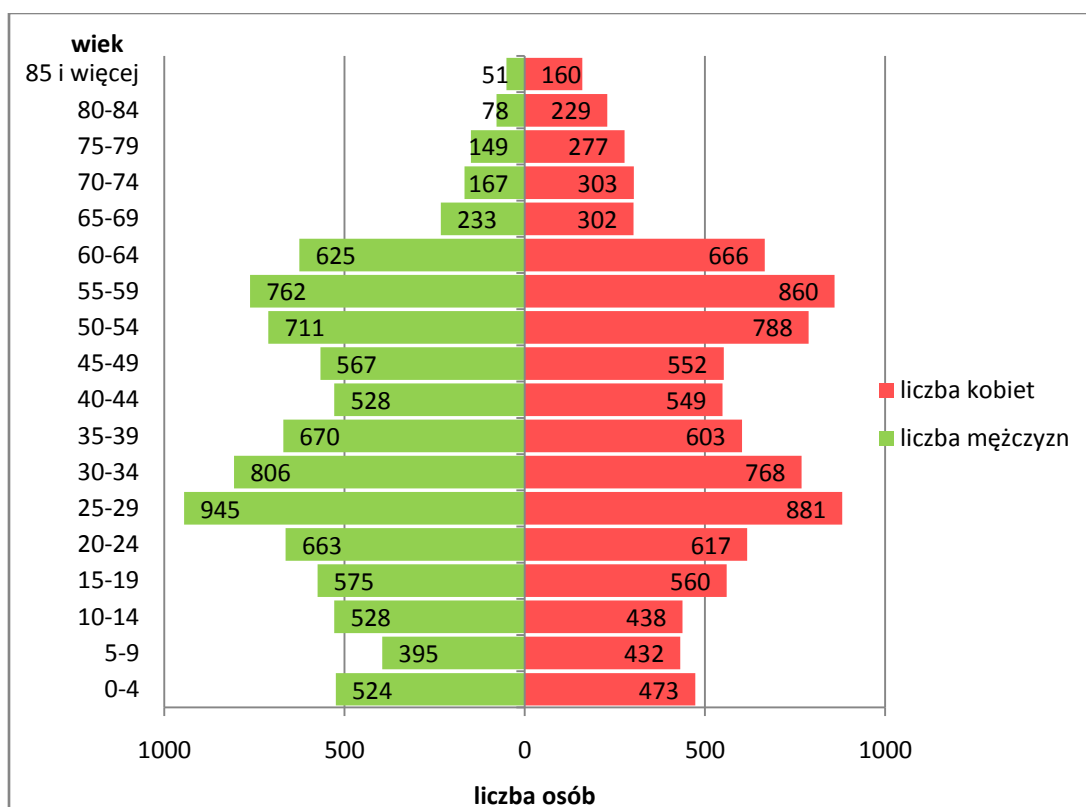
8.5 Struktura wieku i płci

Wszystkie omówione powyżej składowe ruchu naturalnego tworzą strukturę płci i wieku mieszkańców. Piramida ilustrująca liczbę osób w poszczególnych przedziałach wiekowych prezentuje następujące zależności (ryc.8.7):

- znaczną dominację liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w wieku powyżej 50 lat,
- dominację liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w wieku 10–39 lat,
- przewagę dzieci w wieku 0–4 lat nad dziećmi w wieku 5–9 lat,

- dwa wyże demograficzne: pierwszy związany z zakończeniem II wojny światowej i drugi będący echem pierwszego (z lat 80. XX w.),
- obecnie najbardziej liczną grupą wiekową jest ludność w wieku od 25 do 29 lat (1826 osób), drugą bardzo liczną grupą wiekową jest ludność w wieku 55–59 lat (1622 osób);

Ryc. 8.7 Struktura płci i wieku na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w roku 2010 r.

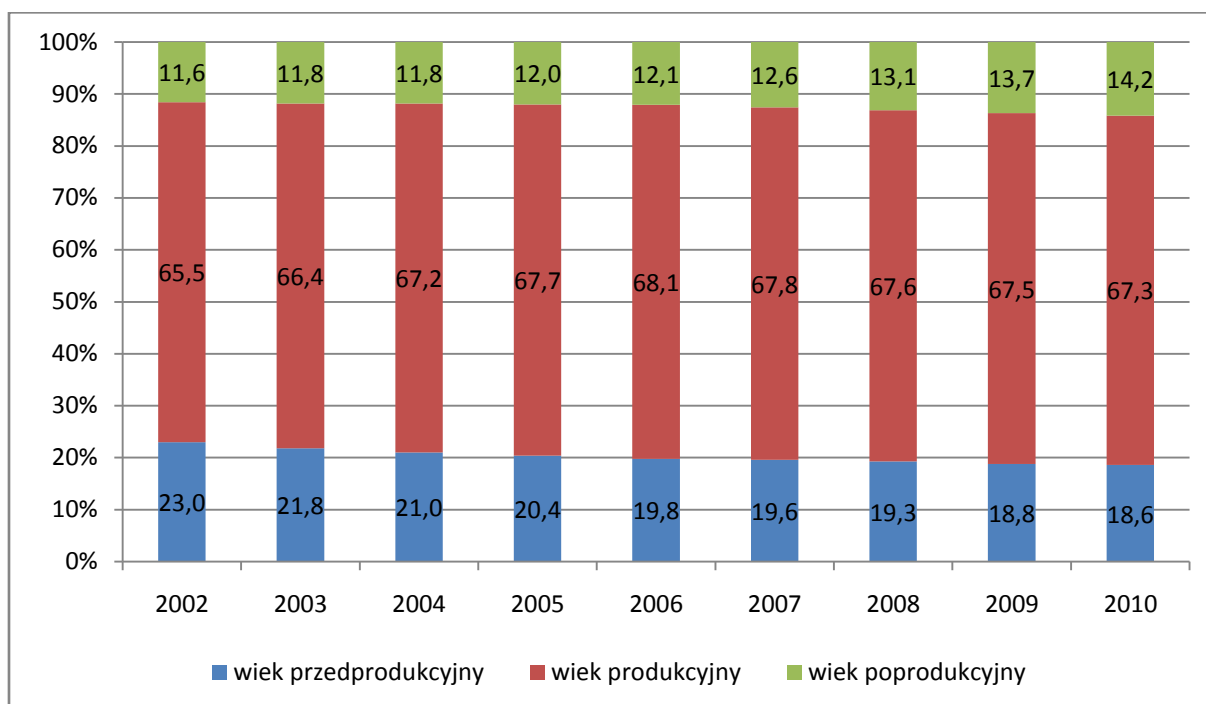
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura wiekowa ludności bezpośrednio przekłada się na strukturę wieku ekonomicznego ludności. W latach 2002 – 2010 zauważono systematyczne starzenie się mieszkańców miasta i gminy Krosno Odrzańskie (ryc.8.8). Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym charakteryzuje się tendencją wzrostową, natomiast udział ludności w wieku przedprodukcyjnym ulega spadkowi.

Szczególnie niekorzystne zmiany można zaobserwować w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym – od 2002 r. odsetek osób w tym wieku spadł o 4,4 punktu procentowego, tj. z poziomu 23% do 18,6%. Konsekwencją tego jest systematyczny wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w % ogółu ludności. Liczba osób w wieku nabywania praw emerytalnych i starszych wzrosła o 2,6 punktu procentowego (z poziomu 11,6% w 2002 r. do 14,2% w 2010 r.), natomiast grupa osób w wieku produkcyjnym zwiększyła swój udział o 1,8 punktu procentowego (z 65,5 % w 2002 r.

do 67,3% w 2010 r.). Opisywana sytuacja nie jest korzystna, jednak podobne tendencje obserwuje się w całej Polsce.

Ryc. 8.8 Ludność według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2002 – 2009 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

8.6 Wnioski i prognoza demograficzna

Analiza sytuacji demograficznej gminy pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

Pomimo tego, że na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie notuje się dodatni przyrost naturalny, a na terenie wiejskim napływ ludności, systematyczny odpływ ludności z obszaru miasta jest tak znaczący, że powoduje ogólny spadek liczby mieszkańców.

Odpływ ludzi młodych i w wieku produkcyjnym z obszaru gminy może stać się przeszkodą w rozwoju gminy i przyczyniać się do spadku jakości rynku pracy, występowania przewagi osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze społeczeństwa, spadku dochodów gminy oraz spadku jakości usług. Tak znaczna migracja z terenu miasta może być konsekwencją wielu czynników, w tym restrukturyzacji wojska i migracji mieszkańców do dużych ośrodków miejskich oraz za granicę w celu poszukiwania pracy.

Przedstawienie prognozy liczby ludności dla miasta i gminy Krosno Odrzańskie jest utrudnione z uwagi na brak danych i analiz statystycznych – Główny Urząd Statystyczny

prezentuje jedynie prognozę ludności na poziomie powiatów (tab.8.11). Posiłkując się więc powyższymi analizami i trendami powiatowymi, podjęto próbę podania przypuszczalnej liczby ludności w kolejnych latach. Należy zaznaczyć, że tendencje przedmiotowego obszaru w ciągu ostatnich 10 lat różnią się od powiatowych, zwłaszcza jeżeli chodzi o teren wsi, gdzie w Krośnie Odrzańskim zanotowano wzrost liczby ludności.

Tab. 8.11 Prognoza ludności dla powiatu krośnieńskiego na lata 2012 – 2035

Rok	ogółem	miasto	wieś
2012	55 214	27 422	27 792
2015	54 462	26 578	27 884
2020	53 218	25 315	27 903
2025	51 770	24 015	27 755
2030	49 884	22 486	27 398
2035	47 712	20 803	26 909

Źródło: Opracowanie GUS

W związku z tym, że na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie od 2001 do 2010 r. liczba ludności spadła o 2,1%, założono, że również w najbliższych 10-leciach będzie spadała z podobną dynamiką. Zgodnie z powyższym otrzymano prognozę, z której wynika, że w 2030 r. liczba ludności wyniesie ok. 17 669 mieszkańców, o ile saldo migracji na obszarze wiejskim utrzyma się na poziomie przybliżonym do obecnego.

9 Gospodarka

9.1 Działalność gospodarcza

Gospodarka gminy Krosno Odrzańskie ma charakter rolniczo-przemysłowy z dodatkiem funkcji handlowej i usługowej. Wśród krośnieńskich jednostek gospodarczych dominują firmy prywatne.

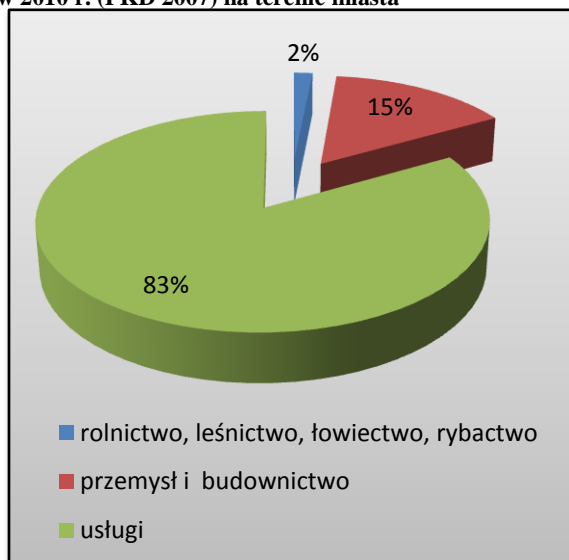
Na koniec 2010 r. w ewidencji działalności gospodarczej zarejestrowanych było 1893 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 80% stanowiły usługi, 17% – przemysł i budownictwo, a resztę rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (tab.9.1). Liczba podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła 1027 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie i 978 na terenie powiatu. W 2010 r. zarejestrowano 104 jednostki na 10 tys. ludności.

Tab. 9.1 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w 2010 r.

wyszczególnienie		miasto i gmina Krosno Odrzańskie	powiat krośnieński
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem		1893	5481
W tym:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	71	263
	przemysł i budownictwo	315	982
	usługi	1507	4236
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		1027	978
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		104	116

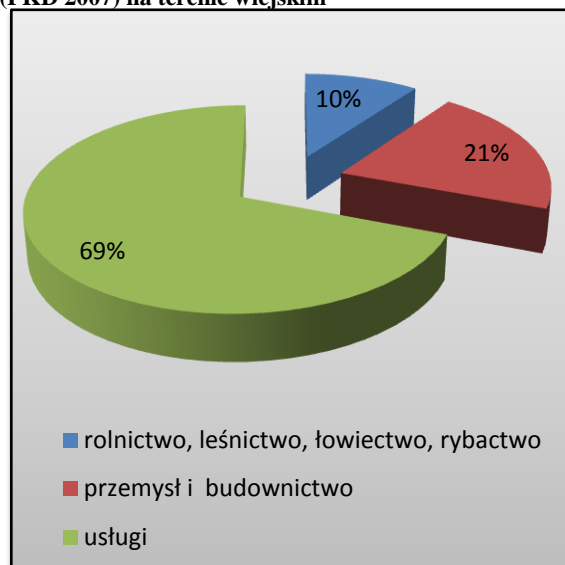
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 9.1 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON – wg rodzajów działalności w 2010 r. (PKD 2007) na terenie miasta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 9.2 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON – wg rodzajów działalności w 2010 r. (PKD 2007) na terenie wiejskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2000 – 2009 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie nastąpił przyrost liczby przedsiębiorstw o 6,1% (z 1714 w 2000 r. do 1818 w 2009 r.), w tym 142,7% w sektorze publicznym (z 75 w 2000 r. do 182 w 2009 r.) i spadek o 0,2% w sektorze prywatnym (z 1639 w 2000 r. do 1636 w 2009 r.) (tab.9.2). W przeciągu tych lat większy wzrost nastąpił na terenie powiatu krośnieńskiego (o 8,2%) i województwa lubuskiego (o 17,8%).

Tab. 9.2 Jednostki zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie lubuskim, powiecie krośnieńskim oraz mieście i gminie Krosno Odrzańskie w 2000 i 2009 r.

wyszczególnienie	rok	ogółem	zmiana w %	sektor publiczny	zmiana w %	sektor prywatny	zmiana w %
		liczba		liczba		liczba	
województwo lubuskie (gminy miejsko-wiejskie)	2000	31286	+17,8	1206	+68,4	30080	+15,8
	2009	36854		2031		34823	
powiat krośnieński	2000	4826	+8,2	405	+1,5	4421	+8,8
	2009	5220		411		4809	
miasto i gmina Krosno Odrzańskie	2000	1714	+6,1	75	+142,7	1639	-0,2
	2009	1818		182		1636	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2009 r. największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie stanowiła sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku

osobistego i domowego (31,3%) (tab.9.3) Następna w kolejności jest sekcja K – obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (20,1%). Pozostałe podmioty z poszczególnych sekcji stanowiły mniej niż 10% udziału.

Tab. 9.3 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie (wg PKD 2004) w latach 2000 i 2009

wyszczególnienie wg sekcji	2000		2009		zmiana w %
	liczba	udział w %	liczba	udział w %	
A – rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	54	3,2	74	4,1	37,0
B – rybactwo	2	0,1	2	0,1	0,0
C – górnictwo	0	0,0	1	0,1	-
D – przetwórstwo przemysłowe	125	7,3	114	6,3	-8,8
E – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1	0,1	2	0,1	100,0
F – budownictwo	151	8,8	170	9,4	12,6
G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	650	37,9	569	31,3	-12,5
H – hotele i restauracje	37	2,2	46	2,5	24,3
I – transport, gospodarka magazynowa i łączność	97	5,7	113	6,2	16,5
J – pośrednictwo finansowe	64	3,7	57	3,1	-10,9
K – obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	196	11,4	365	20,1	86,2
L – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	20	1,2	22	1,2	10,0
M – edukacja	32	1,9	56	3,1	75,0
N – ochrona zdrowia i pomoc społeczna	173	10,1	110	6,1	-36,4
O – działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	112	6,5	117	6,4	4,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

9.1.1 Przemysł

Największe obszary lokalizacji zakładów produkcyjnych, magazynów i składów występują głównie w południowej części miasta, a także na starym mieście. Oczekuje się również, że w przyszłości na północy miasta – w wyznaczonej strefie przemysłowej – powstaną zabudowania o podobnej lub takiej samej funkcji.

Na obszarze gminy na terenie miejscowości Bielów, Gostchorze, Radnica, Szklarka Radnicka funkcjonują zakłady związane z produkcją budowlaną i hodowlą. W Czetowicach i Osiecznicy prowadzona jest działalność w zakresie hodowli ryb, natomiast w rejonie wsi Czarnowo eksploatowane są złoża kruszyw i torfu, a w rejonie wsi Retno ropy naftowej.

Głównymi zakładami produkcyjnymi funkcjonującymi na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie są:

Na terenie miasta:

- HOMANIT Krosno Odrzańskie Sp. z o. o. (dawniej HARDEX S.A.) – produkcja płyt pilśniowych twardych, mokro formowanych,
- Fabryka Maszyn i Urządzeń Gastronomicznych „KROMET” Sp. z o.o. – produkcja wysokiej jakości wyposażenia gastronomicznego,
- „MEBLOSTYL” Szymczak Spółka Jawna – produkcja i sprzedaż mebli,
- „POLSET” Sp. z o.o. – produkcja i sprzedaż mebli tapicerowanych,
- „ISTE” Sp. z o.o. – szycie tapicerki meblowej,
- „Tech – Pol- Mateq” sp. z o.o. – produkcja palet;

Na terenie gminy:

- KROSNO METAL Sp. z o.o. w miejscowości Kamień – produkcja profesjonalnych rozwiązań gastronomicznych, urządzeń zbiorowego żywienia oraz urządzeń do dystrybucji posiłków,
- Intermoda D.J. w miejscowości Osiecznica – produkcja odzieży roboczej, ochronnej, szkolnej oraz dystrybutor szerokiego asortymentu środków ochrony pracy,
- Zespół Elektrowni Wodnych Dychów w miejscowości Raduszec Stary – wytwarzanie energii elektrycznej z wody, modernizacja i budowa elektrowni wodnych i innych obiektów hydrotechnicznych.

Przedsiębiorstwa te odgrywają istotną rolę na terenie gminy – są głównym miejscem zatrudnienia oraz stanowią ważny wkład do dochodów budżetu.

W 2010 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie najwięcej podmiotów z sekcji przetwórstwo przemysłowe specjalizowało się w naprawie, konserwacji i instalowaniu

maszyn i urządzeń (17), produkcji metalowych wyrobów gotowych (16), produkcji wyrobów z drewna oraz korka (16) oraz produkcji artykułów spożywczych (15) (tab.9.4).

Tab. 9.4 Podmioty wg sekcji PKD 2007 – sekcja C przetwórstwo przemysłowe w 2010 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Dział sekcji	Podmioty
1	produkcja artykułów spożywczych	15
2	produkcja wyrobów tekstylnych	1
3	produkcja odzieży	7
4	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	2
5	produkcja wyrobów z drewna oraz korka	16
6	produkcja papieru i wyrobów z papieru	3
7	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	3
8	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	4
9	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1
10	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	6
11	produkcja metalowych wyrobów gotowych	16
12	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2
13	produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	1
14	produkcja pojazdów samochodowych, przyczep	1
15	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1
16	produkcja mebli	6
17	pozostała produkcja wyrobów	12
18	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	17
RAZEM		114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

9.1.2 Usługi i Handel

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie 75% podmiotów gospodarczych prowadzących działalność handlową i usługową zlokalizowanych jest w granicach administracyjnych miasta (1013) (tab.9.5). Najwięcej jednostek funkcjonuje w handlu hurtowym i detalicznym (570), w budownictwie (194) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (120).

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie funkcjonują następujące instytucje finansowe: Bank Zachodni WBK S.A Oddział w Krośnie Odrzańskim, Bank Spółdzielczy Oddział w Krośnie Odrzańskim, PKO Bank Polski S.A. Oddział w Krośnie Odrzańskim.

Tab. 9.5 Działalność handlowa i usługowa na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie – według sekcji i działów (PKD 2007) w 2010 r. (sektor prywatny)

	budownictwo	*M i G	M*	G*
1	• roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków,	57	43	14
	• roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej,	28	18	10
	• roboty budowlane specjalistyczne;	109	68	41
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle				
2	• handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych,	63	44	19
	• handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi,	91	72	19
	• handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi;	416	314	102
transport i gospodarka magazynowa				
3	• transport lądowy oraz transport rurociągowy,	115	66	49
	• magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport;	5	3	2
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi				
4	• zakwaterowanie,	8	6	2
	• działalność usługowa związana z wyżywieniem;	42	35	7
informacja i komunikacja				
5	• działalność wydawnicza,	1	1	0
	• działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów, telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych,	2	2	0
	• telekomunikacja,	2	1	1
	• działalność związana z oprogramowaniem,	6	4	2
	• działalność usługowa w zakresie informacji;	1	1	0
działalność finansowa i ubezpieczeniowa				
6	• finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych,	6	5	1
	• działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne;	46	35	11
7	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	112	102	10
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna				
8	• działalność prawnicza, rachunkowo-księgową,	33	27	6
	• działalność firm centralnych (headoffices); doradztwo związane z zarządzaniem,	13	10	3
	• działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne,	31	24	7

	<ul style="list-style-type: none"> reklama, badanie rynku i opinii publicznej, pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, działalność weterynaryjna; 	4	4	0
		23	18	5
		7	4	3
	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca			
9	<ul style="list-style-type: none"> wynajem i dzierżawa, 	3	2	1
	<ul style="list-style-type: none"> działalność związana z zatrudnieniem, 	2	1	1
	<ul style="list-style-type: none"> działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane, 	1	1	0
	<ul style="list-style-type: none"> działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni, 	20	14	6
	<ul style="list-style-type: none"> działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej; 	4	4	0
	pozostała działalność usługowa			
10	<ul style="list-style-type: none"> działalność organizacji członkowskich, 	44	40	4
	<ul style="list-style-type: none"> naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego, 	15	11	4
	<ul style="list-style-type: none"> pozostała indywidualna działalność usługowa; 	50	33	17
11	RAZEM	1360	1013	347

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

*) M i G – miasto i gmina Krosno Odrzańskie

*) M – miasto

*) G – gmina

Usługi nierynkowe (edukacja, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, administracja, bezpieczeństwo) świadczone na rzecz mieszkańców opisane zostały w rozdziale 10. Warunki jakości życia mieszkańców.

9.1.3 Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

W granicach administracyjnych miasta i gminy Krosno Odrzańskie zarejestrowanych jest 71 podmiotów gospodarczych w sekcji A¹, z czego 37 – to podmioty zajmujące się uprawą rolną, chowem i hodowlą zwierząt i łowiectwem, 32 – to podmioty zajmujące się leśnictwem i pozyskiwaniem drewna oraz 2 podmioty zajmujące się rybactwem (tab.9.6).

¹Dane o liczbie podmiotów prezentowane są bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Tab. 9.6 Podmioty gospodarcze w 2010 r. w sekcji A – PKD 2007 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		gmina	razem
1	uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	18	19	37
2	leśnictwo i pozyskiwanie drewna	3	29	32
3	Rybactwo	1	1	2
Razem		71		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rolnictwo na terenie gminy jest w większości ekstensywne, tj. mające na celu zaspokojenie tylko własnych potrzeb, ale jest również kilka gospodarstw ogólnorolnych o powierzchni większej niż przeciętna. Specjalizują się one w uprawie zbóż, ziemniaków oraz hodowli trzody chlewnej i bydła mięsnego.

W 2003 r. na terenie gminy działało 1071 gospodarstw rolnych², z czego 730 prowadziło działalność rolniczą i pozarolniczą, 57 wyłącznie pozarolniczą, a pozostałe 284 nie prowadziło żadnej działalności gospodarczej. Jak wynika z tab.9.7, aż 93% gospodarstw rolnych nie przekraczało powierzchni 10 ha.

²Według GUS: Za **gospodarstwo rolne** uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Za **gospodarstwo indywidualne** uważa się gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha, będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób.

Tab. 9.7 Szczegółowy podział areалу gospodarstw w odniesieniu do ilości gospodarstw w 2003 r.

Lp.	Gminne gospodarstwa w przedziałach (ha)	Ilość gospodarstw
1	<1	547
2	1–2	249
3	2–3	84
4	3–4	37
5	4–5	32
6	5–7	28
7	7–10	29
8	10–15	23
9	15–20	11
10	20–30	8
11	30–50	10
12	50–100	7
13	100–200	4
14	>200	2

Źródło: „Program ochrony środowiska Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011”, tab.20 s. 44, 2004

Grunty orne, zajmujące 20% ogólnej powierzchni miasta i gminy, stanowią własność bądź indywidualnych rolników, bądź działających na terenie gminy czterech spółek rolniczych. Rolnictwem, gorzelnictwem i hodowlą bydła zajmują się również spółki rolnicze powstałe na bazie byłych gospodarstw rolnych (zwanym kiedyś PGR-ami):

- Lerca Spółka z o.o. Trzebiechów, Stary Raduszec
- Altena Pol spółka z o.o. Wężyska,
- Gospodarstwo Rybackie „Karp” Osiecznica,
- „WOOD-HOL” Krosno Odrzańskie.

9.1.4 Specjalna strefa ekonomiczna

Na terenie miasta i gminy nie ma specjalnej strefy ekonomicznej, jednak władze zabiegając o nowych inwestorów, wyznaczyły tereny zlokalizowane w mieście i na terenach wiejskich, które mogą być przeznaczone pod inwestycje (tab.9.8).

Tab. 9.8 Tereny inwestycyjne na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Lokalizacja terenu	Uzbrojenie terenu (infrastruktura techniczna)	powierzchnia	przeznaczenie terenu
1.	Krosno Odrzańskie przy ul. Gubińskiej Numery działek ewidencyjnych: 383, 356, 357, 455, 384, 379, 381, 382, 378, 373, 360, 358, 361, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 370, 372	Teren przyległy wyposażony jest w energię elektryczną, wodę pitną i przemysłową, system kanalizacji. Możliwość wykonania przyłączy: telefon, gaz ziemny.	65.874 m ² , (łącznie pow. pozostałych działek ewidencyjnych 8,15 ha)	Strefa przemysłowo-składowa
	ATRAKCYJNOŚĆ LOKALIZACYJNA: W odległości 3 km od terenu przebiega droga krajowa nr 32 relacji Zielona Góra – Gubinek.			
2.	Krosno Odrzańskie przy ul. Słowackiego Numery działek ewidencyjnych: 228, 225, 220, 211/2, 212/2, 214/2, 229, 213/1, 223/2, 226/2, 230/2	Możliwość wykonania przyłączy: energia elektryczna, woda, kanalizacja, telefon, gaz ziemny.	5,42 ha	Strefa: mieszkalna, handlowo-usługowa
	ATRAKCYJNOŚĆ LOKALIZACYJNA: Teren zlokalizowany jest w dolnej części miasta w odległości ok. 0,3 km od drogi krajowej nr 29 relacji Krosno Odrzańskie – Słubice, pomiędzy ulicami: Słowackiego, a 40-lecia PRL. Atrakcyjne położenie sprawia, że proponowana nieruchomość gruntowa nadaje się szczególnie pod funkcję mieszkalną lub handlowo-usługową. Dla tego obszaru Gmina posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.			
3	Szklarka Radnicka ok. 12 km od Krosna Odrzańskiego Numer działki ewidencyjnej: 26	Uzbrojenie techniczne: woda, kanalizacja. Możliwość wykonania przyłączy: telefon, energia elektryczna. Możliwość wykonania drogi	1,05 ha	Strefa turystyczno-rekreacyjna
	ATRAKCYJNOŚĆ LOKALIZACYJNA: Teren położony jest przy drodze nr 276 relacji Krosno Odrzańskie – Świebodzin – Poznań. Około 1 km od działki ewidencyjnej zlokalizowana jest pętla kolejowa oraz dworzec PKP. Atutem jest położenie w pobliżu Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego, w otoczeniu pól i jezior.			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim w celu znalezienia inwestorów, którzy utworzyliby miejsca pracy, przygotował dla obszaru położonego na terenie Krosna Odrzańskiego i Łochowic miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ze Strefą Przemysłową. Teren usytuowany jest na byłym poligonie i zajmuje 12,2 ha.

W ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013 strefa będzie uzbrojona w media, oświetlenie i drogę. Realizacja projektu pn. „Uzbrojenie strefy przemysłowej w Krośnie Odrzańskim” umożliwi potencjalnym inwestorom zlokalizowanie swojej działalności gospodarczej w gminie. Inwestycja podzielona jest na 3 etapy, których termin realizacji wyznaczony jest na 2010 i 2013 rok. Do uzbrojenia pozostało jeszcze 22,47 ha.

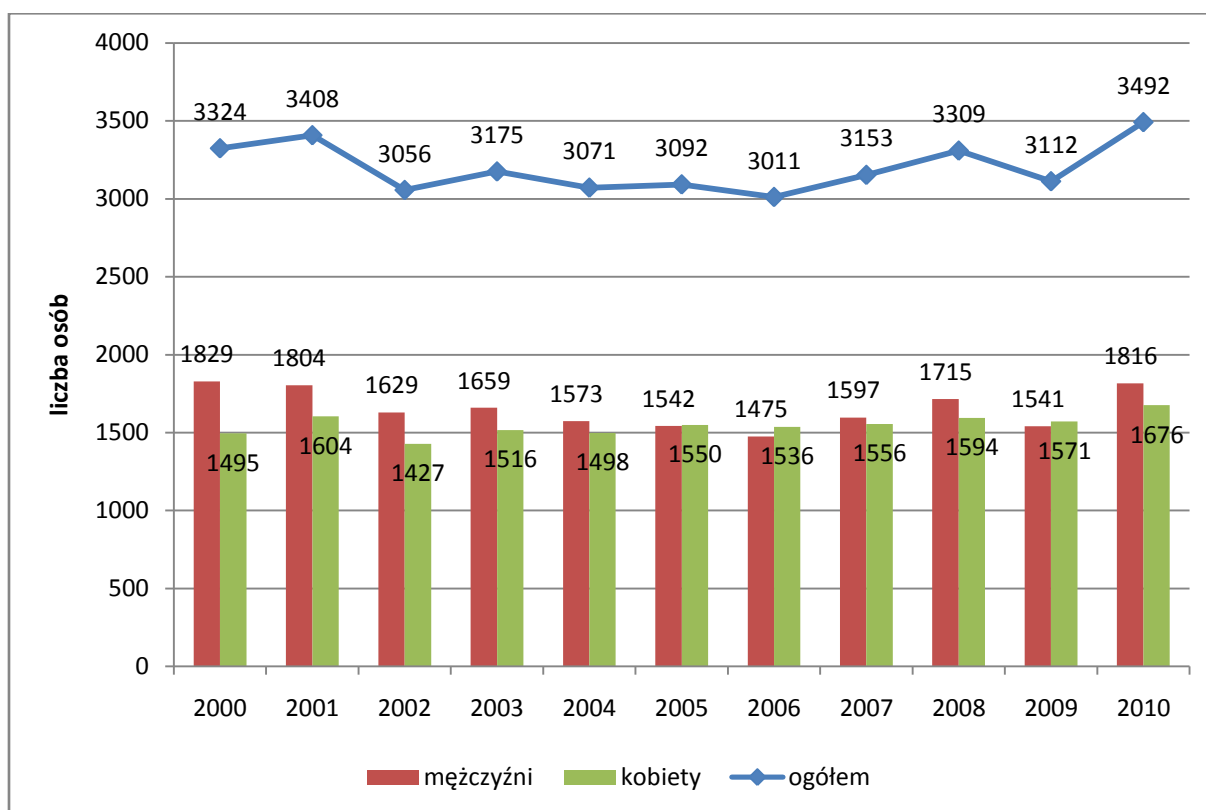
Strefa przyczyni się do utworzenia dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, a także do pozyskania inwestorów z zewnątrz. Wymiernym efektem działalności będzie także zmniejszenie bezrobocia.

9.2 Rynek pracy

9.2.1 Struktura zatrudnienia

W latach 2000 – 2010 liczba osób pracujących na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie wzrosła o 168 (z 3324 w 2000 r. do 3492 w 2010 r.) (ryc.9.3). Za wyjątkiem lat 2005, 2006, 2009 liczba pracujących mężczyzn przewyższała liczbę pracujących kobiet.

Ryc. 9.3 Pracujący w głównym miejscu pracy na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie największa liczba ludzi zatrudniona jest w sektorze publicznym (2010 r. – 1908), jednak sytuacja ta może w przyszłości ulec zmianie, głównie z dwóch powodów (tab.9.9). Po pierwsze – od 2008 r. zauważa się tendencję spadkową osób zatrudnionych w instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych, po drugie – w ciągu 3 lat liczba osób pracujących w sektorze prywatnym wzrosła aż o 462. W części przypadków proces ten wiąże się z prywatyzacją i przekształceniami formy prawnej istniejących jednostek.

Zmianę liczby osób pracujących w poszczególnych sekcjach na przestrzeni lat 2008 – 2010 przedstawia poniższa tabela (tab.9.9).

Tab. 9.9 Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji w latach 2008 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 31 XII 2010.

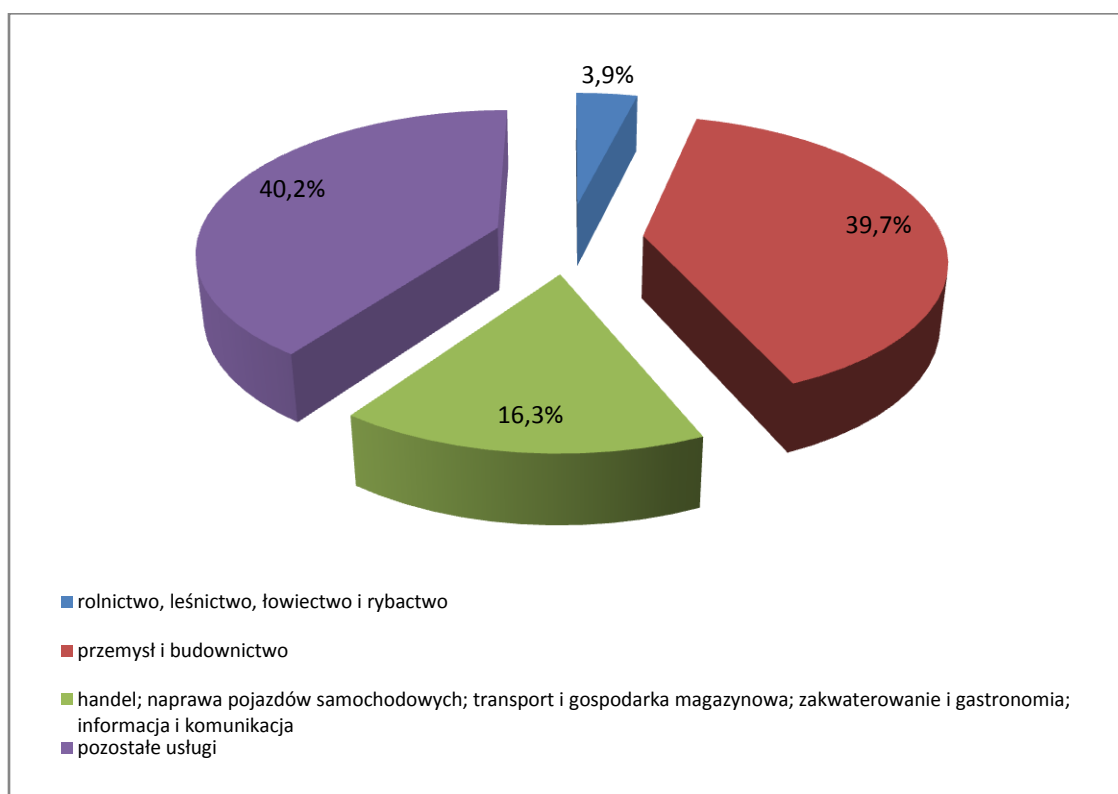
wyszczególnienie		2008	2009	2010
ogółem		3309	3112	3492
sektor	publiczny	2187	2069	1908
	prywatny	1122	1043	1584
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		108	128	135
Przemysł i budownictwo		1303	1152	1386
Handel; naprawa pojazdów samochodowych*; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia*; informacja i komunikacja		551	459	568
Pozostałe usługi		1347	1373	1403

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2010 r. mieszkańcy miasta i gminy Krosno Odrzańskie zatrudnienie znaleźli w usługach, głównie z sektora publicznego, czyli w administracji publicznej i obronie narodowej, edukacji, ochronie zdrowia i pomocy społecznej (1403 osoby) (ryc.9.4). Tylko 17 osób mniej było zatrudnionych w przemyśle i budownictwie (1386 osób). W usługach (handel; naprawa pojazdów samochodowych*; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia*; informacja i komunikacja) pracowało 568 osób, a w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (z pominięciem osób pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych) – 135 osób.

**)Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.*

Ryc. 9.4 Struktura pracujących w głównym miejscu pracy na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do podmiotów zatrudniających na terenie gminy największą liczbę osób należą:

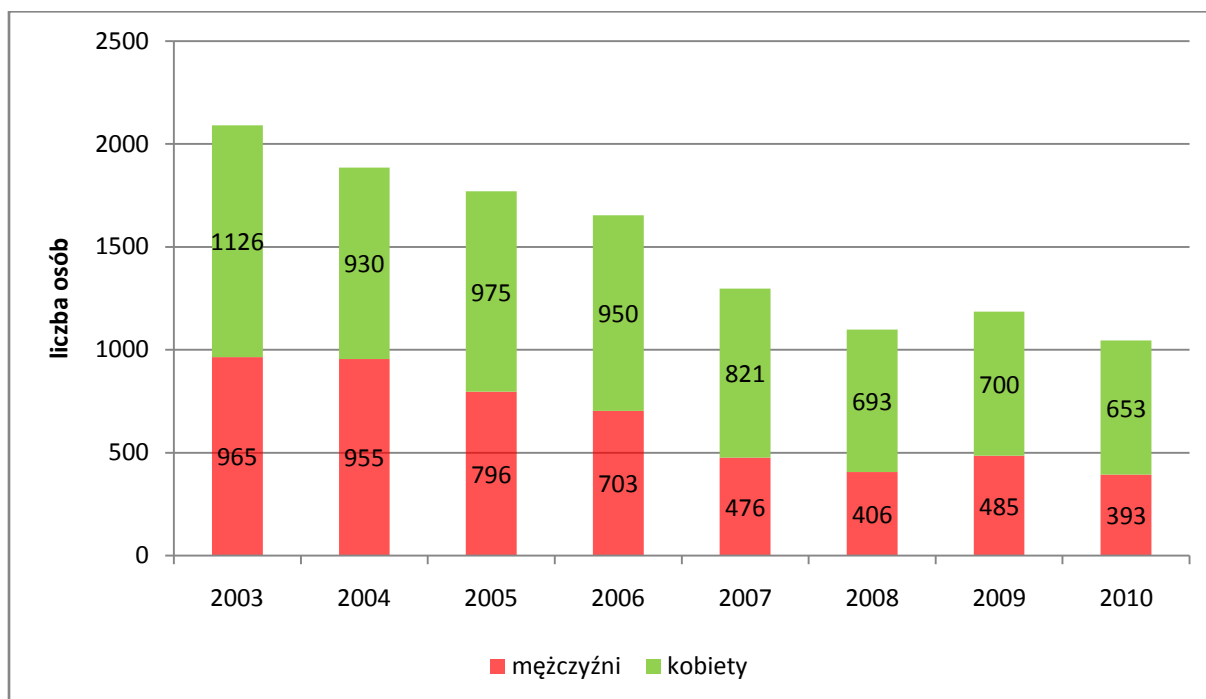
- HOMANIT Krosno Odrzańskie Sp. z o. o. (dawniej HARDEX S.A.),
- Fabryka Maszyn i Urządzeń Gastronomicznych KROMET Sp. z o.o.,
- PPHU Meblostyl,
- POLSET,
- ENEA Operator Sp. z o.o.,
- EWE energia Sp. z o.o.,
- Krosno-Metal Sp. z o.o.,
- Firma Wielobranżowa ADAM,
- Firma Wielobranżowa KLUSEK,
- Przedsiębiorstwo Drogowe „Kontrakt”,
- Gospodarstwo Rybackie KARP Sp. z o.o. – Osiecznica,
- Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. Oddział w Krośnie Odrzańskim,
- Bank Zachodni WBK S. A. Oddział w Krośnie Odrzańskim,
- Gmina Krosno Odrzańskie, w tym pracownicy oświaty,

- jednostki wojskowe,
- jednostki administracji publicznej.

9.2.2 Bezrobocie

Analizując poziom bezrobocia, należy stwierdzić systematyczny spadek omawianego wskaźnika – od 2003 r. liczba osób pozostających bez pracy zmniejszyła się o 50% (ryc.9.5). Wyraźnie widać, że istotnym problemem jest bezrobocie wśród kobiet. W latach 2003 – 2010 liczba bezrobotnych kobiet była wyższa od liczby bezrobotnych mężczyzn. Wyjątek stanowił rok 2004, kiedy zależność ta była odwrotna. W 2010 r. bezrobotni liczyli 1046 osób, było w tym 393 mężczyzn i 653 kobiety.

Ryc. 9.5 Bezrobotni zarejestrowani wg płci na obszarze miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2003 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod koniec 2011 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie były 884 osoby pozostające bez pracy, w tym 513 z terenu miasta i 371 z obszaru wiejskiego (tab.9.10). Z tego aż 674 osoby pozostawały bez prawa do zasiłku. Biorąc pod uwagę, że w 2010 r. bezrobotni liczyli 1046 osób, to w ciągu niespełna roku ponad 160 osób znalazło pracę, co należy uznać za pozytywną zmianę i utrzymujący się trend.

Tab. 9.10 Dane dotyczące bezrobocia na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie oraz w powiecie krośnieńskim wg stanu na dzień 30.11.2011 r.

wyszczególnienie		miasto		obszar wiejski		miasto i gmina Krosno Odrzańskie		ogółem w powiecie	
		O*	K*	O	K	O	K	O	K
liczba bezrobotnych	z prawem do zasilku	116	65	94	57	210	122	841	481
	bez prawa do zasilku	397	232	277	174	674	406	3.365	1.921
	razem	513	297	371	231	884	528	4206	2402
liczba bezrobotnych	zarejestrowani w okresie	84	34	76	38	160	72	483	233
	którzy podjęli pracę w okresie	43	24	28	19	71	43	226	145
osoby, które utraciły status bezrobotnego		52	27	32	17	84	44	217	101
wyszczególnienie		ogółem		ogółem		ogółem		ogółem	
zarejestrowani do 25 roku życia		89		77		166		831	
zarejestrowani powyżej 50 roku życia		125		95		220		997	
długotrwale bezrobotni		222		164		386		2.245	
niepełnosprawni		50		31		81		256	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Statystyka za listopad 2011” Hanna Zaborowicz, PUP w Krośnie Odrzańskim

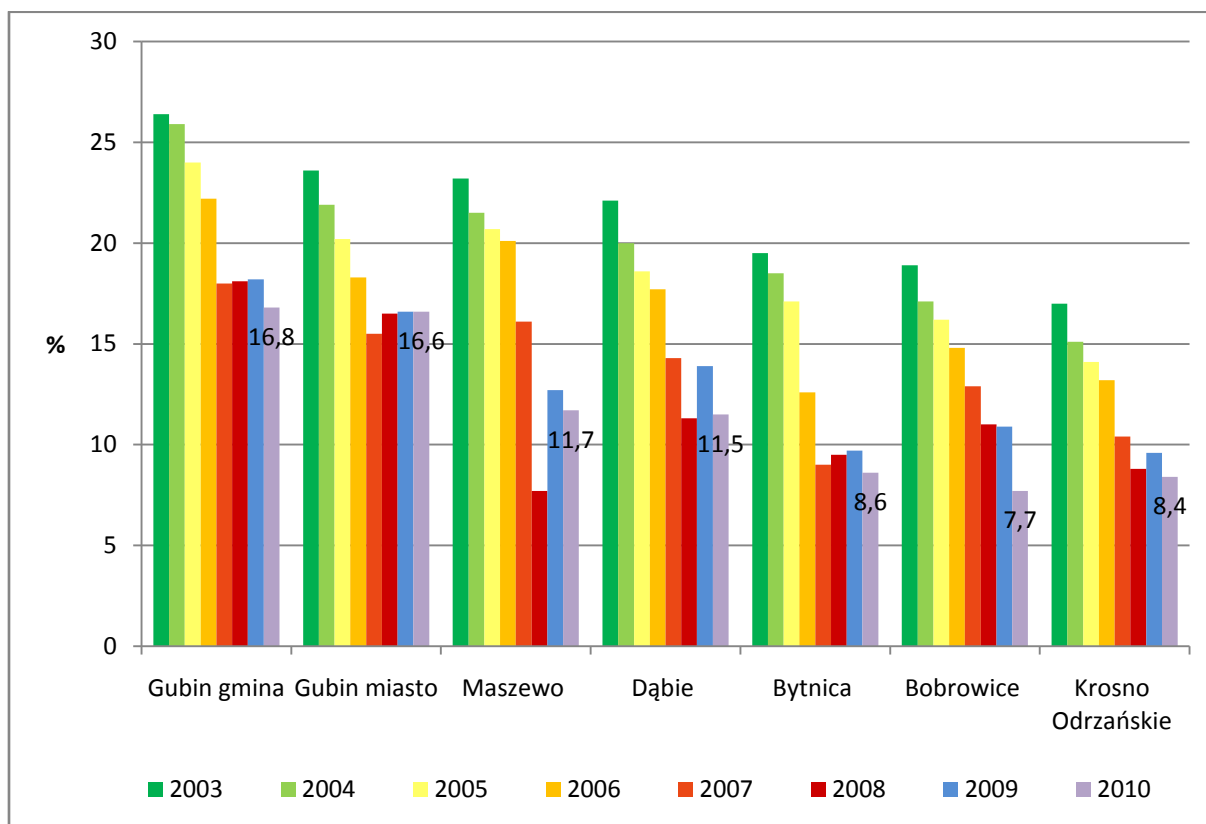
*O) ogółem, *K) Kobiety; Stopa bezrobocia na koniec października – 22,8%

Jak wskazuje wykres przedstawiony poniżej, stopa bezrobocia³ na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie od 2003 r. charakteryzuje się najniższą wartością lub jedną z najniższych (ryc.9.6). We wszystkich gminach powiatu krośnieńskiego notuje się tendencję spadkową omawianego wskaźnika. W 2010 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 8,4% i tylko w gminie Bobrowice był niższy. Należy również podkreślić, że stopa bezrobocia na terenie

³Bezrobocie rozumiane jest jako relacja liczby osób bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym, tj. do liczby osób w granicach wiekowych określających w danym kraju wiek produkcyjny (w Polsce 16–60 lat dla kobiet i 16–65 lat dla mężczyzn). Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem jest zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności ludności aktywnej ekonomicznie.

województwa lubuskiego (gminy miejsko-wiejskie) wyniosła 10,3%, a w całym województwie lubuskim – 8,9%.

Ryc. 9.6 Stopa bezrobocia na terenie powiatu krośnieńskiego wg gmin w latach 2003 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wysoki poziom zatrudnienia jest jednym z podstawowych czynników rozwoju gminy oraz zadowolenia jego mieszkańców. Mieszkańcy znajdują zatrudnienie w firmach działających na terenie gminy, reprezentujących zarówno kapitał polski jak i zagraniczny – głównie niemiecki: „Krosno-Metal” Sp. z o.o. – producent mebli i urządzeń ze stali nierdzewnej oraz EWE – dostawca gazu ziemnego.

Gmina Krosno Odrzańskie jako jednostka samorządu terytorialnego kładzie duży nacisk na rozwój gospodarczy. W swoich działaniach zmierza do wykorzystania potencjału gminy tak, aby przyniósł on jak najwięcej korzyści dla tworzenia dogodnych warunków do inwestowania. Stosując np. ulgi podatkowe dla nowych inwestorów, stara się zachęcać do lokalizowania działalności gospodarczej na terenie gminy.

Na niski poziom bezrobocia na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie mają wpływ przede wszystkim:

- migracja lepiej wykształconych osób do dużych ośrodków miejskich, które oferują większą ilość lepiej płatnych miejsc pracy oraz wyższy standard życia,
- wzmożone wyjazdy do pracy za granicę – emigracja ludzi młodych do krajów Unii Europejskiej,
- wchodzenie na rynek pracy osób z tzw. niżu demograficznego,
- powstawanie nowych miejsc pracy, co w konsekwencji w znacznym stopniu polepszyło sytuację osób szukających zatrudnienia (w miejscowości Kamień – Krosno-Metal Sp. z o.o., w dolnej części miasta przy ul. Lipowej – zakład produkcyjny POLSET Sp. z o.o.)

Nie ulega wątpliwości, że bezrobocie w Krośnie Odrzańskim byłoby jeszcze niższe, gdyby nie przeprowadzona w ostatnich latach restrukturyzacja sektora rolniczego i wojska oraz inne zwolnienia grupowe w zakładach pracy znajdujących się na terenie gminy.

Wskutek restrukturyzacji rolnictwa zostało zlikwidowane: Państwowe Gospodarstwo Rolne w Wężyskach, Spółdzielnie Produkcyjne w Gostchorzu, Osiecznicy i Morsku, Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Krośnie Odrzańskim, Zakład Produkcji Leśnej LAS w Krośnie Odrzańskim, Centrala Nasienna w Krośnie Odrzańskim, Wojewódzki Zakład Weterynarii – Rejon w Krośnie Odrzańskim oraz Spółdzielnia Rolnicza w Krośnie Odrzańskim.

W wyniku likwidacji 4 Lubuskiej Dywizji Zmechanizowanej im. Jana Kilińskiego, wiele osób straciło miejsce pracy i źródło stałego dochodu. Z uwagi na fakt, iż około 1/3 mieszkańców gminy to rodziny byłych lub obecnych żołnierzy, pozostanie w mieście: Batalionu Saperów, Batalionu Zaopatrzenia, Rejonowych Warsztatów Technicznych, Garnizonowego Węzła Łączności, Oddziału Rejonowego WAM, jest bardzo ważnym aspektem.

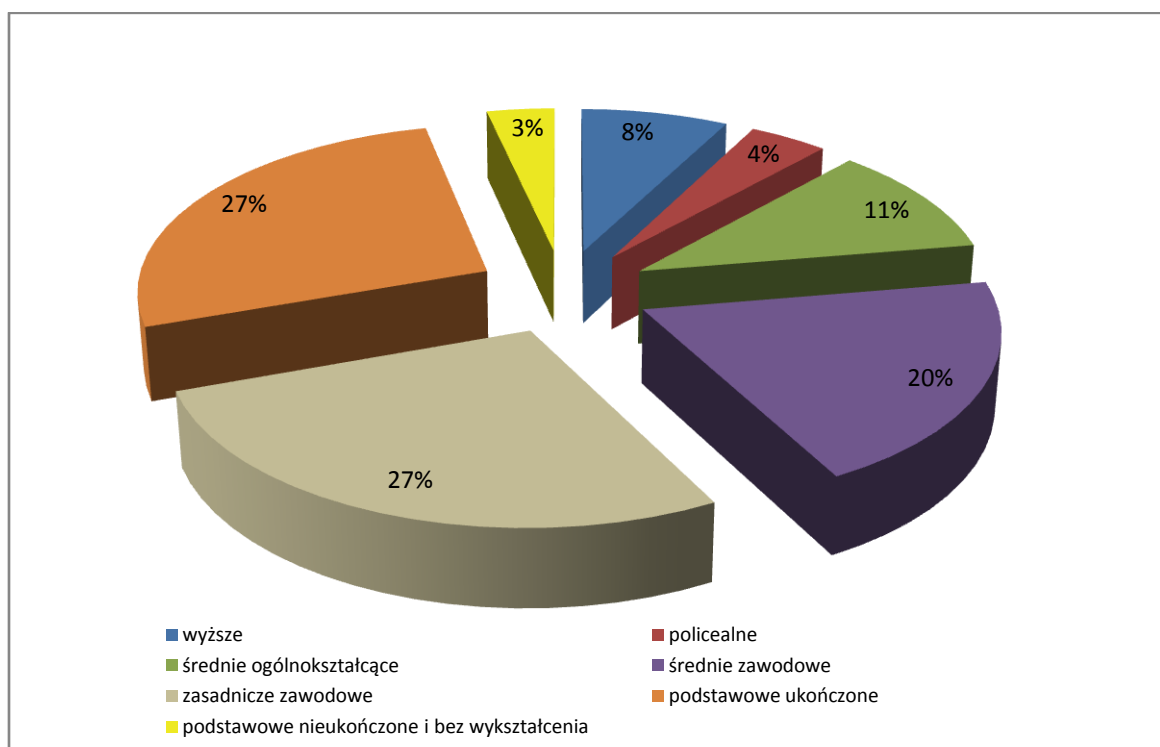
Problemem zwolnień grupowych zostały dotknięte również osoby zatrudnione, m.in. w: Fabryce Maszyn i Urządzeń Gastronomicznych Kromet-Spomasz, GSS „SCh” w Krośnie Odrzańskim i Przedsiębiorstwie Drogowym „Kontrakt”.

10 Warunki i jakość życia mieszkańców

10.1 Struktura wykształcenia

W 2002 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie największa grupa osób posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe (4322) (ryc.10.1). Niewiele mniej ukończyło szkoły podstawowe (4251). Natomiast mniej niż 50% wszystkich mieszkańców stanowiła ludność z wykształceniem średnim zawodowym (3137), średnim ogólnokształcącym (1678), wyższym (1212), policealnym (647) oraz podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia (556).

Ryc. 10.1 Struktura wykształcenia w 2002 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

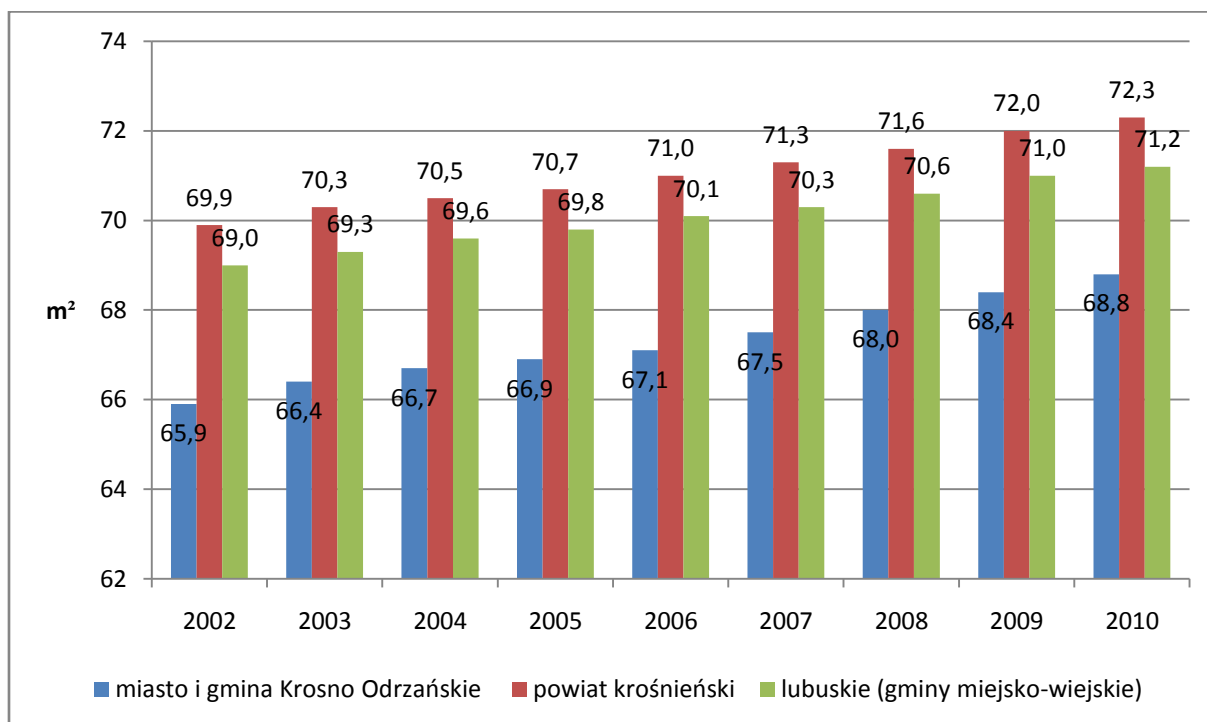
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

10.2 Sytuacja mieszkaniowa

W granicach administracyjnych miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2010 r. wskaźnik zasobów mieszkaniowych osiągnął wartość 339 mieszkań na 1000 osób, podczas gdy w mieście Gubin wskaźnik ten wynosił 365, a w gminie Bytnica 348. Pozostałe gminy: Bobrowice (338), Maszewo (311), Dąbie (281) i Gubin (284) charakteryzowały się niższymi wartościami.

Na przestrzeni lat 2002 – 2010 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie wzrosła o 2,9 m² (ryc.10.2). Pomimo iż był to najwyższy wzrost w porównaniu do innych analizowanych jednostek, niska wartość początkowa w 2002 r. (65,9 m²) oraz tendencja wzrostowa również na terenie powiatu i województwa sprawiły, że w 2010 r. wskaźnik ten wyniósł jedynie 68,8 m² na terenie Krosna Odrzańskiego, a kolejno 71,2 i 72,3 na terenie gmin miejsko-wiejskich województwa lubuskiego oraz powiatu krośnieńskiego.

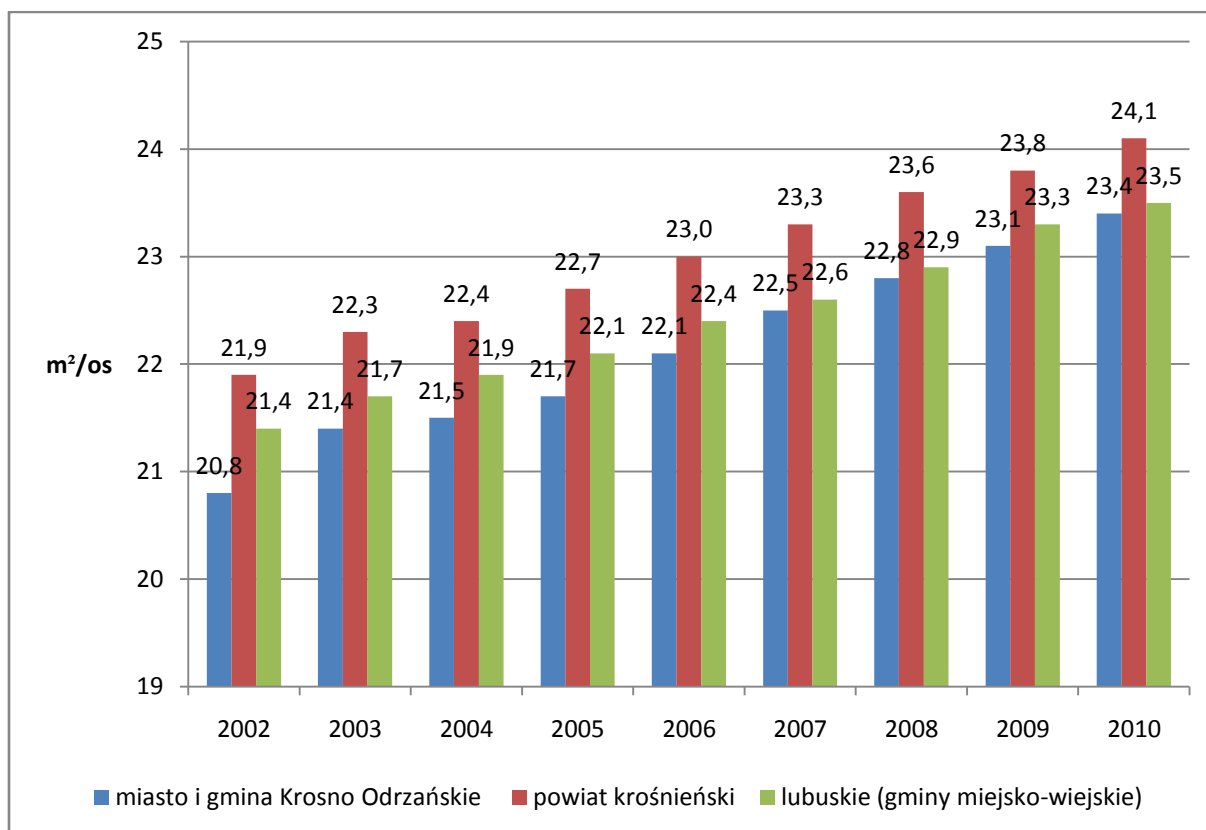
Ryc. 10.2 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu Krosno Odrzańskie i województwa lubuskiego w latach 2002 – 2010 (m²)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sytuacja mieszkaniowa Krosna Odrzańskiego niewątpliwie ulega systematycznej poprawie. Wydaje się jednak, że dynamika zmian jest mniejsza niż występująca w tym samym czasie w innych dziedzinach życia. Podobnie jak przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, również wskaźnik zaludnienia mieszkań nie stawia Krosna Odrzańskiego w dobrej sytuacji. Pomimo ciągłego wzrostu (z 20,8 m²/os w 2002 r. do 23,4 m²/os w 2010 r.) wskaźnik ten jest cały czas niższy niż w województwie i powiecie (ryc.10.3).

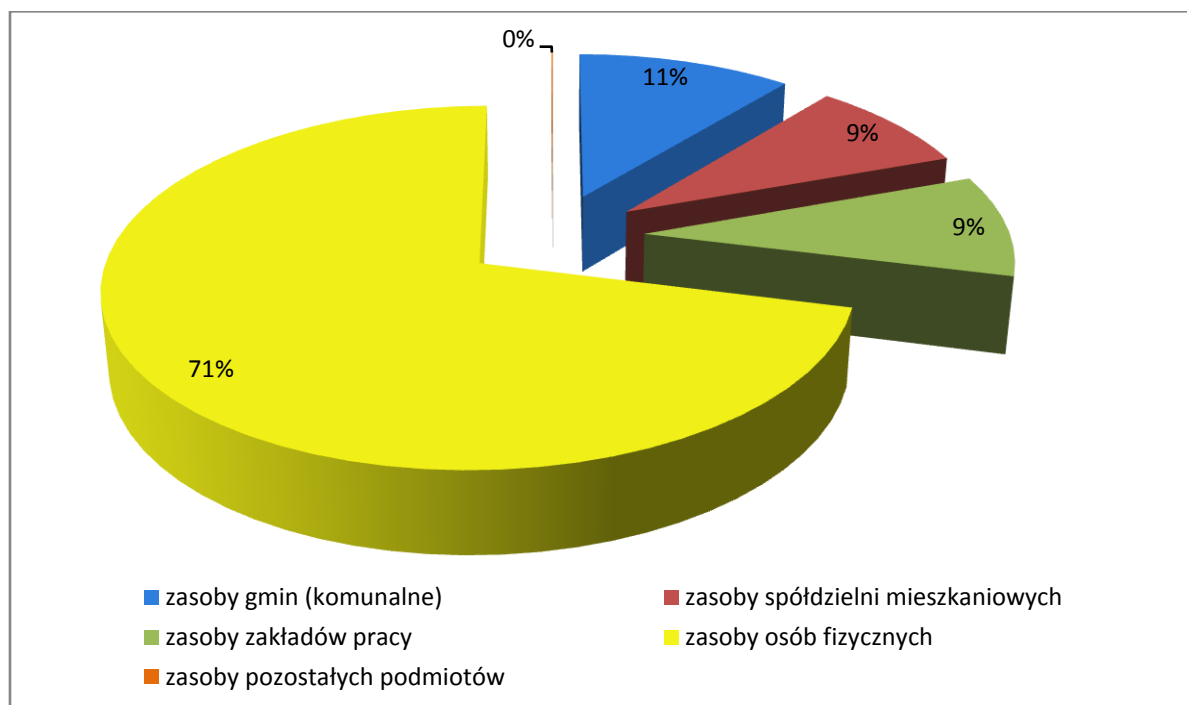
Ryc. 10.3 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu Krosno Odrzańskie i województwa lubuskiego w latach 2002 – 2010 (m²/1 osobę)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2007 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie ponad 70% (4355) wszystkich mieszkań należało do osób fizycznych (ryc.10.4). Stały wzrost udziału mieszkań w tej grupie wynika nie z tylko z rozmiarów realizowanych inwestycji mieszkaniowych, ale również ze sprzedaży lokali mieszkalnych z zasobów komunalnych i zakładów pracy. Znacznie mniejszy wśród wszystkich lokali mieszkalnych jest udział mieszkań komunalnych (671), zakładów pracy (574) i spółdzielni mieszkaniowych (524). Jedynie 4 mieszkania należą do zasobów podmiotów innych niż wymienione powyżej.

Ryc. 10.4 Zasoby mieszkaniowe wg form użytkowania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

10.3 Oświata

W 2010 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie 610 osób stanowiły dzieci w wieku do 2 lat, 752 osoby – to dzieci w wieku od 3 do 6 lat, 1027 osób liczyła zaś grupa dzieci od 7 do 12 lat. W wieku gimnazjalnym (13–15 lat) znajdowało się 608 osób. Z powyższych informacji wynikałoby, że najbardziej liczebna jest grupa dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej.

PRZEDSZKOLA

Na początku roku szkolnego 2011/2012 w granicach administracyjnych miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajdowało się 6 przedszkoli, w tym 4 na terenie miasta, 1 w Starym Raduszczu i 1 w Osiecznicy (tab.10.1). W sumie do przedszkoli uczęszczało 564 uczniów, z czego najwięcej do Przedszkola nr 1 w Krośnie Odrzańskim (132).

Tab. 10.1 Wykaz przedszkoli na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011

Miejscowość	Nazwa szkoły, placówki	Nazwa organu prowadzącego	Uczniowie	Oddziały	Nauczyciele		
					pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni (stos. pracy)	niepełnozatrudnieni (w etatach)
Krosno Odrzańskie	Przedszkole nr 1	gmina	132	5	9	1	0,09
Krosno Odrzańskie	Przedszkole nr 2	gmina	96	4	7	1	0,05
Krosno Odrzańskie	Przedszkole nr 3 w Krośnie Odrzańskim	gmina	107	4	8	1	0,09
Krosno Odrzańskie	Przedszkole nr 4	gmina	126	5	11	1	0,14
Stary Raduszc	Przedszkole w Starym Raduszc z oddziałem zamiejscowym w Czarnowie	gmina	51	2	3	2	0,10
Osiecznica	Przedszkole w Osiecznicy	gmina	52	2	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej

Na przestrzeni lat 2008 – 2011 liczba placówek wychowania przedszkolnego nie uległa zmianie, a tym samym liczba przedszkoli (tab.10.2 i 10.3). Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli.

Tab. 10.2 Placówki wychowania przedszkolnego na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

wyszczególnienie	ogółem	oddziały	Dzieci			
			ogółem	w tym w wieku		
				3-6 lat		7 lat i więcej
				razem	w tym 6	
2008/2009	8	24	503	463	138	3
2009/2010	8	25	553	502	140	2
2010/2011	8	26	606	549	159	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 10.3 Przedszkola na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

wyszczególnienie	placówki	miejsca	oddziały	Dzieci					
				ogółem	w tym w wieku			z liczby ogółem na	
					3-6 lat		7 lat i więcej	100 miejsc	1 oddział
					razem	w tym 6			
2008/2009	6	490	20	470	430	118	3	96	24
2009/2010	6	515	21	511	460	129	2	99	24
2010/2011	6	540	22	555	498	133	-	103	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

SZKOŁY PODSTAWOWE

Na początku roku szkolnego 2011/2012 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajdowało się 7 szkół podstawowych, w tym 1 specjalna (tab.10.4). Szkoły podstawowe zlokalizowane są na terenie miasta oraz w miejscowościach: Radnica, Osiecznica i Wężyska.

W sumie do szkół podstawowych uczęszczało 1035 uczniów, z czego najwięcej do Szkoły Podstawowej nr 3, gdzie do 15 klas zapisane były 322 osoby.

Tab. 10.4 Wykaz szkół podstawowych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011

Miejscowość	Nazwa szkoły, placówki	Nazwa organu prowadzącego	Uczniowie	Oddziały	Nauczyciele		
					pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni (stos.pracy)	Niepełnozatrudnieni (w etatach)
Krosno Odrzańskie	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Marii Skłodowskiej - Curie w Krośnie Odrzańskim	gmina	106	6	8	8	3,72
Krosno Odrzańskie	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Kilińskiego w Krośnie Odrzańskim	gmina	283	13	21	4	2,21
Krosno Odrzańskie	Szkoła Podstawowa nr 3	gmina	322	15	21	6	2,62
Radnica	Szkoła Podstawowa w Radnicy	gmina	82	8	6	6	4,09
Osiecznica	Szkoła Podstawowa w Osiecznicy	gmina	90	6	b.d.	b.d.	b.d.
Wężyska	Szkoła Podstawowa w Wężyskach	gmina	127	8	b.d.	b.d.	b.d.
Krosno Odrzańskie	Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4	powiat ziemski	25	4	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej

Zmianę liczby uczniów w szkołach podstawowych w latach 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011 przedstawiają: tab.10.5 i tab.10.6.

Tab. 10.5 Szkoły podstawowe na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

wyszczególnienie	szkoły	uczniowie				absolwenci	
		ogółem	w tym dziewczęta	z liczby ogółem		ogółem	w tym dziewczęta
				w klasie I	w tym dziewczęta		
2008/2009	6	1111	502	151	75	195	93
2009/2010	6	1014	478	143	71	227	94
2010/2011	6	968	473	155	81	183	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 10.6 Szkoły podstawowe specjalne na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

wyszczególnienie	szkoły	uczniowie				absolwenci	
		ogółem	w tym dziewczęta	z liczby ogółem		ogółem	w tym dziewczęta
				w klasie I	w tym dziewczęta		
2008/2009	1	31	7	5	2	3	1
2009/2010	1	29	7	8	4	7	2
2010/2011	1	22	6	1	1	5	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

SZKOŁY GIMNAZJALNE

Na początku roku szkolnego 2011/2012 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajdowały się 4 gimnazja: 3 na terenie miasta (Gimnazjum w Krośnie Odrzańskim, Gimnazjum Specjalne nr 2 i Gimnazjum dla Dorosłych) oraz Gimnazjum w Wężyskach. W sumie do szkół gimnazjalnych uczęszczało 669 uczniów (tab.10.7).

Tab. 10.7 Wykaz gimnazjów na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011

Miejscowość	Nazwa szkoły, placówki	Nazwa organu prowadzącego	Uczniowie	Oddziały	Nauczyciele		
					pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni (stos. pracy)	niepełnozatrudnieni (w etatach)
Krosno Odrzańskie	Gimnazjum w Krośnie Odrzańskim	gmina	488	21	41	7	3,40
Wężyska	Gimnazjum	gmina	94	6	b.d.	b.d.	b.d.
Krosno Odrzańskie	Gimnazjum Specjalne Nr 2	powiat ziemski	27	2	b.d.	b.d.	b.d.
Krosno Odrzańskie	Gimnazjum dla Dorosłych	powiat ziemski	60	3	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej

Zmianę liczby uczniów w szkołach gimnazjalnych w latach 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011 przedstawiają tab.10.8 i tab.10.9.

Tab. 10.8 Gimnazja na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

wyszczególnienie	szkoły	uczniowie				absolwenci	
		ogółem	w tym dziewczęta	z liczby ogółem		ogółem	w tym dziewczęta
				w klasie I	w tym dziewczęta		
2008/2009	3	672	322	214	101	266	124
2009/2010	3	700	318	259	108	212	104
2010/2011	3	680	287	207	80	210	107

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 10.9 Gimnazja specjalne na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

wyszczególnienie	szkoły	uczniowie				absolwenci	
		ogółem	w tym dziewczęta	z liczby ogółem		ogółem	w tym dziewczęta
				w klasie I	w tym dziewczęta		
2008/2009	1	24	12	6	3	4	2
2009/2010	1	24	11	12	3	11	5
2010/2011	1	26	8	10	1	2	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dzieci i młodzież z Krosna Odrzańskiego mają możliwość uczęszczania również do Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia (tab.10.11). Natomiast młodzież kończąca szkoły gimnazjalne kontynuuje edukację w liceum ogólnokształcącym profilowanym lub szkołach przygotowujących do wykonywania konkretnego zawodu (technik ekonomista, technik informatyk oraz mechanik, sprzedawca, kucharz małej gastronomii, malarz-tapeciarz).

Tab. 10.10 Pozostałe placówki oświatowe na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011

Nazwa szkoły, placówki	Nazwa organu prowadzącego	Uczniowie, wychow., słuchacze
Prywatne Liceum Ogólnokształcące Eugeniusz & Adam Nikiforow w Krośnie Odrzańskim	Adam Nikiforow	b.d.
Prywatne Liceum Profilowane Eugeniusz & Adam Nikiforow w Krośnie Odrzańskim	Adam Nikiforow	b.d.
Prywatne Studium Zawodowe Eugeniusz & Adam Nikiforow w Krośnie Odrzańskim	Adam Nikiforow	b.d.
Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia	Minister ds. kultury i dziedzictwa narodowego	73
Dwuletnia Szkoła Policealna	powiat ziemski	b.d.
Dwuletnie Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące	powiat ziemski	15
Liceum Ogólnokształcące	powiat ziemski	237
Liceum Profilowane	powiat ziemski	22
Technikum Zawodowe	powiat ziemski	134
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	powiat ziemski	173
Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	powiat ziemski	13
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy	powiat ziemski	9
Poradnia psychologiczno- pedagogiczna	powiat ziemski	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej

10.4 Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

OCHRONA ZDROWIA

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie usługi z zakresu ochrony zdrowia świadczy 18 zakładów opieki zdrowotnej: szpital, pogotowie, przychodnie oraz zakład rehabilitacji (tab.10.11). Znaczną większość stanowią jednostki prywatne, co jest skutkiem reformy ochrony zdrowia przeprowadzonej w całej Polsce pod koniec lat 90.

Tab. 10.11 Zakłady opieki zdrowotnej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2012 r.

Lp.	Zakład opieki zdrowotnej	Rodzaj jednostki
1	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Rehabilitacji mgr Jolanta Szajkowska	Zakład rehabilitacji leczniczej
2	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "SALUS" Praktyka Lekarza Rodzinnego lek. Mieczysław Kasper	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej
3	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ARS – MED" Grabińscy spółka jawna	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej, przychodnia, centrum wielospecjalistycznej opieki ambulatoryjnej
4	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Zespołu Lekarza Rodzinnego " ESKULAP " s.c.	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej
5	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "TERAPIA" Dubieński, Kowalski, Kufka – Lekarze – Spółka Partnerska	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej
6	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Specjalistyczna Przychodnia Lekarska "MEDYK"	Przychodnia, centrum wielospecjalistycznej opieki ambulatoryjnej
7	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Zespołu Lekarza Rodzinnego "ZDROVITA" Michniewicz-Nowak, Rólka, Wiśniewska-Prałat, Śnieg – Spółka Partnerska	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej
8	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Terapii "HORYZONT BIS"	Całodobowy ośrodek leczenia odwykowego i psychiatrycznego, ośrodek zdrowia psychicznego i odwykowego
9	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nowy Szpital Powiatu Krośnieńskiego	Szpital wielospecjalistyczny
10*	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Krośnie Odrzańskim	Stacja sanitarno-epidemiologiczna
11	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej LEDENT Sp. z o.o.	Przychodnia stomatologiczna
12*	Ambulatorium z Izbą Chorych - Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki Wojskowej Nr 1375	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej
13*	Ambulatorium z Izbą Chorych - Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki Wojskowej Nr 3137	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej
14*	Poradnia Przyzakładowa z Izbą Chorych w Krośnie Odrzańskim - Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lubuskiego Oddziału Straży Granicznej z siedzibą w Krośnie Odrzańskim	Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej Pozostałe podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki ambulatoryjnej

Lp.	Zakład opieki zdrowotnej	Rodzaj jednostki
15	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Specjalistyczna Przychodnia Lekarska "Agia Medica" Filia w Krośnie Odrzańskim	Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki domowej
16	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Pogotowie Żarskie- Podstacja Krosno Odrzańskie	Stacja (podstacja) pogotowia ratunkowego, jednostka opieki doraźnej
17	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nowy Szpital w Świebodzinie filia w Krośnie Odrzańskim	Szpital wielospecjalistyczny
18	"MEDICA" s.c. Filia w Krośnie Odrzańskim	Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki domowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <http://www.rejestrzoz.gov.pl/RZOZ/>

*) *jednostki publiczne.*

POMOC SPOŁECZNA

W 2010 r. 10,5% mieszkańców miasta i gminy Krosno Odrzańskie korzystało z pomocy społecznej, czego skutkiem był 22-procentowy udział wydatków gminy na pomoc społeczną i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej (tab.10.12). Analizując sytuację powiatu krośnieńskiego, zauważyć można, iż mniejszy udział beneficjentów pomocy społecznej zanotowano tylko w gminie Bobrowice (9,3%), a w pozostałych udział ten był większy i przedstawiał się następująco: miasto Gubin (11,8%), gmina Maszewo (12,5%), gmina Gubin (16,1%), gmina Bytnica (16,2%) i gmina Dąbie (18,6%).

Należy podkreślić, że sytuacja Krosna Odrzańskiego na tle całego powiatu krośnieńskiego (12,6%) jest dobra i podobna do sytuacji województwa lubuskiego, gdzie 10,4% mieszkańców objętych jest pomocą społeczną. Warto dodać, że w ciągu 2 lat (od 2008 do 2010 r.) liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej spadła o 44.

Tab. 10.12 Gospodarstwa domowe i ich członkowie – beneficjenci pomocy społecznej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2008 i 2010 r.

wyszczególnienie	2008	2010
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	677	633
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	2088	1937
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	11,3%	10,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

10.5 Administracja publiczna

Krosno Odrzańskie jest miastem, w którym swoje siedziby mają następujące urzędy i instytucje gminne, powiatowe i wojewódzkie:

- Urząd Miasta,
- Starostwo Powiatowe,
- Urząd Skarbowy,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział Zielona Góra, Inspektorat,
- Sąd Rejonowy,
- Prokuratura Rejonowa,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Straży Pożarnej,
- Nadodrzański Oddział Straży Granicznej.

10.6 Działalność kulturalna, sport i rekreacja

10.6.1 Kultura

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajduje się wiele instytucji zajmujących się krzewieniem kultury. Zaliczyć do nich można:

- Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim,
- Filie wiejskie Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Osiecznicy, Radnicy i Wężyskach,

- Klub Garnizonowy w Krośnie Odrzańskim, Biblioteka Klubu Garnizonowego w Krośnie Odrzańskim,
- Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek”,
- Amfiteatr z widownią dla 2000 osób,
- Dom Ludowy we wsi Wężyska – filia KDK.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Działalność kulturalna w Krośnie Odrzańskim odbywa się głównie w **Klubie Garnizonowym**, w którym funkcjonuje 16 kół i sekcji zainteresowań: zespoły muzyczne i wokalne, koła: gitarowe, brydżowe, turystyczne, łucznicze, biegów na orientację, miłośników modeli latających i militarnych, grupy teatralne, sekcja tenisa stołowego. Istnieje również możliwość korzystania z biblioteki, której księgozbiór obejmuje 25 tys. woluminów. W klubie znajduje się sala, która wynajmowana jest na cykliczne projekcje filmowe organizowane przez gminę.

W Krośnie Odrzańskim bardzo aktywnie i z sukcesami działa **Klub Tańca Towarzyskiego „CALIPSO”**. Wychowankowie klubu biorą udział w ogólnopolskich i międzynarodowych turniejach, osiągając wysokie noty. Współorganizatorami życia kulturalnego na terenie miasta jest **Szkoła Muzyczna I stopnia**.

W życiu kulturalnym powiatu krośnieńskiego aktywnie uczestniczy **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim**. Instytucja ta prowadzi działalność informacyjną, publicystyczną i wystawienniczą, organizuje także zajęcia „Uniwersytetu III wieku”. Biblioteka posiada trzy filie (Osiecznica, Wężyska, Radnica) i cztery punkty biblioteczne.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim poza działalnością związaną z udostępnianiem księgozbioru organizuje szereg form i aktywności kulturalno-oświatowych: konkursy czytelnicze, seanse filmowe, koncerty, wystawy, spotkania autorskie i różnorodne warsztaty dla dzieci. Organizuje stałe imprezy – Wieczór na Parkowej (spotkania literacko-teatralno-muzyczne), Konkurs Poetycki im. Witolda Ciecińskiego, Mistrza Pięknego Czytania, Konkurs na Najaktywniejszego Czytelnika, Rejonowe Eliminacje

do Lubuskiego i Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego. Biblioteka prowadzi również warsztaty recytatorskie i poranki z bajką dla najmłodszych. Realizację wszystkich przedsięwzięć ułatwia dobrze układająca się współpraca ze: szkołą muzyczną, szkołami podstawowymi, gimnazjum, zespołem szkół ponadgimnazjalnych, przedszkolami, Warsztatami Terapii Zajęciowej, Powiatowym Ośrodkiem Wsparcia „Integracja” i DPS w Szczawnie.

Centrum Artystyczno-Kulturalne “Zamek” jako samodzielna instytucja kultury rozpoczęła swoją działalność w lutym 2010 r. Siedziba Centrum mieści się w Zamku Piastowskim, a jego celem jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i zagranicą. Aby móc osiągnąć wyznaczone przez siebie cele, CAK “Zamek” realizuje różnego rodzaju zadania. Organizuje różnorodne formy edukacji kulturalnej, spotkania, wykłady, badania terenowe i kameralne, wystawy, konkursy, koncerty, imprezy plenerowe, przeglądy, festiwale oraz inne cykliczne imprezy artystyczne. Prowadzi również zespoły artystyczne, koła zainteresowań i kluby hobbystów, współpracuje z placówkami oświatowymi, instytucjami i stowarzyszeniami kulturalnymi oraz organizacjami pozarządowymi w dziedzinie kultury i sztuki, a ponadto prowadzi Izbę Muzealną, m.in. organizując wystawy i opiekując się przedmiotami posiadającymi wartość historyczną i estetyczną.

Gmina Krosno Odrzańskie co miesiąc wydaje bezpłatny **miesięcznik „Most”**. Pismo ma przede wszystkim charakter informacyjny – jest kroniką tego, co każdego miesiąca wydarzyło się w gminie. Opisuje sprawy dotyczące działalności Urzędu Miasta, Rady Miejskiej, gospodarki, problemy społeczne, wydarzenia kulturalne, sportowe i turystyczne. W miesięczniku zamieszczane są ważne dla mieszkańców urzędowe komunikaty i zapowiedzi. Nie brakuje wywiadów, a na czterech kolorowych stronach są zdjęcia obrazujące najważniejsze wydarzenia.

Gmina Krosno Odrzańskie wykupiła również koncesję Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji na lokalny program telewizyjny **„Krośnieńskie Wydarzenia”**, który nadawany jest w każdy piątek o godz. 20.15., a jego powtórki w każdy poniedziałek i środę o tej samej porze. Program jest serwisem informacyjnym, zawierającym wiadomości z każdej dziedziny życia gminy. Po wiadomościach nadawane są – już bez komentarza – relacje z sesji Rady

Miejskiej oraz imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych. Przez całą dobę emitowany jest natomiast przekaz planszowy, zawierający komunikaty, zapowiedzi imprez oraz reklamy.

STOWARZYSZENIA

W Krośnie Odrzańskim od wielu lat aktywnie działają stowarzyszenia społeczno-kulturalne i organizacje pozarządowe. Promują one region poprzez różne formy aktywności, w tym aktywność artystyczną i naukową, a także wspierają wszelką działalność służącą rozwojowi życia społecznego w środowiskach lokalnych. Są to:

1. Towarzystwo Miłośników Ziemi Krośnieńskiej Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne
2. Krośnieńskie Stowarzyszenie HOMO ARTIFEX
3. Stowarzyszenie Krośnieńskich Działaczy Kultury na rzecz Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski
4. Krośnieńskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży
5. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejsko-Gminny
6. Parafialny Oddział Akcji Katolickiej przy Parafii Świętej Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim
7. Stowarzyszenie Rodzin Katolickich przy parafii pw. Św. Jadwigi w Krośnie Odrzańskim
8. Oddział Wojskowy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Krośnie Odrzańskim
9. Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych
10. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów
11. Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Koło Rejonowe
12. Związek Żołnierzy Wojska Polskiego – Koło Nr 9
13. Związek Żołnierzy Wojska Polskiego – Koło Nr 6
14. Związek Inwalidów Wojennych RP
15. Związek Sybiraków
16. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Ogrodnictwa Sekcja Miłośników Winorośli w Krośnie Odrzańskim
17. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Koła w Krośnie Odrzańskim
18. Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy im. 100-lecia Ogrodnictwa Działkowego
19. Polski Czerwony Krzyż Placówka Terenowa w Krośnie Odrzańskim

20. Polski Związek Niewidomych Zarząd Koła w Krośnie Odrzańskim
21. Środowisko Drużyn TROP – PORT im. Olgi i Andrzeja Małkowskich w Krośnie Odrzańskim
22. Związek Harcerstwa Polskiego 1 Krośnieńska Drużyna Harcerska „TROP” im. Andrzeja Małkowskiego w Krośnie Odrzańskim
23. Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP Zarząd Miejsko-Gminny w Krośnie Odrzańskim (Ochotnicze Straże Pożarne: Radnica, Gostchorze, Osiecznica, Czarnowo, Wężyska)
24. Polski Związek Wędkarski w Zielonej Górze Rejon IV Krosno Odrzańskie
25. Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych SKARPA
26. Parafialny Zespół CARITAS
27. Stowarzyszenie “PRZYSTAŃ” w Krośnie Odrzańskim
28. Stowarzyszenie Gier Umysłowych “KOMINIARZ”
29. Forum Samorządowe Miast i Gmin Powiatu Krośnieńskiego
30. Uniwersytet Trzeciego Wieku
31. "Lokalna Grupa Działania Zielone Światło"
32. Stowarzyszenie Saperów Polskich Koło Nr 16
33. Stowarzyszenie Kilińszczaków

10.6.2 Sport

Gminną bazę sportową stanowią obiekty zarządzane przez Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie Odrzańskim, a także szkolne boiska sportowe i sale gimnastyczne oraz obiekty klubów sportowych.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie Odrzańskim, upowszechniając kulturę fizyczną, sport i rekreację, dysponuje następującymi obiektami sportowymi:

- ✓ **Sauna,**
- ✓ **Stadion:**
 - 4 boiska piłkarskie,
 - trybuny dla widowni na 800 miejsc,
 - 2 tory bowlingowe,
 - kort do squasha,
 - boisko do siatkowej piłki plażowej,

- boisko do piłki koszykowej,
- kawiarnia klubowa;

✓ **Hala sportowo-widowiskowa:**

- hala wielofunkcyjna do gier zespołowych (piłka nożna, koszykowa, siatkowa i ręczna),
- trybuny na 600 miejsc,
- sala taneczna,
- sala konferencyjna,
- sauna sucha;

ponadto:

- siłownia,
- gabinety odnowy.

Obiekty sportowe znajdują się także przy szkołach podstawowych i gimnazjach. Służą one do realizacji zajęć wychowania fizycznego i rozgrywania szkolnych zawodów sportowych. Z powodu stanu technicznego obiekty te są modernizowane i rozbudowywane na bieżąco.

Władze gminy, dbając o wszechstronny rozwój mieszkańców, wśród różnych zadań zaplanowanych na lata 2007 – 2013 w planie rozwoju lokalnego wyznaczyły zadanie: „Budowa obiektów rekreacyjno-sportowych na terenie gminy Krosno Odrzańskie”. Realizacja tego zadania była przeznaczona na lata 2008 – 2010. W tym czasie w ramach przedsięwzięcia przewidziano budowę kompleksu sportowego (boisko uniwersalne, bieżnia sprinterska, skocznia w dal, miasteczko ruchu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą) w miejscowościach: Osiecznica, Krosno Odrzańskie, Wężyska, Czarnowo, Radnica. Wszystkie projektowane obiekty rekreacyjno-sportowe znajdują się na terenach przyszkolnych.

W mieście i gminie Krosno Odrzańskie działają na prawach stowarzyszenia:

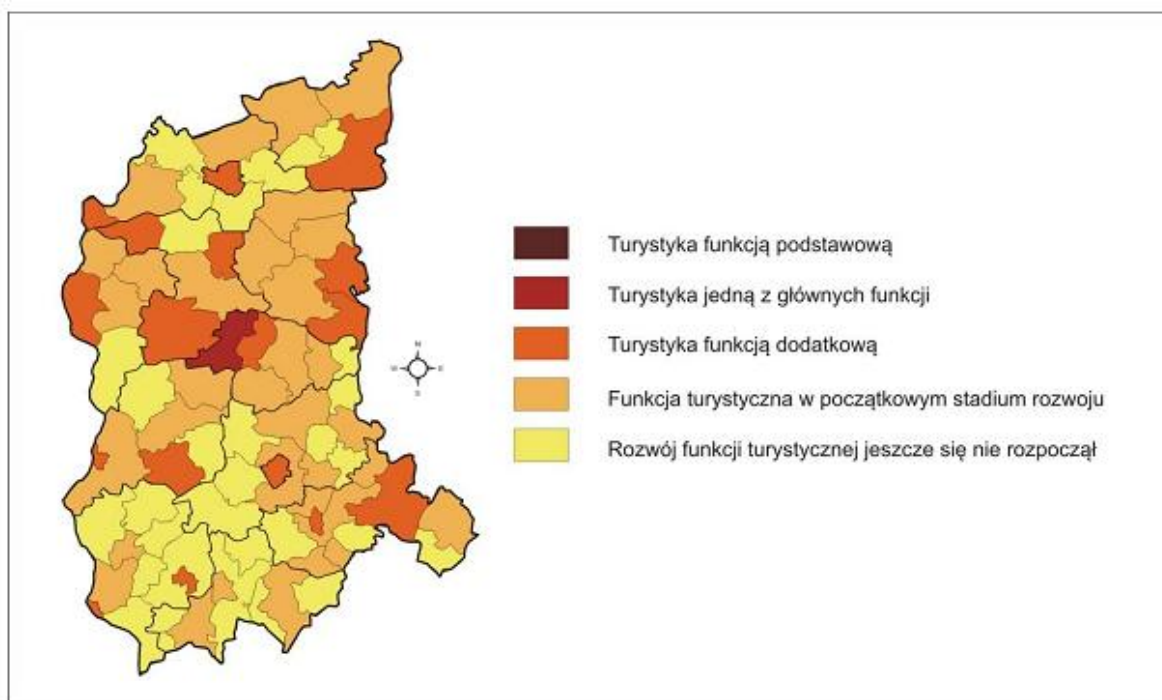
1. Klub Sportowy TĘCZA Krosno Odrzańskie
2. Klub Sportowy ODRA Doramex
3. Klub Piłki Nożnej TRAMP-KARP Osiecznica
4. Klub Sportowy KRUSZYWO
5. Klub Sportowy POGOŃ
6. Ludowy Klub Sportowy CZARNI Czarnowo

7. Siatkarski Klub Sportowy "Tęcza"
8. Klub Sportowy JuJitsu SATORI Krosno Odrzańskie
9. Kub Łuczniczy "SAGITTARIUS"

10.6.3 Turystyka i rekreacja

Jak wynika z ryc. 10.5 przedstawionej poniżej, tylko w nielicznych gminach województwa lubuskiego turystyka stanowi jedną z głównych funkcji lub pełni funkcję dodatkową⁴. Podobnie jak w większości gmin, w Krośnie Odrzańskim funkcja turystyczna jest w początkowym stadium rozwoju.

Ryc. 10.5 Funkcja turystyczna w gminach województwa lubuskiego (na podstawie GUS, 2009r.)

Źródło: T. Kudłacz i in., Raport regionalny: Województwo Lubuskie, Zielona Góra - Kraków 2011, s. 37

Krosno Odrzańskie to miasto z bogatą, 1000-letnią historią. Położone w Dolinie Środkowej Odry, przy ujściu Bobru, w sposób naturalny podzielone jest na dwie części, tzw. górną i dolną. Oba brzegi łączy ponad stuletni most. Wśród charakterystycznych miejsc

⁴ Stopień rozwoju funkcji turystycznej obliczono metodą J. Warszńskiej (1985), zestawiając cztery wskaźniki: liczbę miejsc noclegowych na 100 mieszkańców (Nm) i na 1 km² (Np) oraz liczbę korzystających z noclegów na 100 mieszkańców (Tm) i na 1 km² (Tp). W pełni rozwiniętą funkcję turystyczną oznaczają wartości progowe: Nm, > 50; Np>50, Tm >500, Tp >1000.

i obiektów, które odróżniają to miasto od innych i które jednocześnie warto zobaczyć są: Zamek Piastowski, port rzeczny, Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej i Kościół Świętego Andrzeja. Atrakcyjnym miejscem jest również krośnieńska promenada, położona na skraju parku miejskiego, wzdłuż skarpy doliny rzeki. Dawniej zbocze doliny pokryte było winnicami.

Duży udział powierzchni lasów (52% na terenie wiejskim), jezior (Cisek, Glibiel, Moczydło), rzek i stawów na terenie gminy stwarza korzystne warunki do rekreacji i wypoczynku. Szczególne walory krajobrazowe i przyrodnicze występują na terenie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego, w rejonie wsi Szklarka Radnicka.

Na miłośników turystyki wodnej czekają dwie plaże miejskie w Osiecznicy i Łochowicach. Nad jeziorem Glibiel w Łochowicach można wynająć kajaki i rowery wodne. Ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne pozwalają mieszkańcom i turystom dostać się w ciekawe przyrodniczo i krajobrazowo miejsca. Liczne jeziora i stawy są doskonałym miejscem dla wędkarzy, a lasy dla grzybiarzy. Szczególną atrakcją są szlaki konne oraz ośrodki jazdy konnej zlokalizowane na terenie gminy.

Wykaz ośrodków jazdy konnej na terenie gminy Krosno Odrzańskie i okolic:

1. Ośrodek Jazdy Konnej "EMBARGO", gmina Krosno Odrzańskie – Gostchorze,
2. Ośrodek Sportu i Rekreacji Konnej „Country Bronków”, gmina Bobrowice,
3. Rancho-Gryżyna Kassowski , gmina Bytnica,
4. Całoroczny Dom Wakacyjny – Gryżyna, gmina Bytnica.

Turyści odwiedzający miasto i gminę, w zależności od potrzeb i wymagań, mają możliwość zakwaterowania się w hotelach, pensjonatach, gospodarstwach agroturystycznych bądź innych kwaterach.

W skład bazy noclegowej w gminie wchodzi następujące hotele:

- Hotel "Stary młyn", Szklarka Radnicka,
- Hotel "Kuźnia smaku", Krosno Odrzańskie,
- Hotel „MALENA”, Krosno Odrzańskie,
- Hotel „Odra”, Krosno Odrzańskie.

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie znajdują się następujące gospodarstwa agroturystyczne:

1. Gospodarstwo – Jerzy Szlachetka
2. Całoroczny Dom Wakacyjny – Gryżyna, Rodzina Aulich
3. Gospodarstwo – Kazimierz Mazurkiewicz
4. Gospodarstwo – Jan Rowiński
5. Gospodarstwo – Bogumiła Rymaszewska
6. Gospodarstwo – Maria i Mieczysław Staszewscy
7. Gospodarstwo – Małgorzata Muller
8. Gospodarstwo – Anna i Julian Wiktorscy
9. Gospodarstwo – "U Reni"
10. Pensjonat – "Dworek Dalia"
11. Gospodarstwo – Tadeusz Antczak
12. Kwatera Myśliwska
13. Gospodarstwo "Rancho Gryżyna"
14. Gospodarstwo "Country Bronków"
15. Gospodarstwo – Nierodzik Mario
16. Gospodarstwo – Cecylia Issel
17. Gospodarstwo – Będkowski Marek
18. Gospodarstwo "Pod Lipką"
19. Gospodarstwo "Jurewiczówka"
20. Gospodarstwo Rybackie "KARP"

10.7 Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem Krosna Odrzańskiego czuwają między innymi:

- Pogotowie Ratunkowe,
- Straż Miejska,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Straż Pożarna Komenda Rejonowa,
- Nadodrzański Oddział Straży Granicznej.

11 Dziedzictwo kulturowe – zasoby i stan ochrony

11.1 Historia miasta

Czas powstania krośnieńskiego grodu archeolodzy określają na VII – VIII w. Istnieje wiele teorii wyjaśniających genezę powstania nazwy miasta. Pierwsza związana jest legendą niemieckiego historyka Gustava Adolpha Matthiasa, piszącego o krośnie tkackim, na którym od najdawniejszych czasów tkano materiały. Dodaje on, że pierwsi słowiańscy przybysze dostrzegli w położeniu terenu i jego uroku odwzorowanie warsztatu tkackiego. Kolejne teorie nawiązują do wyławianych w tutejszych rzekach dużych ilości karasi, czy też do założyciela zamku i grodu – wojewody Norikusa Kroszy. O ile wiele jest wersji powstania nazwy miasta, to co do słowiańskich korzeni nikt nie ma wątpliwości. W XIX w. podjęto jednak działania mające na celu zatarcie korzeni przynależności tych ziem do Polski i masowo zmieniano nazwy. W wielu opracowaniach historycznych najczęściej występującą teorią jest ta, która mówi o powstaniu nazwy miasta od słowa chrost (chróst), co oznacza tyle co: pręcie, wiklina lub gąszcz. Wielorakość znaczenia tego słowa, pasującego do otoczenia i środowiska naturalnego okolic Krosna, wydaje się słusznie uzasadniać genezę powstania nazwy. O tym, że Krosno nie jest nazwą wyjątkową, świadczą inne miasta o podobnym brzmieniu (np. w Czechach – Chroustov, Chroustovice czy w Rosji – Korosten).

Niemiecka nazwa miasta – Crossen an der Oder przetrwała do 1945 r., chociaż tuż po wojnie obowiązywała nazwa Krosno nad Odrą. Było to wierne tłumaczenie nazwy miasta. Chcąc zerwać z jakimkolwiek niemieckim dziedzictwem, w późniejszym czasie wprowadzono dzisiejszą nazwę.

Pierwsza pisemna wzmianka o mieście pochodzi z 1005 roku. Archeolodzy na podstawie swoich badań wykazali, iż skupisko osadnicze w okolicach Krosna kształtowało się już w okresie II wieku p.n.e. – do V wieku n.e. Za okres powstania grodu krośnieńskiego przyjęto jednak VII wiek, a za lata świetności i rozwoju uznano czas od VIII wieku do pierwszej połowy wieku X, kiedy to Krosno stanowiło ważny ośrodek w rejonie środkowego Nadodrza.

Z uwagi na strategiczny charakter osady – lokalizację nad Bobrem i Odrą oraz przygraniczne położenie – już od czasu pierwszych Piastów ludność zamieszkująca ten teren musiała bronić się przed najazdami władców niemieckich. Nie bez przyczyny Krosno Odrzańskie zaliczane jest do jednej z najważniejszych warowni i traktowane jako twierdza państwowa, odgrywająca w XI i XII wieku kluczową rolę w systemie

ochronnym zachodniej granicy Polski. Miasto pełniło funkcje obronne również w XIII wieku, kiedy to warowny zamek był jedną z głównych rezydencji Henryka I Brodatego.

Pod koniec XII wieku, za czasów panowania Bolesława Wysokiego syna Bolesława Krzywoustego, Krosno Odrzańskie zostało podniesione do rangi książęcej kasztelanii, której granice od strony południowo-zachodniej pokrywały się z obecną granicą państwową, granica północna przebiegała wzdłuż rzeki Pliszki, a na wschodzie wzdłuż rzeki Ołobok, najdalej wysunięty na zachód kraniec kasztelanii dotykał ujścia Nysy do Odry. Zmiana ta wpłynęła pozytywnie na rozwój funkcji administracyjno-gospodarczej i obronnej miasta, którą podkreślał warowny zamek z I połowy XIII wieku, będący jedną z głównych rezydencji kolejnego władcy na Śląsku Henryka I Brodatego, syna Bolesława Wysokiego i księżniczki niemieckiej Krystyny. Dokładna data budowy zamku nie jest znana, lecz na podstawie najnowszych badań ustalono jego powstanie na początek XII wieku.

Henryk Brodaty zreformował Krosno przestrzennie. W czasie swojego panowania zjednoczył olbrzymie terytorium – od Nysy Łużyckiej i Odry aż po Nidę i Dunajec. W obszar ten wchodziły Śląsk, Wielkopolska i Małopolska. Na podstawie zapisów kronikarskich przyjmuje się, że Krosno Odrzańskie prawa miejskie otrzymało w latach 1217 – 1232. Henryk Brodaty przyczynił się również do rozwoju osadnictwa wiejskiego, które za jego czasów przybrało formę osad zwartych, rozplanowanych racjonalnie.

Po Brodatym Śląskiem i Ziemią Lubuską władał jego syn Henryk II Pobożny, który nie był w stanie utrzymać ogromnego majątku. Przyszło mu stoczyć walkę nie tylko z wewnętrzną opozycją czy hierarchią kościelną, ale także z zachodnim sąsiadem, zgłaszającym roszczenia do Lubusza na Ziemi Lubuskiej. Zginął w dniu 9 kwietnia 1241 r. w czasie bitwy z Tatarami pod Legnicą, a dziedzictwo objął najstarszy z jego synów – Bolesław Rogatka.

Rządy następnych władców nie przynosiły poprawy sytuacji, a wręcz jej pogorszenie. W wyniku konfliktów wewnętrznych i rodzinnych między książętami dochodziło do licznych grabieży, a Lubusz został oddany margrabiom brandenburskim w zastaw za zaciągnięte pożyczki.

Na początku lat pięćdziesiątych XIII wieku brat Bolesława Rogatki – Konrad (najstarszy syn Henryka II Pobożnego), po wojnie domowej z braćmi opanował północną część Śląska, ze stolicą w Głogowie. W wyniku wojny powstało księstwo głogowskie, w granicach którego znalazły się: Krosno Odrzańskie, Głogów, Bytom i Koźuchów. Po śmierci Konrada jego druga żona wracając do Miśni, sprzedała swoje wiano arcybiskupowi magdeburskiemu.

W 1276 roku Krosno wykupił książę głogowsko-poznański – Henryk III, po to, by rok później stracić je i w 1278 r. ponownie wykupić za sumę 6 tys. grzywien. Henryk III zmarł w 1309 roku. Trzy lata później Krosno zbrojnie zajmuje Waldemar Askańczyk – margrabia brandenburski – wykorzystując wewnętrzną niestabilność księstw śląskich – i gdy pewnym było, że miastu nie pospieszy z pomocą książę głogowski (poznański) Henryk IV – zamek i miasto poddano. W 1319 roku Brandenburczycy wycofują się z zajętych terenów. Krosno Odrzańskie ma w niewielkim stopniu udokumentowany kronikarsko i historycznie okres od 1482 r.

Kolejnymi władcami tych ziem byli:

- Henryk V – książę głogowski-żagański, zm. 1369 r.,
- Henryk VI – książę żagański, krośnieński i świebodziński, zm. 1393 r.,
- Henryk VII – książę głogowski, zm. 1394 r.,
- Henryk VIII – książę zielonogórski, zm. 1397 r.,
- Jan I – książę żagański, zm. 1439 r.,
- Henryk IX – książę głogowski i krośnieński, zm. 1467 r.,
- Henryk X – książę głogowski, zm. 1423 r.,
- Jan II – książę głogowski i żagański, zm. 1504 r.,
- Henryk XI – książę głogowski i krośnieński, zm. 1510 r.

Henryk XI otoczony był ludźmi związanymi z dworem brandenburskim. Z tamtych stron miał też żonę, z którą podpisał kontrakt o przekazaniu po śmierci wszystkich jego ziem Barbarze. Tak też się stało, po śmierci Henryka XI (22 lutego 1476 roku) Krosno było siedzibą wdową pod władztwem Jana Brandenburczyka II. Krewny zmarłego Henryka XI, Jan II Żagański przez 6 lat (1476 – 1482) walczył z Brandenburgią o odzyskanie dziedzictwa. Ostatecznie uregulowanie praw do Krosna rozstrzygnął traktat zawarty w Kamieńcu w 1482 r., na mocy którego Albrecht Achilles, za niespłacony posag zajmuje Krosno Odrzańskie. Stan ten przetrwał do 20 lutego 1945 roku, kiedy to Krosno Odrzańskie ponownie wróciło w granice Polski.

Współczesne Krosno Odrzańskie zachowało swoje funkcje ośrodka administracyjnego dla obszaru gminy. Znajduje się tu siedziba powiatu, a w związku z tym znajdują się tu instytucje o znaczeniu krajowym i samorządowym.

11.2 Ewolucja układu przestrzennego miasta

11.2.1 Rozwój przestrzenny od XIII do XIX wieku

Powstanie Krosna Odrzańskiego, tak jak każdego innego miasta, uwarunkowane jest szeregiem czynników, w tym przebiegiem dróg tranzytowych, czynnikami strategicznymi, wiejskim zapleczem osadniczym oraz sytuacją polityczną i gospodarczą.

Teren dawnego grodu i średniowiecznego ośrodka miejskiego usytuowany jest na lewobrzeżnej terasie zalewowej. Przebiegały tędy dwa tranzytowe trakty handlowe – z południowych Niemiec i Łużyc do Wielkopolski oraz z Wrocławia do Lubusza i dalej do Szczecina. Pierwszy z nich, obok handlowego, nabrał także znaczenia militarnego. Już w okresie plemiennym miejsce to odgrywało duże znaczenie strategiczne (VII – VIII-wieczny gród został przekształcony za pierwszych Piastów w czołową warownię państwową, natomiast podgrodzie stało się załóżkiem osadnictwa miejskiego).

Obok żyzności gleb, ważnym czynnikiem lokalizacyjnym było bezpieczeństwo, które w pewnym stopniu zapewniała bliskość grodu. *„Mimo nieco późniejszego potwierdzenia, można uznać, że XII-wieczne i wcześniejsze pochodzenie mają: Osiecznica (wzmiankowana w 1202 r.), Sarbia (1202), Czarnowo (1223), Ciemnice (1233), Maszewo (1251), Zagór Stary (1253), Rybaki (1259), Łochowice (1261), Bielów (1261), Połęcko (1255). Dąbie i Kosierz, udokumentowane w źródłach pisanych z XIV wieku, mają kamienne kościoły z około połowy XIII wieku. Niewątpliwie już wcześniej powstały również niż dokument z 1305 roku, w którym zostały wymienione: Połupin, Lubiaków, Zagór Nowy, Tarnawa, Gronów, Pław, Gola, Łagów, Chromów, Raduszec Stary. W innym dokumencie z 1308 roku figurują: Radomicko, Drzeniów, Trzebiechów, Drzewica, Bytnica, Lubogoszcz, Gęstowice, Grabin, Chlebów, Korczyców, Skórzyn, Budachów, Głębokie, Czetowice, Rzeczyca. Znaczne dobra, z nadania Henryka Brodatego z 1202 roku, posiadał w krośnieńskim klasztor cystersów w Lubiążu. Początkowo należały do niego Osiecznica i Sarbia, potem także nabyte w drodze zakupu, Bielów, Rybaki i część Maszewa.”*⁵

Na ukształtowanie miasta i jego rozwój przestrzenny duży wpływ miał handel, stymulujący kondycję ekonomiczną miasta także w następnych stuleciach. Z handlu lokalnego i dalekosiężnego wyrosła osada targowa, forma osadnicza poprzedzająca powstanie miasta lokacyjnego.

„Gospodarczą stagnację, a nierzadko zjawiska regresu powodowały okresowo

⁵ Fragmenty niniejszego rozdziału zaznaczone kursywą pochodzą ze „Studium historyczno-urbanistycznego Krosna Odrzańskiego”, K. Garbacz, W. Janowska, S. Kowalski, J. Muszyński, Zielona Góra 2002.

klęski żywiołowe oraz wojny. Z kataklizmów do najczęstszych należały powodzie, które zabierały mosty, a nierzadko również domostwa. Z licznych pożarów najdotkliwsze straty spowodował ogień w latach 1482, 1634 i 1708. Zarazy nękały ludność miasta od średniowiecza po wiek XIX. Ze skutków wojny trzydziestoletniej miasto dźwigało się przez dziesięciolecia. Wielkie ciężary ponieśli mieszkańcy również w czasie wojny siedmioletniej i napoleońskich.”

GENEZA MIASTA, OSADNICTWO PRZEDKOLACYJNE

Powstanie miasta poprzedziły trzy formy osadnicze: gród, podgrodzie i osada targowa.

Gród w Krośnie Odrzańskim i m. Gostchorze

Wyniki przeprowadzonych badań wykopaliskowych Edwarda Dąbrowskiego potwierdziły, że powstały w czasach Mieszka I jeden z najważniejszych na zachodniej granicy wczesnopiastowskiej monarchii gród państwowy, wzniesiony został na miejscu starszej warowni, pochodzącej z VII – VIII wieku. Gród usytuowany był nad Odrą, po zachodniej stronie ujścia Bobru, w miejscu dzisiejszego Zacisza. Dodatkowy system wałów zabezpieczał przedpole od zachodu i południa. Drugi gród, który pełnił rolę wspomagającego, położony był w Gostchorzu na wysokim stoku nadodrzańskim. Warto podkreślić, iż żadna z cesarskich wypraw idących na Polskę łuzyckim szlakiem w 1005, 1017 i 1019 roku, nie zaowocowała zdobyciem krośnieńskiego grodu. Do końca XII wieku gród stanowił siedzibę kasztelanów krośnieńskich.

Podgrodzie

Po drugiej stronie rzeki Bóbr, dla ludności służebnej wobec grodu, założone zostało obwarowane podgrodzie. Czas jego powstania szacuje się na XI wiek. Po lokacji miasta usunięto wały obronne, a teren pozostał zasiedlony do czasów obecnych.

Osada targowa

Kolejnym członem osadniczym Krosna, powstałym w XI wieku, była osada targowa. Jej powstanie zdeterminowały krzyżujące się ze splawną arterią odrzańską, dwa ważne szlaki handlowe. Osada zamieszkała była przez rzemieślników i kupców, którym bezpieczeństwo zapewniał gród. Ważnym obiektem była karczma, pełniąca rolę gospody, hotelu i miejsca transakcji.

Przypuszczalną lokalizację osady wskazuje się w dwóch miejscach: na prawym brzegu Odry, w bliskim sąsiedztwie kościoła św. Andrzeja i na lewym brzegu Odry w miejscu, którego pozostałością może być obecny plac przy ulicy Rybaki. Po reformie przestrzennej miasta teren ten, podobnie jak dawne podgrodzie, znalazł się poza murami nowego ośrodka, a wspomniany plac do XX wieku pełnił funkcję targu rybnego. Nie można wykluczyć, że wymienione dwa człony osadnicze związane z targiem, były odrębnymi organizmami w znaczeniu nie tylko terytorialnym, lecz także prawnym. Być może targ przy kościele św. Andrzeja podlegał jurysdykcji biskupa, a lewobrzeżny należał do dóbr książęcych.

„Do powstania tej osady przyczynił się głównie handel lokalny, rozwinięty dzięki wyrosłej sieci osad wiejskich. Mieszkańcy wsi zbywali na targu swoje nadwyżki rolne, zaopatrując się w wytwory miejscowych rzemieślników, w sól i inne produkty. Z solą wiąże się już handel dalekosiężny. Podobnie jak śledzie, przywożona była z odległych stron. Nie wiemy, czy pośrednikami byli wyłącznie obcy kupcy, czy pojawili się już rodzimi, obecni w czasach późniejszych.(...)Przekazy źródłowe z XIV i XV wieku, których treść odnieść można zapewne do czasów wcześniejszych, wskazują główne towary będące przedmiotem transakcji na krośnieńskich jarmarkach: zboże, wełna, sukno i skóry. Miasto miało prawo składu soli. Z miejscowych produktów eksportowano sukno, wino i piwo. (...)Wiele towarów sprzedawali sami producenci. Należeli do nich wytwórcy produktów spożywczych, w tym liczni rybacy. Obszerne przywileje rybaków, poświadczone, zapewne nie po raz pierwszy, w 1472 roku, a także w 1692 roku, wskazują na duże znaczenie rybołówstwa w gospodarce miejskiej. (...)Duże znaczenie miała uprawa winorośli oraz produkcja i eksport wina. Ważną gałęzią gospodarczą było piwowarstwo. Spośród licznych cechów najbogatszą była korporacja sukienników. W XV wieku potwierdzony jest cech złotników, zrzeszających sześciu mistrzów.”

W związku z tym, że mieszkańcy podgrodzia i osad targowych utrzymywali się z zajęć pozarolniczych, skupisko osadnicze Krosna miało charakter miejski na długo przed tak zwaną lokacją.

MIASTO LOKACYJNE, ROZWÓJ PRZESTRZENNY DO XIX WIEKU

Pierwszej lokacji przestrzennej Krosna dokonał, podobnie jak na całym Śląsku – Henryk Brodaty. Opinie historyków co do wczesnej lokacji Krosna są zbieżne, różnią się tylko datą, określaną przez jednych na rok 1203, natomiast przez drugich na rok 1217. Możliwe jest, że lokacja przestrzenna przeprowadzona została w 1203 roku, zaś lokacja

prawna w 1217 roku.

Informacji o rozplanowaniu miasta dostarczają zachowany plan miasta z 1712 roku oraz badania archeologiczne. Przedstawione na planie miasto, obwarowane murami obronnymi, otrzymało taki kształt w wyniku dwóch etapów rozwojowych.

„Pierwotne założenie lokacyjne ograniczone było do prostokątnego placu rynkowego, wydłużonego równoleżnikowo, otoczonego od północy, zachodu i południa pojedynczymi blokami zabudowy o zróżnicowanych kształtach i rozmiarach. Wschodnią część rynku, aż do granic założenia, zajmował kościół parafialny z cmentarzem. Całe założenie tworzyły trzy pasma bloków w układzie równoleżnikowym. Pasma środkowe zawierało plac rynkowy z kościołem oraz przyległym od zachodu regularnie prostokątnym blokiem zabudowy mieszkalnej. W paśmie południowym istniały trzy bloki trapezowego kształtu, wydłużone na osi północ-południe, a w północnym dwa płytkie bloki wydłużone równoleżnikowo. Do północno-wschodniego obrzeża założenia lokacyjnego przylegał zamek książęcy z obszernym terenem podzamcza, uszczuplającym nieco obszar miejski. Od strony południowej miasto oblewała fosa, potwierdzona archeologicznie, wykopem w północnym skraju placu Wolności. Fosa łączyła się zapewne z rozlewiskami po stronie wschodniej i rowem po stronie zachodniej. Stanowiła część umocnień, z wałem i palisadą. Zamek sprzężony był integralnie z obwarowaniami miejskimi.”

Jak wynika z powyższego opisu, obszar miasta lokacyjnego był niewielki, uboga była też sieć uliczna. Z rynku wychodziło siedem ulic – po dwie na zachód (Partyzantów, ZBOWiD-u), południe (Żymierskiego, Walki Młodych) i wschód (ZBOWiD, Pocztowa) oraz jedna na północ (Brauerstrasse-Browarna), zniesiona w 1958 roku przez wytyczenie ulicy Ariańskiej. Rynek nowo założonego miasta przyjął funkcje handlowe wcześniejszych osad targowych, w wyniku czego nastąpiło przesunięcie trasy dogi tranzytowej. Przechodziła teraz przez teren ośrodka lokacyjnego ulicą Głogowską (Żeromskiego), placem rynkowym i Odrzańską (dziś nie istniejąca). Poprzednia biegła ulicą Wałową.

Mimo braku źródłowego udokumentowania, historycy przyjmują, że czas rozbudowy Krosna nastąpił w drugiej połowie XIII wieku. *„Zaanektowany teren od południa, ograniczony odnogą Odry, stopniowo się zawężał, im dalej od rynku. Wytyczone zatem nowe bloki, na przedłużeniu bloków przyrynkowych, otrzymały kształt trapezów. Przedłużone ulice Głogowska (Żymierskiego) i Mnisia (Walki Młodych), wydzieliły trzy pasma terenu. W paśmie zachodnim powstał jeden, wydłużony południkowo blok, w środkowym dwa, a we wschodnim nowy plac dla handlu, nazwany Nowym Rynkiem oraz klasztor dominikanów.*

Na miejscu zlikwidowanych starych umocnień (wału i fosy) powstała wąska uliczka, prowadząca od wschodniego do zachodniego odcinka murów obronnych. Na planie z 1846 roku nosi ona nazwę Długiej (Lange Gasse). Pasma terenu, przyłączone od strony zachodniej podzielone zostało na dwa wydłużone płytkie bloki. Dwa, małe regularne, także wąskie bloki utworzone zostały również na przyłączonym skrawku północnym.”

Obszar powiększonego miasta, w obrysie murów obronnych, otrzymał kształt elipsy, której węższa strona była zwrócona na południe. Powiększone miasto otoczone zostało nowymi obwarowaniami, murowanymi z kamienia i cegły. Pierwsza brama – „Głogowska” znajdowała się na w obwodzie murów na przecięciu z ulicą Głogowską, druga – „Odrzańska” usytuowana była w północno-zachodnim narożniku murów, natomiast trzecia – „Kamienna” umieszczona została we wschodnim odcinku murów, w linii obecnej ulicy Pocztowej i otwierała drogę do Zielonej Góry przez Połupin. Od zachodu i południa mury miejskie dobijały do zamku. Dodatkowym zabezpieczeniem miasta były wody Odry, pozostałości jej dawnego koryta oraz połączone z nimi rowy, od południowego zachodu pojedyncze, od wschodu podwójne. Wzdłuż murów, po wewnętrznej stronie biegła wąska uliczka, przerywana terenem zamkowym i zabudowaniami klasztornymi dominikanów.

Podstawowy układ planu pozostał nienaruszony przez stulecia, co nie oznaczało stagnacji w rozwoju przestrzennym miasta. Nieznaczne zmiany mogły zachodzić, gdy w 1459 i 1482 roku miasto ogarniały wielkie pożary. Znaczną zmianą w zagospodarowaniu była budowa domu kupieckiego (XIV wiek) na placu rynkowym, wcześniej zabudowanym wyłącznie kramami. Z czasem miejsce domu kupieckiego zajął ratusz.

Istotne zmiany zaszły przed połową XVI wieku, gdy w wyniku reformacji Lutra rozwiązano dwa klasztory. Do ogromnych szkód przyczynili się Szwedzi, którzy w czasie wojny trzydziestoletniej (1618 – 1638) w pierwszej kolejności w 1631 roku zaprószyli ogień, który spopielił całe miasto w murach obronnych, a następnie w 1639 roku ufortyfikowali miasto, wznosząc liczne bastiony i szańce. Po pożarze ocalał zamek i zabudowa przedmieść. Odbudowa polegała zapewne na odtworzeniu stanu sprzed pożaru, bo kronikarskie przekazy nie wspominają o zmianach, poza przeniesieniem kramów mięsnych z Rynku na przymurną ulicę koło bramy „Kamiennej”.

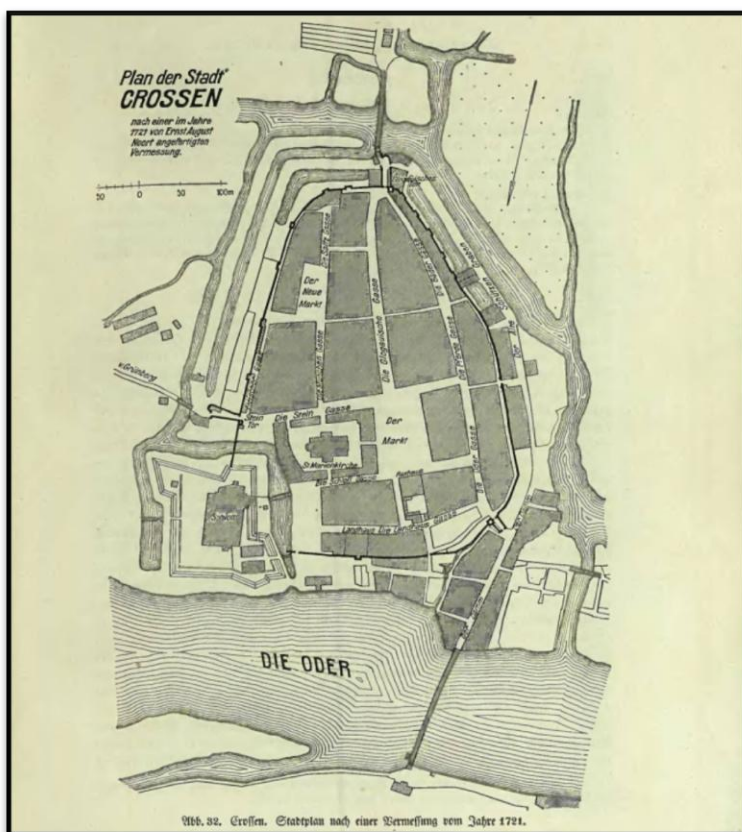
W drugiej połowie XVII wieku do murów, które nie pełniły już funkcji obronnej, zaczęto przystawiać domy i budynki gospodarcze. W 1696 roku saski pułkownik von Lüttichau zbudował na Rybakach, przy korycie Bobru, 40 piętrowych domków zespolonych jednym dachem. W miejscu tym zamieszkało jednak zaledwie kilkanaście osób, a w 1703 roku powódź zniszczyła całkowicie osadę.

Z upływem lat, w wyniku licznych pożarów i powodzi, został utracony pierwotny układ przestrzenny miasta. *„Z pożaru, który się zaczął na Rybakach i w przeciągu sześciu godzin spopielił całe miasto w murach obronnych, ocalał tylko zamek, zakrystia przy kościele farnym i brama Głogowska. Poza murami zostały się przedmieścia Głogowskie i prawobrzeżne oraz kilka domostw na Rybakach. Dzięki przyznanych przez władcę ulgom podatkowym i bezpośredniej pomocy finansowej, miasto stosunkowo szybko zostało odbudowane.”* Fryderyk I przyznając pomoc miastu, określił warunki obowiązujące przy odbudowie. Zarządzenie mówiło m.in. o:

- przeniesieniu ratusza z rynku, w ciąg zabudowy północnej pierzei,
- domach, które powinny zostać odbudowane jako murowane i kryte dachówką,
- wysokości budynków mieszkalnych: przy rynku – trzy kondygnacje, w zabudowie ulic – dwie kondygnacje,
- wyrównaniu linii zabudowy,
- skorygowaniu sieci ulicznej (np. przedłużeniu ulicy Głogowskiej (Żymierskiego), poszerzeniu ulicy Długiej, itd.),
- wyprostowaniu ulicy Zamkowej, być może wówczas odchylonej na północ,
- poszerzeniu ulicy Końskiej z wyrównaniem linii zabudowy,
- przeniesieniu magazynów solnych z Nowego Rynku na podzamcze, zaś słodowni i farbiarni poza obszar objęty murami obronnymi. Teren po magazynach miał zostać podzielony na parcele pod zabudowę mieszkalną.

„Plan Krosna z 1721 roku pokazuje, że zarządzenie króla zostało zrealizowane, aczkolwiek nie w całości. Nie skorygowano zachodniego odcinka ulicy Kamiennej. Nie nastąpiło też poszerzenie ulicy Długiej, ani przedłużenie ulicy Głogowskiej przez północny blok zabudowy. Inne polecenia królewskie, dotyczące zasypywania fos miejskich, zapoczątkowały likwidację obwarowań Krosna, trwającą przez całe następne stulecie. Ukształtowany po roku 1708 układ planu miasta przetrwał bez zmian do połowy XIX wieku.”

Ryc. 11.1 Plan miasta z 1721 roku

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

Od dawna obok zamku najważniejszą budowlą w mieście był kościół parafialny pw. Najświętszej Maryi Panny. Obiekt ten wyróżniał się okazałością i stanowił centrum życia duchowego i kulturowego mieszkańców. Po lokacji miasta funkcję świątyni parafialnej przez dłuższy czas pełnił kościół św. Andrzeja.

Kościół parafialny kilkakrotnie był niszczony w czasie pożarów (m.in. w 1459, 1482 roku) i odtwarzany bez istotnych zmian w bryle. Dopiero po roku 1597, kiedy od uderzenia piorunu spłonął dach wieży, mogła nastąpić zmiana kształtu jego nakrycia, z wysmukłej iglicy na niski dach dwuspadowy. W 1705 roku zapoczątkowano gruntowną przebudowę świątyni, w celu jej powiększenia i uformowania w modnym stylu. „W wyniku przebudowy farę powiększono o transept i wykorzystując gotyckie mury, przekształcono w duchu protestanckiego baroku. Rozmieszczone w dwu poziomach okna i nieproporcjonalny dach mansardowy obniżyły walory kościoła, zarówno gdy chodzi o architekturę, jak też bryłę. Tylko wieża mimo obniżenia o jedną kondygnację, dzięki zwieńczeniu wytwornym w kształcie hełmu z dwiema latarniami, nie utraciła architektonicznego kunsztu i króluje wciąż w panoramie miasta.”

Ratusz

W zachodniej części placu rynkowego, na wprost kościoła parafialnego, wzniesiony został ratusz – najważniejszy budynek świecki w mieście. Matthias podaje, iż budynek ten powstał w pierwszej połowie XIV wieku i miał wtedy wieżę, natomiast w latach 1595 – 1597 wzniesiono nową wieżę z hełmem pokrytym blachą miedzianą. W roku 1473 w piwnicy ratuszowej mieściły się winiarnia i piwiarnia. Po zniszczeniu przez pożar w 1631 roku, ratusz został odbudowany dopiero w 1673. W wyniku pożaru w 1708 roku zniszczeniu uległo całe miasto wraz z ratuszem, który został rozebrany i w 1710 roku odbudowany w nowym miejscu – w północnej pierzei rynku, narożnie z ulicą Browarną.

Translokacja ratusza, podobnie jak zmiana architektury kościoła parafialnego, zaszkodziła harmonii układu przestrzennego miasta.

Mury obronne

Podstawą do rekonstrukcji murów obronnych, których pozostałości znajdują się przy ulicy Słonecznej, jest XVIII-wieczny materiał kartograficzny i ikonograficzny. Na planie Krosna z 1721 roku zaznaczony został nie tylko obwód murów, ale także rzuty poziome baszt, bram i wież bramnych. Fortyfikacje miejskie sprzężone były z zamkowymi. Mury miejskie wsparte na arkadach przechodziły przez fosę zamkową, dobijając do jego skrzydeł – zachodniego i południowego. Połączenie to zostało przerwane w 1639 roku, gdy wznoszono szwedzkie umocnienia wokół zamku.

Mury obronne wielokrotnie wzmocniano i remontowano. Pomimo iż od wojny trzydziestoletniej zanikła dbałość o stan zachowania systemu warownego, to mury miejskie przetrwały w całości do końca XVIII wieku, na wielu odcinkach obudowane jednak obiektami mieszkalnymi i gospodarczymi.

Pozostałe zabudowania

Do XVI wieku najstarsza zabudowa mieszalna była wyłącznie drewniana bądź konstrukcji szachulcowej. Pierwsze domy miasta lokacyjnego stały uszeregowane wzdłuż pierzei rynkowych i ulic, nie tworzyły jednak zwartych ciągów. Pierwotne działki ewidencyjne były o wiele obszerniejsze od znanych nam ze źródeł kartograficznych, wykształconych w okresie późnego średniowiecza. Pomędzy jednostkowymi domami znajdowały się wjazdy na zaplecza posesji, gdzie istniała zabudowa gospodarcza. W XIV wieku w wyniku rozwoju gospodarczo-demograficznego wzrosło zapotrzebowanie na tereny budowlane, a tym samym utrwalił się model wąskiej działki ewidencyjnej,

zabudowanej w głąb. Pierzeje przybrały wtedy ciągi zwarte, a na zaplecze wiodły położone w poziomie parteru bramy i tunelowe sienie.

Zabudowa mieszkalna, najmniej trwała i najczęściej unicestwiana działaniem ognia, przez całe wieki nie ulegała przeobrażeniom. Po każdym pożarze odtwarzana była w identycznej lub zbliżonej formie. Średniowieczne domy były piętrowe, usytuowane szczytowo do placów i ulic.

Pierwsza wiadomość o murowanym domu mieszczańskim w Krośnie pochodzi dopiero z 1579 roku. Mieszczanin, który zbudował wtedy murowany dom przy ulicy Głogowskiej, otrzymał od rady premię pieniężną. Jednak długo po tym ciągle dominowała zabudowa drewniana i szachulcowa. Dopiero po pożarze w 1708 roku, zgodnie z zarządzeniem, Krosno odbudowane zostało w materiale trwałym – z kamienia i cegły. *„Tak, jak władca polecił, przy rynku stanęły kamienice trzykondygnacyjne, a przy ulicach niższe o jedną kondygnację. Niemal wszystkie domy usytuowane zostały kalenicowo i nakryte wysokimi dachami mansardowymi. Na styku domów ponad połacie dachów wystawały mury przeciwogniowe. W takiej postaci, zmieniona w niewielkim zakresie w XIX wieku, przetrwała zabudowa do roku 1945. Znamy ją z dokumentacji fotograficznej i z zachowanych kilkunastu kamienic przy ulicy Walki Młodych.*

Do lat osiemdziesiątych XIX wieku zachował się w Krośnie średniowieczny podział terenu na wąskie działki budowlane. Odzwierciedlał on niewiele zmieniony stan z roku 1631, kiedy to kronikarz, wyliczając straty spowodowane pożarem, podał, że pastwą płomieni padły w obrębie obwarowań wszystkie domy, w liczbie 462. Czternaście lat po kataklizmie odbudowanych zostało tylko 157 domów. Wskazuje to nie tylko na wielkie zubożenie mieszczan, ale także na ogrom strat demograficznych, spowodowanych przez wojnę trzydziestoletnią. Jednak do czasu następnego pożaru w 1708 roku straty te zostały wyrównane, bo wszystkie działki, zachowane nadal w drobnej skali, były zabudowane.(...)

Na układ i harmonię przestrzeni miejskiej wpływ wywarły także obiekty niekubaturowe oraz zieleń. Na rynku, zanim jeszcze stanął ratusz, istniały ławy i kramy kupieckie. (...) Powierzchnia niewielkiego rynku krośnieńskiego została jeszcze bardziej uszczuplona po zbudowaniu ratusza. Z tego powodu część kramów rozmieszczona została na ulicach przymurnych, a nawet poza obwarowaniami, przy ulicy Grobla. Informacje o tym pochodzą z czasów nowszych, można je pewno odnieść jednak także do średniowiecza.

(...)W 1538 roku zbudowany został wodociąg. Drewnianymi rurami sprowadzano wodę ze źródła na wzgórzach w Połupinie. Woda doprowadzana była do drewnianych kast, ustawionych w różnych punktach miasta. W roku 1590 wymieniona jest fontanna w rynku.

Nawiedzające miasto co jakiś czas powodzie stwarzały rozliczne problemy z utrzymaniem należytego stanu ulic. Chcąc zapobiec destrukcyjnemu działaniu żywiołu podnoszono poziom rynku i ulic, umacniając je równocześnie brukiem. (...)

Od średniowiecza istniały urządzenia związane z ówczesnym wymiarem sprawiedliwości: katownia, szubienica, pręgierz. Wielokrotnie wzmiankowaną katownię źródła nie lokalizują. Zgodnie z przestrzeganą zasadą sytuowana była przy murach, nie wiemy jednak w którym miejscu. Pręgierz stał jeszcze w latach dwudziestych XX wieku na Nowym Rynku. Widniejąca na słupie data 1556, wskazuje, że powstał po zburzeniu klasztoru dominikanów. Szubienica, lokalizowana zazwyczaj na peryferiach, w Krośnie również stała na Nowym Rynku. Gdzie wcześniej znajdowały się te urządzenia nie wiadomo.

Ograniczony murami i ciasno zabudowany teren pozbawiony był zieleni. Na rycinie Petzolda drzewa widnieją tylko poza obszarem obwarowań oraz na podzamczu. Trochę zieleni istniało z pewnością na cmentarzu, chociaż tam również panowała ciasnota, złagodzona dopiero w XVIII wieku. Przekaz źródłowy z 1842 roku informuje, że cmentarz wygląda jak ogród.”

PRZEDMIEŚCIA

Oprócz obwarowanego ośrodka, na terenie Krosna znajdowały się trzy przedmieścia i osada dawnego podgrodzia, zamieszkała przez rybaków i posiadająca odrębny status prawny.

Najwcześniej, tj. w XI wieku powstało **przedmieście położone na prawym brzegu Odry**, które pełniło rolę osady targowej. Na tyle było znaczące, że miało własny kościół pw. św. Andrzeja. *„Obecny budynek kościoła pochodzi z XIX wieku, można jednak przypuszczać, że znajduje się na miejscu starszego, zburzonego w XVII wieku. Pierwotna osada musiała leżeć w pobliżu świątyni i przeprawy przez Odrę.(...) Na planie miasta z 1751 roku prawobrzeżne stoki wyniesień obsadzone są winoroślą, a na terenie położonym między obecnymi ulicami WOP – Świerczewskiego – Kościelna istnieje zabudowa mieszkalna z kościołem. Na wschód od tej osady, w roku 1734, założony został cmentarz z kaplicą.”*

Drugie w kolejności – **przedmieście Odrzańskie**, również wywodzi się z osady targowej, zlokalizowanej przy trakcie handlowym, który określa dzisiejsza ulica Wodna. Osada znajdowała się w okolicy ulicy Rybaki i Bobrowej. Stare plany przedstawiają plac noszący nazwę Rybackiego (Fischerplatz), który tworzył zapewne dawny plac targowy. Po lokacji miasta osada upadała po to, by potem odrodzić się jako przedmieście zamieszkałe przez rzemieślników i ludność służebną. Nowy, drobny podział parcel na terenie przedmieścia świadczy o rozplanowaniu na zasadach przyjętych w ośrodku lokacyjnym. Bardzo prawdopodobne jest, że również handel został przywrócony. Handlowano zwłaszcza zbożem, drewnem, bydłem i rybami. Na obrzeżach przedmieścia usytuowane były magazyny, stajnie i młyny. Niedaleko bramy Odrzańskiej znajdowała się słodownia, natomiast opodal przy murze obronnym zlokalizowany był tartak. Plan Krosna z 1721 roku pokazuje, że w tamtym czasie zabudowa przedmieścia dochodziła do Bobru, a wzdłuż Odry sięgała podzamcza. Nie wyklucza się, że znajdowały się tam również obiekty przemysłowe. Nad Bobrem usytuowane były łaźnie miejskie.

„W 1708 roku król Fryderyk I polecił uporządkować tereny wzdłuż ulicy Grobla: zasypać rowy, usunąć kramy, przenieść strzelnicę za bramę Kamienną. Wszystko w celu przygotowania miejsca pod budowę domów. Miały być piętrowe, z nadwieszoną drugą kondygnacją i przylegać zwartym ciągiem do murów obronnych. Polecenie monarchy, jeśli chodzi o uporządkowanie terenu, zrealizowano w całości, jednak nie od razu. Na planie z 1721 roku widać zachowany jeszcze znaczny odcinek fosy. Nie wystarczyło również inwestorów, chętnych do stawiania domów przy murze miejskim, bo tylko część działek została zabudowana.”

Podgrodzie, zlokalizowane po wschodniej stronie ujścia Bobru, po założeniu miasta lokacyjnego funkcjonowało nadal jako osada rybacka. Z czasem przyjęła się nazwa jednostki – Rybaki. Prawnie osada była wyłączona z ośrodka municypalnego, stanowiąc jurydykę książęcą. *„Rybacy, zrzeszeni w cechu, otrzymali szerokie przywileje, dające monopol na połów ryb w obu rzekach, w granicach dystryktu. Przywileje te, potwierdzone wielokrotnie przez władców, m.in. w 1472, 1523 i 1692 roku, utrzymane zostały do początku XX wieku. Targi rybne, odbywające się w środy, piątki i soboty, rozpoczynano na odgłos dzwonu kościelnego.”*

Dokładny wygląd osady rybackiej jest nieznany, można jedynie domyślać się, że zabudowania były rozproszone. Teren dawnego podgrodzia rozdzielał rów łączący Bóbr z Odrą, a jego zachodnia część była wyspą. Południowo-wschodni sektor tej wyspy otrzymali zakonnicy, którzy mieli swój klasztor i ogród klasztorny przylegający do koryta Bobru. Zakonnicy zamieszkiwali tutaj do czasów reformacji, natomiast obecnie jedynym śladem po klasztorze jest plac Bolesława Prusa.

„Budowa fortyfikacji zmieniła całkowicie układ przestrzenny zachodniej, wyspowej części osady. Po likwidacji bastionu i szańców, co nastąpiło w XVIII wieku, osadzie przywrócono zapewne ponownie pierwotne rozplanowanie, o czym zdaje się świadczyć zachowany plac, a także obecność cmentarza, istniejącego tutaj do końca XVIII stulecia.”

Przedmieście Głogowskie oddzielone było od miasta odnogą kanału (Starą Odrą). Przez teren bagien przebiegał sztucznie usypany i umocniony brukiem tranzytowy trakt (Droga Kamienna). Przez długi czas podłoże bagienne uniemożliwiało lokalizację jakiegokolwiek zabudowy.

Przypuszcza się, że w XIII wieku (według źródeł w 1381 r.) w odległości ok. 200 m od murów obronnych, po wschodniej stronie drogi zbudowano najpierw drewniany, a później murowany szpital św. Jerzego z kaplicą i cmentarzem. W 1659 roku przy bramie Głogowskiej, po zewnętrznej stronie murów, zbudowana została słodownia, a po roku 1708 obok słodowni wzniesiono farbiarnię i browar.

11.2.2 Rozwój przestrzenny w XIX – XX wieku

Czas industrializacji w Krośnie nie wiązał się niestety ze wzrostem gospodarczym. Pierwsze zakłady przemysłowe o charakterze manufaktur powstały w pierwszej połowie XIX wieku. W 1825 roku niejaki Scheiffegen kupił starą słodownię przy bramie Głogowskiej i zbudował na tym miejscu przedziałnię, przeniesioną z czasem do Osiecznicy. W 1837 roku powstała druga przedziałnia, zbudowana w sąsiedztwie bramy Odrzańskiej i wkrótce następne dwie, o nieustalonej lokalizacji. W 1842 roku na przedmieściu Odrzańskim powstała nowa farbiarnia. W drugiej połowie XIX wieku, obok już wymienionych fabryk, istniały w Krośnie: garbarnia, wytwórnia wyrobów tytoniowych, warsztaty metalowe, zakłady budowlane, zakłady przemysłu spożywczego. W 1909 roku działało jeszcze osiem małych zakładów, wytwarzających winny moszcz dla zielonogórskiej winiarni. Większość przedsiębiorstw upadła jednak pod koniec XIX wieku. Ostatnią fabrykę włókienniczą zamknięto w 1921 roku.

Ponieważ przemysł krośnieński nie sprostał konkurencji przemysłowej innych miast, Krosno pozostało wyłącznie ośrodkiem administracyjnym powiatu, w którym obok urzędów, znaczenia nabrało też szkolnictwo średnie oraz takie instytucje jak bank, sąd, szpital.

Położenie miasta nad Odrą wiąże się z zagrożeniem powodziowym i związanymi z tym problemami, z którymi Krosno boryka się od dawna. W celu ochrony przed powodzią wielokrotnie podnoszono poziom nawierzchni dróg, ulic i placów. Największe wydatki wiązały się z pracami regulacyjnymi podejmowanymi w XIX i XX wieku. Od założenia miasta lokacyjnego Odra opływała je głównym nurtem od północy, a bocznym odgałęzieniem od południa i zachodu.

Przemiany przestrzenne na terenie starego miasta i w jego otoczeniu zapoczątkowane zostały likwidacją rowów, fos i murów obronnych. W wyniku usunięcia murów obronnych zmienił się znacznie układ planu starego miasta – poszerzono na zewnątrz zachodnie bloki zabudowy oraz przesunięto bliżej starorzecza bloki południowe. Na miejscu zasypanej fosy zamkowej wytyczono w 1836 roku nową ulicę, nazywaną później Pocztową (obecnie Szkolna). Pod koniec XIX wieku zamknięty został ostatecznie przykościelny cmentarz.

W latach 1892 – 1893, zbudowano nowy most na Odrze, który usytuowano nieco na wschód od starego. Nową drogę do mostu przeprowadzono w linii stanowiącej przedłużenie ulicy Murnej (obecnie ul. 22 Lipca).

Kolejne lata nie przyniosły istotnych zmian w układzie przestrzennym miasta. Największym przekształceniom poddano architekturę zamku – zburzono wieżę i basztę, przebudowano budynek bramny. Ponadto wybudowano nowe budynki, pełniące funkcję użyteczności publicznej – w 1821 roku postawiono sąd w zachodniej pierzei Rynku, w 1846 roku na miejscu dwóch obiektów szkolnych koło zamku zbudowano nową czterokondygnacyjną szkołę średnią, w 1836 roku po wschodniej stronie kościoła parafialnego zbudowano pocztę. Pół wieku później, w latach 1896 – 1897 przy ulicy Kamiennej (obecnie Pocztowa) wzniesiony został nowy budynek poczty. W 1885 roku w południowo-wschodnim sektorze miasta, na nowo pozyskanym terenie, zlokalizowany został kościół gminy staroluterańskiej, natomiast nad Odrą, przy granicy z terenem podzamecza powstał kościół katolicki pw. św. Jadwigi. W pierwszej ćwierci XX wieku powstała straż pożarna (róg Szkolnej i Pocztowej) i hala sportowa (Pocztowa). W XIX i XX wieku zaszły niewielkie zmiany w zabudowie mieszkalnej śródmieścia. Nadal istniały kamienice wzniesione po pożarze w 1708 roku, w nielicznych tylko przypadkach podwyższone o jedną kondygnację. Niewielki wpływ na rozwój dawnego przedmieścia Głogowskiego miało wybudowanie w 1870 roku dworca kolejowego. Wzdłuż ulicy Bohaterów Wojska Polskiego powstała rozluźniona zabudowa mieszkalna. Na miejscu starego szpitala św. Jerzego wzniesiono szkołę, a nieco dalej na południe zakład energetyczny i rzeźnię miejską. Na terenie przedmieścia Odrzańskiego, w miejscu obiektów przemysłowych, postawiono domy mieszkalne. Charakter zabudowy prostej, głównie dwukondygnacyjnej, utrzymał się bez większych zmian. Wyjątek stanowiła grupa czterokondygnacyjnych kamienic usytuowanych nad Odrą, po zachodniej stronie mostu. Ich architektura wskazuje, że zostały zbudowane w latach 1910 – 1915.

Pod koniec XIX wieku w pobliżu Odry i podzamecza zbudowano kościół katolicki pw. św. Jadwigi – z niską absydą od wschodu i wieżyczką w kalenicy w zachodniej partii dachu. Kościół został rozebrany w 1972 roku. Na obrzeżu wschodnim w miejscu, gdzie stała cegielnia, pod koniec XIX wieku zbudowano gazownię, a obok plac składowy materiałów budowlanych. Wzdłuż Odry powstały domy typu willowego (aktualne ulice Chrobrego i Świerczewskiego). Na początku XX wieku zabudowanych było już ponad 100 posesji. W kolejnych latach powstały nowe domy zlokalizowane wzdłuż ulicy WOP-u.

Na miejscu Parku Tysiąclecia położony był cmentarz, który zlikwidowano po 1945 roku. Związana z cmentarzem kaplica otrzymała funkcję kościoła garnizonowego pod wezwaniem Świętych Apostołów. Czas rozbiórki tego obiektu nie jest znany.

Kościół św. Andrzeja, ratowany w latach 1824 – 1827 przed zawaleniem,

został rozebrany w roku 1855, a na jego miejscu postawiono obecny. Na początku XX wieku na terenie górnym powstały kolejne zabudowania, a wśród nich: szpital, starostwo powiatowe, szkoła winiarska oraz kompleks budynków koszarowych.

11.3 Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim

Historia Zamku

Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim jest najbardziej na północ wysuniętym zamkiem średniowiecznego Śląska. Początki Zamku Piastowskiego sięgają pierwszej połowy XIII w., kiedy to książę śląski Henryk Brodaty zbudował swoją rezydencję na terenie nie związanym z wcześniejszym osadnictwem. Zamek usytuowany został na północno-wschodnim skraju obecnego miasta, które uzyskało prawa miejskie w latach 1217 – 1232.

Zamek, jako budowla czteroskrzydłowa zwrócony jest elewacją frontową w kierunku zachodnim. Szych Daniela Petzolda przedstawiający panoramę Krosna Odrzańskiego od strony Odry, zawiera cenne informacje o zamku. Ze szkicu wynika, że zamek, tak jak obecnie, był budowlą czteroskrzydłową, ale w jego północno-wschodnim sektorze dziedzińca znajdowała się czworoboczna wieża, nakryta hełmem z latarnią. Na zewnątrz, przy zachodnim skrzydle stała masywna, czworoboczna baszta o trzech kondygnacjach, bez dachu. Obie budowle nie istnieją od dawna, brak ich również na planie miasta z 1721 r. Na sztychu zamek otoczony jest szwedzkimi szańcami. W skrzydle zachodnim zamku znajduje się budynek bramny wraz z sienią wjazdową i kaplicą kalwińską, która w XVIII i XIX wieku pełniła funkcję magazynu i wozowni. Na dziedzińcu zwracają uwagę renesansowe krużganki skrzydła południowego. We wnętrzu znajdują się paleniska gotyckiej kuchni zamkowej. Skrzydło wschodnie i północne wraz z tzw. „wieżą północną” stanowią dziś trwałą ruinę.

Krośnieński zamek przez wiele lat był jedną z głównych rezydencji Henryka Brodatego. Służył jako miejsce organizowania wypraw wojennych. W czasie walk z Tatarami w 1241 roku, księżna Jadwiga Śląska przebywała w krośnieńskiej rezydencji wraz z mniszkami trzebnickiego klasztoru. Przez wiele stuleci zamek był ważnym punktem strategicznym dla kolejnych pokoleń, pełnił funkcje reprezentacyjne oraz obronne, posiadał system umocnień niezależny od miasta, m.in. był otoczony fosą i murem obronnym. Pod koniec XV w. Barbara Hohenzollern (wdowa po Henryku XI) rozpoczęła przebudowę zamku, który następnie w XVI w. za panowania margrabiego brandenburskiego Jana Jerzego

otrzymał renesansową oprawę – krużganki wzbogaciły się o arkady. Zamek stanowił siedzibę wdów.

W okresie wojny trzydziestoletniej (1618 – 1648) obiekt został zamieniony na twierdzę m.in. przez budowę szańców i umocnienie istniejących już systemów obronnych. Nastąpiło powiększenie fosy wokół zamku i zbudowano most zwodzony. Po opuszczeniu miasta przez Szwedów wdowa po elektorze brandenburskim – Elżbieta Charlotta nadaje barokowy charakter zamkowym murom – buduje wieżę i kaplice. Wraz z upływem czasu zamek podupadł. Za panowania Fryderyka II zamieniony został na magazyny wojskowe. W latach 1886 – 1887 wojska pruskie przebudowały zabytkową budowlę na koszary wojskowe, upraszczając fasadę i ujednolicając wnętrza. W pierwszej połowie XX w. adaptowano pomieszczenia na siedzibę muzeum i mieszkania. W lutym 1945 roku w wyniku pożaru zamek spłonął wraz z innymi zabudowaniami lewobrzeżnego Krosna. Po zniszczeniu ocalały jedynie mury kapitalne.

Rewitalizacja zamku

Pod koniec XX w. Zamek Piastowski zaczął odzyskiwać swoją świetność. Wyremontowany został budynek bramny, uporządkowano dziedziniec. W 2008 roku zakończono rewitalizację zamku, w wyniku której odbudowano część skrzydła południowego i kaplicę (wozownię) w skrzydle zachodnim. Celem projektu była odbudowa i renowacja ruin zamku w Krośnie Odrzańskim oraz przystosowanie go do funkcji muzeum i domu kultury.

W odbudowanym południowym skrzydle i krużgankach zorganizowano galerię sztuki, gdzie prezentowany jest dorobek lokalnych artystów oraz izbę muzealną, w której można podziwiać wystawy obrazujące historię Krosna Odrzańskiego. Prace renowacyjne objęły również odbudowę części ruin skrzydła zachodniego, odrestaurowanie dachu oraz adaptację „wozowni” do funkcji muzeum wojskowego. Przebudowano także pomieszczenia w przyziemiu budynku „bramnego” Zamku Piastowskiego, przekształcając je na pomieszczenia sanitariatów i kotłowni gazowej. W ramach projektu wybudowano także klatkę schodową. Na dziedzińcu odbywają się koncerty, pokazy walk rycerskich oraz mają miejsce inne działania kulturalne.

W dniu 27 maja 2008 roku oddano do użytku odbudowaną część ruin Zamku Piastowskiego o powierzchni użytkowej 494,20 m², w tym:

- budynek „KRUŻGANEK” stanowiący część skrzydła południowego o powierzchni użytkowej Pu= 349,40 m²,
- budynek „WOZOWNI” stanowiący część skrzydła zachodniego o powierzchni użytkowej Pu= 107,70 m²,
- przyziemie budynku „BRAMNEGO” (część skrzydła zachodniego) o powierzchni użytkowej Pu= 37,10 m².

Uzyskana dotacja znacznie odciążała wolontariuszy i społeczność lokalną, która do tej pory wkładała ogromną pracę w odbudowę zamku. Zrealizowany projekt jest tylko częścią planu władz gminy Krosno Odrzańskie. W niedalekiej przyszłości odrestaurowany zamek oraz położony nieopodal port rzeczny stanowiąc będą duży kompleks portowo-zamkowy, połączony na stałe promenadą nadodrzańską. Dzięki rewitalizacji zamku piastowskiego Krosno Odrzańskie będzie odwiedzać coraz więcej turystów, co przyczyni się do rozwoju potencjału turystycznego i wzrostu konkurencyjności gminy.

11.4 Rejestr zabytków – obiekty nieruchome oraz stanowiska archeologiczne

Wojewódzki Rejestr Zabytków

W granicach administracyjnych miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajdują się zabytki nieruchome – wpisane do rejestru Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (tab.11.1, 11.2).

Tab. 11.1 Wykaz zabytków z terenu miasta Krosno Odrzańskie ujętych w rejestrze konserwatora zabytków

Lp.	Obiekt	Adres	Numer	Data	Numer decyzji
1	Zespół urbanistyczno-krajobrazowy (otoczenie 1 km)		102, 2179	08.07.1958 31.03.1975	III-16/58 Kl.IV-680/16/75
2	Mury obronne		288	12.04.1961	I-248/61
3	Zamek książęcy		L-81/1-2/A (d.82)	25.02.1958	I-46/58
4	Kościół pw. św. Andrzeja	ul. Kościelna	L-27/00	06.02.2000	

Lp.	Obiekt	Adres	Numer	Data	Numer decyzji
5	Kościół NMP	Rynek Starego Miasta	287	12.04.1961	I-247/61
6	Budynek	B. Chrobrego 14	2504	21.11.1976	5340/259/76
7	Budynek	B. Chrobrego 15	2503	21.11.1976	5340/258/76
8	Budynek	B. Chrobrego 17	2572	21.11.1976	5340/327/76
9	Budynek	B. Chrobrego 2	2505	21.11.1976	5340/260/76
10	Budynek	B. Chrobrego 25	2618	21.11.1976	
11	Budynek	Pl. Wolności 5	2508	21.11.1976	5340/263/76
12	Budynek	Pocztowa 26	L-243/A (d. 2507)	21.11.1976	5340/262/76
13	Budynek	Pocztowa 28	2506	21.11.1976	5340/261/76
14	Kamienica	Pocztowa 9	149	10.03.1960	I-104/60
15	Budynek	Prusa 12	752	15.01.1964	748/64
16	Kamienica	Rybaki 2	753	15.01.1964	749/64
17	Spichlerz, część podziemna	Szkołna 1	L-81/1-2/A (d.3364)	31.12.1998	WKZ-4259/D/771/98
18	Budynek poklasztorny	Szkołna 4	L-389/A (d. 750)	15.01.1964	741/64
19	Kamienica	Walki Młodych 1	754	15.01.1964	750/64
20	Kamienica	Walki Młodych 11	759	15.01.1964	755/64
21	Kamienica	Walki Młodych 13	760	15.01.1964	756/64
22	Kamienica	Walki Młodych 15	761	15.01.1964	757/64
23	Kamienica	Walki Młodych 17	762	15.01.1964	758/64
24	Kamienica	Walki Młodych 19	763	15.01.1964	759/64
25	Kamienica	Walki Młodych 21	764	15.01.1964	760/64
26	Kamienica	Walki Młodych 25	766	15.01.1964	762/64
27	Kamienica	Walki Młodych 27	767	15.01.1964	763/64

Lp.	Obiekt	Adres	Numer	Data	Numer decyzji
28	Budynek	Walki Młodych 29 i 31	2509	21.11.1976	5340/264/76
29	Kamienica	Walki Młodych 3	755	15.01.1964	751/64
30	Kamienica	Walki Młodych 33	768	15.01.1964	764/64
31	Kamienica	Walki Młodych 5	756	15.01.1964	752/64
32	Kamienica	Walki Młodych 7	757	15.01.1964	753/64
33	Kamienica	Walki Młodych 9	758	15.01.1964	754/64
34	Kamienica	Wąska 11 (weryfikacja numeracji; najprawdopodobniej powinno być 10)	773	15.01.1964	769/64
35	Kamienica	ZBOWID 10	751	15.01.1964	747/64
36	Budynek	ZBOWID 14	2581	21.11.1976	5340/337/76
37	Kamienica	Żeromskiego 10	770	15.01.1964	766/64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego Konserwatora Zabytków

Tab. 11.2 Wykaz zabytków z terenu gminy Krosno Odrzańskie ujętych w rejestrze konserwatora zabytków

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Numer	Data	Numer decyzji
1	Kościół Matki Boskiej Bolesnej	CZETOWICE	464	20.05.1963	I-349/63
2	Stodoła ^{*)}	CZETOWICE	731	15.01.1964	722/64
3	Dom ^{*)}	CZETOWICE	732	15.01.1964	723/64
4	Zespół pałacowo-parkowo-folwarczny	KAMIEŃ	3335	15.05.1996	PSOZ/I/5340/77/96
5	Kościół fil. pw. Chrystusa Króla	ŁOCHOWICE	2129	07.05.1971	2196/70
6	Dwór	OSIECZNICA	471	20.05.1963	I-442/63
7	Kościół św. Piotra i Pawła	OSIECZNICA	739	15.01.1964	730/64
8	Dom	RADNICA	745	15.01.1964	736/64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego Konserwatora Zabytków

*) – obiekt nie istnieje.

Dodatkowo na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie znajdują się stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (tab.11.3).

Tab. 11.3 Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze konserwatora zabytków

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
1	Sarbia	9	4	osada? osada osada?	WEB EB, k. łużycka WŚ	589-1979	59-09
2	Sarbia	6	7	osada? osada osada?	N OWR WŚ	587-1979	59-09
3	Sarbia	7	8	osada	L	588-1979	59-09
4	Sarbia	4	9	osada? osada?	N-WEB ŚR	586-1979	59-09
5	Sarbia	3	10	osada? osada?	N? OWR	585-1979	59-09
6	Sarbia	2	12	krzemienica?	N	584-1979	59-09
7	Sarbia	5	13	osada? osada? osada? osada? osada?	N? WEB EB-H, k. łuż. PŚ OWR/WŚ	583-1979	59-09
8	Sarbia	1	27	cmentarzysko	H, k. łużycka	204-1970	59-09
9	Strumienno	1a	5a	śląd osadn. osada śląd osadn.	P? WEB PS	580-1979 599-1983	59-10
10	Strumienno	1b	5b	obozowisko obozowisko osada osada	P M N WEB	580-1979 599-1983	59-10
11	Strumienno	1c	5c	obozowisko osada? osada?	P L ŚR	580-1979 599-1983	59-10
12	Strumienno	2	6	? osada?	N L	581-1979	59-10
13	Strumienno	4a	7a	osada osada	L WS	582-1979	59-10
14	Strumienno	4b	7b	osada osada	L WŚ	582-1979	59-10
15	Osiecznica	1	31	obozowisko osada osada osada	P,M N /KCSz/ WŚ PŚ	65-1968	59-10
16	Osiecznica	3	33	obozowisko osada osada	P,M L WS	64-1968	59-10
17	Krosno Odrzańskie	1a	44a	grodzisko znal. łuźne	WŚ	L-23/C	59-10
18	Gostchorze	1	4	grodzisko śląd osadn. śląd osadn. grodzisko	WS EK k. łużycka WŚ	L-12/C	59-11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego Konserwatora Zabytków.

11.5 Gminna ewidencja zabytków

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie oprócz zabytków ujętych w rejestrze wojewódzkiego konserwatora zabytków istnieją obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków (tab.11.4).

Tab. 11.4 Wykaz zabytków z terenu miasta i gminy Krosno Odrzańskie ujętych w gminnej ewidencji zabytków

Gminna ewidencja zabytków		
Lp.	Nazwa	Nr i data wpisu do rejestru zabytków
Bielów		
1.	Bielów 17	Ewidencja zabytków – październik 2010
2.	Bielów 20	Ewidencja zabytków – październik 2010
3.	Bielów 21	Ewidencja zabytków – październik 2010
4.	Bielów 22	Ewidencja zabytków – październik 2010
5.	Bielów 23a	Ewidencja zabytków – październik 2010
Brzózka		
6.	Brzózka 1 – budynek obok PKP	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
7.	Brzózka 13- dom	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
8.	Brzózka 13 - stodoła	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
9.	Brzózka 13 – stodoła I	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
10.	Brzózka 14 - mieszkalny	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
11.	Brzózka 14 – mieszkalny(dawniej szopa)	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
12.	Brzózka 17	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
13.	Brzózka 18	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
14.	Brzózka 19 – bud. gospodarczy	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
15.	Brzózka 19 - dom	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
16.	Brzózka 22 - dom	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
17.	Brzózka 28	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
18.	Brzózka 33	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
19.	Brzózka 40 - dom	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
20.	Brzózka 41	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010

22.	Brzózka 42	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
23.	Brzózka 43	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
24.	Brzózka 49	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
25.	Brzózka 49 - gospodarczy	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
26.	Brzózka – układ ruralistyczny	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Chyże		
27.	Chyże 14	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
28.	Chyże 15	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
29.	Chyże 17	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
30.	Chyże 21	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
31.	Chyże 32	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
32.	Chyże 33	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
33.	Chyże 40	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
34.	Chyże 43	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Czarnowo		
35.	Czarnowo 15	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
36.	Czarnowo 20	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
37.	Czarnowo 55	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
38.	Czarnowo 56	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
39.	Czarnowo 21	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
40.	Czarnowo 27	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
41.	Czarnowo 72	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
42.	Czarnowo 80	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
43.	Czarnowo – dawna szkoła	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
44.	Kościół Czarnowo	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
45.	Czarnowo – młyn	Ewidencja zabytków – październik 2011
46.	Czarnowo – remiza strażacka	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Czetowice		
47.	Czetowice 6	Ewidencja zabytków – październik 2010
48.	Czetowice 18	Ewidencja zabytków – październik 2010

49.	Czetowice 30	Ewidencja zabytków – październik 2010
50.	Czetowice 36	Ewidencja zabytków – październik 2010
51.	Czetowice- historyczny układ wsi	Ewidencja zabytków – październik 2010
52.	Czetowice – historyczne otoczenie kościoła	Ewidencja zabytków – październik 2011
53.	Czetowice - młyn	Ewidencja zabytków – październik 2011
Kamień (zespół pałacowo-parkowo-forlwarczany)		
54.	Kamień – czworak pofolwarczany	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
55.	Kamień - magazyn	Ewidencja zabytków – wrzesień 2012
56.	Kamień – park krajobrazowy	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
57.	Kamień – wiata, magazyn	Ewidencja zabytków – wrzesień 2012
58.	Kamień – budynek mieszkalny	
Łochowice		
62.	Łochowice 11	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
63.	Łochowice 34	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
64.	Łochowice 50 – dawna oficyna dworska	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
65.	Łochowice – dawna szkoła	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
66.	Łochowice – historyczny układ wsi	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Marcinowice		
67.	Marcinowice 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
68.	Marcinowice 37	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
69.	Marcinowice 53 – dom	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
70.	Marcinowice 56	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Nowy Raduszec		
71.	Nowy Raduszec 1	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
72.	Nowy Raduszec 37	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
73.	Nowy Raduszec 44	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
74.	Nowy Raduszec 45	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Osiecznica (zespół pałacowo-dworsko-gospodarczy)		
75.	Osiecznica – historyczny układ wsi	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
76.	Osiecznica – oficyna dworska I	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010

77.	Osiecznica – oficyna dworska II	Ewidencja zabytków – październik 2011
78.	Osiecznica – budynek fabryczny I	
79.	Osiecznica – budynek fabryczny II	Ewidencja zabytków – październik 2011
80.	Osiecznica – budynek fabryczny z kominem	Ewidencja zabytków – październik 2011
81.	Osiecznica – budynek inwentarski	Ewidencja zabytków – październik 2011
82.	Osiecznica – dawna kordegarda	
83.	Osiecznica – dom mieszkalny (ogrodnika)	Ewidencja zabytków – październik 2011
84.	Osiecznica – garaże	Ewidencja zabytków – październik 2011
85.	Osiecznica – lodownia	Ewidencja zabytków – październik 2011
86.	Osiecznica – magazyn (pawilon na narzędzia)	
87.	Osiecznica – magazyn (dawna piwnica)	
88.	Osiecznica – magazyn (przy wyjeździe)	
89.	Osiecznica – magazyn (dawna remiza)	
90.	Osiecznica – magazyn (dawna karczma)	Ewidencja zabytków – październik 2011
91.	Osiecznica – mieszkalny (dawna karczma)	
92.	Osiecznica – spichlerz	
93.	Osiecznica – waga	
Osiecznica		
94.	Osiecznica – Jana Pawła II 36	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
95.	Osiecznica – Jana Pawła II 33	Ewidencja zabytków – październik 2011
96.	Osiecznica – Jana Pała II 23	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
97.	Osiecznica – Jana Pawła II 31	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
98.	Osiecznica – Jana Pawła II 16	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
99.	Osiecznica – Jana Pawła II 48	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
100.	Osiecznica – Nadrzeczna 4	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
101.	Osiecznica – Nadrzeczna 13 – gospodarczy	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
102.	Osiecznica – Nadrzeczna 19 – mieszkalny	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
103.	Osiecznica – Nadrzeczna 17	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
104.	Osiecznica – Szkolna 14	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010

Radnica		
105.	Radnica 81	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
106.	Radnica 24	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
107.	Radnica 38	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
108.	Radnica 65	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
109.	Radnica 80 - bud. Gospodarczy	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
110.	Radnica 80 – bud. Mieszkalny	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
111.	Radnica 82	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
112.	Radnica 89	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
113.	Radnica 91	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
114.	Radnica 94	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
115.	Radnica 95	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
116.	Radnica 96	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
117.	Radnica – historyczny układ wsi	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Sarbia		
118.	Sarbia 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Stary Raduszec – elektrownia wodna		
119.	Budynek mieszkalny	
120.	Budynek rozdzielni 2	Ewidencja zabytków – październik 2011
121.	Hydrozespół I i II	Ewidencja zabytków – październik 2011
122.	Budynek maszynowni	Ewidencja zabytków – październik 2011
Stary Raduszec		
123.	Stary Raduszec 34	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
124.	Stary Raduszec 10	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
125.	Stary Raduszec 37	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Strumienno		
126.	Strumienno 7	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
127.	Strumienno 43	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
128.	Strumienno 44	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
129.	Strumienno 21 - stodoła	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Wężyska		
130.	Wężyska – historyczny układ wsi	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010

131.	Wężyska 4	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
132.	Wężyska 6	
133.	Wężyska 17	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
134.	Wężyska 19	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
135.	Wężyska 42	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
136.	Wężyska 51	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
137.	Wężyska 75	Ewidencja zabytków – październik 2011
138.	Wężyska 76	
139.	Wężyska 78	Ewidencja zabytków – październik 2011
140.	Wężyska 81	Ewidencja zabytków – październik 2011
141.	Wężyska 157	Ewidencja zabytków – październik 2011
142.	Wężyska - kościół	
Krosno Odrzańskie - Żeromskiego		
143.	Żeromskiego 8	Ewidencja zabytków – październik 2011
144.	Żeromskiego 14	Ewidencja zabytków – październik 2011
Krosno Odrzańskie - Bankowa		
145.	Bankowa 2	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Bobrowa		
146.	Bobrowa 2	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
147.	Bobrowa 4	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
148.	Bobrowa 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
149.	Bobrowa 10	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie – Bohaterów Wojska Polskiego		
150.	Bohaterów Wojska Polskiego 6	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
151.	Bohaterów Wojska Polskiego 20	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
152.	Bohaterów Wojska Polskiego 21	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
153.	Bohaterów Wojska Polskiego 32	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
154.	Bohaterów Wojska Polskiego 84	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
155.	Bohaterów Wojska Polskiego 23	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
156.	Bohaterów Wojska Polskiego 3	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
157.	Bohaterów Wojska Polskiego 30	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010

158.	Bohaterów Wojska Polskiego 41	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
159.	Bohaterów Wojska Polskiego 56	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
160.	Bohaterów Wojska Polskiego 58	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
161.	Bohaterów Wojska Polskiego 60	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
162.	Bohaterów Wojska Polskiego 1-1a	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
163.	Bohaterów Wojska Polskiego 84	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
164.	Bohaterów Wojska Polskiego 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Grobla		
165.	Grobla 61-63	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
166.	Grobla 66	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
167.	Grobla 70-71	
Krosno Odrzańskie - Kościuszki		
168.	Kościuszki 17	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Chrobrego		
169.	Chrobrego 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
170.	Chrobrego 10	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
171.	Chrobrego 13	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
172.	Chrobrego 14	2504 z dnia 21 listopada 1976r
173.	Chrobrego 15	2503 z dnia 21 listopada 1976r
174.	Chrobrego 18	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
175.	Chrobrego 19	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
176.	Chrobrego 20	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
177.	Chrobrego 26	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
178.	Chrobrego 27-28	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Gubińska		
179.	Gubińska 6	
180.	Gubińska 25	
Krosno Odrzańskie - Poczтовая		
181.	Poczтовая 27 (hala sportowa)	
182.	Poczтовая 11	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
183.	Poczтовая 19	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010

184.	Pocztowa 25	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Poznańska		
185.	Poznańska 66	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
186.	Poznańska 64	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Prusa		
187.	Prusa 4	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
188.	Prusa 13	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
189.	Prusa 14a	Ewidencja zabytków – wrzesień 2012
Krosno Odrzańskie - Rybaki		
190.	Rybaki 4	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Świerczewskiego		
191.	Świerczewskiego 22	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
192.	Świerczewskiego 6	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
193.	Świerczewskiego 7	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
194.	Świerczewskiego 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
195.	Świerczewskiego 18-19	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
196.	Świerczewskiego 24	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
197.	Świerczewskiego 25	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
198.	Świerczewskiego 28	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Wiejska		
199.	Wiejska 33	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
200.	Wiejska 43	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
201.	Wiejska 2	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
202.	Wiejska31	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - WOP		
203.	WOP 2a	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
204.	WOP 8	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
205.	WOP 10	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Wąska		
206.	Wąska 10	773/1964
Krosno Odrzańskie – pozostałe budynki		
207.	Komenda Policji	Ewidencja zabytków – październik 2011

208.	Most drogowy	Ewidencja zabytków – październik 2011
209.	Szpital	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
210.	Urząd Miasta	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
211.	Urząd Miasta Oficyna	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
212.	Wieża ciśnień	
Morsko		
213.	Morsko 3	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
214.	Morsko + obora pofolwarczana	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie -KROMET		
215.	Pocztowa 30 – bud. Administracyjny I	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
216.	Pocztowa 30 - bud. Produkcyjny	Ewidencja zabytków – październik 2011
217.	Pocztowa 30 - bud. produkcyjny z kotłownią	Ewidencja zabytków – październik 2011
Gostchorze		
218.	Gostchorze 14	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
219.	Gostchorze 47	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
220.	Gostchorze 65	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
221.	Gostchorze 77	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
222.	Gostchorze 81	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
223	Gostchorze - historyczny układ wsi	Ewidencja zabytków – wrzesień 2010
Cmentarze		
224.	Cmentarz I Wężyska	
225.	Cmentarz I Nowy Raduszec	
226.	Cmentarz I Osiecznica	
227.	Cmentarz I Sarbia	
228.	Cmentarz II Nowy Raduszec	
229.	Cmentarz II Osiecznica	
230.	Cmentarz II Sarbia	
231.	Cmentarz II Wężyska	
232.	Cmentarz Kamień	
233.	Cmentarz komunalny	
234.	Cmentarz Łochowice	

235.	Cmentarz Marcinowice	
236.	Cmentarz Morsko	
237.	Cmentarz przy kościele Osiecznica	
238.	Cmentarz przykościelny Łochowice	
239.	Cmentarz Radnica	
240.	Cmentarz Stary Radoszecz	
241.	Cmentarz Strumiennie	
242.	Cmentarz wojenny	
243.	Cmentarz żołnierzy radzieckich	
244.	park-cmentarz	

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

Inwentaryzacja wyżej wymienionych zabytków aktualna jest na dzień 10.09.2012 r. W związku z opracowywaniem przez gminę programu opieki nad zabytkami, weryfikacji (wizyta w terenie, konsultacje z Lubuskim Konserwatorem Zabytków) uległy zabytki dotąd wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Zmiany dotyczyły wykreślenia obiektów, które już nie istnieją, bądź nie przedstawiają w chwili obecnej wartości historycznej bądź też dodania obiektów, które z uwagi na wartość historyczną należy chronić. W oparciu o zabytki z wojewódzkiej ewidencji zabytków powstała gminna ewidencja zabytków, która została zweryfikowana przez Lubuskiego Konserwatora Zabytków. Gmina posiada ukończony program opieki nad zabytkami, który oczekuje na akceptację Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (stan na dzień 31 stycznia 2013 r.). Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków jest wykazem ruchomym, a co za tym idzie będzie na bieżąco aktualizowany.

11.5.1 Stanowiska archeologiczne

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, oprócz stanowisk ujętych w wojewódzkim rejestrze zabytków, znajdują się stanowiska archeologiczne niebędące w rejestrze zabytków (tab.11.5). Stanowiska archeologiczne z miasta i gminy Krosno Odrzańskie zlokalizowane są w 10 obszarach AZP: 58-10, 58-11, 58-12, 59-09, 59-10, 59-11, 59-12, 60-08, 60-09, 60-10.

Tab. 0.1 Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
1.	Czetowice	I	1	osada? osada	EK WŚ		58-10
2.	Czetowice	II	2	osada	WŚ		58-10
3.	Czetowice	III	3	obozowisko osada osada	N? k.łużycka WS		58-10
4.	Czetowice	IV	4	osada	pradzieje		58-10
5.	Czetowice	V	5	osada	M		58-10
6.	Czetowice	VI	6	obozowisko ? osada?	P? EB,k.łużycka ŚR		58-10
7.	Czetowice	VII	7	obozowisko? osada?	EK ŚR		58-10
8.	Czetowice	VII	8	obozowisko osada? osada?	P WŚ ŚR		58-10
9.	Czetowice	IX	9	obozowisko osada? osada	P ŚR-NŻ ŚR-NŻ		58-10
10.	Czetowice	X	10	obozowisko? osada? osada?	EK WŚ ŚR		58-10
11.	Czetowice	XI	11	osada? osada?	N? ŚR		58-10
12.	Czetowice	XII	12	obozowisko	P		58-10
13.	Czetowice	XVI	16	obozowisko	P		58-10
14.	Czetowice	XVII	17	obozowisko? cmentarzysko	N H,k.łużycka		58-10
15.	Czetowice	XVIII	18	osada	EB,k.łużycka		58-10
16.	Czetowice	XIX	19	osada? osada? osada?	N? EB-H NŻ		58-10
17.	Czetowice	XX	32	osada?	ŚR		58-10
18.	Czetowice	XXI	33	osada?	N?		58-10
19.	Czetowice	XXII	34	osada? osada? osada? osada?	EB,k.łużycka L WŚ ŚR		58-10
20.	Czetowice	XXIII	35	osada? osada?	WŚ ŚR		58-10
21.	Czetowice	XXIV	36	osada? osada? osada?	N? WŚ ŚR		58-10
22.	Czetowice	XXV	37	pkt osadn.	WŚ		58-10
23.	Czetowice	XXVI	38	obozowisko? osada osada?	M WŚ ŚR		58-10
24.	Czetowice	XXVII	39	osada? osada? osada osada	N L WS ŚR		58-10
25.	Czetowice	XXVIII	40	? osada osada?	pradzieje WŚ ŚR		58-10
26.	Czetowice	XXIX	41	osada? osada? osada?	L WŚ ?		58-10
27.	Czetowice	XXX	42	osada osada?	WŚ ŚR		58-10
28.	Czetowice	XXXI	43	obozowisko? osada	EK WŚ		58-10

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
				osada?	ŚR		
29.	Czetowice	XXXII	44	pkt osadn.	H,k.łużycka		58-10
30.	Czetowice	XXXIII	45	cmentarzysko? osada?	H,k.łużycka ŚR		58-10
31.	Czetowice	XXXIV	46	osada? osada?	WŚ ŚR		58-10
32.	Czetowice	XXXV	47	osada?	ŚR		58-10
33.	Czetowice	XXXVI	48	osada? osada? osada?	N? WŚ ŚR		58-10
34.	Bielów	T	49	pkt osadn.	N?		58-10
35.	Czetowice	XXXVII	50	osada	ŚR		58-10
36.	Bielów	II	51	osada? osada?	OWR? ŚR		58-10
37.	Bielów	III	52	osada	EB,k.łużycka		58-10
38.	Bielów	IV	53	obozowisko? osada? osada?	EK OWR ŚR		58-10
39.	Bielów	V	54	obozowisko? osada? osada? osada?	P OWR WŚ ŚR		58-10
40.	Bielów	VI	55	obozowisko? ? osada?	EK Pradzieje ŚR		58-10
41.	Bielów	VII	56	obozowisko? osada? osada?	P L WS		58-10
42.	Bielów	VIII	57	obozowisko? osada? osada?	EK L ŚR		58-10
43.	Bielów	IX	58	obozowisko? osada? osada?	P L ŚR		58-10
44.	Bielów	X	59	osada? osada? osada?	N-WEB OWR WŚ		58-10
45.	Bielów	XI	60	obozowisko? osada? osada?	P L WŚ		58-10
46.	Bielów	XII	61	osada? osada?	L ŚR		58-10
47.	Bielów	XIII	62	obozowisko? osada osada	P L WŚ		58-10
48.	Bielów	XIV	63	osada	L		58-10
49.	Bielów	XV	64	obozowisko? cmentarzysko osada? osada?	EK EB,k.łużycka L ŚR		58-10
50.	Bielów	XVI	65	osada? osada?	L WŚ		58-10
51.	Bielów	XVII	66	osada? osada osada	N? H-L,k.łużycka WŚ		58-10
52.	Bielów	XVIII	65	osada? osada?	L SR		58-10
53.	Bielów	XIX	68	cmentarzysko?	H-L,k.łużycka		58-10
54.	Bielów	XX	69	osada? osada?	L ŚR		58-10
55.	Czetowice	XXXVIII	70	pkt osadn.	P		58-10

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
56.	Struga	XII	71	osada?	ŚR		58-10
57.	Struga	XIII	72	osada? osada?	ŚR NŻ		58-10
58.	Bielów	21	73	znal. luźne ?	N EB,k.łużycka	arch.	58-10
59.	Radnica	25	1	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ-NŻ		58-11
60.	Radnica	26	2	pkt osadn. pkt osadn.	N PŚ-NŻ		58-11
61.	Radnica	23	3	osada	PŚ		58-11
62.	Radnica	24	4	pkt osadn. śląd osadn. pkt osadn.	N? WŚ PŚ-NŻ		58-11
63.	Radnica	27	1	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ-NŻ		58-12
64.	Radnica	28	2	śląd osadn.	M?		58-12
65.	Radnica-Szklarka Radnicka		3				58-12
66.	Radnica-Szklarka Radnicka		9				58-12
67.	Radnica-Szklarka Radnicka		10				58-12
68.	Radnica-Szklarka Radnicka		14				58-12
69.	Sarbia	5	1	osada	OWR		59-09
70.	Sarbia	11	2	śląd osadn.	N		59-09
71.	Sarbia	12	3	osada?	N		59-09
72.	Sarbia	13	5	cmentarzysko?	OWR		59-09
73.	Sarbia	14	6	osada osada?	N? H,k.łużycka		59-09
74.	Sarbia	15	11	osada pkt osadn.	N H,k.łużycka		59-09
75.	Białogóra	2	14	?	P		59-09
76.	Białogóra	1	15	osada osada	N OWR		59-09
77.	Białogóra	3	16	?	N?		59-09
78.	Białogóra	4	17	osada?	N?		59-09
79.	Białogóra	5	18	?	N?		59-09
80.	Białogóra	6	19	?	N?		59-09
81.	Białogóra	7	20	osada osada	WEB WŚ		59-09
82.	Białogóra	8	21	obozowisko? osada	M? EB		59-09
83.	Białogóra	9	22	osada	N?		59-09
84.	Białogóra	10	23	osada	WEB		59-09
85.	Białogóra	11	24	osada?	N?		59-09
86.	Sarbia	16	26	?	PŚ		59-09
87.	Sarbia	10	28	?	M		59-09
88.	Sarbia	8	29	śląd osadn.	pradzieje	arch.	59-09
89.	Białogóra	13	30	cmentarzysko?	EB,k.łużycka		59-09
90.	Retno	1	31	skarb	EB,k.łużycka	arch.	59-09
91.	Retno	2	32	cmentarzysko	k.łużycka	arch.	59-09
92.	Sarbia	17	33	grodzisko obóz warowny	PŚ PŚ-NŻ	arch.	59-09
93.	Sarbia	18	34	śląd osadn.	?	arch.	59-09
94.	Strumienno	17	35	cmentarzysko	EB,k.łużycka	arch.	59-09
95.	Strumienno	14	1	osada osada	WŚ ŚR		59-10
96.	Strumienno	6	2	śląd osadn. osada osada?	N WŚ ŚR		59-10

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
97.	Śtrumienno	7	3	śląd osadn. śląd osadn.	N PŚ		59-10
98.	Strumienno	8	4	obozowisko osada osada	P? WS PS		59-10
99.	Strumienno	3	8	osada osada osada	WEB L WS		59-10
100.	Strumienno	9	9	osada?	OWR		59-10
101.	Strumienno	10	10	śląd osadn. osada	N WŚ		59-10
102.	Strumienno	11	11	osada? osada osada?	N WS ŚR		59-10
103.	Strumienno	12	12	? ? osada? osada?	P?,M? k.łużycka WŚ PŚ		59-10
104.	Krosno Odrzańskie	2	13	?	P?		59-10
105.	Krosno Odrzańskie	3	14	osada śląd osadn.	WS PŚ		59-10
106.	Krosno Odrzańskie	4	15	? ? śląd osadn.	M?,N k.łużycka PŚ		59-10
107.	Krosno Odrzańskie	5	16	osada śląd osadn.	N PŚ		59-10
108.	Krosno Odrzańskie	6	17	śląd osadn.	N?		59-10
109.	Łochowice	1	18	osada? osada?	N WS		59-10
110.	Łochowice	2	19	osada? osada?	k.łużycka OWR?		59-10
111.	Łochowice	3	20	osada?	k.łużycka		59-10
112.	Łochowice	4	21	osada osada	k.łużycka PŚ		59-10
113.	Łochowice	5	22	? ? ?	N/ EB/,k.łużycka PŚ		59-10
114.	Krosno Odrzańskie	7	23	? śląd osadn. śląd osadn.	M? ? WŚ		59-10
115.	Krosno Odrzańskie	8	24	osada?	OWR		59-10
116.	Krosno Odrzańskie	9	25	? znał. luźne	? ?		59-10
117.	Krosno Odrzańskie	10	26	osada?	EB?,k.łużycka		59-10
118.	Osiecznica	18	27	śląd osadn.? śląd osadn.?	N? ŚR		59-10
119.	Osiecznica	10	28	? osada? osada?	P L PŚ		59-10
120.	Osiecznica	9	29	śląd osadn. osada osada osada	N L WS PŚ		59-10
121.	Osiecznica	8	30	osada osada	L PS		59-10
122.	Osiecznica	2	32	osada	L		59-10
123.	Osiecznica	13	34	osada śląd osadn.	N PŚ		59-10

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
124.	Osiecznica	14	35	osada śląd osadn.	N PŚ		59-10
125.	Osiecznica	15	36	osada osada	N WS		59-10
126.	Osiecznica	16	37	osada	N		59-10
127.	Osiecznica	12	38	osada	WŚ		59-10
128.	Osiecznica	11	39	osada	N		59-10
129.	Osiecznica	17	40	osada?	EB?,k.łużycka		59-10
130.	Osiecznica	19	41	osada?	OWR		59-10
131.	Krosno O.-Chyże	2	42	osada osada	N PŚ		59-10
132.	Krosno O.-Chyże	3	43	osada? osada?	N PŚ		59-10
133.	Krosno Odrzańskie	1b	44b	obóz,osada	WS		59-10
134.	Krosno Odrzańskie	11	45	zamek	Od XIII w.		59-10
135.	Krosno Odrzańskie	1c	46	podgrodzie śląd osadn.	WŚ WS		59-10
136.	Krosno Odrzańskie	12	47	osada	ŚR		59-10
137.	Osiecznica	20	48	osada	EK		59-10
138.	Osiecznica	21	49	osada	N?		59-10
139.	Osiecznica	22	50	osada	L		59-10
140.	Osiecznica	23	51	osada osada	L WS		59-10
141.	Krosno O.-Chyże	1	52	osada	ŚR		59-10
142.	Łochowice	6	53	?	P?		59-10
143.	Łochowice	7	54	?	P?		59-10
144.	Łochowice	8	55	?	P?		59-10
145.	Łochowice	9	56	?	M?		59-10
146.	Osiecznica	4	57	obozowisko	M		59-10
147.	Osiecznica	5	58	śląd osadn. cmentarzysko	EK EB		59-10
148.	Osiecznica	6	59	śląd osadn. osada	WŚ ŚR		59-10
149.	Osiecznica	7	60	osada? osada? śląd osadn.	EK L ŚR		59-10
150.	Krosno Odrzańskie	13	61	cmentarzysko cmentarzysko cmentarzysko	N/WEB,k.uniet. k.łużycka L,k.przeworska	arch.	59-10
151.	Krosno Odrzańskie	14	62	cmentarzysko	?	arch.	59-10
152.	Krosno Odrzańskie	15	63	śląd osadn.	?	arch.	59-10
153.	Krosno Odrzańskie	16	64	śląd osadn.	?	arch.	59-10
154.	Krosno Odrzańskie	17	65	śląd osadn.	?	arch.	59-10
155.	Krosno Odrzańskie	18	66	osada	?	arch.	59-10
156.	Krosno Odrzańskie	19	67	osada	EK	arch.	59-10
157.	Krosno O.-Chyże	4	68	znal.łuźne	?	arch.	59-10
158.	Krosno Odrzańskie	-	69	skarb	EB,k.łużycka	arch.	59-10
159.	Stary Raduszec	-	70	skarb	EB,k.łużycka	arch.	59-10
160.	Marcinowice	-	71	skarb	EB,k.łużycka	arch.	59-10
161.	Marcinowice	-	72	cmentarzysko	OWR	arch.	59-10
162.	Strumienno	16	73	śląd osadn. śląd osadn.	EK EB	arch.	59-10
163.	Strumienno	18	74	znal.łuźne	EK	arch.	59-10
164.	Strumienno	15	75	śląd osadn. cmentarzysko	EK OWR	arch.	59-10
165.	Gostchorze	2	5	śląd osadn. śląd osadn. osada śląd osadn. osada	EK pradzieje WŚ pradzieje WŚ		59-11
166.	Gostchorze	3	6	znal.łuźne	WŚ	arch.	59-11
167.	Gostchorze	4	7	śląd osadn.	pradzieje		59-11

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
				śląd osadn.	PŚ		
168.	Gostchorze	5	8	cmentarzysko? pkt osadn.	EB,k.łużycka PŚ		59-11
169.	Gostchorze	6	9	śląd osadn. śląd osadn.	EK PŚ-NŻ		59-11
170.	Gostchorze	7	10	pkt osadn. pkt osadn.	pradzieje PŚ		59-11
171.	Gostchorze	8	11	osada pkt osadn.	L PŚ		59-11
172.	Gostchorze	9	12	pkt osadn. pkt osadn.	pradzieje PŚ-NŻ		59-11
173.	Gostchorze	10	13	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
174.	Gostchorze	11	14	śląd osadn. pkt osadn. pkt osadn.	EK pradzieje PŚ		59-11
175.	Gostchorze	12	15	pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
176.	Gostchorze	13	16	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
177.	Gostchorze	14	17	śląd osadn. śląd osadn.	EB,k.łużycka PŚ		59-11
178.	Gostchorze	15	18	śląd osadn. śląd osadn.	EK PŚ		59-11
179.	Gostchorze	16	19	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje WŚ PŚ		59-11
180.	Gostchorze	17	20	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	EK pradzieje PŚ		59-11
181.	Gostchorze	18	21	osada osada osada pkt osadn. pkt osadn.	H,k.łużycka L pradzieje WŚ PŚ		59-11
182.	Gostchorze	19	22	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	EK pradzieje PŚ NŻ		59-11
183.	Gostchorze	20	23	osada osada śląd osadn.	EB-H,k.łuż. pradzieje NŻ		59-11
184.	Gostchorze	21	24	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	EK EB,k.łużycka pradzieje WŚ PS		59-11
185.	Gostchorze	22	25	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	EK pradzieje WŚ PŚ		59-11
186.	Gostchorze	23	26	śląd osadn. pkt osadn. pkt osadn. pkt osadn.	EK pradzieje WŚ PŚ		59-11
187.	Gostchorze	24	27	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
188.	Gostchorze	25	28	śląd osadn. pkt osadn.	EK pradzieje		59-11
189.	Gostchorze	26	29	cmentarzysko pkt osadn. śląd osadn.	H pradzieje PŚ		59-11

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
190.	Gostchorze	27	30	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje WŚ PŚ		59-11
191.	Gostchorze	28	31	pkt osadn. śląd osadn. osada osada śląd osadn. śląd osadn.	EK EB,k.łużycka L pradzieje WŚ PŚ		59-11
192.	Gostchorze	29	32	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	H,k.łużycka pradzieje WŚ PŚ		59-11
193.	Gostchorze	30	33	śląd osadn. pkt osadn. osada pkt osadn. śląd osadn.	EK pradzieje WŚ PŚ NZ		59-11
194.	Gostchorze	31	34	pkt osadn. śląd osadn.	WS PŚ		59-11
195.	Gostchorze	32	35	śląd osadn.	pradzieje		59-11
196.	Gostchorze	33	36	pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
197.	Gostchorze	34	37	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
198.	Gostchorze	35	38	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
199.	Gostchorze	36	39	pkt osadn. osada osada osada osada	EB,k.łużycka OWR pradzieje WŚ PŚ		59-11
200.	Gostchorze	37	40	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje WŚ PŚ		59-11
201.	Gostchorze	38	41	śląd osadn. osada śląd osadn. pkt osadn.	EK WŚ pradzieje PŚ		59-11
202.	Gostchorze	39	42	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ-NŻ		59-11
203.	Gostchorze	40	43	pkt osadn. pkt osadn.	OWR/WŚ PŚ		59-11
204.	Gostchorze	41	44	śląd osadn. śląd osadn.	L pradzieje		59-11
205.	Gostchorze	42	45	śląd osadn.	pradzieje		59-11
206.	Gostchorze	43	46	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje PŚ		59-11
207.	Morsko	1	47	cmentarzysko skarb	k.pomorska? EB?	arch.	59-11
208.	Morsko	2	48	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.	EK pradzieje PŚ NŻ		59-11
209.	Radnica	20	49	pkt osadn.	PŚ		59-11
210.	Radnica	21	50	pkt osadn. śląd osadn.	PŚ NŻ		59-11
211.	Radnica	3	51	pkt osadn.	PŚ		59-11
212.	Radnica	4	52	osada? śląd osadn. śląd osadn.	EB,k.łużycka PŚ NŻ		59-11
213.	Radnica	5	53	śląd osadn. cmentarzysko	EK EB/H,k.łuż.		59-11

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
				osada osada	WŚ PŚ		
214.	Radnica	6	54	śląd osadn. osada osada osada pkt osadn.	EK OWR pradzieje WŚ PŚ		59-11
215.	Radnica	7	55	cmentarzysko osada osada osada śląd osadn. śląd osadn.	EB,k.łużycka OWR pradzieje WŚ PŚ NŻ		59-11
216.	Radnica	8	56	osada pkt osadn.	WŚ PŚ		59-11
217.	Radnica	9	57	osada śląd osadn. pkt osadn.	WŚ WŚ PŚ		59-11
218.	Radnica	10	58	osada śląd osadn. śląd osadn.	WŚ WŚ PŚ		59-11
219.	Radnica	11	59	pkt osadn. pkt osadn.	WŚ PŚ-NŻ		59-11
220.	Radnica	12	60	śląd osadn.	PŚ		59-11
221.	Radnica	13	61	śląd osadn.	PŚ		59-11
222.	Radnica	14	62	śląd osadn. pkt osadn.	WŚ PŚ		59-11
223.	Radnica	15	63	śląd osadn. śląd osadn.	WŚ PŚ		59-11
224.	Radnica	16	64	pkt osadn. pkt osadn. śląd osadn.	EB,k.łużycka pradzieje PŚ		59-11
225.	Radnica	17	65	śląd osadn. śląd osadn.	k.łużycka PŚ		59-11
226.	Radnica	18	66	cmentarzysko śląd osadn.	H,k.łużycka pradzieje		59-11
227.	Radnica	19	67	śląd osadn.	M?		59-11
228.	Radnica	1	68	cmentarzysko? pkt osadn.	H,k.łużycka pradzieje		59-11
229.	Radnica	22	69	śląd osadn.	EB,k.łużycka	arch.	59-11
230.	Gostchorze	44	70	cmentarzysko?	KŁ	arch.	59-11
231.	Radnica	2	17	osada	EB-H,k.łuż.	arch.	59-12
232.	Chojna	1	1	cmentarzysko kurhanowe cmentarzysko	k.łużycka k.łużycka		60-08
233.	Chojna	2	2	śląd osadn. pkt osadn. śląd osadn.	EK XIV-XI w. XVIII w.		60-08
234.	Wężyska	16	10	cmentarzysko	k.łużycka	arch.	60-08
235.	Brzózka	1	1	osada	M,N	arch.	60-09
236.	Brzózka	2	2	śląd osadn.	SR,NŻ		60-09
237.	Brzózka	3	3	śląd osadn.	XV w.		60-09
238.	Brzózka	4	4	pkt osadn. śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje WŚ ŚR,NŻ		60-09
239.	Brzózka	5	5	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚR		60-09
240.	Brzózka	6	6	śląd osadn.	ŚR,NŻ		60-09
241.	Brzózka	7	7	śląd osadn.	ŚR-NŻ		60-09
242.	Czarnowo	3	8	cmentarzysko pkt osadn. śląd osadn.	EB pradzieje ŚR		60-09

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
243.	Czarnowo	5	9	śląd osadn.	ŚR-NŻ		60-09
244.	Czarnowo	4	10	śląd osadn.	EK		60-09
245.	Wężyska	1	11	pkt osadn.	M	arch.	60-09
246.	Wężyska	2	12	pkt osadn.	k.łużycka	arch.	60-09
247.	Wężyska	3	13	śląd osadn.	SR-NŻ		60-09
248.	Wężyska	4	14	śląd osadn.	PŚ-NŻ		60-09
249.	Wężyska	5	15	pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚR-NŻ		60-09
250.	Wężyska	6	16	śląd osadn. pkt osadn. pkt osadn. śląd osadn.	EK WEB pradzieje ŚR-NŻ		60-09
251.	Wężyska	7	17	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚR-NŻ		60-09
252.	Wężyska	8	18	pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚR-NŻ		60-09
253.	Wężyska	9	19	osada pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje H,k.łużycka		60-09
254.	Wężyska	10	20	pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚR-NŻ		60-09
255.	Wężyska	11	21	śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚR-NŻ		60-09
256.	Wężyska	12	22	pkt osadn. pkt osadn. śląd osadn.	pradzieje L NŻ		60-09
257.	Wężyska	13	23	osada pkt osadn. pkt osadn.	pradzieje POR H		60-09
258.	Wężyska	14	24	śląd osadn. śląd osadn.	Pradzieje ŚR-NŻ		60-09
259.	Wężyska	15	25	osada śląd osadn. śląd osadn.	pradzieje ŚN-NŻ k.łużycka		60-09
260.	Nowy Raduszec	1	61	śląd osadn. śląd osadn.	EK ?	ach.	60-10
261.	Nowy Raduszec	2	62	osada osada?	EK OWR	arch.	60-10
262.	Nowy Raduszec	3	63	śląd osadn. osada osada śląd osadn.	EK La pradzieje PŚ		60-10
263.	Nowy Raduszec	4	64	śląd osadn.	?	arch.	60-10
264.	Nowy Raduszec	5	65	pracownia cmentarzysko grób	N k.łużycka ?	arch.	60-10
265.	Nowy Raduszec	6	66	znal. luźne	OWR		60-10

Lp.	Miejscowość	Nr stan. miejscowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
266.	Nowy Raduszec	7	67	osada? śląd osadn.	OWR PŚ		60-10
267.	Strumiенno	13	68	śląd osadn. śląd osadn.	EK EB	arch.	60-10
268.	Stary Raduszec	3	71	cmentarzysko	PL	arch.	60-10
269.	Stary Raduszec	4	72	osada	H,k.łużycka	arch.	60-10
270.	Krosno Odrz.	-	81	znal.łuźne	N	arch.	60-10
271.	Krosno Odrz.	-	82	znal.łuźne	EK	arch.	60-10
272.	Krosno Odrz.	-	83	znal.łuźne	?	arch.	60-10
273.	Krosno Odrz.	-	84	monety	OWR	arch.	60-10
274.	Krosno Odrz.	-	85	znal.łuźne	KŁ?	arch.	60-10
275.	Krosno Odrz.	-	86	znal.łuźne	PEB	arch.	60-10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego Konserwatora Zabytków

Lokalizacja obiektów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami znajduje się na załączniku nr 2a2 i 2a6.

12 Układ komunikacyjny

12.1 Transport drogowy

Sieć drogową na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie tworzą drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Układ drogowy uzupełniany jest dodatkowo o sieć dróg niepublicznych.

Zestawienie dróg na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie przedstawia tab.12.1.

Tab. 12.1 Długość dróg poszczególnych kategorii na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Kategoria drogi	Długość w km
1	krajowe	19,78
2	wojewódzkie	13,10
3	powiatowe	53,05
4	gminne	67,29
5	pozostałe	897,04

Źródło: Opracowanie własne

12.1.1 Drogi krajowe i wojewódzkie

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi zaliczone do kategorii dróg krajowych:

- Nr 32 – Granica Państwa - Gubinek – Połupin - Zielona Góra – Sulechów – Wolsztyn - Sęszew, z czego na terenie gminy przez miejscowość: Brzózka; klasa techniczna – droga główna ruchu przyspieszonego (GP).
- Nr 29 – Granica Państwa – Słubice - Krosno Odrzańskie /DK 32/, z czego na terenie gminy przez miejscowości: Osiecznica, Krosno Odrzańskie (ul. Obrońców Stalingradu, ul. Poznańska, ul. Bolesława Chrobrego, ul. Ariańska, ul. Żymierskiego, ul. Bohaterów Wojska Polskiego); klasa techniczna – droga główna ruchu przyspieszonego(GP).

Przez teren gminy przebiega jedna droga wojewódzka:

- Nr 276 – Krosno Odrzańskie – Szklarka Radnicka – Świebodzin, z czego na terenie gminy przez miejscowości m.in.: Szklarka Radnicka, Radnica, Krosno Odrzańskie (ul. Szosa Poznańska, ul. 17 Pionierów); klasa techniczna – droga zbiorcza (Z).

12.1.2 Drogi powiatowe

Tab. 12.2 Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy wiejskiej Krosno Odrzańskie (stan na 03.01.2011r.)

Lp.	Numer drogi	Klasa drogi	Przebieg drogi powiatowej	Długość (w km)
1	1132F	L	Osiecznica – Budachów	6,6
2	1145F*	Z/L	Krosno Odrzańskie – Strumiennie – Wężyska – Czeklin – Przychów	28,2
3	1148F*	G/L	Krosno Odrzańskie – Nowy Zagór – Prądocinek – (Dychów)	5,8
4	1152F	L	Krosno Odrzańskie (stacja kolejowa) – do dr kraj. nr 29	0,4
5	1153F*	Z	Gubin – Kosarzyn – Chlebowo – Wężyska	23,5
6	1157F	Z	Krosno Odrzańskie – Bytnica – Węgrzynice	22,1
7	1159F	Z	Kłopot – Maszewo – Osiecznica	17,9
8	1160F*	L	Maszewo – Lubogoszcz – Skórzyn – Budachów (stacja kolejowa)	16,3
9	1163F	L	Krosno Odrzańskie – Czetowice	3,3
10	1165F	L	Szklarka Radnicka – Grabin	4,2

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Krośnie Odrzańskim

* odcinki dróg, w których występuje nieciągłość

Tab. 12.3 Wykaz ulic będących drogami powiatowymi w Krośnie Odrzańskim (stan na 03.01.2011r.)

Lp.	Numer drogi	Klasa ulicy	Nazwa ulicy	Przebieg ulicy	Długość (w mb)
1.	3103 F	L	40-lecia PRL	Obr. Stalingradu – Metalowców	633
2.	1157 F *	Z	Armii Czerwonej	Poznańska – Granica miasta	1179
3.	1163 F *	L	Działkowca	Kościuszki – Granica miasta	991
4.	1148 F *	G	Gubińska	Boh. Woj. Pol. – Granica miasta	972
5.	1163 F *	L	Kościuszki	Poznańska – Działkowca	753
6.	3101 F	L	Metalowców	Kościuszki – 40-lecia PRL	425
7.	3102 F	Z	Piastów	Kościuszki – Armii Czerwonej	1189
8.	3104 F	Z	Pułaskiego	Poznańska – Piastów	393
9.	1148 F *	G	Boh. Wojska Polskiego	Droga krajowa nr 29 – Gubińska	760
Razem					7295

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Krośnie Odrzańskim

* - numer drogi wspólny z odcinkiem zamiejskim

Wszystkie ulice posiadają nawierzchnie twarde (bitumiczne lub brukowe), jednak ich stan techniczny jest niezadowalający. Chodniki na całych ciągach wymagają remontów, a oznakowanie pionowe kompleksowej wymiany.

12.1.3 Drogi gminne

W granicach administracyjnych miasta i gminy sieć komunikacyjną, będącą uzupełnieniem dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, stanowią drogi gminne. Wykazy dróg gminnych na terenie miasta i poza nim znajdują się w tabelach poniżej (tab.12.4, 12.5, 12.6). Tabele określają również klasy techniczne poszczególnych dróg.

Tab. 12.4 Wykaz dróg gminnych (ulic) na terenie miasta

Lp.	ulica	numer	klasa
1	1 Maja	101601F	L
2	20 Lutego	101602F	D
3	22 Lipca	101603F	L
4	Armii Ludowej	101604F	D
5	Bankowa	101605F	D
6	Bartosza Głowackiego	101613F	L
7	Bobrowa	101606F	D
8	Bolesława Krzywoustego	101608F	L
9	Bolesława Śmiałego	101609F	D
10	Cypriana Kamila Norwida	101639F	D
11	Czarneckiego	101610F	D
12	Dąbrowskiego	101611F	L
14	Emilii Plater	101647F	L
14	Fryderyka Chopina	101612F	D
15	Gen. Franciszka Kleeberga	101623F	D
16	Gen. Tadeusza Kutrzeby	101629F	D
17	Grobla	101614F	D
18	Henryka Brodatego	101615F	D
19	Henryka Głogowskiego	101616F	D
20	Henryka Pobożnego	101617F	D
21	Ignacego Łukasiewicza	101631F	D
22	Jana Matejki	101632F	D
23	Jaskółcza	101618F	L
24	Józefa Bojarskiego	101607F	D

Lp.	ulica	numer	klasa
25	Katastralna	101609F	L
26	Kazimierza Odnowiciela	101620F	D
27	Kazimierza Wielkiego	101621F	D
28	Kilińskiego	101622F	L
29	Konopnickiej	101624F	D
30	Kosynierów	101626F	D
31	Kościelna	101627F	D
32	Kościuszki (od ul. Metalowców do gr. miasta)	101628F	L
33	Lipowa	101630F	D
34	Marksa	101633F	L
35	Mickiewicza	101634F	L
36	Mieszka I	101635F	D
37	Mikołaja Kopernika	101625F	D
38	Młyńska	101636F	D
39	Moniuszki	101637F	L
40	Murna	101638F	D
41	Ogrodowa	101640F	D
42	Paderewskiego	101641F	D
43	Parkowa	101642F	L
44	Partyzantów	101643F	L
45	PCK	101644F	L
46	Plac Prusa	101645F	D
47	Plac Wolności	101646F	D
48	Pocztowa	101648F	L
49	Polna	101649F	D
50	Poprzeczna	101650F	L
51	Prądyńskiego	101651F	D
52	Rybaki	101652F	D
53	Sienkiewicza	101653F	L
54	Słoneczna	101654F	L
55	Słowackiego	101655F	D
56	Srebrna Góra	101656F	D
57	Szkolna	101657F	D
58	Świerczewskiego	101658F	L
59	Walki Młodych	101660F	L
60	Wąska	101661F	D
61	Widok	101662F	D

Lp.	ulica	numer	klasa
62	Wiejska	101663F	L
63	Winnica	101664F	D
64	Władysława Łokietka	101665F	D
65	WOP	101659F	D
66	Wodna	101666F	D
67	Wyspiańskiego	101667F	D
68	ZBoWiD	101668F	L
69	Żeromskiego	101669F	D
70	Władysława Jagiełły	brak danych	D
71	Kazimierza Jagiellończyka	brak danych	D
72	Zygmunta Starego	brak danych	D
73	Wierzbowa	brak danych	D
74	Wesoła	brak danych	D
75	Baczyńskiego	brak danych	D
76	Edisona	brak danych	D
77	Newtona	brak danych	D

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

Tab. 12.5 Drogi gminne zamiejskie

Lp.	Numer	Nazwa	Przebieg od	Przebieg do	Klasa
1	F000814	Struga – Czetowice – Skórzyn	Granica gminy	Granica gminy	L
2	F000815	Głębokie – Radnica	Granica gminy	Skrzyżowanie z drogą wojewódzką 276	L
3	F002501	Bielów – Osiecznica – Marcinowice	Skrzyżowanie z drogą powiatową F1163	Skrzyżowanie z drogą gminną F002707	L
4	F002502	Osiecznica – Łochowice	Skrzyżowanie z drogą krajową 29	Skrzyżowanie z drogą gminną F002503	L
5	F002503	Krosno Odrzańskie – Łochowice	Granica miasta – ul. Kościuszki	Skrzyżowanie z drogą powiatową F1157	L
6	F002504	Krosno Odrzańskie – Gostchorze	Granica miasta – ul. Wiejska	Skrzyżowanie z drogą wojewódzką 276	L
7	F002505	Stary Raduszec – Nowy Raduszec – Strumienno	Skrzyżowanie z drogą powiatową F1145	Skrzyżowanie z drogą powiatową F1145	L
8	F002506	Nowy Raduszec – Dychów	Skrzyżowanie z drogą gminną F002505	Granica gminy	L
9	F002507	Droga krajowa 29 – Marcinowice – Krosno Odrzańskie	Skrzyżowanie z drogą krajową 29	Granica miasta – ul. Świerczewskiego	L
10	F000307	Brzózka – Kołatka – Bronków	Skrzyżowanie z drogą krajową 32	Granica gminy	L
11	F002508	Droga powiatowa F1157 – Kamień – Morsko	Skrzyżowanie z drogą powiatową F1157	Morsko	L

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

Tab. 12.6 Drogi wewnętrzne

Lp.	Numer (dawne numery dróg gminnych)	Relacja	Przebieg w granicach gminy	
			początek	koniec
1	4917007	Droga wojewódzka 138 – Czarnowo	Granica Gminy	Skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1145 F
2	4917009	Wężyska – Brzózka	Wężyska	Skrzyżowanie z drogą krajową 32
3	4917010	Wężyska – Nowy Raduszec	Wężyska	Skrzyżowanie z drogą gminną nr 002505 F
4	4917012	Nowy Raduszec – Brzózka	Skrzyżowanie z drogą wewnętrzną 4917010	Skrzyżowanie z drogą wewnętrzną 4917009
5	4917013	Nowy Raduszec – Sarbia	Skrzyżowanie z drogą gminną	Skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1145 F
6	4917014	Brzózka – Czarnowo	Skrzyżowanie z drogą wewnętrzną 4917009	Skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1145 F

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

12.2 Kolej

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Czerwieńsk – Guben, obsługująca ruch towarowy. Ruch pasażerski obsługiwany jest przez stację kolejową Radnica, znajdującą się na terenie gminy w miejscowości Szklarka Radnicka. Stacja ta zapewnia połączenie gminy Krosno Odrzańskie z Zieloną Górą, Krakowem, Wrocławiem oraz na północy Polski ze Szczecinem.

Na terenie gminy znajduje się również nieczynna linia kolejowa Krosno Odrzańskie – Mierków.

12.3 Najbliższe lotniska i przejścia graniczne

Położenie geograficzne gminy zapewnia jej mieszkańcom szybki dojazd do portów lotniczych znajdujących się w:

- Zielonej Górze – Babimost (50 km)
- Poznaniu (160 km),
- Berlinie (130 km).

Gmina Krosno Odrzańskie położona jest bardzo blisko granicy polsko-niemieckiej. Do niedawna w niewielkiej odległości od gminy istniały przejścia graniczne, obsługujące ruch na granicy polsko-niemieckiej, były to:

- Gubin (35 km),
- Gubinek (38km),
- Świecko (48km),
- Słubice (51km).

Obecnie są one nieczynne w związku z przystąpieniem Polski do Układu z Schengen.

12.4 Komunikacja wodna i port

Przez teren gminy przepływa rzeka Odra, która stanowi szlak żeglowny o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. W mieście zlokalizowany jest załadunkowy port rzeczny dla towarów masowych oraz przystań dla statków pasażerskich i łodzi sportowych.

Pomimo lokalizacji na terenie miasta portu przy bulwarze Jana Pawła II nie ma zorganizowanego systemu przewozów pasażerskich z wykorzystaniem rzeki Odry.

Port przeznaczony do załadunku towarów masowych, usytuowany jest na prawym brzegu rzeki Odry i zajmuje powierzchnię 3 ha z basenem portowym. Basen portowy ochrania od rzeki wał przeciwpowodziowy. Port wyposażony jest w nabrzeże przeładunkowe o długości 230 m i postojowe o długości 110 m. Do portu prowadzi 220-metrowy kanał wejściowy. Powierzchnia placów składowych wynosi 2 ha i może pomieścić 45 tys. ton materiałów. Możliwości przeładunkowe portu wynoszą 120 t.

Tak o porcie pisał Artur Born (1878 – 1958): „*Port miejski miasto posiadało od wieków na prawym brzegu, poniżej miasta przystań publiczna. Z chwilą pogłębienia się koryta i rynnę nawigacyjnej administracja dróg wodnych zażądała zniesienia przystani. W toku rokowań zarząd miejski zgodził się na wybudowanie portu w odległości ok. 1 km powyżej mostu na Odrze. Rozwój portu powstrzymuje brak połączenia kolejowego ze stacją odległą o 3,5 km. Port posiada 1 basen leżący na prawym brzegu Odry w km 512,5. Ogólna powierzchnia portu wynosi 62 000 km², w tym 10 000 km² powierzchni wodnej. Szerokość basenu przy średnim stanie wody 25 metrów, głębokość 2,5 m przy średniej wodzie, przy małej zaś – 1,40 m. Ogólna długość nadbrzeży 350 metrów. Do przeładunku służy prywatny dźwig o nośności 2,500 ton.*”

W 2003 r. w ramach funduszy Phare został zrealizowany projekt pn. „Rzeczny Port

Pasażerski w Krośnie Odrzańskim ”. Port otwarto w lipcu 2004 r. podczas kolejnego Flisu Odrzańskiego. W ramach inwestycji wybudowano nabrzeże portowe dla statku pasażerskiego o długości 80 m oraz dla 12 łodzi sportowych, a także parking na 35 miejsc postojowych samochodów osobowych oraz ciąg pieszo-rowerowy. Zamontowano 28 punktów oświetleniowych. Przystań i bulwar stały się miejscem uroczystości patriotycznych, imprez kulturalnych, spotkań oraz spacerów Krośnian i ich gości. Na atrakcyjność tego miejsca składa się również piękny widok na Odrę i górną część miasta.

Istnieje możliwość rozbudowy i zwiększenia pojemności portu, tym bardziej, że przybija tu sporo stateczków i łodzi z turystami, także z Niemiec i innych krajów. Obiekt portowy wraz z przywracanym do dawnej świetności Zamkiem Piastowskim oraz bulwarem spacerowym utworzy kompleks portowo-zamkowy, stanowiący najważniejszy punkt krośnieńskiej oferty turystycznej.

12.5 Szlaki turystyczne

Gmina Krosno Odrzańskie posiada ścieżki rowerowe do jeziora w Łochowicach (lewa strona drogi) oraz od Marcinowic do początku Osiecznicy i od końca Osiecznicy do jeziora w Osiecznicy.

Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne: piesze, rowerowe, kajakowe, konne oraz ścieżki dydaktyczne.

Szlaki turystyki wytyczone przez PTTK to:

- czerwony: Krosno Odrzańskie – Łochowice – Czetowice – Skórzyn – Radomiczko – Rzeczyca – Drzeniów – Sądów – Rzepin (60 km),
- niebieski: Krosno Odrzańskie – Bielów – Struga – Bytnica – jezioro Głębokie – Radnica – skrzyżowanie dróg: Szklarka Radnicka – Nietkowice i Radnica – Sycowice (30 km),
- żółty: Krosno Odrzańskie – Połupin – Ciemnice – Nietków – Czerwieńsk – Stożne – Zabór – Nowa Sól – Siedlisko – Bytom Odrzański (90 km),
- zielony: Krosno Odrzańskie – Dychów – Nowogród Bobrzański – Żagań (67 km).

Trasy wycieczkowe piesze :

- Krosno Odrzańskie – Osiecznica – Łochowice – Krosno Odrzańskie (18 km),
- Krosno Odrzańskie – Gostchorze – Krosno Odrzańskie (14 km),

- Krosno Odrzańskie – Dąbie – Dychów – Krosno Odrzańskie (35 km),
- wokół stawów hodowlanych Struga – Czetowice – Bielów – Łochowice – Struga (12 km).

Trasy rowerowe :

- Krosno Odrzańskie – Bytnica – Gryżyna – Grabin – Radnica – Krosno Odrzańskie (65 km),
- Krosno Odrzańskie – Bytnica – Pliszka – Trzebiechów – Osiecznica – Krosno Odrzańskie (70 km),
- Krosno Odrzańskie – Łągów – Trzebule – Lubiaków – Kosierz – Tarnawa – Bobrowice – Krosno Odrzańskie (80 km),
- Krosno Odrzańskie – Łochowice – Krosno Odrzańskie (8 km),
- Krosno Odrzańskie – Osiecznica – Krosno Odrzańskie (14 km).

Trasa rowerowo-piesza w Gryżyńskim Parku Krajobrazowym, czarny szlak :

- Szklarka Radnicka (stacja PKP) – jezioro Jelito – jezioro Jatnik – stawy rybne – jezioro Kałek – aleja dębów szypułkowych – Gryżyna (15 km),
- piesza ścieżka przyrodnicza (oznaczona bukowym zielonym liściem).

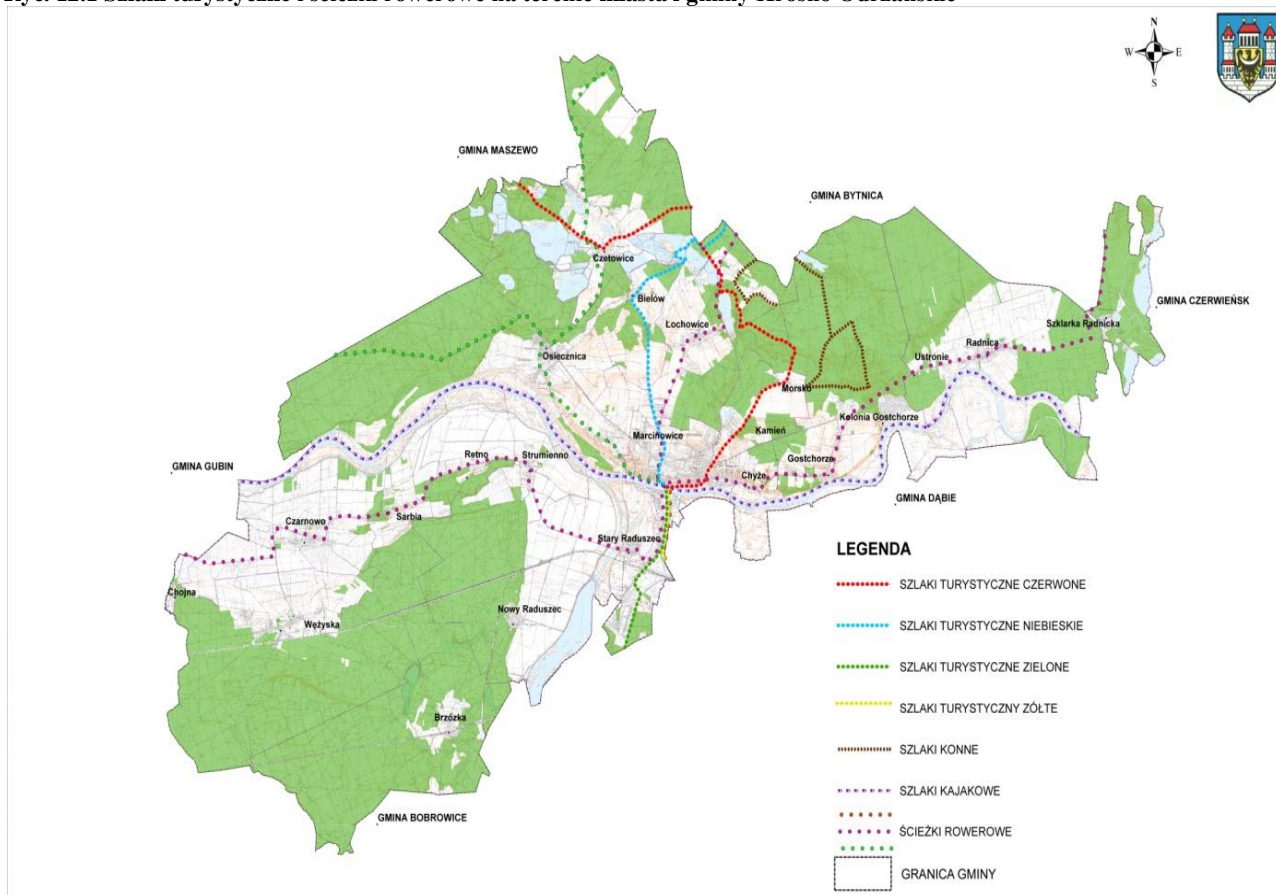
Szlaki kajakowe – rzeka Odra:

- rz. Odra: Nietkowice – Radnica – Krosno Odrzańskie – Osiecznica – Połęcko – Szydłowo (60 km),
- rz. Bóbr: Nowogród Bobrzański – Krzystkowice – Podgórze – Żaków – Tarnawa – Bobrowice (52 km).

Szlaki konne

- Bronków – Bronkówek – Czeklin,
- Łochowice – j. Gibiel – j. Ciche – j. Niemka – Gostchorze – Morsko,
- Gryżyna – Augustynka – Grabin (Gryżyński Park Krajobrazowy),
- Kosarzyn – (j. Borek) – Drzeńsk Wielki.

Ryc. 12.1 Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Źródło: Opracowanie własne

Układ komunikacyjny gminy Krosno Odrzańskie przedstawia załącznik graficzny nr 2a3, zaś miasta 2a7.

13 Infrastruktura techniczna

13.1 Gospodarka wodno-ściekowa

13.1.1 Zaopatrzenie w wodę

Krosno Odrzańskie posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć wodociagową. Woda dostarczana gospodarstwom domowym pobierana jest z siedmiu ujęć wody, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie. Charakterystyka poszczególnych ujęć wody wraz ze stacjami uzdatniania wody znajduje się w tab.13.1

Tab. 13.1 Stacje uzdatniania wody na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Lokalizacja	Obszar zaopatrywania	Zdolność produkcyjna	Rok budowy	Rok modernizacji
1	Krosno Odrzańskie, ul. Gubińska	Krosno Odrzańskie	3000 m ³ /dobę	1942	2007
		Stary Raduszc			
		Chyże			
		Osiecznica			
		Marcinowice			
		Łochowice			
2	Czetowice	Czetowice	55 m ³ /dobę	1970	1996
		Bielów			
3	Gostchorze	Morsko	250 m ³ /dobę	1975	1998
		Gostchorze			
		Radnica			
4	Szklarka Radnicka	Szklarka Radnicka	80 m ³ /dobę	1945	2003
5	Retno	Strumienno	68 m ³ /dobę	1977	2001
		Retno			
6	Czarnowo	Sarbia	113 m ³ /dobę	1974	2002
		Czarnowo			
7	Wężyska	Wężyska	456 m ³ /dobę	1975	2008
		Chojna			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Krośnieńskiego Przedsiębiorstwa Wodociagowo-Kanalizacyjnego Sp. z o.o.

Stacje uzdatniania pobierają naturalne wody głębinowe. Wody te, w związku z podwyższoną zawartością manganu i żelaza oraz ze względu na barwę i mętność,

przed wtłoczeniem do sieci podlegają procesowi uzdatniania. Na każdej stacji proces ten jest podobny i polega on na:

- w pierwszej fazie woda jest napowietrzana,
- następnie woda jest filtrowana na złożach kwarcowo-antracytowych w układzie filtracyjnym jedno lub dwustopniowym,
- po fazie filtracji woda magazynowana jest w zbiornikach wody czystej, skąd pompy sieciowe pobierają wodę i tłoczą ją bezpośrednio do sieci.

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2010 r. długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 114,9 km, z czego 42,6 km znajdowało się na obszarze miasta i 72,3 km na obszarze gminy wiejskiej (tab.13.2). W latach 2000 – 2010 nastąpił przyrost długości sieci wodociągowej o 14,4 km. Największy wzrost długości sieci wodociągowej miał miejsce w gminie wiejskiej i wynosił 12,9 km, a tymczasem tylko 1,5 km na terenie miasta.

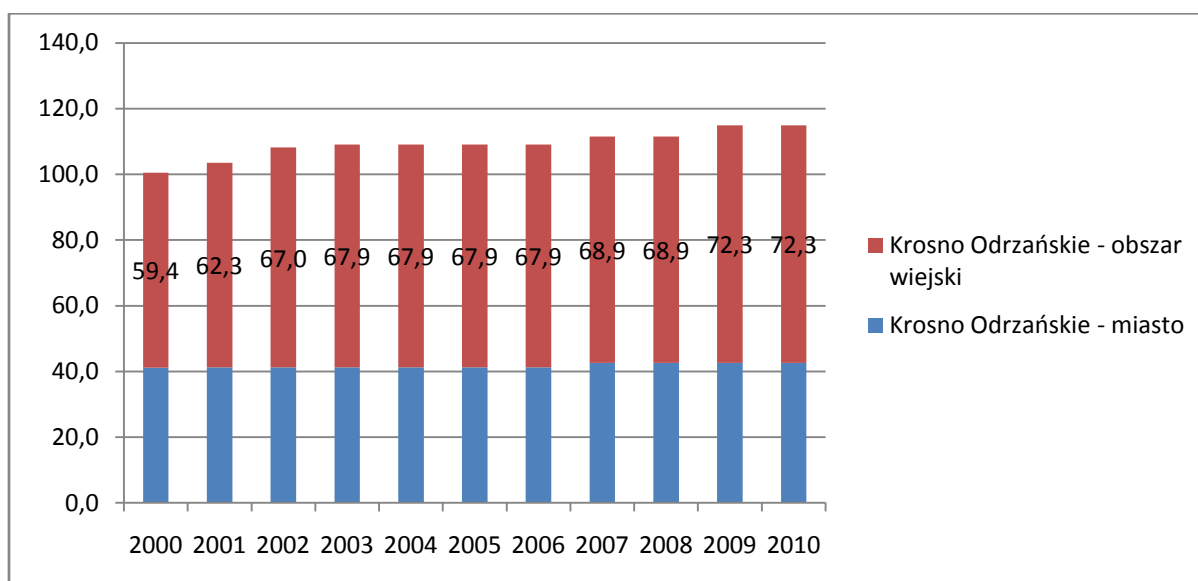
Tab. 13.2 Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, województwa lubuskiego i powiatu krośnieńskiego w latach 2000 – 2010

Jednostka terytorialna	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	km	km	km	km	km	km	km	km	km	km	km
woj. lubuskie	4650,9	4778,9	4951,9	5153,9	5333,5	5496,1	5655,5	5754,0	6016,7	6143,1	6459,8
powiat krośnieński	329,4	335,7	341,8	378,2	417,7	429,2	442,0	467,1	481,4	509,8	561,1
Krosno Odrzańskie – miasto i gmina	100,5	103,5	108,2	109,1	109,1	109,1	109,1	111,5	111,5	114,9	114,9
miasto	41,1	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	42,6	42,6	42,6	42,6
obszar wiejski	59,4	62,3	67,0	67,9	67,9	67,9	67,9	68,9	68,9	72,3	72,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poziom wzrostu długości sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie obrazuje zamieszczona poniżej ryc.13.1.

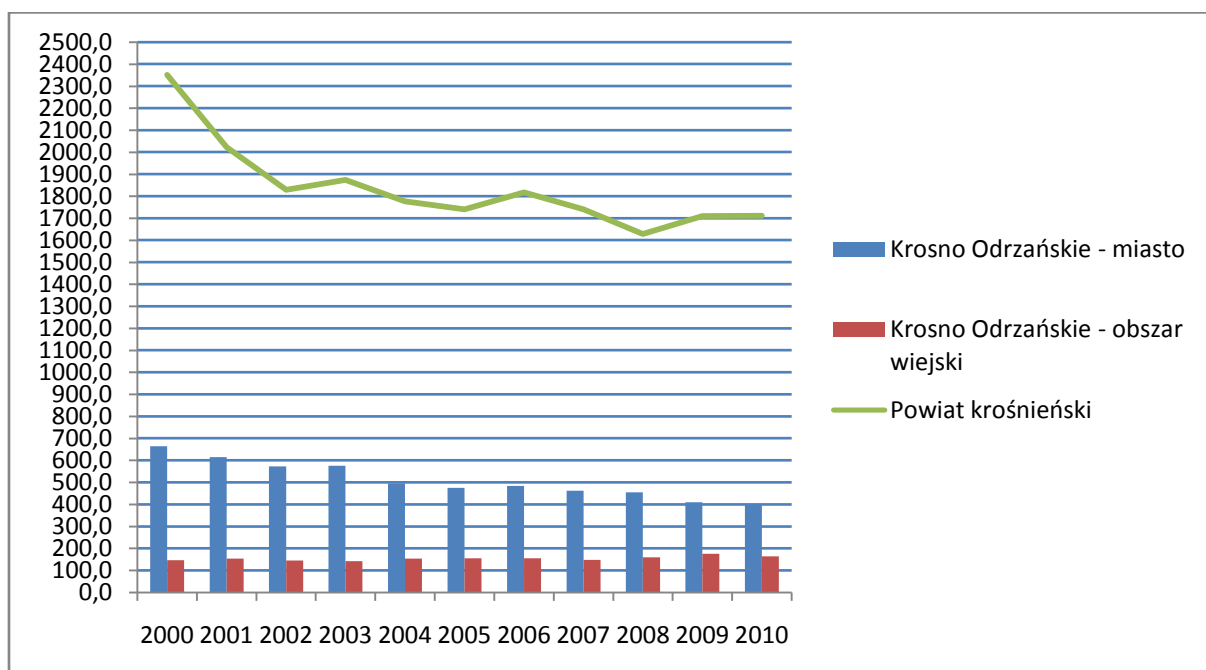
Ryc. 13.1 Długość sieci wodociągowej w latach 2000 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Siecią wodociągową na terenie miasta i gminy dostarczonych zostało w 2010 r. 563,0 dam³ wody, dla 10230 osób na terenie miasta oraz 5351 na terenie gminy (ryc.13.2). Ilość dostarczanej do gospodarstw domowych wody zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat o 248,6 dam³. Tendencja spadkowa zużycia wody ma również miejsce na terenie województwa lubuskiego oraz powiatu krośnieńskiego, czego odzwierciedleniem jest poniższy diagram.

Ryc. 13.2 Woda dostarczona gospodarstwom domowym na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2010 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie 15581 osób korzystało z sieci wodociągowej (w tym 10230 w mieście i 5351 na obszarze wiejskim), co stanowi 84,5% ogółu mieszkańców miasta i gminy (tab.13.3). Od 2002 r. liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie miasta spadła o 362 osoby, zaś na terenie gminy wzrosła o 257 osób. Bilans wynosi – 105 osób na terenie miasta i gminy łącznie.

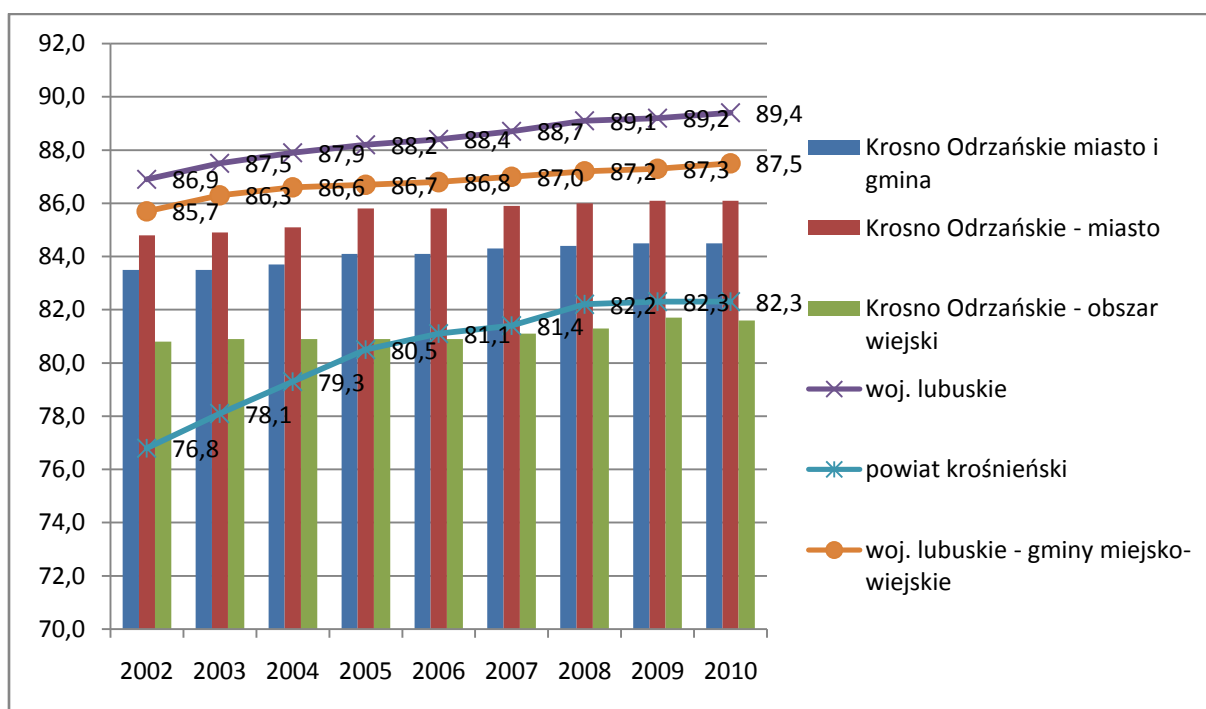
Tab. 13.3 Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Krosno Odrzańskie – miasto i gmina	15686	15509	15569	15598	15454	15519	15513	15533	15581
Krosno Odrzańskie - miasto	10592	10399	10422	10417	10326	10311	10272	10215	10230
Krosno Odrzańskie - obszar wiejski	5094	5110	5147	5181	5128	5208	5241	5318	5351

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej jest podobna do danych z gmin miejsko-wiejskich województwa lubuskiego i zbliża się do danych z całego województwa lubuskiego. Bardzo dobrze wypadają gmina i miasto oraz same miasto na tle powiatu krośnieńskiego, gdzie liczba osób korzystających z sieci wodociągowej przewyższa liczbę osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie powiatu krośnieńskiego, czego odzwierciedleniem jest poniższy diagram (ryc.13.3).

Ryc. 13.3 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu krośnieńskiego i województwa lubuskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

13.1.2 System odprowadzania i oczyszczania ścieków

System odprowadzania i oczyszczania ścieków na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie odbywa się w oparciu o oczyszczalnię ścieków, zlokalizowaną na terenie miasta – przy ul. Wiejskiej. Na terenie gminy znajduje się również oczyszczalnia ścieków komunalnych w Wężyskach o przepustowości 100 m³/d, należąca do Wspólnoty Mieszkaniowej.

Oczyszczalnia ścieków należąca do Krośnieńskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowo-Kanalizacyjnego Sp. z o.o. odbiera ścieki z miasta Krosno Odrzańskie oraz czterech miejscowości wiejskich:

- Łochowice
- Marcinowice
- Chyże
- Stary Raduszec

W roku 2011 ukończona została budowa sieci kanalizacyjnej na terenie miejscowości: Morsko, Czetowice, Kamień oraz Bielów. Mieszkańcy ww. miejscowości będą sukcesywnie podłączani do zbiorczego systemu odprowadzania ścieków.

W 2010 r. oczyszczalnia odebrała 495,0 tys. m³ ścieków. Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, rozdzielczą sanitarną i ogólnospławną o łącznej długości 61,1 km. Z uwagi na zróżnicowanie topograficzne terenu miasta, jak również liczne cieki wodne, wybudowano również 23 przepompownie sieciowe w celu doprowadzenia ścieków do oczyszczalni. Do sieci kanalizacyjnej przyłączonych było w 2010 r. 11022 osoby. Dobowa zdolność produkcyjna oczyszczalni wynosi 4400 m³ ścieków i na chwilę obecną jest wystarczająca.

Oczyszczalnia ścieków jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną. Proces oczyszczania ścieków przebiega w następujący sposób:

- ścieki surowe oczyszczane są wstępnie mechanicznie poprzez separację większych ciał stałych na kracie środkowej,
- następnie ścieki oczyszczane są z mniejszych frakcji mineralnych na piaskowniku pionowym typu PISTA,
- w dalszej kolejności ścieki poddawane są procesom biologicznego oczyszczania w zbiornikach (reaktorze biologicznym) w następujących po sobie cyklach: napełniania, napowietrzania, braku napowietrzania (osiadanie) oraz dekantacji.

Ścieki oczyszczane są do obowiązujących parametrów, wynikających z przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego z dnia 28 stycznia 2009 r. (Dz. U. Nr 27, poz. 169).

Ścieki oczyszczone odprowadzane są do rzeki Odry.

AGLOMERACJA WODNO-ŚCIEKOWA

Zgodnie z art. 43 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019): „*aglomeracja oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych, natomiast przez jednego równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.*

Aglomeracje wyznacza, po uzgodnieniu z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej i właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska

oraz po zasięgnięciu opinii zainteresowanych gmin, sejmik województwa w drodze uchwały; jeżeli aglomeracja obejmowałaby tereny położone w dwóch lub więcej województwach, właściwy do wyznaczenia aglomeracji jest sejmik tego województwa, na którego terenie będzie się znajdować największa część aglomeracji.”

Wojewoda Lubuski Rozporządzeniem Nr 64 z dnia 26.10.2005 r. wyznaczył „aglomerację Krosno Odrzańskie” z oczyszczalniami ścieków w Krośnie Odrzańskim, Wężyskach i Dychowie, obejmującą następujące gminy:

- gmina Krosno Odrzańskie,
- gmina Bytnica,
- gmina Maszewo,
- gmina Dąbie,
- gmina Bobrowice.

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie aglomeracja obejmuje następujące miejscowości: Krosno Odrzańskie, Osiecznica, Radnica, Wężyska, Stary Raduszec, Szklarka Radnicka, Marcinowice, Czarnowo, Łochowice, Gostchorze, Czetowice, Bielów, Chyże, Nowy Raduszec, Brzózka, Strumiennie, Sarbia, Retno, Morsko, Kamień.

Zasięg aglomeracji wodno-ściekowej jest w trakcie zmian obszaru. Do końca lutego 2012r. zostanie wyznaczony nowy obszar aglomeracji. Przewidywane zakończenie procedury – koniec czerwca 2012 r.

KANALIZACJA SANITARNA

W związku z zakończeniem budowy sieci kanalizacyjnej na terenie miejscowości: Morsko, Czetowice, Kamień oraz Bielów, jej długość na koniec roku 2011 r. wzrosła do 61,1km, tj. o 37,6 km w stosunku do roku 2000 r. Na łączną długość składa się 33,0 km sieci kanalizacyjnej na terenie miasta oraz 28,1 km na terenie gminy.⁶

W 2010 roku odebranych zostało 495 dam³ ścieków, czyli o 411,3 dam³ mniej w porównaniu z rokiem 2000 (tab.13.4). Z sieci kanalizacyjnej skorzystało w 2010 roku 11022 osób, co stanowi 59,8% ogółu mieszkańców miasta i gminy Krosno Odrzańskie. Na terenie miasta z sieci kanalizacyjnej korzysta 79,5% mieszkańców, zaś na obszarze wiejskim 24,1% mieszkańców.

⁶ Dane Krośnieńskiego Przedsiębiorstwa Wodno-Kanalizacyjnego.

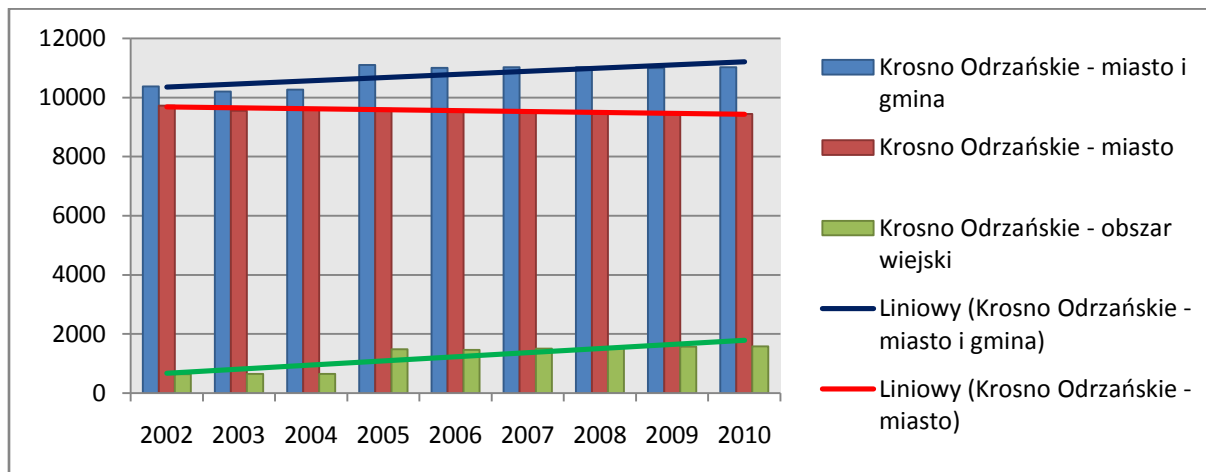
Tab. 13.4 Kanalizacja na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
długość sieci kanalizacyjnej [km]	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5	51,2	51,2	52,3	52,3	b.d.	b.d.
ścieki odprowadzone [dam ³]	906,3	784,5	695,1	705,7	645,3	587,8	556,1	539,3	532,9	512,6	495
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os]	10373	10201	10268	11102	11005	11020	11023	10998	11022	10373	10201

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy zwrócić uwagę, że ogólna liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na przestrzeni lat 2000 – 2010 zmniejszyła się o 172 osoby, pomimo znacznego wzrostu osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy, czego odzwierciedleniem jest poniższa rycina (ryc.13.4).

Ryc. 13.4 Korzystający z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010

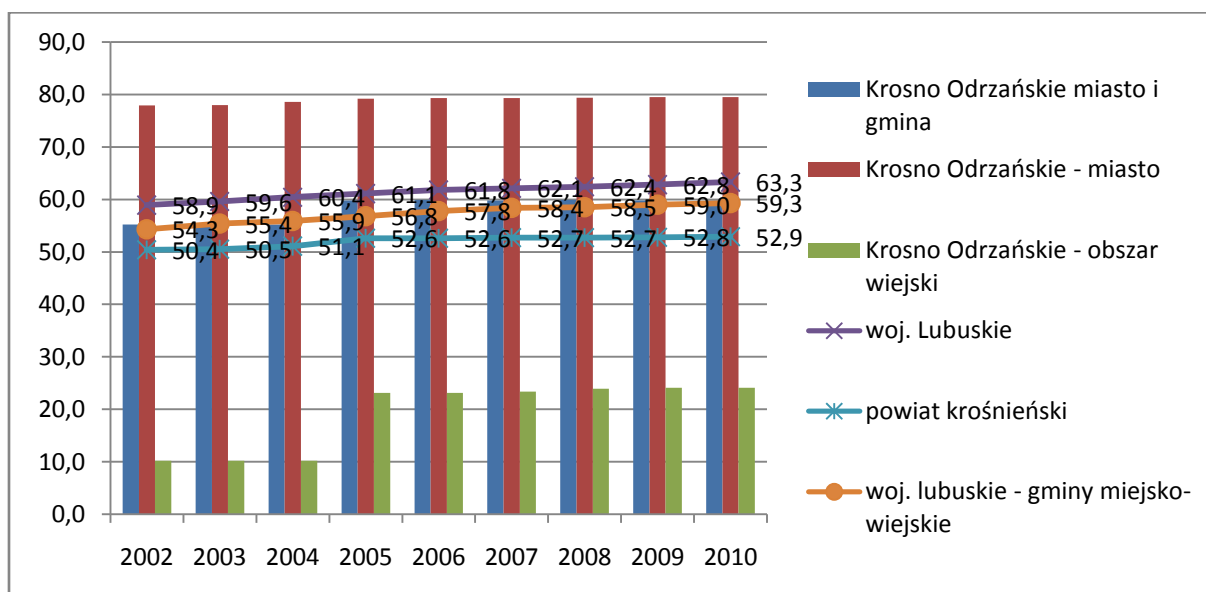

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując Krosno Odrzańskie do województwa lubuskiego, powiatu krośnieńskiego oraz gmin miejsko-wiejskich województwa lubuskiego, możemy zauważyć, że średnia dla miasta i gminy zbliżona jest do wyników województwa, powiatu oraz gmin miejsko-wiejskich województwa lubuskiego. Średnią tę podnosi miasto Krosno Odrzańskie, które znacznie przewyższa dane z województwa i powiatu. Gmina wiejska zanika

zaś omawianą średnią, która znacznie odstaje od danych województwa i powiatu, czego odzwierciedleniem jest poniższy diagram (ryc. 13.5).

Ryc. 13.5 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu krośnieńskiego i województwa lubuskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

13.1.3 System melioracyjny

Przez gminę Krosno Odrzańskie przepływa rzeka Odra, do której uchodzi Bóbr. Sieć hydrograficzna gminy jest gęsta. Składają się na nią nieduże, często bezimienne ciekły o niewielkim przepływie, płynące w licznych rynnach subglacialnych i w obrębie doliny rzeki Odry. Sieć tę uzupełniają liczne rowy melioracyjne oraz sztuczne kanały drenujące głównie teren doliny Odry (tab.13.5).

Tab. 13.5 Wykaz rzek i kanałów wraz z ich długością oraz kilometrażem

RZEKI			
Lp	Nazwa rzeki/kanału	Odcinek rzeki/kanału	Długość odcinka rzeki/kanału
1	Rzeka Strumień	13+000-19+500, 20+000-28+600	15,100
2	Rzeka Racza	0+000- 7+700	7,700
3	Rzeka Tęcza	0+000-3+700	3,700
4	Rzeka Tęcza A	0+000-2+100	2,100
5	Rzeka Raduszcanka	0+000-3+620, 3+650-5+500	5,470
6	Rzeka Jeziornica	0+000- 10+700	10,700
7	Rzeka Lasówka	0+000- 0+480, 3+000-4+000,4+050-5+100	2,530
8	Rzeka Struga Czetowice	0+000-0+650, 1+220-1+570	1,000
9	Rzeka Biała	0+000-7+000	7,000
10	Rzeka Lińska Struga	0+000-2+700	2,700
Razem:			58,000
KANAŁY			
1	Kanał Opaskowy Nr 1	0+000-2+450	2,450
2	Kanał Opaskowy Nr 2	0+000- 2+300	2,300
3	Kanał Opaskowy Nr 3	0+000- 0+915	0,915
4	Kanał Doprowadzalnik	0+000-5+200	5,200
5	Kanał Sarbia Nr 7	0+000 – 2+900	2,900
6	Kanał Kamień Morsko	0+000- 0+050, 0+150- 1+650	1,570
7	Kanał Zimny Potok	0+800-2+300	1,500
Razem:			16,835

Źródło: Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, marzec 2012r.

Wały przeciwpowodziowe na terenie gminy mają długość 16,5km, zaś rowy szczegółowe liczą 268,487 km.

Obecnie prawie każdy ciek melioracji podstawowych wymaga konserwacji, odmulenia, a niektóre wręcz odbudowy. Sytuacja melioracji szczegółowych wygląda jeszcze gorzej. W myśl obowiązującego obecnie prawa wodnego, utrzymywanie urządzeń melioracji szczegółowej należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki, to leży to w gestii spółki. Z uwagi na niewielkie zainteresowanie właścicieli, urządzenia melioracji szczegółowych praktycznie nie są konserwowane ani eksploatowane, co ma swoje negatywne skutki dla:

- Ochrony gruntów rolnych i leśnych przed nadmierną utratą wody. Istniejące rowy melioracji szczegółowych pozbawione właściwej eksploatacji prowadzą jedynie do niekontrolowanego odpływu wody z terenów rolnych i leśnych.
- Nawadniania użytków rolnych w okresie letnim. Praktycznie nie istnieje obecnie nawadnianie przy użyciu urządzeń wodno-melioracyjnych. Lokalne systemy nawadniania prowadzone w dużych gospodarstwach odbywają się drogą tłoczną.
- Wypłycone ciekły melioracji podstawowych i szczegółowych pogarszają odpływ wody z miejsc wymagających odprowadzania wody.

Opisane skutki braku właściwej melioracji prowadzą ostatecznie do spadku opłacalności produkcji rolnej, pogarszania się jakości środowiska (zwłaszcza rolno-leśnego) oraz zagrożenia bioróżnorodności nie tylko gminy Krosno Odrzańskie, ale i całego powiatu krośnieńskiego.

13.2 Gospodarka odpadami

Odpady komunalne z terenu miasta i gminy Krosno Odrzańskie do 2007 r. gromadzone były na składowisku w miejscowości Łochowice, znajdującego się ok. 3 km na północ od miasta. Składowisko o powierzchni 3,9 ha zostało zamknięte 31 października 2007 roku, ponieważ nie spełniało wymogów dyrektywy 1999/31/WE w sprawie składowisk odpadów. Dyrektywa ta określa szczegółowe wymagania techniczne, jakie muszą spełnić składowiska, co ma zapobiec zanieczyszczeniu wód powierzchniowych i podziemnych, gruntu i powietrza lub zapewnić redukcję tych zanieczyszczeń w możliwym do osiągnięcia stopniu. Według „Projektu Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012 - 2017 z perspektywą do 2020 roku”, przewidywany termin zakończenia rekultywacji składowiska to 2014 r.

Od 1 listopada 2007 r. odpady komunalne z terenu gminy Krosno Odrzańskie są wywożone na składowisko odpadów do Gubina.

Zgodnie z wymaganiami stawianymi przez przepisy ustawy o odpadach z 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. nr 185 poz. 1243 z 14 września 2010 r. ze zm.) oraz Dyrektywę Rady nr 75/442/EEC z dnia 15 lipca 1975 r. gmina posiada "Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Krosno Odrzańskie" przyjęty uchwałą nr XX/123/04 z dnia 30 września 2004 r. Jednak w 2012 r. przestał on obowiązywać.

W zakresie gospodarki odpadami, Sejmik Województwa Lubuskiego Uchwałą Nr XXX/280/12 z dnia 10 września 2012 roku przyjął „Plan Gospodarki odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku”.

W wyżej wymienionym planie, całe województwo zostało podzielone na następujące regiony gospodarki odpadami: północny, centralny, wschodni, subregion wschodni, zachodni, akces do woj. wielkopolskiego oraz gminy województwa zachodniopomorskiego. Gmina Krosno Odrzańskie została przyporządkowana do regionu zachodniego. Ogólną charakterystykę tego regionu przedstawia tab.13.6.

Tab. 13.6 Charakterystyka regionu zachodniego

Odpady komunalne		
Wytworzone ogółem w 2010 r. (obliczenie wg Kpgo)	63 430,0 Mg	
zebrane ogółem w 2010 r.(wg GUS)	55 500,0 Mg	
Składowane w 2010 r. (wg GUS ok. 57% zebranych)	31 635,0 Mg	
Odpady komunalne ulegające biodegradacji		
Wytworzone w 1995 r.	24 994,6 Mg	
Wytworzone ogółem w 2010 r.	34 837, 2 Mg	
Masa komunalnych odpadów ulegających biodegradacji dopuszczona do składowania 2010 r.	18 746, 0 Mg	
Składowane w 2010 r. <i>(ok. 47% składowanych zmieszanych odpadów komunalnych)</i>	14 868,5 Mg	
Poziom składowania odpadów ulegających biodegradacji w roku 2010 w stosunku do roku 1995	60,9%	
Masa komunalnych odpadów ulegających biodegradacji dopuszczona do składowania	2013 r.	2020 r.
	12 497,3	8 748,1
Masa komunalnych odpadów ulegających biodegradacji konieczna do zagospodarowania poza składowaniem	2013 r.	2020 r.
	23 569,6	30 253,4

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku, lipiec 2012

Na terenie gminy Krosno Odrzańskie rozwijany jest system selektywnej zbiórki odpadów. W 2010 r. na terenie miasta i gminy zebrano 4403,92 t odpadów, z czego 3828,5 t na terenie miasta, zaś 575,42 t na terenie gminy wiejskiej (tab.13.7). Stanowi to ok. 33% ilości odpadów zbieranych na terenie powiatu krośnieńskiego i ok. 1,6 % odpadów zgromadzonych w całym województwie lubuskim. Zbiórką odpadów komunalnych objętych było 2093 gospodarstw domowych.

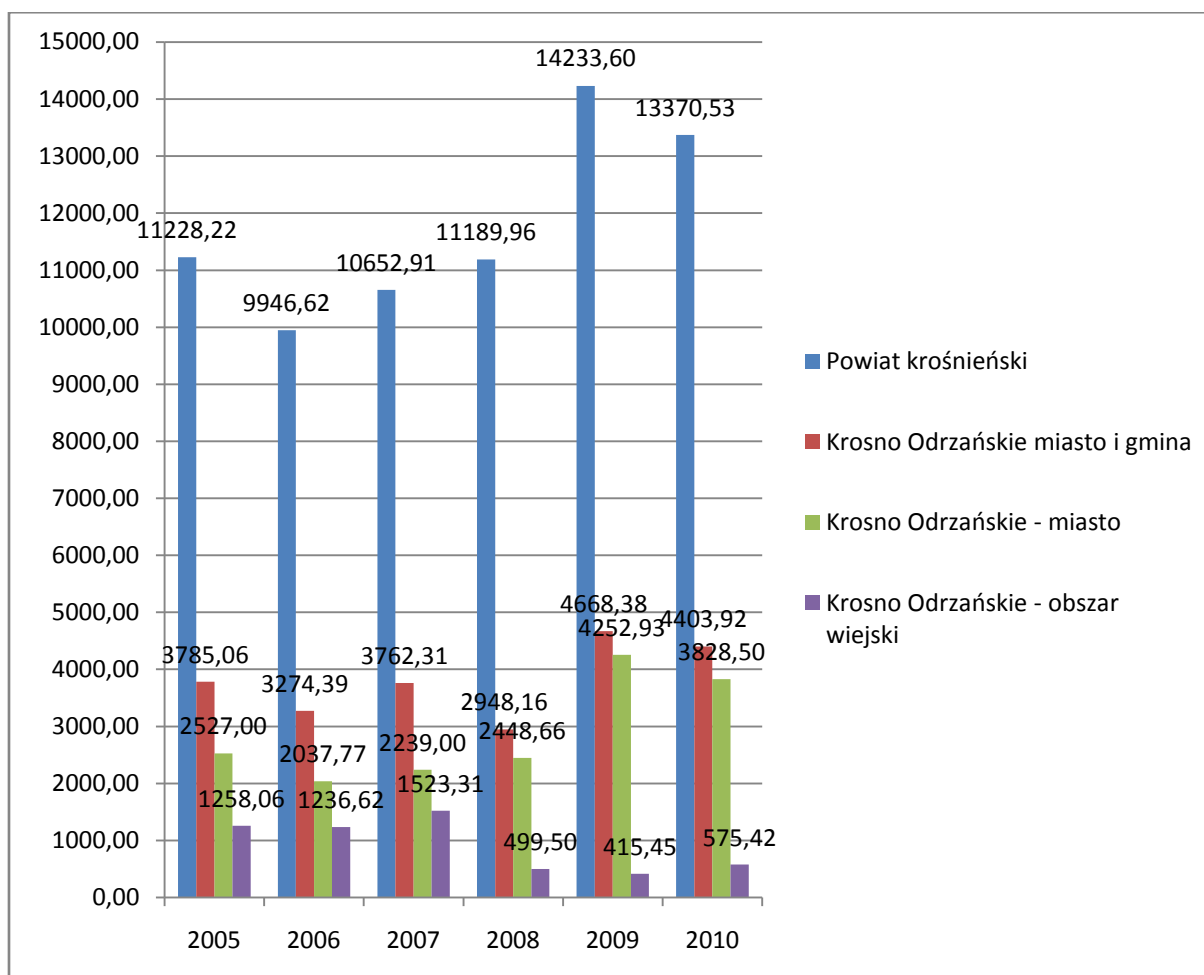
Tab. 13.7 Ogólna charakterystyka gospodarki odpadami (GUS, 2010)

wyszczególnienie	ogółem	miasto	gmina wiejska
ilość odpadów [t]	4403,92	3828,50	575,42
ilość odpadów z gospodarstw domowych [t]	2530,75	2125,22	405,53
liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych [szt.]	2093	981	1112
liczba przedsiębiorstw odbierających odpady w badanym roku wg obszaru działalności [szt.]	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozkład ilości zbieranych odpadów przedstawia poniższa rycina (ryc.13.6).

Ryc. 13.6 Ilość zebranych odpadów komunalnych w latach 2005 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

13.3 Elektroenergetyka

Dostawa energii elektrycznej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie odbywa się za pomocą linii elektroenergetycznych 110 kV z GPZ Leśniów Wielki, GPZ Dychów oraz z elektrowni wodnej nad rzeką Bóbr w miejscowości Stary Raduszec, z której to energia oddawana jest do sieci o napięciu 15 kV. Linie te zasilają GPZ „Krosno” – stacja 110/15 kV z dwoma transformatorami o mocy 16 MVA każdy.

W Krośnie Odrzańskim znajduje się rozdzielnia sieciowa RS „Kościszki”, która zasilana jest z GPZ „Krosno” linią WN 110 kV (pracuje czasowo na napięciu 15 kV). Rozdzielnia ta planowana jest jako przyszły GPZ, a wyżej wymieniona linia zasilająca przejdzie na napięcie 110 kV.

Ponadto przez teren gminy przebiegają dwie linie 110 kV nie związane z lokalnym systemem. Są to linie relacji: elektrownia Dychów – GPZ Świebodzin, GPZ Leśniów Wielki – GPZ Bytnica. Rozsył energii elektrycznej odbywa się liniami 15 kV. Większość linii na terenie gminy to linie napowietrzne, jedynie w mieście Krosno Odrzańskie w zabudowie miejskiej występują linie kablowe. Sieci SN – 15 kV mają również powiązania z GPZ w Gubinie i GPZ w Budziechowie. Energia elektryczna dostarczana jest do odbiorców ze stacji transformatorowych SN 15/0.4 kV.

Według danych GUS w 2010 r. na terenie miasta było 4428 odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu, a zużycie takiej energii elektrycznej wyniosło 9717 MWh.

13.4 Źródła odnawialnej energii

Obecnie na terenie gminy Krosno Odrzańskie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest niewielkie. Na obszarze gminy zlokalizowany jest jeden wiatrak w miejscowości Osiecznica. Energia elektryczna wytwarzana jest również przez elektrownię wodną na rzece Bóbr w miejscowości Stary Raduszec.

Elektrownia Wodna Raduszec Stary należy do Zespołu Elektrowni Wodnych Dychów i jest końcowym stopniem hydrowężła dychowskiego, ostatnią elektrownią na Bobrze w pobliżu ujścia do Odry. Budowę elektrowni i jazu zakończono w 1935 r. Jaz wyposażony jest w trzy zasuwy, w tym dwa główne po 35 m szerokości i wysokości 5,75 m. Zasuwy główne wyposażone są w klapy lodowe o wysokości 1 m. Moc, z jaką pracuje elektrownia, uzależniona jest od reżimu pracy elektrowni Dychów, dopływu naturalnego oraz

obowiązku odprowadzenia przepływu biologicznego. Zainstalowana moc elektrowni to 2 980 kW, przełyk instalowany – 72,8 m³/s, spad nominalny – 4,8 m, zaś średnioroczna produkcja to 11000 MWh.

13.5 Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 400 oraz DN 100. DN400 zlokalizowany jest m.in. w obrębach: Osiecznica, Strumienno, Stary Raduszec, Krosno Odrzańskie. Gazociąg ten jest relacji Feikenhard – Rybocice, następnie rozwidła się w kierunku północno-wschodnim relacji Słubice – Rzepin – Sulęcín oraz w kierunku południowo – wschodnim relacji Cybinka – Osiecznica (Krosno Odrzańskie) – Czerwieńsk – Sulechów – Świdnica – Nowogród Bobrzański i dalej sieciami średniego ciśnienia (tab.13.7).

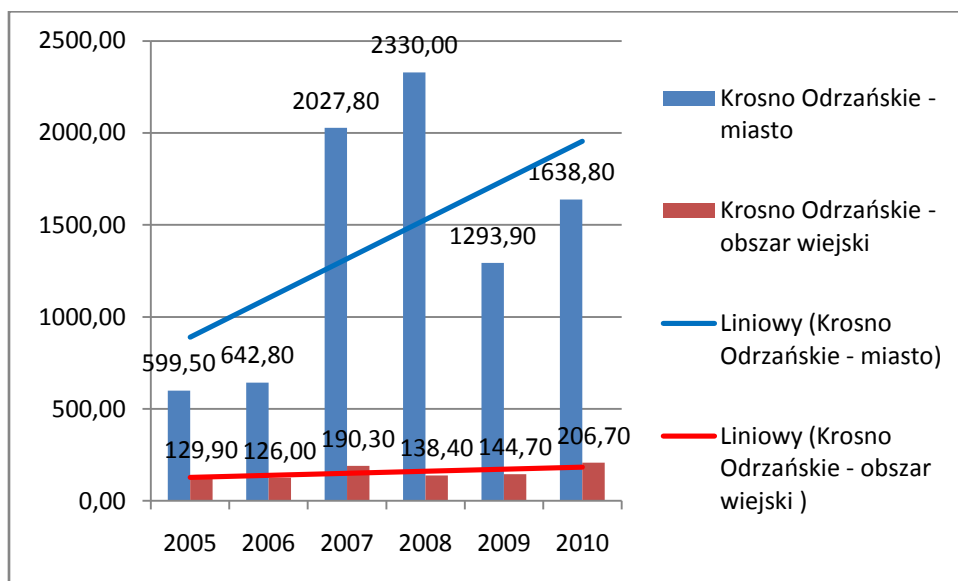
Tab. 13.8 Długość sieci gazowych na obszarze miasta i gminy Krosno Odrzańskie (na dzień 19.06.2012 r.)

GAZOCIĄG WYSOKIEGO CIŚNIENIA	
SREDNICA	DLUGOŚĆ
DN 100	665 mb
DN 400	9.292 mb
RAZEM	9.957 mb
GAZOCIĄG ŚREDNIEGO CIŚNIENIA	
SREDNICA	DLUGOŚĆ
DN 32	451 mb
DN 63	16.146 mb
DN 110	6.471 mb
DN 160	10.384 mb
DN 225	15.947 mb
RAZEM	49.399 mb

Źródło: Dane EWE

Liczba odbiorców gazu wynosiła 661 osób i jak wynika z danych z poprzednich lat, sukcesywnie rośnie. Z wyżej wymienionej ilości odbiorców gazu, 389 osób z terenu miasta i 72 osoby z terenu gminy korzystały z gazu z celach grzewczych. Zużycie gazu na przestrzeni lat 2005 – 2010 przedstawia poniższy diagram (ryc.13.7). Linia trendu wyraźnie pokazuje wzrost zużycia, zarówno w mieście jak i na terenach wsi. Szczególnie duże zużycie gazu miało miejsce w 2007 i 2008 roku na terenie miasta.

Ryc. 13.7 Zużycie gazu w tys.m³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W porównaniu z powiatem, odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej jest niewielki. Z gazu korzysta tam 31,7% mieszkańców. W mieście z gazu korzysta 13,4% mieszkańców, zaś na obszarze wiejskim 5,4%. Wartość ta z każdym rokiem rośnie, czego odzwierciedleniem są dane GUS z lat 2006 – 2010 (tab.13.8,13.9).

Tab. 13.9 Ludność korzystająca z sieci gazowej

	2006	2007	2008	2009	2010
Krosno Odrzańskie – miasto i gmina	926	1062	1123	1672	1947
Krosno Odrzańskie – miasto	722	840	867	1338	1596
Krosno Odrzańskie – obszar wiejski	204	222	256	334	351

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 13.10 Ogólna charakterystyka sieci gazowej (GUS, 2010r.)

	ogółem	miasto	gmina wiejska
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	755	651	104
odbiorcy gazu [os.]	661	561	100
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [os.]	461	389	72
zużycie gazu [tys. m ³]	1845,5	1638,8	206,7
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [tys. m ³]	1481,6	1284,3	197,3
ludność korzystająca z sieci gazowej [os.]	1947	1596	351

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

13.6 Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie gminy brakuje aktualnej inwentaryzacji źródeł ciepła. Gmina nie posiada planu zaopatrzenia w energię ciepłą. Na terenach zamkniętych funkcjonują kotłownie wojskowe. Systematycznej likwidacji ulegają duże kotłownie osiedlowe na rzecz małych, lokalnych znajdujących się przy budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Do celów grzewczych na terenie gminy wykorzystywany jest:

- a) gaz ziemny sieciowy,
- b) gaz propan-butan w butlach naziemnych i podziemnych,
- c) olej opałowy,
- d) opał tradycyjny: węgiel, drewno,
- e) kolektory słoneczne (niewielka ilość na budynkach mieszkalnych jednorodzinnych),
- f) ogrzewanie kominkowe.

13.7 Telekomunikacja

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące stacje bazowe telefonii komórkowej:

- 2 stacje telefonii komórkowej – Krosno Odrzańskie, ul. Parkowa,
- 1 stacja telefonii komórkowej – ul. Świętej Jadwigi Śląskiej 1,
- 1 stacja telefonii komórkowej – Krosno Odrzańskie, ul. Bohaterów Wojska Polskiego,
- 1 stacja telefonii komórkowej – Krosno Odrzańskie, ul. Gubińska 63,
- 2 stacje telefonii komórkowej – Marcinowice,
- 2 stacje telefonii komórkowej – Radnica,
- 3 stacje telefonii komórkowej – Wężyska.

Tab. 13.11 Wykaz wydanych przez prezesa UKE pozwoleń radiowych dla stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM900, GSM1800, UMTS) stan na 10.04.2012

Nazwa Operatora	Nr Decyzji	Rodzaj decyzji	Data ważności	Dł. geograficzna stacji	Szer. geograficzna stacji	Miejscowość	Lokalizacja	Id Stacji
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	UMTS/1/2 692/1/08	P*	2018-12-31	15E05'55"	52N03'07"	Krosno Odrzańskie	Parkowa 1068	2284

Nazwa Operatora	Nr Decyzji	Rodzaj decyzji	Data ważności	Dł. geograficzna stacji	Szer. geograficzna stacji	Miejscowość	Lokalizacja	Id Stacji
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/1027/2/09	zmP**	2018-04-30	15E05'55"	52N03'07"	Krosno Odrzańskie	Parkowa 1068	2284
POLKOMTEL S.A.	GSM1800/1/3172/1/09	P	2019-02-28	15E05'53"	52N03'08"	Krosno Odrzańskie	BS Centertela	31695
P4 Sp. z o.o.	UMTS/4/2175/1/08	P	2018-09-30	15E05'58"	52N02'48"	Krosno Odrzańskie	pl. Świętej Jadwigi Śląskiej 1	KRS3001
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/5325/1/05	P	2015-12-06	15E05'40"	52N02'11"	Krosno Odrzańskie	Bohaterów Wojska Polskiego 62, Dz. nr 277/1	41113
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM1800/2/1284/1/07	P	2017-10-31	15E05'40"	52N02'11"	Krosno Odrzańskie	Bohaterów Wojska Polskiego 62, Dz. nr 277/1	41113
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/0521/1/07	P	2017-02-27	15E05'14"	52N01'15"	Krosno Odrzańskie	Gubińska 63	33169
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/3531/2/07	P	2017-10-30	15E05'01"	52N03'56"	Marcinowice	Dz. nr 277/5	41080
POLKOMTEL S.A.	UMTS/3/3748/1/09	P	2019-02-28	15E05'00"	52N03'57"	Marcinowice	Dz. nr 277/5	33592
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/0550/2/08	zmP	2017-02-27	15E05'00"	52N03'57"	Marcinowice	Dz. nr 277/5	33592
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/7420/1/05	P	2015-04-17	15E14'01"	52N05'06"	Radnica	Dz. 339/6-BS Centertela nr 45	31016
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/1714/2/08	P	2017-12-31	15E11'44"	52N04'38"	Radnica	Dz. nr 339/6	3923

Nazwa Operatora	Nr Decyzji	Rodzaj decyzji	Data ważności	Dł. geograficzna stacji	Szer. geograficzna stacji	Miejscowość	Lokalizacja	Id Stacji
POLKOMTEL S.A.	GSM1800/ 1/2142/1/0 7	P	2017-10-31	14E57'10"	52N00'48"	Wężyska	Kolejowa, Stacja PKP Wężyska	33170
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/ 8872/1/06	P	2016-02-16	14E57'10"	52N00'48"	Wężyska	Kolejowa, Stacja PKP Wężyska	33170
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/ 2576/2/05	P	2015-09-12	14E57'11"	52N00'48"	Wężyska	Stacja PKP dz. 541	41053
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/ 1839/1/05	P	2015-10-27	14E57'17"	52N00'48"	Wężyska	Kolejowa, dz. 541	8172

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej

*) P – pozwolenie, **) zmP – zmiana pozwolenia.

Graficzne przedstawienie elementów infrastruktury technicznej miasta Krosno Odrzańskie znajduje się na załączniku nr 2a8, zaś gminy Krosno Odrzańskie na załączniku 2a4.

14 Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

14.1 Stan prawny gruntów

W strukturze własności gminy Krosno Odrzańskie dominują grunty będące własnością Skarbu Państwa, z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste (tab.14.1). Zajmują one powierzchnię 13906 ha, co stanowi 68,7% wszystkich gruntów. W większości są to grunty pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (10876 ha). Taki stan rzeczy wynika z powierzchni, jaką zajmują lasy, zadrzewienia i zakrzewienia na terenie gminy (10659 ha). Grunty osób fizycznych zajmują 3917 ha, natomiast pozostałe (2428 ha) należą do innych, wymienionych poniżej jednostek.

Tab. 14.1 Studium władania – Krosno Odrzańskie obszar wiejski

Wyszczególnienie	Gmina	
	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Udział (%)
Grunty SP z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	13906	68,7
Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	72	0,4
Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	0,0
Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	713	3,5
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	26	0,1
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznanymi	0	0,0
Grunty osób fizycznych	3917	19,3
Grunty spółdzielni	3	0,0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	4	0,0
Wspólnoty gruntowe	0	0,0
Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	62	0,3
Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,0
Grunty województw z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	27	0,1
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,0
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób innych niż wymienione wyżej	1521	7,5
Razem:	20251	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2011 r.

Inaczej przedstawia się sytuacja dotycząca miasta, gdzie największy udział mają grunty należące do gmin i związków międzygminnych, z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (301 ha) (tab.14.2). Na drugim miejscu plasują się grunty Skarbu Państwa, z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste (212 ha), a na trzecim grunty osób fizycznych (149 ha).

Tab. 14.2 Studium władania – miasto Krosno Odrzańskie

Wyszczególnienie	Miasto	
	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Udział (%)
Grunty SP z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	212	26,0
Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	72	8,8
Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych, i innych państwowych osób prawnych	0	0,0
Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	301	36,9
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	46	5,6
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	0	0,0
Grunty osób fizycznych	149	18,3
Grunty spółdzielni	2	0,2
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	1	0,1
Wspólnoty gruntowe	0	0,0
Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	14	1,7
Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,0
Grunty województw z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	2	0,2
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,0
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób innych niż wymienione wyżej	16	2,0
Razem:	815	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2011 r.

Strukturę władania gruntami na terenie miasta obrazuje załącznik nr 2a9.

14.2 Zagospodarowanie przestrzenne

W granicach administracyjnych miasta i gminy Krosno Odrzańskie można wyróżnić następujące obszary:

- kompleksy leśne,
- wody powierzchniowe stojące i płynące,

- tereny zabudowane,
- tereny rolne,
- formy geologiczne: wysoczyzna morenowa falista, równiny sandrowe, dolina Odry i Bobru, rynny subglacjalne,
- mezoregiony: Równina Torzymska, Dolina Środkowej Odry, Wzniesienia Gubińskie, Dolina Dolnego Bobru, Wysoczyzna Czerwieńska.

Tab. 14.3 Dotychczasowe zagospodarowanie terenu – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwalone w 2000 r.

Powierzchnia terenów wskazanych w studium [ha]	Do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego		204
	Wymagających zmiany przeznaczenia	Gruntów rolnych na cele nierolnicze	175
		Gruntów leśnych na cele nieleśne	0
Powierzchnie przeznaczenia terenów pod funkcje (% powierzchni gminy) [z dokładnością do 0,1%]	Mieszkaniowe wielorodzinne		0,9
	Mieszkaniowe jednorodzinne		8,4
	Usługowe		1,3
	Produkcyjne		4,1
	Komunikacyjne		1,1
	Infrastruktury technicznej		1,3
	Rolnicze		32,5
	Zieleni i wód		50,4
	Inne		0,0

Źródło: Ocena aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z analizą zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Krosno Odrzańskie, Krosno Odrzańskie 2010, A. Węgrzyn-Przybylska

14.2.1 Miasto Krosno Odrzańskie

Krosno Odrzańskie charakteryzuje malownicze położenie oraz zróżnicowana topografia terenu. Wkomponowany w to kompleks zwartej zabudowy, ukształtowanej w XVIII w. czyni Krosno Odrzańskie miastem o wyjątkowych walorach krajobrazowych. Rzeka Odra dzieli miasto na dwie części: Stare (Dolne) Miasto i Nowe (Górne) Miasto. Wyraźnie widoczna jest różnica w rzeźbie terenu i formach geologicznych pomiędzy nimi. Starte Miasto zajmuje teren terasy dennej pradoliny na wysokości ok. 40 m, natomiast

Nowe Miasto usytuowane jest na stromych zboczach pradoliny i wysoczyźnie polodowcowej wznoszącej się na wysokości 80–85 m n.p.m. Część zabudowy Dolnego Miasta, z pasmem dojazdowym od strony południowej, znajduje się na terenach zalewowych, co oznacza możliwość występowania krótkotrwałego ograniczenia dostępności do miasta oraz utrudnienia korzystania z zabudowy.

DOLNE MIASTO

Na przestrzeni lat, w wyniku wojen miasto ulegało nieustannym przemianom architektonicznym. Każda z wojen przyniosła ujemne skutki, ale najbardziej znaczące były te, które powstały wskutek zniszczeń II wojny światowej. W 1945 roku historyczne centrum zostało zniszczone przez pożar. Wśród nielicznie zachowanej zabudowy starego miasta ostał się kościół parafialny, o murach romańsko-gotyckich w barokowej formie, zespół kamieniczek przy ul. Walki Młodych, relikty zabudowy ul. Pocztowej, Szkolnej i Lipowej oraz kilka innych budynków.

Na obecny układ przestrzenny i zagospodarowanie terenu miały również wpływ powojenne działania wyburzeniowe i inwestycyjne, kolidujące z zabytkowym charakterem miasta. W wyniku zmian powstały obiekty usługowe i pawilony handlowe, usytuowane przy ul. Żymierskiego, Bankowej, Słonecznej, pl. Wolności oraz hotel przy ul. 22 lipca. Szczególnie niekorzystne jest odcięcie miasta od rzeki niskim i wydłużonym zespołem handlowo-usługowym przy ul. Słonecznej. Wytyczono również nową ulicę Ariańską oraz wybudowano dworzec PKS. Ponadto na zachodnim obrzeżu historycznego centrum, na ul. Karola Marksa i Murnej, wzniesiono nowe domy, które nie nawiązują do historycznego krajobrazu miasta.

Wielką stratą dla miasta było spalenie zamku pamiętającego czasy księcia Henryka Brodatego. Ruiny zamku są obecnie częściowo zagospodarowane – w izbach muzealnych znajdują się wystawy obrazujące historię Krosna Odrzańskiego, a w galeriach wystawienniczych prezentowany jest dorobek lokalnych artystów. Na dziedzińcu odbywają się koncerty, pokazy walk rycerskich oraz mają miejsce inne działania kulturalne.

W Zamku Piastowskim mieści się Punkt Informacji Turystycznej, siedziba Krośnieńskiego Stowarzyszenia „Homo Artifex” oraz Centrum Artystyczno – Kulturalne „Zamek”.

O charakterze Starego Miasta Krosna Odrzańskiego decydują następujące dominanty krajobrazowe:

- kościół parafialny pw. św. Jadwigi,
- zespół zamkowy składający się z zamku i otaczających je szańców,
- poczta (z końca XIX wieku),
- zabudowa mieszczańska – kamieniczki z XVIII – XIX wieku, usytuowane w zwartych pierzejach, tworzące wspólną linię zabudowy, zlokalizowane w ścisłym Starym Mieście przy ulicy Walki Młodych i Pocztovej oraz w dzielnicy Rybaki przy ulicy Bobrowej i Rybaki.

Pomimo ogromu strat, negatywne zmiany zaistniałe w układzie przestrzennym Krosna, nie przekreślają całkowicie wartości zabytkowych miasta. W wyniku ostatniej wojny, największemu zniszczeniu uległo Stare Miasto oraz przedmieście Odrzańskie, jednak należy podkreślić, że układy przestrzenne pozostałych przedmieść przetrwały bez większych zniekształceń. Natomiast w przeważającej części starego miasta zachowany został zabytkowy układ ulic. Dawną wartość historyczną przywróciłoby odtworzenie historycznego układu przestrzennego, zwłaszcza po obu stronach ulicy Żymierskiego oraz dla terenu między ulicami Karola Marksa, 22 Lipca, Ariańską i placem św. Jadwigi.

Dzielnica Rybaki

Dzielnice Rybaki – niegdyś wyspę – charakteryzuje zachowana zabudowa, pochodząca z XIX – XX w. Od reszty miasta oddzielał ją stary rów, który łączył kanał miejski z Odrą. Wskutek jego zasypania układ przestrzenny dzielnicy uległ niekorzystnej zmianie. Należy podkreślić, iż istniało tu podgrodzie (pierwsze osadnictwo typu miejskiego), które dało początek przyszłemu miastu lokacyjnemu, co nadaje dzielnicy szczególnej wartości historycznej.

Oprócz wspomnianej zabudowy na wartość zabytkową dzielnicy składają się również dwa place. Dawny plac klasztorny (obecnie plac Bolesława Prusa), który niegdyś stanowił centralne miejsce klasztornej założenia franciszkanów oraz plac ograniczony ulicami Wodną, Bobrową i Rybaków, obecnie częściowo zabudowany (od XIII w. pełnił funkcję rynku rybnego).

Jest to obecnie jedyna część miasta o zachowanej tradycji miejsca i zasadzie zabudowy (zagospodarowania) niezależnie od faktu, że podziały i zabudowa były wielokrotnie zmieniane.

Przedmieście Głogowskie

Bez istotnych zmian w układzie i zabudowie przetrwało przedmieście Głogowskie, zlokalizowane wzdłuż ul. Bohaterów Wojska Polskiego. Zabudowa ta pochodzi z XIX – XX wieku. W okolicach dawnego, średniowiecznego szpitala św. Ducha znajduje się budynek szkolny. Nieco dalej, w kierunku południowym umiejscowione są dwa inne wyróżniające się budynki, w których zlokalizowane są: Rejon Energetyczny Krosno Odrzańskie i rzeźnia.

GÓRNE MIASTO

Prawobrzeżna część Krosna Odrzańskiego nie uległa znacznemu zniszczeniu podczas wojny i bezpośrednio po jej zakończeniu. Spalony został jedynie wielokondygnacyjny budynek usytuowany naprzeciwko mostu. Zachował się neogotycki kościół św. Andrzeja, który jest akcentem dominującym w panoramie tej części miasta oraz eklektyczne i secesyjne domy, głównie typu willowego, zlokalizowane w pasie ulicy Bolesława Chrobrego. Wartość kulturową posiada również, pochodząca z drugiej połowy XIX i początków XX w., zabudowa ul. Świerczewskiego i WOP-u. Po wojnie zlikwidowany został istniejący od XVIII w. cmentarz wraz z zabytkowymi nagrobkami. Górną część cmentarza przekształcono w park.

Budynkami stanowiącymi dominanty na terenie Górnego miasta są: kościół św. Andrzeja, budynek Urzędu Miasta oraz Klub Oficerski.

Widok z Górnego Miasta na Dolne Miasto można podziwiać, stojąc na tarasie Górnego Miasta w ciągu pieszym od siedziby Urzędu Gminy do dawnego Klubu Garnizonowego. Z tej perspektywy można zauważyć degradację układu przestrzennego starego założenia miejskiego.

14.2.2 Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne miasta

FUNKCJA USŁUGOWA

Usługi zlokalizowane na terenie miasta są rozmieszczone raczej przypadkowo, bez zachowania ładu przestrzennego. W związku z tym, istnieje trudność w wyodrębnieniu miejsca ich szczególnej koncentracji.

W granicach **Dolnego Miasta** znajdują się: poczta, dworzec autobusowy, hotele, zakłady produkcyjne, kościoły, Ośrodek Sportu i Rekreacji, szkoły i inne.

Należy podkreślić, że po zniszczeniu śródmieścia, centrum administracyjne i gospodarcze miasta przeniosło się do **Górnego Miasta**. Tam też powstały nowe dzielnice mieszkaniowe i główne placówki usługowe, także te związane ze zdrowiem i kulturą (Komenda Powiatowa Policji, Urząd Skarbowy, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Starostwo Powiatowe, Nadodrzański Oddział Straży Granicznej, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, kościoły, Urząd Miasta, szkoły, Dom Kultury, Klub Garnizonowy, cmentarze, szpital, obiekty handlowo-usługowe). Górne Miasto pełni również funkcje mieszkaniowe. Znaczne zagęszczenie ludności w tym obszarze powoduje deficyt miejsc postojowych i parkingowych.

FUNKCJA MIESZKANIOWA

Zabudowa jednorodzinna stanowi duży udział w powierzchni całego miasta i zlokalizowana jest głównie na osiedlu Bolesława Chrobrego, częściowo na osiedlu Piastów i w północnej części miasta.

Zabudowa wielorodzinna na terenie miasta znajduje się w rejonie ulic:

- Górne Miasto – Moniuszki, Kościuszki, Metalowców, Piastów i Poznańska oraz historyczna zabudowa: ul. Pionierów, Chrobrego i WOP;
- Dolne Miasto – Walki Młodych, Pocztowa i Bohaterów Wojska Polskiego.

W ramach rewitalizacji Starego Miasta przewiduje się wprowadzenie na tym obszarze nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

FUNKCJA PRZEMYSŁOWA

Największe obszary lokalizacji zakładów produkcyjnych, magazynów i składów występują głównie w południowej części miasta (np. Homanit Krosno Odrzańskie Sp. z o. o. (dawniej Hardex)), a także na Starym Mieście (np. Kromet, Polset). Władze gminy założyły,

że w przyszłości również na północy miasta – w wyznaczonej strefie przemysłowej – powstaną zabudowania o podobnej lub takiej samej funkcji.

TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ

Na terenie miasta zlokalizowane są dwa parki: Park Tysiąclecia oraz Plac 11 Pułku. Znaczną powierzchnię Parku Tysiąclecia stanowi strefa rekreacyjna, która wymaga uporządkowania i wprowadzenia nowej infrastruktury. Na uwagę zasługuje Plac 11 Pułku, stanowiący niegdyś plac apelowy. W wyniku rewitalizacji wykonana została przestrzeń parkowa z alejkami, małą architekturą, miejscami wypoczynku oraz zabawy. Z kamieni naturalnych wybudowano kaskadę wodną ze strumieniem w korycie i stawem ozdobnym. Pozostałe, niewielkie powierzchnie zieleni urządzonej w mieście rozmieszczone są swobodnie, tym samym nie tworzą ciągów ekologicznych.

Duże powierzchnie zajmują ogrody działkowe w rejonie ulic Działkowca, Kościuszki, Armii Czerwonej, Obrońców Stalingradu oraz ogrody przydomowe na północnej skarpie wzdłuż rzeki Odry – od Marcinowic do miejscowości Chyże.

14.2.3 Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne gminy Krosno Odrzańskie

Gmina Krosno Odrzańskie liczy 19 wsi, zlokalizowanych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych i cieków wodnych, a także w pobliżu jezior.

Z uwagi na fakt, iż lasy i wody stanowią ponad połowę ogólnej powierzchni gminy, na użytki rolne przypada 36%, a na grunty zabudowane i zurbanizowane nieco ponad 3%, z czego 0,14% to tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, zaś 0,19% mieszkaniowe.

Na terenach wiejskich dominuje zabudowa jednorodzinna, która w przeszłości miała charakter budownictwa zagrodowego. Są to siedliska z budynkami 1 lub 2-kondygnacyjnymi i obiektami gospodarczymi na zapleczu. Ograniczenie rozwoju zabudowy w niektórych miejscowościach wynika z ich położenia w strefie zasięgu zalewu.

Zabudowa wielorodzinna znajduje się w Osiecznicy, Starym Raduszczy, Wężyskach i Szklarce Radnickiej. W większości są to budynki mieszkalne (bloki) po byłych PGR-ach. Podobnie jak na terenie miasta, również i na obszarze wiejskim nie można wyodrębnić wyraźnego obszaru skoncentrowanej lokalizacji usług. Funkcje te są raczej rozmieszczone

przypadkowo, a tym samym nierzadko odległości między nimi są znaczne. Usługi oferowane na obszarze wsi tylko w ograniczonym stopniu zaspokajają potrzeby mieszkańców.

Zieleń urządzoną na terenie gminy stanowią przede wszystkim parki podworskie znajdujące się w miejscowościach: Czetowice, Osiecznica, Kamień, Retno i Wężyska. Parki te są zdewastowane, w związku z czym wymagają uporządkowania i zagospodarowania nową infrastrukturą.

W granicach gminy istnieją zespoły dawnych gospodarstw wielkotowarowych i hodowlanych. Stanowią duże obszary, ale ich zabudowa pozostaje często w złym stanie technicznym. Dawne folwarki w Czetowicach, Kamieniu, Łochowicach, Morsku, Osiecznicy, Retnie i Wężyskach stanowią wartość historyczną. W miejscowościach Gostchorze, Osiecznica i Morsko funkcjonowały spółdzielnie produkcyjne, natomiast w Wężyskach swoją siedzibę miało Państwowe Gospodarstwo Rolne. Tereny popegeerowskie w gminie Krosno Odrzańskie to łącznie 1 842,6 ha, zlokalizowanych nie tylko w Wężyskach, ale również w miejscowościach: Chojna, Czarnowo, Sarbia, Strumiennie, Nowy Raduszec, Stary Raduszec. W Starym Raduszczu, Wężyskach i Osiecznicy budynki byłych gospodarstw rolnych (PGR) zostały zagospodarowane przez prywatne spółki rolnicze.

Na rozwój szansę mają miejscowości, w których osiedla się nowa lub rozbudowuje miejscowa ludność. Takimi jednostkami są przede wszystkim wsie, które stanowią przedmieścia Krosna Odrzańskiego, tj. Marcinowice, Kamień i Gostchorze. Ta ostatnia stanowi miejsce osiedlania się również ludności niemieckiej pochodzenia polskiego, która osiągnąwszy wiek emerytalny, emigruje do Polski. Nowa zabudowa o płaskich dachach i raczej ujednoliconym wystroju architektonicznym, czasem rażąco odbiega od dawnych zabudowań ze spadzistymi dachami. Osiecznica, Łochowice, Czetowice, Morsko i Szklarka Radnicka to miejscowości predysponowane do rozwoju rekreacji i turystyki, natomiast Kamień i Marcinowice do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej.

Na terenie gminy występuje duże zróżnicowanie w rozplanowaniu przestrzennym poszczególnych wsi. Wśród układów przestrzennych wyróżniono:

plan geometryczny:

- Krosno Odrzańskie (I poł. XIII w.) plan częściowo zatarty po przemianach w II poł. XIII w. oraz XIX i XX w.,

owalnice:

- Łochowice (XIII w.) historyczny plan wsi zachowany,

osadę folwarczną:

- Retno (XVI w.) w XIX w. obok folwarku powstała mała wieś – rzędówka,

ulicówkę:

- Bielów (XII – XIII w.) historyczne rozplanowanie zachowane,
- Brzózka (XIV w.) plan rozbudowany w XIX – XX w., część nowsza wydzielona,
- Chyże (XIV w.) ,
- Czarnowo (XII w.) plan rozbudowany w XIX – XX w., wielodrożnica z czytelnym planem ulicówki,
- Marcinowice (XIV w.) historyczne rozplanowanie zachowane,
- Stary Raduszec (XIII w.) plan rozwinięty w XIX w. w wielodrożnicę z czytelną w planie historyczną ulicówką,
- Strumiennie (XIV w.) plan rozwinięty w XIX – XX w.,
- Wężyska (XIII w.) plan rozbudowany w XIX – XX w. w wielodrożnicę z czytelnym planem ulicówki,

układ ulicowo-placowy:

- Czetowice (XIII w.) historyczne rozplanowanie ulic, zachowane,
- Gostchorze (XIII – XIV w.) dawny plan zachowany, rozbudowany w XX w. o dwie ulice w kierunku północnym,
- Kamień (XIV – XV w.) historyczny plan zachowany, zaniedbany plac,
- Radnica (XIV w.) rozbudowa w wielodrożnicę w XIX – XX w., pierwotny plan wsi zachowany,

wielodrożnicę:

- Nowy Raduszec (XIV w) plan rozwinięty w XIX – XX w.,

rzędówkę:

- Chojna (XVIII w.) zachowany plan pierwotny,
- Osiecznica (XII w.) rozbudowa wsi w XIX w., powstanie odrębnej wielodrożnej enklawy na północ od starego założenia,
- Sarbia (XII w.) plan rozwinięty o poprzeczną ulicę w XIX – XX w., historyczne rozplanowanie zachowane.

14.3 Bilans terenów

Powierzchnia geodezyjna miasta i gminy Krosno Odrzańskie, zgodnie ze zbiorczym zestawieniem gruntów sporządzonym przez Starostwo Powiatowe w Krośnie Odrzańskim wynosi 21 240 ha, z czego 20 425 ha stanowi obszar wiejski i 815 ha obszar miasta.

Jak wynika z poniższego zestawienia gruntów, przedstawiającego udział powierzchni ewidencyjnej miasta i gminy, największy obszar gminy zajmują grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione (52,63%) (tab.14.4). Mniejszą, ale również znaczną powierzchnię stanowią użytki rolne (35,64%).

Ponad połowę powierzchni miasta zajmują grunty zabudowane i zurbanizowane (53,99%), użytki rolne – 27,36%, natomiast pozostałe, niecałe 20% stanowią przede wszystkim grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione oraz grunty pod wodami.

Tab. 14.4 Zestawienie gruntów na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Rodzaj gruntu		Gmina Krosno Odrzańskie		Miasto Krosno Odrzańskie	
		Powierzchnia ewidencyjna w ha	Udział w % powierzchni gminy	Powierzchnia ewidencyjna w ha	Udział w % powierzchni miasta
Użytki rolne	Grunty orne	4101	20,25%	104	12,76%
	Sady	35	0,17%	3	0,37%
	Łąki trwałe	1642	8,11%	70	8,59%
	Pastwiska trwałe	720	3,56%	35	4,29%
	Grunty rolne zabudowane	217	1,07%	4	0,49%
	Grunty pod stawami	430	2,12%	4	0,49%

Rodzaj gruntu		Gmina Krosno Odrzańskie		Miasto Krosno Odrzańskie		
		Powierzchnia ewidencyjna w ha	Udział w % powierzchni gminy	Powierzchnia ewidencyjna w ha	Udział w % powierzchni miasta	
Grunty pod rowami		73	0,36%	3	0,37%	
Razem		7218	35,64%	223	27,36%	
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	10532	52,01%	74	9,08%	
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	127	0,63%	4	0,49%	
	Razem	10659	52,63%	78	9,57%	
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	39	0,19%	83	10,18%	
	Tereny przemysłowe	6	0,03%	65	7,98%	
	Inne tereny zabudowane	12	0,06%	94	11,53%	
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	14	0,07%	95	11,66%	
	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	28	0,14%	27	3,31%	
	Tereny komunikacyjne	drogi	456	2,25%	62	7,61%
		tereny kolejowe	57	0,28%	14	1,72%
		inne	1	0,00%	0	0,00%
	Użytki kopalne	6	0,03%	0	0,00%	
Razem	619	3,06%	440	53,99%		
Grunty pod wodami	Powierzchniowymi płynącymi	867	4,28%	66	8,10%	
	Powierzchniowymi stojącymi	170	0,84%	3	0,37%	
	Razem	1037	5,12%	69	8,47%	
Użytki ekologiczne		182	0,90%	0	0,00%	
Nieużytki		326	1,61%	5	0,61%	
Tereny różne		210	1,04%	0	0,00%	
Razem		20251	100,00%	815	100,00%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2011 r.

Graficzne przedstawienie struktury zagospodarowania gruntów miasta znajduje się na załączniku nr 2a5.

14.4 Stan planistyczny

Na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie obowiązuje 6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tab.14.5).

Tab. 14.5 Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Lp.	Nazwa	Nr uchwały	Data	Nr Dz. Urz., Woj.	data	Zakres opracowania
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Krosno Odrzańskie w obrębie Szklarki Radnickiej	Uchwała Nr XV/81/96 Rady Gminy i Miasta w Krośnie Odrzańskim	20 marca 1996 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Zielonogórskiego Nr 10 poz. 100 z dnia 4 lipca 1996 r.	4 lipca 1996 r.	dla terenów rekreacyjnych nad jeziorem Cisek – „Czyżykowo” (Słodkie) Pow. 5,9395ha
2.	Zmiana miejscowego planu ogólnego przestrzennego zagospodarowania gminy Krosno Odrzańskie	Uchwała Nr XXXIV/256 /2002 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim.	28 maja 2002 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym woj. Zielonogórskiego Nr 74 z 2002 r., poz. 989	26 lipca 2002 r.	obszar obejmujący korytarz techniczny gazociągu wysokiego i średniego ciśnienia wraz z systemami towarzyszącymi, obręb Osiecznica, Strumienno, Stary Ratuszec, Krosno Odrzańskie Pow. 218,9743 ha
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Krosno Odrzańskie w obrębie miasta Krosno Odrzańskie	Uchwała Nr XX/115/04 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim	30 września 2004 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego Nr 6 poz. 105	10 lutego 2005 r.	dla terenu popolygonowego w rejonie ulicy Dąbrowskiego Pow. 9,1388 ha
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Krosno Odrzańskie w obrębie miasta Krosno Odrzańskie	Uchwała Nr XX/116/04 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim	30 września 2004 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego Nr 6 poz. 105	10 lutego 2005 r.	dla terenu w rejonie ulic Słowackiego i Metalowców Pow. 3,7384 ha
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie miasta Krosno Odrzańskie i Marcinowice	Uchwała Nr XLIII/276/2 009 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim	01 grudnia 2009 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego Nr 7 poz. 83	02 lutego 2010 r.	w rejonie ulic Bolesława Śmiałego, Metalowców i Działkowca w obrębie Krosna Odrzańskiego i w części obrębu Marcinowice Pow. 21,2046 ha

Lp.	Nazwa	Nr uchwały	Data	Nr Dz. Urz., Woj.	data	Zakres opracowania
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie miasta Krosno Odrzańskie i w obrębie Łochowice	Uchwała Nr LV/353/10 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim	5 listopada 2010 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego Nr 123 poz. 1977	29 grudnia 2010 r.	dla terenu popolygonowego w rejonie ulicy Armii Czerwonej w obrębie Krosna Odrzańskiego i w rejonie ulicy Armii Czerwonej w obrębie miejscowości Łochowice Pow. 25,6905 ha
7.	Miejscowy Plan zagospodarowania przestrzennego przy ul. Krośnieńskiej i ul. Polnej w obrębie Osiecznica gmina Krosno Odrzańskie	Uchwała Nr XXV/199/12 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim	30 sierpnia 2012 r.	opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego poz. 1839	17 października 2012 r.	Przedmiotem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest przeznaczenie terenów pod zabudowę usługowo-handlową, infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.

Źródło: Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

15 Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

15.1 Zagrożenia naturalne

ZAGROŻENIE POWODZIA

Największym zagrożeniem naturalnym w wymiarze regionalnym i ponadregionalnym jest zagrożenie powodzią. Położenie gminy nad rzeką Odrą i rzeką Bóbr wiąże się z powodzią, podtopieniami oraz dopływem nieznanymi zanieczyszczeń.

Dla dolin rzeki Odry i rzeki Bóbr w granicach administracyjnych gminy Krosno Odrzańskie Dyrektor RZGW we Wrocławiu nie sporządził studium, o którym była mowa w art. 79 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne w brzmieniu sprzed 18.03.2011 r. (tj. Dz. U. z 2005 r., Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) z obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią, potencjalnego zagrożenia powodzią oraz obszarami wymagającymi ochrony przed zalaniem z uwagi na ich zagospodarowanie, wartość gospodarczą i kulturową.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt. 6) lit. c) ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2012 r., Nr 28, poz. 145) do czasu sporządzenia przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej map zagrożenia powodziowego, jedynie **obszary międzywali cieków** znajdujących się na przedmiotowym terenie **uznaje się za obszary szczególnego zagrożenia powodzią**, na których obowiązują przepisy szczególne.

Na dzień sporządzania studium RZGW dysponuje dwoma opracowaniami:

- „Opracowanie zasięgów zalewów rzek kontrolowanych na obszarze RZGW przy uwzględnieniu $Q_{1\%}$, $Q_{10\%}$, oprac. przez IMGW 2003,
- „Atlas terenów zalewowych w Dolinie Rzeki Odry na obszarze województwa lubuskiego (w granicach działania RZGW we Wrocławiu)” wyk. przez RZGW-OKI, Wrocław 2007.

W granicach gminy Krosno Odrzańskie zidentyfikowane zostały następujące obszary [wg: „Atlas terenów zalewowych w Dolinie Rzeki Odry na obszarze województwa lubuskiego”]:

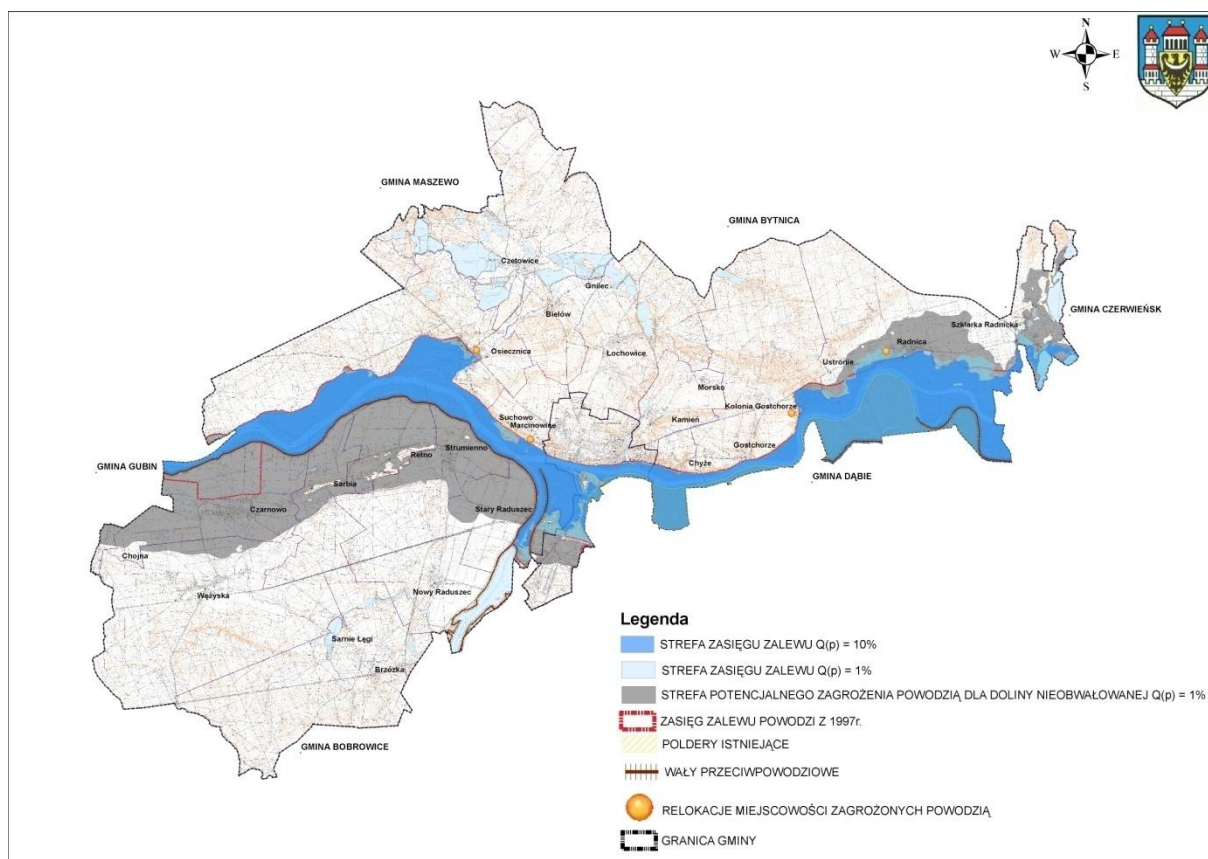
- Strefa zalewu $Q(p)=10\%$, która przedstawia maksymalny zasięg zalewu wodami powodziowymi o 10%-owym prawdopodobieństwie wystąpienia takiego przepływu. Innymi słowy, jest to zalew, który może pojawić się raz na 10 lat (ryc.15.1).
- Strefa zalewu $Q(p)=1\%$, która przedstawia maksymalny zasięg zalewu wodami powodziowymi o 1%-owym prawdopodobieństwie wystąpienia takiego przepływu. Innymi słowy, jest to prawdopodobny zasięg zalewu, który może pojawić się raz na 100 lat.
- Strefa zalewu potencjalnego dla $Q(p)=1\%$, która odnosi się do potencjalnego zagrożenia powodzią dla doliny nieobwałowanej.

Powyższe dane mają jedynie charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym terenów, na których gmina nie powinna wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W „Zmianie Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego” na rys. 11 przedstawiono „**relokację miejscowości zagrożonych powodzią**”. Wspomniana relokacja ma skutkować przeniesieniem miejscowości w nowe miejsce, bezpieczne w przypadku wystąpienia powodzi. Problem dotyczy głównie miejscowości nadodrzańskich, również zlokalizowanych w granicach administracyjnych Miasta i Gminy Krosno Odrzańskie (okolice Osiecznicy, Marcinowic, Gostchorza i Radnicy).

W Dolinie Środkowej Odry na długości od 491 km do 514 km biegu rzeki Odry, po jej lewej stronie znajduje się **Polder Polupin-Szczawno**, który swym zasięgiem obejmuje również gminę Krosno Odrzańskie. Powierzchnia całego zbiornika retencyjnego wód powodziowych wynosi wg danych urzędowych 4125 ha, natomiast wg „Atlasu obszarów zalewowych Odry” 3344 ha. Maksymalna pojemność retencyjna określona jest na 70 mln m³ (wg: „Atlas zalewowych obszarów Odry” Artur Adamski i in., WWF Deutschland, 2000). Polder, jako naturalny obszar zalewowy, w okresie wezbrania rzeki pozwala na rozlanie się z korzyścią nadmiaru wody i jej naturalną retencję.

Ryc. 15.1 Tereny zagrożone i chronione przed powodzią na terenie województwa lubuskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Atlas terenów zalewowych w Dolinie Rzeki Odry na obszarze województwa lubuskiego (w granicach działania RZGW we Wrocławiu)”, RZGW-OKI, 2007.

ZAGROŻENIE POŻAREM

„Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego” wskazuje na zagrożenie pożarowe, występujące w kompleksie leśnym Gubin – Bobrowice – Krosno Odrzańskie, na terenie którego lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są siedliska ludzkie.

Zagrożenie erozją i osuwaniem się mas ziemi (omówienie są w: rozdziale 5)

15.1.1 Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Dla ochrony przeciwpowodziowej istotne znaczenie ma dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim. Wynika z niej konieczność przeprowadzenia następujących

etapów i czynności planistycznych: do 2011 r. konieczne jest dokonanie wstępnej oceny ryzyka powodzi, do 2013 r. opracowanie mapy zagrożenia powodzią oraz mapy ryzyka powodzi, natomiast do 2015 r. – planów zarządzania ryzykiem powodzi.

W „Programie ochrony środowiska dla powiatu krośnieńskiego na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011”, w ramach zdefiniowanych priorytetów, ustalono kilkanaście niezbędnych do wykonania celów, w tym: ”Poprawa zabezpieczeń przeciwpowodziowych wzdłuż Odry, Bobru i z uwzględnieniem ochrony występujących w międzywałach wartościowych ekosystemów łąkowych i wodno-błotnych”.

Ochronę ludzi i mienia przed powodzią, zgodnie z art. 88k ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami) realizuje się w szczególności przez:

- 1) *„kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych;*
- 2) *racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;*
- 3) *zapewnienie funkcjonowania systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze;*
- 4) *zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód;*
- 5) *budowę, rozbudowę i utrzymywanie budowli przeciwpowodziowych;*
- 6) *prowadzenie akcji lodolamania.”*

Zgodnie z art. 88n ww. ustawy, w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zabrania się:

- 1) *„przejeżdżania przez wały oraz wzdłuż korony wałów pojazdami lub konno oraz przepędzania zwierząt, z wyjątkiem miejsc do tego przeznaczonych;*
- 2) *uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału po stronie odpowietrznej;*
- 3) *rozkopywania wałów, wbijania słupów, ustawiania znaków przez nieupoważnione osoby;*
- 4) *wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału po stronie odpowietrznej;*
- 5) *uszkodzania darniny lub innych umocnień skarp i korony wałów.*

Z punktu widzenia przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie istotnym dokumentem jest "Program dla Odry – 2006 – aktualizacja". Zakłada on kompleksowe zagospodarowanie dorzecza Odry ze szczególnym uwzględnieniem aspektu ochrony przeciwpowodziowej. Celem programu jest zbudowanie systemu zintegrowanej gospodarki wodnej dorzecza Odry, uwzględniającej przede wszystkim potrzeby zabezpieczania przeciwpowodziowego, sporządzenia prewencyjnych planów zagospodarowania przestrzennego, zbilansowania zasobów wodnych, ochrony czystości wody, środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz transportu wodnego.

Program ten obejmuje swym zakresem działania gospodarcze i inwestycyjne związane z modernizacją Odrzańskiego Systemu Wodnego, przy czym najważniejszym działaniem jest ochrona przeciwpowodziowa całego dorzecza Odry. W ramach programu realizowane są zadania dotyczące:

- zbudowania systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego,
- ochrony środowiska przyrodniczego i czystości wód,
- usunięcia szkód powodziowych,
- prewencyjnego zagospodarowania przestrzennego oraz renaturyzacji ekosystemów,
- zwiększenia lesistości,
- utrzymania i rozwoju żeglugi śródlądowej,
- energetycznego wykorzystania rzek.

15.2 Zagrożenia antropogeniczne

Najbardziej narażona na powstawanie poważnych awarii jest działalność człowieka w sektorze przemysłowym. Poważne awarie rozpatrywane są z punktu widzenia skutków dla środowiska, jakie mogą mieć miejsce w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych.

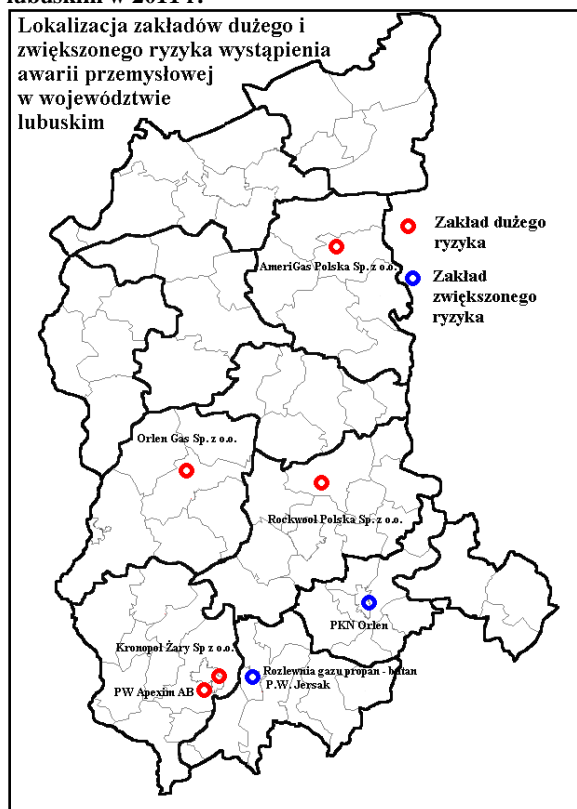
POWAŻNE AWARIE W PROCESIE PRZEMYSŁOWYM

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami) wprowadziła definicje dla dwóch kategorii obiektów:

- zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, zwany „zakładem o zwiększonym ryzyku” (ZZR),
- zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii, zwany „zakładem o dużym ryzyku” (ZDR).

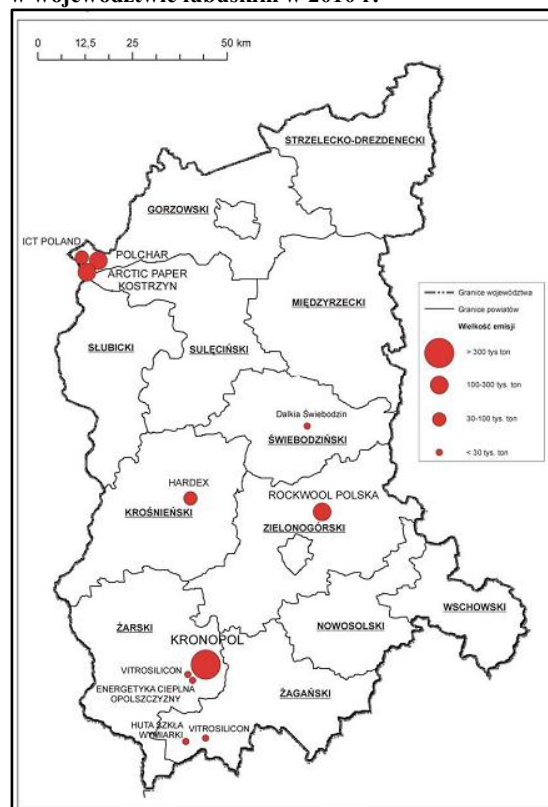
Na podstawie kryteriów progowych posiadanych substancji niebezpiecznych, do **grupy dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii** zakwalifikowano pięć zakładów zlokalizowanych na terenie województwa lubuskiego, w tym jeden na terenie gminy Krosno Odrzańskie – **Orlen Petrogaz Płock sp. z o.o. Rozlewnia gazu Propan-Butan**, w której niebezpiecznym materiałem jest gaz propan-butan (ryc.15.2). Zakłady zaliczone do grup ryzyka zobowiązane zostały do opracowania „programu zapobiegania awariom” i przedstawienia go Organom Państwowej Straży Pożarnej i Inspekcji Ochrony Środowiska, a także wdrożenia systemu bezpieczeństwa, wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego i dostarczenia danych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego.

Ryc. 15.2 Lokalizacja zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej w województwie lubuskim w 2011 r.

Źródło: Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej: <http://www.bip.straz.gorzow.pl/?lng=&view=k&k=11>

Ryc. 15.3 Główne emitory zanieczyszczeń powietrza w województwie lubuskim w 2010 r.

Źródło: POŚ dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku, 2012, str.51. rys. 1

Oprócz wymienionego wyżej, do zakładów, których funkcjonowanie na terenie Krosna Odrzańskiego może być negatywne dla środowiska lub których awaria przyniesie duże straty dla środowiska, można zaliczyć:

- HOMANIT Krosno Odrzańskie Sp. z o. o. (dawniej „HARDEX” S.A) – Zakład Płyt Piłśniowych, ul. Gubińska (ryc.15.3),
- Główny Punkt Zasilający, ul. Gubińska,
- Energetyczna Rozdzielnia Stacyjna SN, Marcinowice,
- „Meblostyl” – Zakład Meblowy, ul. Pionierów,
- Krosno Metal Sp. z o.o. w miejscowości Kamień – zakład produkcyjny,
- PGE Energia Odnawialna S.A. – Elektrownia wodna w Starym Raduszczu,
- ABC Recykling, ul. Gubińska – główną działalność firmy stanowi recykling opon, dętek i wyrobów z gumy,
- Stacje paliw na terenie miasta i gminy.

W opracowaniu „Potencjalne źródła zagrożeń wód powierzchniowych w województwie lubuskim” wytypowano 31 obiektów przemysłowych w województwie

lubuskim, które stanowią potencjalne zagrożenie dla wód w regionie. Wśród nich znalazł się HOMANIT Krosno Odrzańskie Sp. z o. o. (dawniej HARDEX S.A.) w Krośnie Odrzańskim, który ze względu na rodzaj substancji niebezpiecznych (kwas solny, wodorotlenek sodu, żywica fenolowo-formaldehydowa) oraz z uwagi na transport samochodowy odbywający się w odległości ok. 800 m od Zbiornika Raduszeckiego, stwarza ryzyko zagrożenia dla wód i środowiska.

POWAŻNE AWARIE W TRANSPORCIE

Zagrożenie poważną awarią może wiązać się także z transportem. Do zagrożeń awariami związanymi z transportem na terenie Krosna Odrzańskiego zaliczono [wg: Analiza zagrożeń awaryjnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych na obszarze województwa lubuskiego, dr inż. Zbigniew Lewicki, mgr inż. Marek Demidowicz, WIOŚ⁷] m.in.:

- **wyciek substancji do wód w wyniku zdarzeń drogowych na przeprawach mostowych lub w ich pobliżu** (*szczególnie: mosty w Krośnie Odrzańskim.*). Transport samochodowy, ze względu na przewóz substancji niebezpiecznych lub wycieki substancji ropopochodnych na skutek wypadków drogowych, jest jednym z najczęstszych źródeł zagrożeń.
- **wyciek substancji do wód podczas transportu rzeczno** (wody zęzowe, mycie urządzeń, wycieki z pomp i zbiorników, załadunek lub przeładunek paliw) w wyniku katastrofy i awarii środków pływających, urządzeń technicznych w portach itp. (*szczególnie: rzeka Odra oraz port rzeczny na rzece Odrze*)

AWARIE I USZKODZENIA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Do zagrożeń antropogenicznych możemy zaliczyć te, które związane są z występowaniem napowietrznych linii elektroenergetycznych 110 kV oraz 15 kV. Wytwarzają pole elektromagnetyczne. Aby promieniowanie niejonizujące na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie nie stwarzało zagrożenia dla ludzi i środowiska, w okolicach linii wysokiego napięcia nie ma możliwości zabudowy.

Potencjalne zagrożenie stanowią mogą biegnące przez gminę gazociągi, a w szczególności ich rozszczelnienie. Do awarii może dojść w wyniku ukrytych

⁷ Za „Program Ochrony środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku – projekt, Zarząd Województwa Lubuskiego, 2012, s. 116.

wad fabrycznych rur, zmęczenia materiału (szczególnie na przejściach pod torami i drogami), uszkodzenia rurociągu przez osoby trzecie bądź nieprawidłowo działającej instalacji ochronnej.

16 Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie miasta i gminy zidentyfikowano następujące obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych:

- z ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami:
 - ✓ obiekty i zespoły wpisane do rejestru i ewidencji zabytków,
 - ✓ stanowiska archeologiczne;
- z ustawy prawo wodne:
 - ✓ obszary szczególnego zagrożenia powodziowego;
 - ✓ Główne Zbiorniki Wód Podziemnych;
- z ustawy o ochronie przyrody:
 - ✓ obszary chronionego krajobrazu,
 - ✓ Natura 2000,
 - ✓ parki krajobrazowe,
 - ✓ użytki ekologiczne,
 - ✓ pomniki przyrody;
- z ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych:
 - ✓ grunty rolne klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb,
 - ✓ grunty leśne;
- z ustawy o lasach:
 - ✓ lasy ochronne;
- z ustawy prawo geologiczne i górnicze oraz prawo ochrony środowiska:
 - ✓ obszary udokumentowanych złóż kopalin
- z ustawy o ochronie przyrody i ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych:
 - ✓ torfowiska.

17 Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy – analiza SWOT

Tab. 17.1 Analiza SWOT miasta i gminy Krosno Odrzańskie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • transgraniczne położenie, • kontakty zagraniczne z miastami partnerskimi – Schwarzhede i Bremervörde w Niemczech oraz Karcag na Węgrzech, • utrwalone więzi gospodarcze i społeczne z sąsiednimi gminami, • siedziba administracji gminnej, powiatowej i rejonowej o charakterze samorządowym i państwowym, • port pasażerski rzeczny zlokalizowany na obszarze miasta, • stosunkowo bliskie położenie od centrów akademickich – Zielonej Góry, Sulechowa i Ślubic, • wysoka lesistość (obszar miasta i gminy – ok. 50%), • liczne walory przyrodnicze (Odra, jeziora, lasy, łąki, obszary chronionego krajobrazu, obszar NATURA 2000, parki krajobrazowe), • wyznaczone tereny inwestycyjne i strefa przemysłowa, • dobrze rozwinięte usługi i handel, • wysoki poziom zwodociągowania miasta i gminy, • duża ilość zabytków architektury, • występowanie udokumentowanych złóż kopalin (gaz ziemny, ropa naftowa, torf, kruszywo naturalne), • rozwijająca się strefa usług turystycznych i agroturystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • intensywny ruch na drodze krajowej nr 29 (emitor zanieczyszczeń i hałasu), • brak obwodnicy dla miasta wraz z przeprawą mostową, • niezadawalający standard lub brak obiektów sportowych na terenie gminy, • słabo rozwinięta baza turystyczno-wypoczynkowa wokół jezior, • zły stan techniczny obiektów zabytkowych, • występowanie zagrożenia powodziowego dla lewobrzeżnej części miasta oraz wsi (m. in. Stary Raduszec, Osiecznica, Radnica, Szklarka Radnicka), • postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • skuteczność w wykorzystywaniu środków pomocowych z Unii Europejskiej, • prorozwojowa polityka regionu i państwa, • skuteczna współpraca międzygminna w zakresie rozwiązywania problemów inwestycyjnych o charakterze ponadlokalnym, • intensywna współpraca zagraniczna, • możliwości turystycznego i gospodarczego wykorzystania rzeki Odry, • modernizacja portu w Krośnie Odrzańskim, • przebudowa do IV klasy drogi wodnej na rzece Odra, a także wykorzystanie jako atrakcji portu rzeczno i przystani pasażerskiej w Krośnie Odrzańskim, • budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego, • przebudowa i modernizacja dróg leżących na projektowanej „Drodze Lubuskiej”, • dobre wyposażenie i stan techniczny jednostek oświatowych (Internet, multimedia), • hala sportowo-widowiskowa w Krośnie Odrzańskim, 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone możliwości gminy dla realizacji drogiej infrastruktury technicznej na obszarze wsi: drogi, kanalizacje, sieci wodociągowe, gazyfikacja ze środków własnych, • opóźnienia w budowie obwodnicy, • rosnące koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej, • brak ekologicznych źródeł ciepła, • brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska, • słabe klasy bonitacyjne gruntów ornych, • ograniczenie możliwości wykorzystania zasobów naturalnych lasów na cele przemysłowe, • emigracja młodych ludzi i fachowców za granicę, • skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków pomocowych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • rewitalizacja/odbudowa Starego Miasta, • rekonstrukcja Grodziska w Gostchorzu, • organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym (wystawy, plenery, zawody, przeglądy, festiwale), • opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uporządkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej lub utworzenia ładu przestrzennego, • rewitalizacja terenów popoligonowych i zdegradowanych, w tym Starego Miasta, • promocja gospodarcza i turystyczna lokalnych przedsiębiorców i ich wyrobów (targi, wystawy, katalogi inwestycyjne, Internet, itd.), • udział gminy w promocji usług prowadzonych przez mieszkańców wsi (agroturystyka), • rozpoczęcie procesów inwestycyjnych sprzyjających rozwojowi gospodarstwu, • wzrost dochodów gminy poprzez zwiększoną działalność gospodarczą na terenie gminy, • pomoc dla środowiska popegeerowskiego, • promowanie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. 	

Źródło: Opracowanie własne

18 Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Przez „ład przestrzenny” należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne (art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Ład w przestrzeni jest jednym z podstawowych celów opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju jednostek administracyjnych w różnych skalach przestrzennych. Opracowania te ustalają przepisy i wyznaczają sposoby zagospodarowania kraju, regionów i gmin. Ład przestrzenny umożliwia eksponowanie najbardziej wartościowych elementów krajobrazu przyrodniczego i kulturowego, przy jednoczesnym eliminowaniu dysharmonizujących elementów zagospodarowania poprzez prowadzenie rewitalizacji i rehabilitacji obszarów zdegradowanych oraz o niskiej atrakcyjności funkcjonalnej i architektonicznej.

Zachowanie ładu przestrzennego jest możliwe poprzez odpowiednie rozmieszczenie różnych funkcji, które bezkonfliktowo sąsiadują ze sobą i zapewniają optymalne wykorzystanie przestrzeni. Na obszarach wiejskich szczególnie należy zwrócić uwagę na zaplanowanie właściwych struktur pionowych (np. wysokość budynków) i poziomych (np. struktura użytków rolnych, struktura agrarna).

Uwarunkowania funkcjonalne

Krosno Odrzańskie jest ośrodkiem gminnym i powiatowym, który pełni funkcję usługowo-przemysłową. Potwierdzają to uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne gminy.

Funkcjami wiodącymi miasta są:

- funkcja mieszkaniowa, realizowana we wszystkich formach mieszkalnictwa,
- funkcja usługowa, realizowana w postaci usług podstawowych, ogólnomiejskich oraz infrastruktury społecznej;

Natomiast do funkcji uzupełniającej zaliczono:

- funkcję przemysłową (produkcyjną, magazynową, składową),
- funkcję usług w postaci działalności gospodarczej prowadzonej w połączeniu z zabudową mieszkaniową,

- funkcję rekreacyjną, realizowaną w formie wewnątrzsiedlowej i ogólnomiejskiej.

Ład przestrzenny Krosna Odrzańskiego

Na terenie miasta i gminy, ze względu na ład przestrzenny, można wyodrębnić następujące strefy:

- 1. Tereny, na których ład przestrzenny jest zachowany;**
- 2. Tereny, na których ład przestrzenny jeszcze się nie ukształtował:**
 - tereny położone głównie na obrzeżach miasta – w jego północnej, północno-zachodniej i południowej części, dotychczas użytkowane rolniczo bądź leżące odłogiem;
- 3. Tereny, które wymagają działań w celu poprawy lub uzyskania ładu przestrzennego**
 - to tereny zainwestowane w sposób chaotyczny lub na których ład przestrzenny jest znacznie zaburzony, wymagające działań w postaci odpowiedniego zagospodarowania, uzupełnienia lub wymiany zabudowy istniejącej bądź całkowitej zmiany przeznaczenia:
 - teren Starego Miasta ograniczony od północy rzeką Odrą, od zachodu rzeką Starą Odrą, polderami rzeki Odry i terenem obrębu Stary Raduszec, od południa zaś rzeką Starą Odrą i od wschodu polderami rzeki Odry i terenem gminy Dąbie.

Obszary wskazane jako zdegradowane w „Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie”:

- Obszar powojсковy zlokalizowany w Krośnie Odrzańskim przy ul. Piastów, wokół placu 11 Pułku.

Obszar już w dużym stopniu zrewitalizowany, jednak do przebudowy i adaptacji na inne funkcje kwalifikuje się; w obrębie tej lokalizacji jeszcze kilka budynków stanowiących zarówno własność gminy (1 budynek), jak i własność prywatną oraz własność Skarbu Państwa.

- Obszar zlokalizowany przy ul. Chrobrego w Krośnie Odrzańskim wzdłuż drogi krajowej nr 29, usytuowany na zboczu skarpy, równoległe do rzeki Odry.

Obszar tworzą budynki mieszkalne wielorodzinne o zróżnicowanej ilości kondygnacji (datowane na lata 1900, 1904, 1920 i 1976) oraz garaże w zabudowie szeregowej,

budynki gospodarcze i dwa budynki handlowo-usługowe (hurtownia papierosów oraz sklep ze sprzętem ogrodniczym i skuterami). Wiek budynków oraz ich stan techniczny, spowodowany wieloletnią eksploatacją i brakiem generalnych remontów, wskazują na potrzebę modernizacji tych obiektów.

- Obszar zlokalizowany między ul. WOP a ul. Kościelną w Krośnie Odrzańskim.

Budynki mieszkalne wielorodzinne w tej lokalizacji datowane są na lata 1890, 1900 i 1920. Wiek budynków oraz ich stan techniczny, spowodowany wieloletnią eksploatacją, wskazują na potrzebę rewitalizacji tych obiektów. W obszarze tym znajdują się także tzw. budynki gospodarcze.

- Obszar zlokalizowany przy ul. Świerczewskiego w Krośnie Odrzańskim.

Zabudowę w tym obszarze tworzą 2 budynki mieszkalne wielorodzinne, wybudowane w 1920 r. oraz budynek, w którym mieści się Komenda Powiatowa Policji. Budynek KPP jest usytuowany na działce wpisanej do rejestru zabytków pod numerem 2179, stanowiącym strefę ochrony krajobrazowej zespołu urbanistycznego miasta Krosno Odrzańskie. Jest to obiekt secesyjny, wzniesiony na początku XX w.

- Obszar zlokalizowany przy ul. Mickiewicza i Moniuszki w Krośnie Odrzańskim.

Jest to zdegradowany obszar miejski, złożony z wielorodzinnych budynków mieszkalnych wzniesionych w latach: 1930, 1931 i 1956 oraz podwórek do nich przyległych. Są to obiekty o czterospadowych dachach, krytych dachówką. Otaczający je teren stanowią chodniki o wysokim stopniu zużycia i znacznych ubytkach płyt chodnikowych. Zieleń wokół budynków jest zielenią niezorganizowaną.

- Obszar zlokalizowany przy ul. 1 Maja/ ul. PCK w Krośnie Odrzańskim.

Obszar tworzą wielorodzinne budynki mieszkalne, a także tereny wokół budynków stanowiące podwórka. Tereny te porasta nieuporządkowana zieleń miejska. Budynki mieszkalne zostały wybudowane w latach: 1960, 1965 i 1967.

- Tereny popegeerowskie – obszar byłego Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Wężyskach to łącznie ponad 1 842,6 ha zlokalizowanych w miejscowościach: Wężyska, Chojna, Czarnowo, Sarbia, Strumiennie, Nowy Raduszec, Stary Raduszec.

Zajmują one duże obszary, ich zabudowa w większości przypadków znajduje się w złym stanie technicznym oraz widoczne są braki w postaci: kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej, niszczenia świetlic wiejskich. Na tak zdegradowanych obszarach istnieje również ogromna potrzeba budowy obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz budowy i modernizacji dróg gminnych.

Dla części terenów, na których ład przestrzenny jeszcze się nie ukształtował, obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) dla terenu w rejonie ulic Słowackiego i Metalowców,
- 2) dla terenu w rejonie ulic Bolesława Śmiałego, Metalowców i Działkowca w obrębie Krosno Odrzańskie i w części obrębu Marcinowice, z przeznaczeniem na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną (w uzupełnieniu zabudowa wielorodzinną i handlowo-usługową),
- 3) dla terenu popoligonowego w rejonie ulicy Dąbrowskiego, z przeznaczeniem na teren usług rzemieślniczych oraz zabudowy techniczno-produkcyjnej,
- 4) dla terenu popoligonowego w rejonie ulicy Armii Czerwonej w obrębie miasta Krosno Odrzańskie i obrębie Łochowic, z przeznaczeniem na tereny zabudowy produkcyjno-usługowej,

Dla terenów, na których ład przestrzenny jeszcze się nie ukształtował, są podjęte uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała nr XXV/200/12 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie Marcinowice i obrębie Bielów gmina Krosno Odrzańskie
- 2) Uchwała nr XXV/201/12 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przy ul. Gubińskiej w Krośnie Odrzańskim.

Dla terenów, które wymagają działań w celu uzyskania ładu przestrzennego, obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) dla terenów rekreacyjnych nad jeziorem Cisek – „Czyżykowo” (Słodkie). Przedmiotem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest przeznaczenie terenów pod funkcję mieszkaniowo-rekreacyjną oraz usługi turystyczne (na części terenu).

Dla terenów, które wymagają działań w celu uzyskania ładu przestrzennego, są podjęte uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała nr LV/356/10 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lewobrzeżnej strony Krosna Odrzańskiego pomiędzy rzeką Odram, kanałem rzeki Odry a polderami rzeki Odry w obrębie Krosna Odrzańskiego.

Przedmiotem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego będzie rewitalizacja Starego Miasta w Krośnie Odrzańskim i przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkalną jednorodziną, wielorodzinną, usługowo-handlową, kulturalno-oświatową, rekreacyjno-sportową, turystyczną, zielenią urządzoną, infrastrukturę techniczną i komunikacyjną z uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego terenu.

Dla terenów, które wymagają działań w celu przywrócenia ładu przestrzennego, w „Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie” utworzona została lista projektów zlokalizowanych na terenach zdegradowanych (tab.18.1).

Tab. 18.1 Projekty zgłoszone do LPR gminy Krosno Odrzańskie i zlokalizowane w obszarach zdegradowanych

Lp.	Nazwa projektu/Tytuł zadania	lokalizacja	Okres realizacji
1	Przebudowa budynku przy ul. Chrobrego 9 w Krośnie Odrzańskim na mieszkania	Krosno Odrzańskie ul. Chrobrego 9	2009 – 2010
2	Adaptacja budynku pokoszarowego na budynek mieszkalny (ul. Piastów dz. 628/17)	Krosno Odrzańskie ul. Piastów teren powojkowy	2010 – 2013
3	Rewitalizacja obiektu Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim	Krosno Odrzańskie ul. Świerczewskiego 14	2010
4	Termomodernizacja budynku wraz z wymianą pokrycia dachowego	Krosno Odrzańskie ul. WOP 1c	2011 – 2012
5	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. B. Chrobrego 4 A-B	2011 – 2012
6	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. 1 Maja 26-28	2011 – 2012
7	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. 1 Maja 14-16	2011 – 2012
8	Remont dachu, termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. PCK 4-6	2011 – 2012
9	Termomodernizacja, remont dachu	Krosno Odrzańskie ul. Mickiewicza 7	2011 – 2012
10	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. Mickiewicza 9	2011 – 2012
11	Termomodernizacja budynku, remont dachu	Krosno Odrzańskie ul. Świerczewskiego 18-19	2010 – 2011
12	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. Moniuszki 10-12	2010 – 2011
13	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. Mickiewicza 5	2010 – 2011
14	Termomodernizacja	Krosno Odrzańskie ul. Mickiewicza 15-15A	2010 – 2011

Źródło: „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie”, 2010, s. 62

Ponadto należy podkreślić, iż głównym celem przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy powinno być racjonalne wykorzystanie przestrzeni. Wskazane jest, aby wszystkie planowane zmiany ściśle wiązały się z potencjałem demograficznym gminy i przebiegały etapowo. Jako priorytetowe powinny być uznane działania zmierzające do uzupełniania i uporządkowania struktury istniejącej zabudowy, czyli odbudowania ładu przestrzennego. Dopiero w drugiej kolejności należy przystępować do zagospodarowania terenów niezainwestowanych. Zachowanie odpowiedniej skali i proporcji zabudowy pozwoli na zapewnienie ochrony ładu przestrzennego i utrzymanie przestrzennej harmonii. Należy pamiętać o wyposażeniu gminy w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej, mogące pozytywnie wpłynąć na jakość życia mieszkańców.

Podsumowując, działania w zakresie kształtowania ładu przestrzennego terenów gminy powinny być ukierunkowane przede wszystkim na:

- utrzymanie dotychczasowych funkcji miasta,
- dokonanie rewitalizacji obszaru Starego Miasta w nawiązaniu do wizerunku dawnego miasta jako nowego centrum kulturalnego, w obrębie którego nadrzędnym celem będzie maksymalne nasycenie usługami,
- równomierny rozwój funkcji mieszkaniowej i usługowej,
- wykształcenie zespołu usług ogólnomiejskich w rejonie ulic WOP, Poznańskiej, Obrońców Stalingradu, Matejki, itd.,
- dopuszczenie lokalizacji obiektów produkcyjnych, rzemiosła, składów, magazynów, centrów logistycznych, baz ekspedycyjnych i transportowych w strefach istniejących uciążliwości (wzdłuż drogi krajowej nr 32 relacji Zielona Góra –Gubin, w sąsiedztwie firmy HOMANIT Krosno Odrzańskie Sp. z o. o. (dawniej HARDEX) i Rozlewni Gazu ORLEN) oraz w strefach uciążliwości przygotowywanej obecnie strefy przemysłowej – w rejonie ul. Armii Czerwonej w Krośnie Odrzańskim i obrębie Łochowice, a także wokół projektowanych dróg (obwodnica północna i zachodnia miasta),
- wyznaczenie rezerwy terenu dla rozbudowy cmentarza,
- powiększenie ilości i powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz poprawa standardu istniejącej zabudowy rekreacyjnej i turystycznej,
- wykształcenie nowych terenów zieleni miejskiej,
- skanalizowanie i zwodociągowanie gminy,
- wyposażenie gminy w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej,

- zagospodarowanie obszarów popegeerowskich,
- uzupełnianie i intensyfikację zabudowy jednostek osadniczych,
- kształtowanie nowej zabudowy z uwzględnieniem charakteru i stylu stosowanego w danej miejscowości,
- kreowanie lokalnych centrów wsi, szczególnie tych leżących przy głównych ciągach komunikacyjnych i turystycznych, poprzez modernizację i budowę infrastruktury technicznej oraz lokalizowanie usług obsługi mieszkańców i turystów,
- rozwój funkcji produkcyjno-usługowej na terenach: Kamienia, Osiecznicy i Marcinowic,
- rozwój funkcji rekreacyjno-turystycznej na terenach z kompleksem lokalnych jezior: Łochowice, Osiecznica, Szklarka Radnicka, Czetowice, Morsko, Bielów.

19 Analiza dokumentów strategicznych o znaczeniu ponadlokalnym

19.1 „Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego” (2012)

19.1.1 Priorytety oraz kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa w odniesieniu do gminy Krosno Odrzańskie

1) Przebudowa do IV klasy drogi wodnej na rzece Odra oraz wykorzystanie jako atrakcji portów rzecznych i przystani pasażerskich w miejscowościach takich jak: (...) Krosno Odrzańskie (...)

W Zmianie PZPWL przyjęto **kierunek rozwoju województwa lubuskiego wynikający z połączenia obu podstawowych wariantów (wariant 1 i wariant 2)**. Opis realizacji Wariantu 1 (związany głównie z walorami przyrodniczymi i kulturowymi województwa: ekologia – innowacje – turystyka – nauka – usługi), zawiera zapis o Krośnie Odrzańskim:

*„(...)Dodatkową atrakcją stanowiłaby turystyka wodna, poprzez wykorzystanie Odry nie tylko jako szlaku transportowego E-30, przebudowanego do IV klasy drogi wodnej, ale także porty rzeczne i przystanie pasażerskie w miejscowościach takich jak: Nowa Sól, Cigacice, **Krosno Odrzańskie**, Słubice, Kostrzyn nad Odrą.”*

„Do najważniejszych portów odcinka Odry i Nysy Łużyckiej w województwie lubuskim zaliczono (pod warunkiem ich gruntownej modernizacji:

*- **Krosno Odrzańskie**, Cigacice, Nowa Sól, (...)*”

2) **Krosno Odrzańskie jako ośrodek o znaczeniu ponadlokalnym**

Zmiana PZPWL przedstawia strukturę osadniczą regionu z podziałem na:

- dwubiegunowo połączone ośrodki miejskie,
- ośrodki o znaczeniu regionalnym II rzędu,
- ośrodki o znaczeniu ponadlokalnym III rzędu,
- ośrodki o znaczeniu lokalnym.

Krosno Odrzańskie zostało zakwalifikowane do miejskiego ośrodka rozwoju o znaczeniu ponadlokalnym, odpowiedzialnego za rozwój funkcji ponadpowiatowych.

3) Proponowane szlaki turystyczne i krajobrazowe przechodzące przez gminę

- Szlak Zamków i Dworów Obronnych,
- Szlak Umocnień zwanych Pozycją Środkowej Odry,
- Szlak Wałów Chrobrego zwanych też Wałami Śląskimi,
- Szlak Elektrowni Wodnych,
- Szlak Parków projektowanych przez Eduarda Petzolda.

4) Krosno Odrzańskie jako lokalny Obszar Wytwórczości Gospodarczej

„Potencjalnymi elementami KSSE⁸ mogą stać się lokalne Obszary Wytwórczości Gospodarczej, a w pierwszej kolejności już je wyznaczono w Żarach, Żaganiu, Krośnie Odrzańskim, Wschowie, Sulechowie.”

5) Krosno Odrzańskie jako jednostka predysponowana do uprawiania turystyki zdrowotnej

Zmiana PZPWL dowodzi, iż dalszy rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa w woj. lubuskim powinien zmierzać w określonych kierunkach, również poprzez: **rozwój turystyki wiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki i ekoturystyki.** Wśród różnorodnych dyscyplin turystycznych, mających szansę dalszego rozwoju, wymieniono **turystykę zdrowotną** możliwą do realizacji na obszarze: Rzepin – Ośno Lubuskie – Torzym – Sulęcín – **Krosno Odrzańskie.**

6) **Postulowana przebudowa i budowa dróg krajowych: Budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego w ciągu drogi nr 29 wraz z budową mostu na Odrze (rozwiązanie alternatywne, po południowej i północnej stronie miejscowości).**

7) **Wskazana jest przebudowa do pełnych parametrów klasy GP drogi nr 32 do Krosna Odrzańskiego.**

8) **Przebudowa i budowa dróg wojewódzkich: Przebudowa drogi nr 276 Krosno Odrzańskie – Świebodzin.**

⁸ Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

9) Budowa nowej drogi południkowej relacji Iłowa – Gorzów Wielkopolski („DROGA LUBUSKA”):

Przebudowa i modernizacja dróg leżących na projektowanej „Drodze Lubuskiej” (droga wojewódzka nr 288, drogi powiatowe klasy L: 1163F (Krosno Odrzańskie – Czetowice), 1132F (Czetowice – granica gminy))

„Dla obsługi zachodniej części województwa, pobudzenia aktywności gospodarczej a także poprawy dostępności dla potrzeb turystyki i rekreacji oraz dodatkowego połączenia A-2 i A-18, postuluje się stworzenie korytarza (położonego na zachód od S-3), złożonego w przewadze z istniejących dróg wojewódzkich o parametrach klasy G, łączących takie ośrodki jak Iłowa (węzeł na A-18*– Żagań – Nowogród Bobrzański – **Krosno Odrzańskie** – Torzym (węzeł na A-2) – Sulęcín – Gorzów Wlkp. z przedłużeniem do Barlinka („Droga Lubuska”)*”

***) Obecnie A-18 jest drogą krajową nr 18 kl. techn. GP.**

10) Modernizacja linii kolejowej nr 358

*„Planowana jest modernizacja linii kolejowych, rewitalizacja dworców i przystanków, poprawa stanu infrastruktury kolejowej na liniach: (...) 358: Czerwieńsk – **Krosno Odrzańskie** – Gubin (umożliwienie połączenia Zielona Góra – Cottbus przez Czerwieńsk, Guben).”*

11) Modernizacja stacji (110/15/6 kV Krosno Odrzańskie) i linii 110 kV, przebudowa rozdzielni WN-110 kV.

12) Wykorzystanie lokalnych zasobów gazu ziemnego oraz przeprowadzenie prac izolacyjnych sieci w kotłowniach lokalnych w Krośnie Odrzańskim

*„W programach rozwojowych uwzględnić należy:(...) – w kotłowniach w miejscowościach takich jak: (...) **Krosno Odrzańskie** (...) wykorzystywać lokalne zasoby gazu ziemnego, przeprowadzać prace izolacyjne sieci. Należy także rozważyć możliwość zastosowania po modernizacji źródeł produkcji ciepła w kogeneracji z produkcją energii elektrycznej.”*

13) Kompleks leśny Gubin, Bobrowice, Krosno Odrzańskie zagrożony pożarami z uwagi na siedliska ludzkie położone na jego terenie lub w bezpośrednim sąsiedztwie

14) Pozostałe kierunki w odniesieniu do gminy Krosno Odrzańskie (wynikające z załączników graficznych):

- Krosno Odrzańskie zostało oznaczone jako miejsce wystąpienia: historycznego układu urbanistycznego, w tym szczególnie cennego średniowiecznego oraz historycznego układu ruralistycznego,
- Obszar gminy jako „Rejon Środkowodrzański” predysponowany jest do rozwoju turystyki i rekreacji – kat. A.
Na obszarach kategorii A istnieje „*możliwość realizacji planowanej zabudowy w wyznaczonych do tego celu miejscach i z ograniczeniami dla terenów szczególnie narażonych na degradację*” (wg: „*Ekofizjografia województwa lubuskiego. Kompleksowa ocena stanu i kierunków przydatności środowiska. Część II. Kompleksowa Ocena Przydatności Środowiska*”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział w Poznaniu, Zielona Góra 2009),
- Wzdłuż doliny Odry zlokalizowany jest teren predysponowany do gospodarki łąkarskiej,
- Powiązania komunikacyjne na terenie Krosna Odrzańskiego (droga krajowa nr 32 i 29) dla aktywności ekonomiczno-gospodarczej mają *znaczenie „regionalne”*,
- Funkcja miasta: usługowo-przemysłowa,
- Przez zachodnią część gminy południkowo przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym,
- Gmina Krosno Odrzańskie leży w strefie predysponowanej do wielofunkcyjnego rozwoju wypoczynku weekendowego,
- Postulowana modernizacja portu w Krośnie Odrzańskim,

Ponadto na mapach zaznaczono:

- Planowaną obwodnicę,
- Postulowaną lokalizację mostów na planowanej obwodnicy,
- „Drogę Lubuską”,
- Relokację miejscowości zagrożonych powodzią.

19.1.2 Rekomendacje ze Zmiany PZPWL dla Gminy Krosno Odrzańskie

„W zakresie struktury przestrzennej:

- 1) podjęcie działań w zakresie zapewnienia ład przestrzennego na terenie gminy poprzez racjonalizację użytkowania przestrzeni i zapobiegania jej degradacji,*
- 2) stworzenie warunków umożliwiających uporządkowanie obszarów funkcjonalnych na terenie gminy, w tym infrastruktury technicznej,*
- 3) podjęcie działań zwiększających efektywność gospodarowania przestrzenią,*
- 4) stworzenie warunków pozwalających na kształtowanie procesów urbanizacji w celu osiągnięcia najkorzystniejszych rozwiązań przestrzennych,*
- 5) podjęcie działań zwiększających odporność struktury przestrzennej gminy na zagrożenia wynikające z ekstremalnych zjawisk przyrodniczych i katastrof,*
- 6) dążenie do osiągnięcia wysokiej jakości środowiska przyrodniczego poprzez ochronę i odpowiednie użytkowanie.*

W zakresie miejsca w strukturze przestrzennej województwa:

- 1) położenie gminy w jednej z osi konstrukcyjnych rozwoju przestrzennego województwa, przechodzącej wzdłuż rzeki Odry i Nysy Łużyckiej, Dolinę Noteci i Warty, generujących rozwój gospodarczo – przestrzenny;*
- 2) wykorzystanie położenia w Krośnie Odrzańskim portu rzeczno nad Odrą oraz zasobów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju turystyki, rekreacji i związanych z tym usług;*

Pozostałe rekomendacje wynikające ze Zmiany PZPWL:

- 1. Modernizacja infrastruktury transportowej oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej,*
- 2. Udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury technicznej i komunalnej poprawiającej warunki życia oraz podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów aktywności gospodarczej,*
- 3. Udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury społecznej – w szczególności w sferach edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i pomocy społecznej,*
- 4. Usprawnienie systemu transportu publicznego z wykorzystaniem partnerstwa publiczno – prywatnego,*
- 5. Uzyskanie trwałych efektów płynących ze współpracy międzyregionalnej,*
- 6. Wspieranie działań na rzecz zwiększenia tożsamości regionalnej,*

7. Wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki,
8. Promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej,
9. Podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek regionu i województwa,
10. Podniesienie jakości kształcenia,
11. Dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE,
12. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
13. Wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
14. Ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży,
15. Rozwój instytucjonalnego i kapitałowego otoczenia biznesu,
16. Wspieranie wzrostu zatrudnienia i mobilności zawodowej,
17. Poprawa jakości stanu środowiska przyrodniczego,
18. Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia,
19. Rozbudowa i przebudowa sieci dróg komunikacji rowerowej o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym.”

19.2 Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, Projekt (2012)

1. Krosno Odrzańskie przedstawione jako ośrodek o znaczeniu ponadlokalnym.
2. Krosno Odrzańskie leży na terenie powiatu krośnieńskiego, który:
 - ✓ w KSRR wśród powiatów województwa lubuskiego (żagański, żarski i sulęciński) został zakwalifikowany do obszarów o średniej sytuacji społeczno-gospodarczej (w skali: bardzo zła, zła, średnia i zadawalająca sytuacja społeczno-gospodarcza),
 - ✓ wraz z powiatem ślubickim został zakwalifikowany do obszarów o niskim dostępie do infrastruktury sieciowej (dotyczy obszarów wiejskich, szczególnie tych które są oddalone od ośrodków powiatowych),
 - ✓ W KRSS wraz z powiatem ślubickim został zakwalifikowany do obszarów o złej dostępności do usług publicznych.

19.3 Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku (2005)

1. „Drogi wodne nie pełnią w Polsce większej roli gospodarczej, toteż względnie korzystnie wykształcona sieć żeglownych dróg rzecznych w województwie lubuskim może być wykorzystana głównie do celów turystycznych, niezbędne jest jednak rozwinięcie infrastruktury turystycznej w portach i przystaniach. Modelowym przykładem jest wspólny projekt budowy przystani rzecznych na Odrze, dla obsługi ruchu turystycznego 6 gmin nadodrzańskich: Bytomia Odrzańskiego, Nowej Soli, Zielonej Góry, Sulechowa, **Krosna Odrzańskiego** i Siedliska”.
2. W Strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa lubuskiego wyodrębniono:

„Regionalne Ośrodki Obsługi – Strzelce Krajeńskie – Drezdenko – **Krosno Odrzańskie** – Międzyrzecz – Nowa Sól – Żary – Żagań – Szprotawa – Wschowa – Sulęcín – Sulechów – Świebodzin. Regionalne ośrodki pełnią w większości funkcje siedzib powiatów a Świebodzin jako węzeł multimodalny także funkcje europejskie.

Te 12 ośrodków o funkcjach i znaczeniu regionalnej/ponadlokalnej obsługi ludności mają zróżnicowane warunki dostępności, otoczenia, wielkości zaludnienia obszarów obsługiwanych, standardy infrastruktury technicznej. Wymagają stąd stopniowej rozbudowy i modernizacji. Sieć 12 regionalnych ośrodków obsługi jest uzupełniona siecią 26 ośrodków o zasięgu lokalnym.”

19.4 Programy i zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Tab. 19.1 Zadania ujęte w strategicznych programach samorządu województwa lubuskiego oraz innych programach strategicznych o znaczeniu ponadlokalnym

„Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego”	
Lp.	Zadanie
1	Budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego w ciągu drogi krajowej nr 29.
2	Przebudowa i modernizacja dróg leżących na projektowanej „Drodze Lubuskiej” (droga wojewódzka nr 288, drogi powiatowe klasy L: 1163F (Krosno Odrzańskie – Czetowice), 1132F (Czetowice – granica gminy).
3	Przebudowa do pełnych parametrów klasy GP drogi krajowej nr 32 do Krosna Odrzańskiego (GDDKiA oddział w Zielonej Górze nie posiada w swoich aktualnych planach wyżej wymienionego

	zadania).	
4	Przebudowa drogi nr 276 Krosno Odrzańskie – Świebodzin.	
5	Modernizacja linii kolejowej nr 358 (Czerwieńsk – Krosno Odrzańskie – Gubin).	
6	Modernizacja stacji (110/15/6 kV Krosno Odrzańskie) i linii 110 kV, przebudowa rozdzielni WN 110 kV.	
7	Przebudowa do IV klasy drogi wodnej na rzece Odra, a także wykorzystanie jako atrakcji portu rzeczno- i przystani pasażerskiej w Krośnie Odrzańskim.	
8	Lokalizacja mostów na planowanej obwodnicy.	
9	Modernizacja portu w Krośnie Odrzańskim.	
10	Rozwój i promowanie szlaków turystycznych i krajobrazowych przechodzących przez gminę: <ul style="list-style-type: none"> • Szlak zamków i dworów obronnych, • Szlak umocnień zwanych Pozycją Środkowej Odry, • Szlak Wałów Chrobrego zwanych też Wałami Śląskimi, • Szlak elektrowni wodnych, • Szlak parków projektowanych przez Eduarda Petzolda. 	
11	Rozwój gospodarki łąkarskiej.	
12	1) rozwój turystyki i rekreacji kat. A, 2) wielofunkcyjny rozwoju wypoczynku weekendowego, 3) rozwój turystyki zdrowotnej.	
13	Wykorzystanie lokalnych zasobów gazu ziemnego oraz przeprowadzenie prac izolacyjnych sieci w kotłowniach lokalnych w Krośnie Odrzańskim.	
Programy samorządu województwa lubuskiego		
Lp.	program	zadanie
1	„Harmonogram budów i przebudów dróg wojewódzkich planowanych do realizacji na lata 2008 – 2016”	1) Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 276; 2) Wzmocnienie drogi wojewódzkiej nr 276 Krosno Odrzańskie – Świebodzin; 3) Przebudowa i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 276 w m. Radnica
2	„Mała Retencja Wodna w województwie lubuskim”	1) Retencja zbiornikowa: zbiornik retencyjny na terenie gminy Krosno Odrzańskie
3	„Strategia rozwoju transportu województwa lubuskiego do roku 2015”	Zadania inwestycyjne GDDKiA oddziału w Zielonej Górze w latach 1997 – 2015: 1) Przebudowa drogi krajowej nr 29 Urad – Osiecznica; 2) Budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego (w aktualnym „Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011 – 2015” wyżej

		wymienione zadanie nie figuruje) .
Inne programy		
Lp.	program	zadanie
1	„Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013”	1) Budowa kanalizacji na terenie aglomeracji Krosno Odrzańskie
2	„Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych”	1) Rozbudowa oczyszczalni ze względu na przepustowość – Wężyska (gm. Krosno Odrzańskie.), 2) Osiągnięcie efektu ekologicznego w aglomeracji Krosno Odrzańskie (do 2015 r. budowa 3 oczyszczalni na terenie aglomeracji).
3	Indykatywny Plan Inwestycyjny Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013	1) Uzbrojenie strefy przemysłowej w Krośnie Odrzańskim, 2) Internet szerokopasmowy w województwie lubuskim w ramach rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Źródło: Opracowanie własne

Zadania wynikające z „Planu rozwoju lokalnego powiatu krośnieńskiego na lata 2007 – 2013”

Tab. 19.2 Realizacja zadań i projektów z określeniem źródeł finansowania

Lp.	Nazwa planowanego działania	Termin realizacji	Oczekiwane rezultaty	Przewidywany koszt przedsięwzięcia	Źródła finansowania
1	Przebudowa drogi powiatowej nr 1157 F Krosno Odrzańskie – Bytnica – granica powiatu (odcinek o długości 18,2 km)	2008–2011	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa spójności sieci dróg powiatowych; • Wprowadzenie usprawnień dla ruchu drogowego w celu dalszego rozwoju turystyki i agroturystyki; • Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu; • Poprawa warunków życia i bytowania mieszkańców obszarów wiejskich; • Poprawa bezpieczeństwa ruchu na drodze. 	18.775.000 zł	Budżet Powiatu - 4.693.700 zł LRPO – 14.081.300 zł
2	Przebudowa drogi powiatowej nr 1159 F Osiecznica – Maszewo – granica powiatu (odcinek o długości 17,8 km)	2009–2013	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa spójności sieci dróg powiatowych; • Wprowadzenie usprawnień dla ruchu drogowego w celu dalszego rozwoju turystyki i agroturystyki; • Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu; • Poprawa warunków życia i bytowania mieszkańców obszarów wiejskich; • Poprawa bezpieczeństwa ruchu na drodze. 	18.200.000 zł	Budżet Powiatu - 4.550.000 zł LRPO – 13.650.000 zł
3	Przebudowa drogi powiatowej nr 1145 F Krosno Odrzańskie – Czarnowo – Wężyska (odcinek o długości 15,3 km)	2009–2013	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa spójności sieci dróg powiatowych; • Wprowadzenie usprawnień dla ruchu drogowego w celu dalszego rozwoju turystyki i agroturystyki; • Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu; • Poprawa warunków życia i bytowania mieszkańców obszarów wiejskich; • Poprawa bezpieczeństwa ruchu na drodze. 	12.200.000 zł	Budżet Powiatu - 3.050.000 zł LRPO 9.150.000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Planu rozwoju lokalnego powiatu krośnieńskiego na lata 2007 – 2013”

**Zadania wynikające ze Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego
(bezpośrednio odnoszące się do Krosna Odrzańskiego):**

- Wyposażenie w sprzęt medyczny w zakresie diagnostyki i ratowania życia SP ZOZ Szpital Powiatu Krośnieńskiego w Krośnie Odrzańskim (czas realizacji zadania: 2008 – 2015).

20 Bibliografia

- Adamski A. i in., Atlas zalewowych obszarów Odry, WWF Deutschland, 2000.
- Atlas terenów zalewowych w Dolinie Rzeki Odry na obszarze województwa lubuskiego (w granicach działania RZGW we Wrocławiu), RZGW-OKI, Wrocław 2007.
- Borysiewicz M., Potencjalne źródła zagrożeń wód powierzchniowych w województwie lubuskim, Warszawa 2009.
- Edukacja i wychowanie w województwie lubuskim w latach szkolnych 2008/2009 – 2010/2011, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.
- Ekofizjografia województwa lubuskiego. Kompleksowa ocena stanu i kierunków przydatności środowiska. Część II. Kompleksowa Ocena Przydatności Środowiska, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział w Poznaniu, Zielona Góra 2009.
- Garbacz K., Janowska W., Kowalski S., Muszyński J., Krosno Odrzańskie Stare Miasto. Studium historyczno-urbanistyczne i wytyczne konserwatorskie, Zielona Góra 2002.
- Harmonogram budów i przebudów planowanych do realizacji z budżetu województwa na lata 2009 – 2016 – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, przedstawiony na posiedzeniu Sejmiku Województwa Lubuskiego w dniu 1 lutego 2010 r.
- Indykatywny Plan Inwestycyjny Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007- 2013, Uchwała Zarządu Województwa Lubuskiego nr 252/2079/10 z dnia 1 czerwca 2010 r.
- J. Jasiński, K. Przybyłowski "Kształtowanie przestrzeni rolniczej wsi i gospodarstw", 1995.
- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa 2009.
- Kudłacz T. i in., Raport regionalny: Województwo Lubuskie, Zielona Góra – Kraków 2011.
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – Aktualizacja, Ministerstwo Środowiska, KZGW, listopad 2009.
- Lewicki Z., Demidowicz M., Analiza zagrożeń awaryjnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych na obszarze województwa lubuskiego, WIOŚ.
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie, Krosno Odrzańskie 2010.
- Mała Retencja Wodna w województwie lubuskim, Uchwała Sejmiku Województwa Lubuskiego Nr XXX/273/2008 z dnia 17 listopada 2008 r.
- Nekanda Trepka J. i in., Krosno Odrzańskie. Studium Konserwatorskie rewitalizacji terenu Starego Miasta, Szczecin 2011.

Plan gospodarki odpadami dla gminy Krosno Odrzańskie na lata 2004 – 2011”, Krosno Odrzańskie 2004.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2007 – 2013, Krosno Odrzańskie 2008.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Krośnieńskiego na lata 2007 – 2013, Krosno Odrzańskie 2007.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, Zielona Góra 2002.

Powiatowa Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2007 – 2015.

Program dla Odry – 2006 – aktualizacja, projekt, Wrocław wrzesień 2011.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku, Zarząd Województwa Lubuskiego, Zielona Góra 2012.

Program ochrony środowiska gminy Krosno Odrzańskie na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011, Krosno Odrzańskie 2004.

Program Ochrony Środowiska Powiatu Krośnieńskiego na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011, Zarząd Powiatu Krośnieńskiego, sierpień 2003.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013.

Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2009 – 2012.

Rynek pracy w województwie lubuskim w latach 2008 – 2010, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, 2011.

Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2009 – 2010, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, Zielona Góra – Gorzów Wielkopolski, 2011.

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Krosno Odrzańskie, Krosno Odrzańskie 2000.

Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015, Zielona Góra 2004.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku, Zielona Góra 2005

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (Projekt), Zielona Góra 2012.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2015 roku, Krosno Odrzańskie 2007.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krosno Odrzańskie, Krosno Odrzańskie 2000.

Załącznik nr 1 do uchwały Nr LV/354/10 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 5 listopada 2010 r., mgr inż. architekt Aleksandra Węgrzyn-Przybylska.

Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego, Zielona Góra
2011.

Ponadto:

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,

Dane pozyskane z instytucji,

Dostępne strony internetowe.

Spis rycin

Ryc. 1.1 Podział na mezoregiony J. Kondrackiego.....	8
Ryc. 1.2 Budowa geologiczna na terenie gminy Krosno Odrzańskie	9
Ryc. 1.3 Podział użytków rolnych na terenie gminy wiejskiej Krosno Odrzańskie	17
Ryc. 1.4 Podział użytków rolnych na terenie miasta Krosno Odrzańskie	18
Ryc. 8.1 Wykaz ludności w poszczególnych miejscowościach na terenie wiejskim Krosna Odrzańskiego.....	43
Ryc. 8.2 Zmiana liczby ludności na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010 (dane zgodne z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII)	44
Ryc. 8.3 Dynamika zmian liczby ludności Krosno Odrzańskie – miasto w latach 2000 – 2010 według płci (%)	45
Ryc. 8.4 Dynamika zmian liczby ludności Krosno Odrzańskie – gmina w latach 2000 – 2010 według płci (%)	46
Ryc. 8.5 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie na 1000 mieszkańców w latach 2000 – 2010.....	50
Ryc. 8.6 Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010.....	53
Ryc. 8.7 Struktura płci i wieku na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w roku 2010 r.	54
Ryc. 8.8 Ludność według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2002 – 2009 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	55
Ryc. 9.1 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON – wg rodzajów działalności w 2010 r. (PKD 2007) na terenie miasta.....	58
Ryc. 9.2 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON – wg rodzajów działalności w 2010 r. (PKD 2007) na terenie wiejskim.....	58
Ryc. 9.3 Pracujący w głównym miejscu pracy na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010	68
Ryc. 9.4 Struktura pracujących w głównym miejscu pracy na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2010 r.	70
Ryc. 9.5 Bezrobotni zarejestrowani wg płci na obszarze miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2003 – 2010	71
Ryc. 9.6 Stopa bezrobocia na terenie powiatu krośnieńskiego wg gmin w latach 2003 – 2010	73
Ryc. 10.1 Struktura wykształcenia w 2002 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie .	75

Ryc. 10.2 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu Krosno Odrzańskie i województwa lubuskiego w latach 2002 – 2010 (m ²).....	76
Ryc. 10.3 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu Krosno Odrzańskie i województwa lubuskiego w latach 2002 – 2010 (m ² /1 osobę)	77
Ryc. 10.4 Zasoby mieszkaniowe wg form użytkowania na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2007 r.	78
Ryc. 10.5 Funkcja turystyczna w gminach województwa lubuskiego (na podstawie GUS, 2009r.)	93
Ryc. 11.1 Plan miasta z 1721 roku.....	105
Ryc. 12.1 Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	149
Ryc. 13.1 Długość sieci wodociągowej w latach 2000 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	152
Ryc. 13.2 Woda dostarczona gospodarstwom domowym na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010	152
Ryc. 13.3 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu krośnieńskiego i województwa lubuskiego	154
Ryc. 13.4 Korzystający z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010	157
Ryc. 13.5 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, powiatu krośnieńskiego i województwa lubuskiego	158
Ryc. 13.6 Ilość zebranych odpadów komunalnych w latach 2005 – 2010	162
Ryc. 13.7 Zużycie gazu w tys.m ³	165
Ryc. 15.1 Tereny zagrożone i chronione przed powodzią na terenie województwa lubuskiego	186
Ryc. 15.2 Lokalizacja zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej w województwie lubuskim w 2011 r.	190
Ryc. 15.3 Główne emitory zanieczyszczeń powietrza w województwie lubuskim w 2010 r.	190

Spis tablic

Tab. 1.1 Jeziora na terenie gminy Krosno Odrzańskie	12
Tab. 1.2 Struktura własności gruntów leśnych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	15
Tab. 2.1 Użytki ekologiczne na terenie gminy Krosno Odrzańskie, stan na 01.09.2011 r.	24
Tab. 2.2 Pomniki przyrody na terenie gminy Krosno Odrzańskie	26
Tab. 3.1 Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	31
Tab. 3.2 Wykaz ujęć wody wraz z nr decyzji powołujących	32
Tab. 8.1 Sytuacja demograficzna miasta i gminy Krosno Odrzańskie na tle województwa lubuskiego i powiatu krośnieńskiego w latach 2000 – 2010.....	39
Tab. 8.2 Wykaz miejscowości podstawowych na terenie gminy Krosno Odrzańskie wg stanu na 01.01.2012 r.....	40
Tab. 8.3 Statystyka stałych mieszkańców wg miejscowości i płci, stan na dzień 20.01.2012 r.	42
Tab. 8.4 Zmiana liczby ludności na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010 według płci (dane zgodne z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII)....	45
Tab. 8.5 Gęstość zaludnienia w latach 2002 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie oraz powiatu krośnieńskiego (liczba osób/1 km ²).....	47
Tab. 8.6 Ruch naturalny miasta Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010	48
Tab. 8.7 Ruch naturalny gminy Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010	49
Tab. 8.8 Migracje na terenie miasta Krosno Odrzańskie w latach 2000 – 2010	51
Tab. 8.9 Migracje na terenie Krosno Odrzańskie – obszar wiejski w latach 2000 – 2010	52
Tab. 8.10 Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010.....	53
Tab. 8.11 Prognoza ludności dla powiatu krośnieńskiego na lata 2012 – 2035	56
Tab. 9.1 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w 2010 r.	57
Tab. 9.2 Jednostki zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie lubuskim, powiecie krośnieńskim oraz mieście i gminie Krosno Odrzańskie w 2000 i 2009 r.....	58
Tab. 9.3 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie (wg PKD 2004) w latach 2000 i 2009	59
Tab. 9.4 Podmioty wg sekcji PKD 2007 – sekcja C przetwórstwo przemysłowe w 2010 r. na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	61

Tab. 9.5 Działalność handlowa i usługowa na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie – według sekcji i działów (PKD 2007) w 2010 r. (sektor prywatny).....	62
Tab. 9.6 Podmioty gospodarcze w 2010 r. w sekcji A – PKD 2007 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	64
Tab. 9.7 Szczegółowy podział areалу gospodarstw w odniesieniu do ilości gospodarstw w 2003 r.....	65
Tab. 9.8 Tereny inwestycyjne na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	66
Tab. 9.9 Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji w latach 2008 – 2010 na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 31 XII 2010.....	69
Tab. 9.10 Dane dotyczące bezrobocia na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie oraz w powiecie krośnieńskim wg stanu na dzień 30.11.2011 r.....	72
Tab. 10.1 Wykaz przedszkoli na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011.....	79
Tab. 10.2 Placówki wychowania przedszkolnego na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	79
Tab. 10.3 Przedszkola na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	80
Tab. 10.4 Wykaz szkół podstawowych na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011	81
Tab. 10.5 Szkoły podstawowe na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	81
Tab. 10.6 Szkoły podstawowe specjalne na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	82
Tab. 10.7 Wykaz gimnazjów na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011.....	82
Tab. 10.8 Gimnazja na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	83
Tab. 10.9 Gimnazja specjalne na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie.....	83
Tab. 10.10 Pozostałe placówki oświatowe na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, stan na dzień 30 września 2011	84
Tab. 10.11 Zakłady opieki zdrowotnej na terenie miasta i mminy Krosno Odrzańskie w 2012 r.....	85
Tab. 10.12 Gospodarstwa domowe i ich członkowie – beneficjenci pomocy społecznej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w 2008 i 2010 r.	87
Tab. 11.1 Wykaz zabytków z terenu miasta Krosno Odrzańskie ujętych w Rejestrze Lubuskiego Konserwatora Zabytków	115
Tab. 11.2 Wykaz zabytków z terenu gminy Krosno Odrzańskie ujętych w Rejestrze Lubuskiego Konserwatora Zabytków	117

Tab. 11.3 Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze konserwatora zabytków	118
Tab. 11.4 Wykaz zabytków z terenu miasta i gminy Krosno Odrzańskie ujętych w gminnej ewidencji zabytków	119
Tab. 11.5 Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu miasta i gminy Krosno Odrzańskie	129
Tab. 12.1 Długość dróg poszczególnych kategorii na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	139
Tab. 12.2 Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy wiejskiej Krosno Odrzańskie (stan na 03.01.2011r.)	140
Tab. 12.3 Wykaz ulic będących drogami powiatowymi w Krośnie Odrzańskim (stan na 03.01.2011r.)	140
Tab. 12.4 Wykaz dróg gminnych (ulic) na terenie miasta	141
Tab. 12.5 Drogi gminne zamiejskie	144
Tab. 12.6 Drogi wewnętrzne	145
Tab. 13.1 Stacje uzdatniania wody na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	150
Tab. 13.2 Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie, województwa lubuskiego i powiatu krośnieńskiego w latach 2000 – 2010	151
Tab. 13.3 Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie w latach 2002 – 2010	153
Tab. 13.4 Kanalizacja na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	157
Tab. 13.5 Wykaz rzek i kanałów wraz z ich długością oraz kilometrażem	159
Tab. 13.6 Charakterystyka regionu wschodniego	161
Tab. 13.7 Ogólna charakterystyka gospodarki odpadami (GUS, 2010)	162
Tab. 13.8 Długość sieci gazowych na obszarze miasta i gminy Krosno Odrzańskie (na dzień 19.06.2012 r.)	164
Tab. 13.9 Ludność korzystająca z sieci gazowej	165
Tab. 13.10 Ogólna charakterystyka sieci gazowej (GUS, 2010r.)	165
Tab. 13.11 Wykaz wydanych przez prezesa UKE pozwoleń radiowych dla stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM900, GSM1800, UMTS) stan na 10.04.2012	166
Tab. 14.1 Studium władania – Krosno Odrzańskie obszar wiejski	170
Tab. 14.2 Studium władania – Krosno Odrzańskie miasto	171
Tab. 14.3 Dotychczasowe zagospodarowanie terenu – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwalone w 2000 r.	172
Tab. 14.4 Zestawienie gruntów na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	180

Tab. 14.5 Wykaz obowiązujących planów i zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta i gminy Krosno Odrzańskie	182
Tab. 17.1 Analiza SWOT miasta i gminy Krosno Odrzańskie	194
Tab. 18.1 Projekty zgłoszone do LPR gminy Krosno Odrzańskie i zlokalizowane w obszarach zdegradowanych.....	201
Tab. 19.1 Zadania ujęte w strategicznych programach samorządu województwa lubuskiego oraz innych programach strategicznych o znaczeniu ponadlokalnym	210
Tab. 19.2 Realizacja zadań i projektów z określeniem źródeł finansowania.....	212